

**Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені
Павла Тичини**

**Методи нарахування соціальних виплат
Навчальний посібник**

Укладач: Людмила ЧВЕРТКО

Умань – 2023

УДК 331.2:364(075.8)

М54

Рецензенти:

Баланда Анатолій Людвигович – головний науковий співробітник відділу досліджень ризиків у сфері зайнятості населення Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, доктор економічних наук, професор.

Слатвінський Максим Анатолійович - директор Навчально-наукового інституту економіки та бізнес-освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, кандидат економічних наук, доцент.

Сус Тарас Йосипович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Рекомендовано до друку вченою радою Навчально-наукового інституту економіки та бізнес-освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 12 від 16 березня 2023 року).

Методи нарахування соціальних виплат : навч. посіб. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад. : Л. А. Чвертко. – Умань : Візаві, 2023. – 202 с.

Навчальний посібник «Методи нарахування соціальних виплат» включає програму курсу та його структуру в межах планових годин з поділом на змістові модулі, а також навчально-науковий матеріал для лекційних занять.

Для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 232 «Соціальне забезпечення» галузі знань 23 Соціальна робота. Посібник може бути корисним для фахівців-практиків у соціальній та економічній сферах.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I.	СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИ НАРАХУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ»	4
РОЗДІЛ II.	НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ МАТЕРІАЛ	24
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.	ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ НАДАННЯ ДЕРЖАВНИХ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ	24
Тема 1.	ОРГАНІЗАЦІЯ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	24
Тема 2.	НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАРАХУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ	37
Тема 3.	ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАРАХУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ	48
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.	МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАРАХУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ	67
Тема 4.	ПОРЯДОК ПРИЗНАЧЕННЯ ТА НАРАХУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ	67
Тема 5.	ПОРЯДОК ПРИЗНАЧЕННЯ ТА НАРАХУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ УЧАСНИКАМ БОЙОВИХ ДІЙ, ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМ ОСОБАМ ТА ЧЛЕНАМ ЇХ СІМЕЙ	105
Тема 6.	ПОРЯДОК ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ВИПЛАТИ СУБСИДІЙ	126
Тема 7.	ЗВІТНІСТЬ З НАДАННЯ ДЕРЖАВНИХ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ	132
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	139
	ДОДАТКИ	150

РОЗДІЛ I. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИ НАРАХУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ»

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	Денна	Заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	Обов'язкова	Обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	Українська	Українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	4/120	4/120
Курс	4	4
Семестр	7	7
Кількість змістових модулів із розподілом:	2	2
Обсяг кредитів	4	4
Обсяг годин, у тому числі:	120	120
Аудиторні:	60	14
Лекційні	30	6
Семінарські / Практичні	30	8
Лабораторні		
Самостійна робота	40	86
Індивідуальні завдання	20	20
Форма семестрового контролю	Екзамен	Екзамен

Програма вивчення навчальної дисципліни «Методи нарахування соціальних виплат» складена відповідно до освітньої програми «Соціальне забезпечення» (2022) першого рівня вищої освіти. Галузь знань 23 Соціальна робота, спеціальність 232 Соціальне забезпечення.

2. Мета й завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є формування у майбутніх фахівців глибинних знань теоретичних засад та набуття практичних навичок організації нарахування соціальних виплат та прийняття рішень про їх призначення, припинення та перерахування.

Завдання: сприяти оволодінню здобувачами вищої освіти знаннями щодо організації надання соціальних виплат різним групам населення, що опинилися у складних життєвих обставинах; координації, реалізації та контролю процедур призначення соціальних виплат; прийняття рішення про призначення різних видів соціальних виплат; розрахунку сум призначених соціальних виплат;

організації документообігу в системі нарахування соціальних виплат; прийняття та обґрунтування рішень щодо припинення та перерахунку соціальних виплат та субсидій.

У результаті вивчення даної навчальної дисципліни здобувач повинен здобути такі **компетентності**:

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності соціального забезпечення або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 15. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків

ЗК 16. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахові компетентності (ФК):

ФК 4. Здатність використовувати адміністративно-правові механізми призначення та контролю у системі соціального захисту населення.

ФК 7. Здатність застосовувати методики індивідуальних обрахунків адресної соціальної допомоги, методики індивідуальних обрахунків призначення субсидій, соціальної допомоги малозахищеним категоріям населення, допомоги по безробіттю.

ФК 8. Здатність використовувати методики інспекційних перевірок у системі соціального захисту населення.

ФК 10. Здатність до планування та реалізації заходів з надання адресної соціальної допомоги.

Соціальні навички (soft-skills): креативність, робота в команді, емоційний інтелект, взаємодія з людьми, тайм-менеджмент, саморозвиток, критичне мислення.

3. Результати навчання за дисципліною

Програмні результати навчання:

ПРН 5. Використовувати механізми призначення фінансової соціальної допомоги, пенсій.

ПРН 6. Застосовувати базові знання про основи економічної допомоги об'єктам

ПРН 16. Застосовувати нормативно-правову базу в захисті соціальних груп населення.

4. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ НАДАННЯ ДЕРЖАВНИХ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ

Тема 1. Організація надання соціальних виплати в системі державного соціального забезпечення

Соціальні виплати та субсидії як форма державного соціального забезпечення. Форми державного соціального забезпечення. Місце соціальних виплат і субсидій в системі державного соціального забезпечення.

Порядок призначення державних соціальних виплат. Сутність та призначення державних соціальних виплат. Органи та установи, що здійснюють призначення та виплати соціальної допомоги та субсидій. Вітчизняний та зарубіжний досвід призначення різних видів соціальних виплат.

Види державних соціальних виплат. Перелік державних соціальних виплат та їх коротка характеристика.

Поняття про соціальні стандарти. Прожитковий мінімум: поняття та розміри за соціально-демографічними групами населення. Поняття про мінімальну заробітну плату. Споживчий кошик та його вплив на визначення прожиткового мінімуму та рівня соціальних виплат.

Тема 2. Нормативно-правове забезпечення нарахування державних соціальних виплат

Поняття про соціальне законодавство. Постанова КМУ № 632 від 22.07.2020 «Про деякі питання виплати державної соціальної допомоги». Концептуальні засади реформування системи надання державних соціальних виплат.

Нормативно-правова база з питань нарахування державних соціальних допомог та субсидій. Перелік та коротка характеристика нормативних та законодавчих актів з питань надання соціальних виплат та субсидій.

Нормативно-правова база для обчислення середньомісячного сукупного доходу сім'ї (домогосподарства) для усіх видів державної соціальної допомоги. Порядок обчислення середньомісячного сукупного доходу сім'ї (домогосподарства) для усіх видів державної соціальної допомоги та практика його застосування.

Тема 3. Документальне забезпечення нарахування державних соціальних виплат

Організація прийому та підготовки документів для призначення усіх видів соціальної допомоги. Порядок прийому та реєстрації заяви і документів для призначення усіх видів соціальної допомоги. Підготовка документів та прийняття рішення про призначення соціальної допомоги. Інструкція щодо

порядку оформлення і ведення особових справ отримувачів усіх видів соціальної допомоги

Документальне оформлення особової справи отримувача державної соціальної допомоги. Структура особової справи отримувача державної соціальної допомоги. Порядок формування особових справ отримувачів соціальних допомог та субсидій.

Документальне забезпечення припинення, поновлення, перерахунку соціальної допомоги. Перелік та порядок оформлення документів для припинення, поновлення, перерахунку соціальної допомоги.

Порядок зберігання особових справ та документів. Зберігання особових справ в паперовій формі. Порядок обміну та зберігання інформації на електронних носіях.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАРАХУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ

Тема 4. Порядок призначення та нарахування державних соціальних виплат

Державні виплати сім'ям з дітьми. Розміри, отримувачі, порядок призначення та виплати: допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами; допомоги при народженні дитини; допомоги при усиновленні дитини; допомоги на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування; допомоги на дітей одиницями матерям; допомоги особі, яка доглядає за хворою дитиною.

Державна допомога малозабезпеченим сім'ям. База для нарахування, розміри, отримувачі, порядок призначення та виплати.

Державна соціальна допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю. Розміри, отримувачі, порядок призначення та виплати: допомоги особам з інвалідністю з дитинства I, II та III груп; допомога на дітей з інвалідністю віком до 18 років; надбавки на догляд за особою з інвалідністю з дитинства підгрупи А I та Б I груп; надбавки одиницями особам з інвалідністю з дитинства II і III груп, які за висновком ЛКК закладу хорони здоров'я потребують постійного стороннього догляду; надбавки на догляд за дитиною з інвалідністю віком до 6 років; надбавки на догляд за дитиною з інвалідністю віком від 6 до 18 років.

Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю. допомогу особам з інвалідністю I групи. Розміри, отримувачі, порядок призначення та виплати: допомоги жінкам, яким присвоєно звання України «Мати-героїня»; допомоги особам з інвалідністю II, III груп; допомоги священнослужителям, церковнослужителям; допомоги особам, які досягли віку, що дає право на призначення допомоги; допомоги дитині померлого годувальника; допомоги на догляд одиницями малозабезпеченим особам, які за висновком ЛКК закладу охорони здоров'я потребують постійного стороннього догляду (крім осіб з інвалідністю I групи);

допомоги на догляд малозабезпеченим особам з інвалідністю підгрупи А І та Б І груп.

Компенсаційні виплати та допомоги громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. Розміри, отримувачі, порядок призначення та виплати: одноразової компенсації учасникам ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, які стали особами з інвалідністю внаслідок Чорнобильської катастрофи; одноразової компенсації дітям, які стали особами з інвалідністю внаслідок Чорнобильської катастрофи; одноразової компенсації сім'ям, які втратили годувальника із числа осіб, віднесених до учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС та смерть яких пов'язана з Чорнобильською катастрофою; щорічної допомоги на оздоровлення; компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування; компенсації проїзду один раз на рік до будь-якого пункту України і назад автомобільним, або повітряним, або залізничним, або водним транспортом особам, віднесеним до категорій 1 та 2; компенсації 50 (25) процентів вартості продуктів харчування за медичними (фізіологічними) нормами, встановленими Міністерством охорони здоров'я України, громадянам, які віднесені до категорій 1 та 2; грошової компенсації на дітей, які не харчуються в навчальних закладах, розташованих на територіях радіоактивного забруднення, та дітей, які є особами з інвалідністю внаслідок Чорнобильської катастрофи і не харчуються в навчальних закладах, а також за всі дні, коли вони не відвідували ці заклади.

Тимчасові та періодичні державні соціальні виплати та компенсації. До складу яких включають: тимчасову державну допомогу дітям; соціальну допомогу на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошове забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам; допомогу на догляд (щомісячну грошову допомогу особі, яка проживає разом з особою з інвалідністю І чи ІІ групи внаслідок психічного розладу, який за висновком лікарської комісії медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, на догляд за ним); компенсацію як фізичній особі, яка надає соціальні послуги; компенсаційну виплату особі, яка здійснює догляд за особою з інвалідністю І групи або особою, яка досягла 80 років; грошову компенсацію замість санаторно-курортної путівки; компенсацію вартості самостійного санаторно-курортного лікування; пільгу на придбання твердого палива; пільгу на придбання скрапленого газу; одноразову винагороду жінці, якій присвоєно почесне звання України «Мати-героїня»; одноразову матеріальну допомогу особі, яка постраждала від торгівлі людьми; допомогу на поховання; тимчасову державну соціальну допомогу непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку, але не набула права на пенсійну виплату.

Тема 5. Порядок призначення та нарахування державних соціальних виплат учасникам бойових дій, внутрішньо переміщеним особам та членам їх сімей

Пільги учасникам бойових дій та гарантії їх соціального забезпечення. Порядок виплати разової грошової допомоги.

Соціальні пільги та допомога учасникам війни та інвалідам війни. Соціальне забезпечення осіб за особливі заслуги перед Батьківщиною. Державні соціальні гарантії дітям війни.

Соціальне забезпечення учасників бойових дій, які безпосередньо брали участь у військових діях їх сімей та сімей загиблих учасників бойових дій. Механізм отримання статусу учасника бойових дій.

Особливості соціального захисту внутрішньо переміщених осіб. Порядок оформлення і видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи. Порядок надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг.

Тема 6. Порядок призначення та виплати субсидій

Умови отримання субсидії. Право на призначення субсидії. Випадки, у яких субсидія не призначається. Документи, які надаються отримувачем субсидії.

Порядок призначення та обчислення житлової субсидії. Органи, що призначають субсидію. Період, на який призначається субсидія. Визначення відсотка вартості житлово-комунальних платежів, який підлягає обов'язковій сплаті отримувачем субсидії. Порядок обчислення суми житлової субсидії.

Порядок перерахування житлової субсидії. Підстави для перерахування житлової субсидії. Процедура перерахування житлової субсидії. Періодичність перерахування житлової субсидії.

Тема 7. Звітність з надання державних соціальних виплат

Склад звітності про надання державних соціальних виплат. Призначення форм статистичної звітності про надання державних соціальних виплат. Перелік та коротка характеристика форм статистичної звітності, затверджених Міністерством соціальної політики України.

Порядок надання звітності з нарахування соціальних виплат. Надавачі, отримувачі звітності, періодичність складання звітності. Терміни надання звітності про надання соціальних виплат.

Інструкції щодо заповнення форм звітності про надання державних соціальних виплат. Процедура заповнення форм звітності. Таблиці співставності показників у формах звітності.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд.	с.р.	л		п	лаб	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Організаційно-правові засади надання державних соціальних виплат												
Тема 1. Організація надання соціальних виплати системі державного соціального забезпечення	14	4	4		2	4	14		2		2	10
Тема 2. Нормативно-правове забезпечення нарахування державних соціальних виплат	15	4	4		1	6	17	2			1	12
Тема 3. Документальне забезпечення нарахування державних соціальних виплат	15	4	4		1	6	13				1	12
Разом за змістовим модулем 1	44	12	12		4	16	44	2	4		4	34
Змістовий модуль 2. Методичне забезпечення нарахування державних соціальних виплат												
Тема 4. Порядок призначення та нарахування державних соціальних виплат	20	6	6		2	6	18	2	2		2	14

Тема 5. Порядок призначення та нарахування державних соціальних виплат учасникам бойових дій, внутрішньо переміщеним особам та членам їх сімей	15	4	4		1	6	17				1	14
Тема 6. Порядок призначення та виплати субсидій	16	4	4		2	6					2	12
Тема 7. Звітність з надання державних соціальних виплат	15	4	4		1	6		2	2		1	12
Разом за змістовим модулем 2	66	18	18		6	24	66	4	4		6	52
Усього годин	110	30	30		10	40	80	6	8		10	86
Модуль 2												
ІНДЗ	10	-	-	-	10	-	110	-	-		10	-
Усього годин	120	30	30	-	20	40	120	6	8		20	86

6. Теми практичних занять

№ п/п	Теми занять	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Тема 1. Організація надання соціальних виплати в системі державного соціального забезпечення	4	2
2.	Тема 2. Нормативно-правове забезпечення нарахування державних соціальних виплат	4	2
3.	Тема 3. Документальне забезпечення нарахування державних соціальних виплат	4	
4.	Тема 4. Порядок призначення та нарахування державних соціальних виплат	6	2
5.	Тема 5. Порядок призначення та нарахування державних соціальних виплат учасникам бойових дій, внутрішньо переміщеним особам та членам їх сімей	4	
6.	Тема 6. Порядок призначення та виплати субсидій	4	2
7.	Тема 7. Звітність з надання державних соціальних виплат	4	
Всього		30	8

7. Самостійна робота

№ п/п	Теми занять	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Тема 1. Організація надання соціальних виплати в системі державного соціального забезпечення	4	10
2.	Тема 2. Нормативно-правове забезпечення нарахування державних соціальних виплат	6	12
3.	Тема 3. Документальне забезпечення нарахування державних соціальних виплат	6	12
4.	Тема 4. Порядок призначення та нарахування державних соціальних виплат	6	14
5.	Тема 5. Порядок призначення та нарахування державних соціальних виплат учасникам бойових дій, внутрішньо переміщеним особам та членам їх сімей	6	14
6.	Тема 6. Порядок призначення та виплати субсидій	6	12
7.	Тема 7. Звітність з надання державних соціальних виплат	6	12
Всього		40	86

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ) є видом позааудиторної роботи студента навчального, навчально-дослідницького чи проектно-конструкторського характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу і завершується складанням екзамену.

Мета ІНДЗ. Самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи.

Зміст ІНДЗ. ІНДЗ – це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь і навичок, отриманих у процесі лекційних та семінарських занять, охоплює декілька тем або зміст навчального курсу в цілому.

Орієнтовна тематика рефератів для ІНДЗ

1. Стан та специфіка призначення соціальної допомоги, компенсацій та пільг сім'ям з дітьми.
2. Стан та специфіка призначення соціальної допомоги, компенсацій та пільг у зв'язку з вагітністю та пологами та при народженні дитини.
3. Стан та специфіка призначення соціальної допомоги, компенсацій та пільг малозабезпеченим сім'ям.
4. Стан та специфіка призначення соціальної допомоги, компенсацій

та пільг при усиновленні дитини.

5. Стан та специфіка призначення соціальної допомоги, компенсацій та пільг на дітей одиницями матерям.

6. Стан та специфіка призначення соціальної допомоги, компенсацій та пільг на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування.

7. Особливості призначення державної соціальної допомоги інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам.

8. Особливості призначення усіх видів соціальної допомоги, компенсацій та пільг особам, що доглядають інвалідів.

9. Поняття та правові умови призначення компенсаційних виплат та допомоги громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

10. Характеристика системи державних допомог в Україні

11. Державна допомога сім'ям з дітьми: суб'єкти, види.

12. Соціальна допомога на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошове забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам.

13. Особливості призначення одноразової винагороди жінці, якій присвоєно почесне звання України „Мати-героїня”.

14. Особливості призначення допомоги внутрішньо переселеним особам

15. Особливості призначення державної соціальної допомоги на поховання.

16. Соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям: зарубіжний досвід.

9. Методи навчання

Основним підходом в організації освітнього процесу є *студентоцентроване навчання* – процес якісного перетворення в навчальному середовищі для студентів та інших осіб, які навчаються, спрямованого на підвищення їхньої самостійності та критичної здатності за допомогою підходу, зорієнтованого на результат. Поняття студентоцентрованого навчання можна звести до таких елементів: опора на активне, а не на пасивне навчання; акцент на критичне та аналітичне навчання і розуміння; підвищена відповідальність і підзвітність з боку студента; більша самостійність студента; вдумливий підхід до освітнього процесу з боку і особи, яка навчається, і викладача.

Тенденція зменшення аудиторної роботи та відповідного збільшення обсягу самостійної роботи, зокрема як фактора «навчання самонавчатися впродовж життя», зумовлює відповідну навчально-методичну підтримку, застосування особистісно орієнтованих технологій навчання, різнорівневих підходів до кожного, різнорівневих навчальних завдань, застосування інноваційних методів, що позиціонують студента як активного учасника власного навчання, заміщення репродуктивного навчання («повтори») на конструктивне («створи»), вдосконалення активних та інтерактивних форм навчальної роботи (дискусії, ігрове навчання, «мозковий штурм», тренінги, навчання в команді, проєктне та проблемне навчання, кейс-технології, вебінари, «перевернутий клас» тощо).

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

за джерелом інформації: словесні: лекція із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), пояснення, розповідь, бесіда; наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація; практичні: вправи;

за логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні;

за ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі;

за ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

10. Методи контролю

Система оцінювання знань та навичок студентів передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять.

Перевірка та оцінювання знань студентів проводиться у таких формах поточного контролю: спостереження за навчальною діяльністю студентів, усне опитування, письмовий контроль, практичні вправи, самоконтроль, тестування, виконання індивідуальних практичних та науково-дослідних завдань.

Поточне оцінювання знань та умінь студентів здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

– активність та результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни; відвідування занять;

– проходження проміжного контролю;

Оцінювання проводиться за такими критеріями:

– розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

– ступінь засвоєння матеріалу дисципліни;

– ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

– уміння поєднувати теорію з практикою;

– логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії;

– вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Максимальна кількість балів ставиться за умови відповідності виконаного завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї чи іншої складової знижує оцінку на відповідну кількість балів. При оцінюванні практичних завдань увага приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не буде виконана, то бальна оцінка буде знижена.

Семестрова атестація проводиться у формі **екзамену**.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

В УДПУ імені Павла Тичини використовується накопичувальна (100-бальна) система оцінювання сформованих компетентностей.

Заходи з оцінювання результатів навчання студента включають:

- поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення практичних занять та оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 70 балів);
- індивідуальне навчально-дослідне завдання (максимально 15 балів);
- підсумковий контроль (15 балів).

На практичному занятті здобувач може отримати максимально 10 балів, а саме: за роботу на практичному занятті (максимально 7 бали), виконання завдань самостійної роботи (максимально 3 бали).

Оцінювання виконання практичного

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
7 балів	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
6-5 бали	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обгрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.
5-4 бали	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обгрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.
4-3 бали	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обгрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.

Продовження табл.

2-1 бал	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.
0 балів	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, нерозуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Критерії оцінювання завдань самостійної роботи

К-сть балів	Критерії оцінювання
3 бали	Здобувач вищої освіти виконав усі завдання самостійної роботи, передбачені планом практичного заняття; форма здачі завдань повністю відповідає вимогам; результати самостійної роботи презентує вичерпно та впевнено, дає аргументовані та переконливі відповіді на уточнюючі запитання; в усному та писемному мовленні дотримується стилістичних, орфографічних та пунктуаційних правил.
2 бали	Здобувач вищої освіти виконав усі завдання самостійної роботи, передбачені планом практичного заняття; проте форма здачі завдань лише частково відповідає вимогам; результати самостійної роботи презентує досить переконливо, проте відповіді на уточнюючі запитання невпевнені; в усному та писемному мовленні допущено стилістичні, орфографічні та пунктуаційні огріхи.
1 бали	Здобувач вищої освіти виконав не всі завдання самостійної роботи, передбачені планом практичного заняття; форма здачі завдань не відповідає вимогам; результати самостійної роботи презентує з труднощами, не може дати відповідь на уточнюючі запитання; в усному та писемному мовленні допускаються стилістичні, орфографічні та пунктуаційні помилки.
0 балів	Здобувач не виконав завдання самостійної роботи.

завдання (ІНДЗ)

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з дисципліни.

№ п/п	Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів за кожним видом роботи
1.	Проведення дослідження з визначення стану соціального забезпечення окремої категорії осіб	3 бали
2.	Розробка аналітичної довідки	2 бали
3.	Презентація результатів дослідження	3 бали
4.	Висвітлення події на сайті факультету	2 бали
5.	Підготовка англomовної версії аналітичної довідки	3 бали
6.	Участь у конференції за темою дослідження	2 бали
Разом		15 балів

Студент також має можливість перезарахувати бали (інші види робіт) за наявності результатів навчання, отриманих у неформальній освіті (стажування, тренінги, участь у конференціях, семінарах та ін.) та інформальній освіті (самоосвіта).

Інформація про ресурси для неформальної освіти, процедуру визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, розміщена на сайті факультету соціальної та психологічної освіти (<https://cutt.ly/eZgmfn5>).

Дотримання принципів та правил академічної доброчесності передбачає самостійне виконання завдань до практичних занять, завдань самостійної роботи, завдань до ІНДЗ, підготовки до підсумкового контролю, визначених Кодексом академічної доброчесності Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини, Законом України «Про авторське право і суміжні права», методичними рекомендації щодо дотримання принципів академічної доброчесності на факультеті соціальної та психологічної освіти УДПУ імені Павла Тичини.

Критерії оцінювання результатів навчання (знань, умінь, навичок та компетентностей)

Рівень, шкала ECTS, бали	Теоретична підготовка	Практичні уміння і навички, набуті компетентності
Високий, А, 90 – 100, відмінно	Студент має глибокі, міцні і системні знання, сформовані навички щодо теоретичних засад та практики соціального забезпечення, вміє синтезувати знання по окремих темах; використовує здобуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях, здатний вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань.	Студент самостійно орієнтується в потоці інформації з дисципліни; здатний проаналізувати й узагальнити отриманий результат. Має навички складання конспекту занять, аналізу першоджерел, а також навички науково-дослідної роботи. При підготовці до практичних занять студент дотримується усіх вимог, передбачених програмою курсу. Крім того, його дії відрізняються раціональністю, вмінням оцінювати помилки й аналізувати результати.
Вище середнього, середній В, С, 75 – 89; дуже добре, добре	Студент знає і може самостійно визначити зміст роботи, що пов'язана з методами нарахування соціальних виплат, може синтезувати знання по окремих темах, давати точні формулювання. Студент може самостійно застосовувати знання в стандартних ситуаціях, його відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим.	Студент самостійно виконує завдання, передбачені програмою дисципліни, обґрунтувати творче застосування основних положень змісту дисципліни у майбутній професійній діяльності, але не завжди здатний провести аналіз і узагальнення результату. При виконанні завдань семінарських занять студент може самостійно виконати роботу в повному обсязі й зробити правильні висновки.
Достатній, Д, Е, 60– 74, задовільно, достатньо	Студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення; допускає неточні і не повні відповіді, не чітко їх формулює, робить окремі помилки у відповіді, але може їх усунути під керівництвом викладача, недостатньо володіє	Студент може виконувати найпростіші завдання, але не спроможний самостійно висвітлити теоретичні та практичні засади надання соціальних виплат; робить висновки, але не розуміє матеріал достатньою мірою.

	термінологією.	
Початковий, FX, F1 – 60, незадовільно	Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про методику викладання у вищій школі. У відповіді цілком відсутня самостійність. Студент знайомий лише з деякими основними поняттями та визначеннями курсу, з допомогою викладача може сформулювати лише деякі основні положення.	Студент знає основні положення, однак допускає істотні помилки, невпевнено, з великими утрудненнями виконує практичні завдання.

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне оцінювання і самостійна робота							Підсумковий контроль (екзамен)	Сума	
Денна форма навчання									
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				ІНДЗ	15	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	15		
10	10	10	10	10	10	10			

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка в ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
75–81	C	
69–74	D	задовільно
60–68	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1–34		незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Рекомендована література

Основна

1. Дубич, К. В. Практика соціального забезпечення конкретних категорій населення : навч. посіб. Т. 2 / К. В. Дубич. Львів : Магнолія 2006, 2021. 428 с.
2. Кучма О. Л., Сіньова Л. М. Допомоги як вид соціального забезпечення за законодавством України : монографія. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Маслаков, 2018. 251 с.
3. Шаповалова Т. В. Економічні основи соціального забезпечення : навч. посіб. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2018. 127 с.
4. Чвертко Л., Кравченко О. Фінансові інструменти сприяння соціальній інклюзії внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Ввічливість. Humanitas*. 2022. №3. С. 100–111, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.3.14>

Допоміжна

1. Ведення професійних документів та звітність у соціальному забезпеченні : навч. посіб. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; [уклад. О. Д. Балдинюк ; рец.: О. О. Кравченко, І. В. Албул]. Умань : Візаві, 2020. 208 с.
2. Дубич К. В. Історія і теорія соціального забезпечення в Україні та за кордоном: навчальний посібник. Львів. 2017. 272 с.
3. Конституція України №254к/96-ВР від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Концепція соціального забезпечення населення України / затв. Постановою ВР України №3758-XII від 21.12.93 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3758-12#Text>
5. Кравченко О.О., Кучер Г.М. До питання задоволення потреб населення у соціальних послугах (з досвіду міста Умань). *East European Scientific Journal* (Warsaw, Poland). 2019. part 5. S. 40–45.
6. Кравченко О.О., Кучер Г.М. Соціальний захист учасників АТО\ООС та сімей загиблих на рівні громади. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2019. № 18. С. 91–97.
7. Кучер Г.М. Соціальна робота з вразливими категоріями населення в умовах територіальної громади : монографія / Г. М. Кучер ; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань, 2021. 301 с.
8. Кучма О. Л., Сіньова Л. М. Право соціального забезпечення України : навч. посіб. Київ : Маслаков, 2019. 306 с.
9. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування №16/98 – ВР від 14.01.98 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80#Text>
10. Основи законодавства України про охорону здоров'я №2801-XII від 19.11.92 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
11. Право соціального забезпечення України: навчальний посібник / За заг. ред. П. Д. Пилипенка. Вид. 3-є, змін. і доп. К.: Істина, 2012. 232 с.
12. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії :

- Закон України №2017-III від 05.10.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14#Text>
13. Про державну допомогу сім'ям з дітьми : Закон України №2811-XII від 21.11.92 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-12#Text>
14. Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам : Закон України №2109-III від 16.11.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2109-14#Text>
15. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям : Закон України №1768-III від 01.06.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14#Text>
16. Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам : Закон України №1727-IV від 18.05.2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1727-15#Text>
17. Про житловий фонд соціального призначення : Закон України №3334-IV від 12.01.2006 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3334-15#Text>
18. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України №1058-IV від 09.07.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>
19. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності : Закон України №1105-XIV від 23.09.99 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>
20. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття : Закон України № 1533-III від 02.03.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14#Text>
21. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням : Закон України № 2240-III від 18.01.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2240-14#Text>
22. Про зайнятість населення : Закон України №5067- VI від 05.07.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>
23. Про недержавне пенсійне забезпечення : Закон України №1067- IV від 09.07.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15#Text>
24. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні : Закон України №875-XII від 21.03.91 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>
25. Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні : Закон України №3721-XII від 16.12.93 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3721-12#Text>
26. Про охорону дитинства : Закон України №2402-III від 26.04.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>
27. Про пенсійне забезпечення : Закон України №1788-XII від 05.11.91 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1788-12#Text>
28. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та

деяких інших осіб : Закон України №2262-XII від 09.04.92 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2262-12#Text>

29. Про прожитковий мінімум : Закон України №966-XIV від 15.07.99 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-14#Text>

30. Про реабілітацію інвалідів в Україні : Закон України №2961-IV від 06.10.2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text>

31. Про соціальні послуги : Закон України №966-IV від 19.06.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>

32. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю : Закон України №2558-III від 21.06.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text>

33. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України №3551-XII від 22.10.93 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>

34. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи : Закон України №796-XII від 28.02.91 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-12#Text>

35. Соціальний захист учасників АТО/ООС: з досвіду Уманської міської територіальної громади : навч.-метод. довід. / Г. М. Кучер, О. О. Кравченко ; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань : Візаві, 2022. 103 с.

14. Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України URL: <http://www.rada.gov.ua>.

2. Економічна і соціальна рада ООН. URL: <http://www.un.org>

3. Інститут демографії та соціальних досліджень Національної академії наук України. URL: <http://www.idss.org.ua/>

4. Кабінет Міністрів України: Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>.

Міністерство соціальної політики України. Офіційний сайт. URL: <https://www.msp.gov.ua/content/socialnopsihologichna-reabilitaciya-ditey.html?PrintVersion>

РОЗДІЛ II. НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ МАТЕРІАЛ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ НАДАННЯ ДЕРЖАВНИХ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ

Тема 1. Організація надання соціальних виплат в системі державного соціального забезпечення

План

- 1. Поняття та форми державного соціального забезпечення.**
- 2. Види державних соціальних виплат та порядок їх призначення.**
- 3. Поняття про соціальні стандарти.**

1. Поняття та форми державного соціального забезпечення.

Соціальний захист є правом людини, як це визначено в Загальній декларації прав людини та Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права. Держави зобов'язані здійснювати повну реалізацію соціального захисту, використовуючи максимум наявних у них ресурсів. Як підписант Конвенції про мінімальні норми соціального забезпечення (Конвенції МОП №102), Україна взяла на себе зобов'язання підтримувати міжнародно прийняті мінімальні стандарти у всіх дев'яти сферах надання соціальної допомоги.

Україна згідно з Конституцією 1996 р. проголосила себе соціальною державою, тобто такою, в якій створюються умови для досягнення високого матеріального добробуту громадян, запровадження дієвої системи соціального захисту для всіх без винятку членів суспільства, для вільного та всебічного розвитку, а також максимально можливі шанси для самореалізації, зберігаючи тим самим стабільність в суспільстві.

У ст. 46 Конституції України зазначається, що громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними.

Соціальне забезпечення є найважливішим структурним елементом системи соціального захисту та напряму національної стратегії та державного регулювання соціально-економічного розвитку країни.

Під «соціальним забезпеченням» розуміють систему суспільно-економічних заходів, спрямованих на матеріальне забезпечення населення від соціальних ризиків (хвороба, інвалідність, старість, втрата годувальника, безробіття, нещасний випадок на виробництві та ін.). Як соціально-економічна категорія соціальне забезпечення є відносинами щодо перерозподілу національного доходу з метою забезпечення встановлених соціальних стандартів життя для кожної людини в умовах дії соціальних ризиків.

Функції соціального забезпечення — це зумовлені його природою і цільовим призначенням напрями впливу на суспільство. Розрізняють економічну, соціальну, політичну, духовно-ідеологічну, демографічну функції соціального забезпечення.

Економічна функція соціального забезпечення полягає в його позитивному впливі на економіку, на інтереси і потреби людей як учасників процесу виробництва. Вона має складну внутрішню структуру і складається з ряду взаємопов'язаних підфункцій: розподільчої, забезпечувальної та виробничої.

За допомогою розподільчої підфункції відбувається доведення до споживачів специфічних матеріальних благ і послуг особливим економічним способом.

Сутність забезпечувальної підфункції полягає в підтримці достатнього рівня матеріального добробуту осіб, для яких кошти соціального забезпечення (пенсії, соціальні допомоги та ін.) є джерелом існування; у попередженні зубожіння народу.

Виробнича підфункція включає стимулювання громадян до праці, а також підвищення продуктивності праці, відтворення робочої сили шляхом створення сприятливих умов для формування здатності до праці у неповнолітніх та звільнення трудових ресурсів від літніх і непрацездатних працівників.

Соціальна функція відображає взаємозв'язок соціального забезпечення та соціальної підсистеми суспільства. Соціальне забезпечення спрямоване на попередження, пом'якшення або усунення наслідків настання різних життєвих ситуацій. Залежно від конкретної ситуації в соціальній функції можна виділити захисну, реабілітаційну та компенсаційну підфункції.

Захисна підфункція полягає у захисті громадян від негативних наслідків настання життєвих ситуацій (хвороба, інвалідність, старість тощо), а також від наслідків переходу до ринкової економіки (безробіття тощо).

Реабілітаційна підфункція полягає у відновленні фізичних та інших здібностей непрацездатних, пристосуванні їх до праці.

Компенсаційна підфункція — це відшкодування втраченого заробітку або доходу, а також підвищених витрат у разі втрати заробітку або доходу, зниження рівня матеріального забезпечення у зв'язку з виходом на пенсію по старості, інвалідності, при втраті годувальника, у разі народження дитини, при підвищенні роздрібних цін на предмети споживання, безробіття та ін.

Політична функція охоплює зв'язок між соціальним забезпеченням і політикою, передусім соціальною політикою.

Соціальне забезпечення є засобом, за допомогою якого реалізуються цілі соціальної політики. Його інститути та установи сприяють практичному здійсненню соціально-політичних заходів, запланованих державою.

Духовно-ідеологічна функція соціального забезпечення зумовлена зв'язком між соціальним забезпеченням і духовно-ідеологічною сферою суспільства. Соціальне забезпечення взаємодіє як із соціальною сферою загалом, так і з її компонентами — різними формами та рівнями суспільної свідомості, насамперед з ідеологією, мораллю, соціальною психологією.

Тому в складі цієї функції можна умовно виокремити ідеологічну, моральну і соціально-психологічну підфункції.

Ідеологічна підфункція складає відносини між соціальним забезпеченням та ідеологією. Ідеологія відображає погляди класів і прошарків суспільства на різні боки життя, в тому числі і на соціальне забезпечення, активно впливає на його характер і сутність. У свою чергу, ефективне соціальне забезпечення позитивно впливає на свідомість людей, зміцнює довіру до держави.

Моральна підфункція охоплює зв'язок між соціальним забезпеченням і етичними поглядами, що існують у даному суспільстві. Істотне значення тут мають

етичні погляди суспільства на ставлення до малозабезпечених, дітей, людей похилого віку, інвалідів.

Соціально-психологічна підфункція заснована на взаємозв'язку соціального забезпечення і соціальної психології. Для людини особливе значення має впевненість у завтрашньому дні. Соціальне забезпечення сприяє реалізації впевненості людей у майбутньому, їх соціальної захищеності, тим самим надаючи позитивний вплив на розвиток соціальної психології.

Демографічна функція передбачає вплив соціального забезпечення на демографічні процеси, що відбуваються в суспільстві, і охоплює матеріальне стимулювання створення, розвитку і зміцнення сім'ї, підвищення народжуваності тощо.

Основні форми соціального забезпечення, передбачені чинним законодавством, можна розділити на декілька таких груп: пільги (часткове або повне звільнення від плати за різноманітні послуги і товари, а також можливість придбання певних товарів за зниженими цінами); соціальні та компенсаційні виплати (різноманітні форми матеріальної та соціальної допомоги, надбавок, доплат та компенсацій соціального призначення, що виплачуються у грошовій формі); соціальні послуги (послуги, спрямовані на відновлення або підтримання нормальної життєдіяльності найбільш соціально вразливих категорій населення або осіб, що піддаються різноманітним соціальним ризикам чи зазнали певних труднощів з вини держави).

Функціонування системи соціального захисту відбувається за рахунок видатків державного та місцевих бюджетів, спеціально створюваних фондів соціальної підтримки населення, а також недержавних фондів.

Соціальне забезпечення за рахунок прямих асигнувань із державного бюджету охоплює певну групу законодавчо визначених суб'єктів. Зокрема, за рахунок коштів з Державного бюджету здійснюється пенсійне забезпечення військовослужбовців, надаються численні види допомоги сім'ям з дітьми, а також видатки на професійне навчання й працевлаштування інвалідів, забезпечення засобами пересування та ін.

Утримання непрацездатних громадян у державних, комунальних та інших установах соціального призначення є самостійною формою соціального забезпечення, яке відбувається за рахунок прямих асигнувань із бюджету, та належить до сфери послуг для людей похилого віку (перебування в будинках-інтернатах та надомне обслуговування непрацездатних).

Адресна соціальна допомога. Суб'єктами соціальної допомоги слід визнавати лише осіб, які потребують такої допомоги, виходячи зі стану їх нужденності (рівень доходів не досягає прожиткового мінімуму). Право на соціальну допомогу не обумовлюється трудовою діяльністю або сплатою страхових внесків. Тому фінансування цієї форми можливе тільки за рахунок бюджетів різних рівнів. Це відносно нова форма допомоги конкретним непрацездатним чи малозабезпеченим залежно від рівня їхньої забезпеченості і можливостей держави.

Недержавне пенсійне забезпечення громадян. Недержавна пенсія відрізняється від державної тим, що її розмір можна встановити за власним бажанням. Вкладники коштів у недержавні фонди не позбавляються державних пенсій, а лише одержують до них додатки.

Названі організаційно-правові форми соціального забезпечення доповнюють одна одну і складають систему соціального захисту населення.

Соціальні виплати (соціальна допомога) — система заходів, спрямованих на повернення особи до активного життя та праці, відновлення соціального статусу і

формування в особі якостей, установок щодо пристосування до умов нормальної життєдіяльності шляхом правового і матеріального захисту її існування, підготовки до самообслуговування з формуванням здатності до пересування і спілкування, повсякденних життєвих потреб тощо.

Категорія «соціальна допомога» розглядається в широкому та вузькому значенні. Зокрема, соціальна допомога в широкому розумінні – це всі види державного соціального забезпечення, які виплачується в грошовій або натуральній формі. Зокрема, соціальна допомога визначається як турбота держави, суспільства про громадян, які потребують допомоги, сприяння у зв'язку з віком, станом здоров'я, соціальним становищем, недостатньою забезпеченістю засобами існування. Соціальна допомога (соціальний захист, соціальне забезпечення) виявляється у вигляді пенсій, допомог, надання матеріальної допомоги, обслуговування хворих і престарілих, турботи про дітей.

Таким чином, в широкому розумінні соціальна допомога повністю ототожнюється із системою державного соціального забезпечення громадян. У вузькому розумінні соціальна допомога – це виключно грошова виплата (одноразова чи періодична), яка призначається окремим категоріям громадян у порядку і розмірах, передбачених законодавством.

Соціальну допомогу, як форму соціального забезпечення населення України, доцільно поділити за такими критеріями:

✓ за цільовим призначенням: на компенсацію втраченої частини доходу (допомога по вагітності та пологах, допомога по безробіттю, тощо); на повну заміну середньомісячного доходу, який громадянин з незалежних від нього причин не в змозі отримувати (допомога інваліда з дитинства та дітям – інвалідам тощо) на поховання громадянина не застрахованого в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування; на доплату до основного доходу, якщо такий дохід нижчий за встановлений законодавством прожитковий мінімум (допомога малозабезпеченим сім'ям тощо);

✓ в залежності від правової підстави виникнення права на соціальну допомогу: потрапляння особи в складну життєву ситуацію, з якої не можливий самостійний вихід (допомога інвалідам з дитинства та дітям інвалідам тощо); потрапляння особи під вплив інших обставин, які визнані державою соціально значущими та внаслідок яких знижується здатність до самозабезпечення (допомога при народженні дитини, допомога при усиновленні дитини тощо);

✓ за формою призначення та виплати: одноразова грошова виплата (допомога на поховання) та періодичні платежі (більшість видів соціальної допомоги);

✓ за категорією громадян, яким призначається соціальна допомога: соціальна допомога інвалідам та іншим особам, які не мають права на пенсію; допомога інвалідам з дитинства та дітям інвалідам; допомога малозабезпеченим сім'ям; допомога сім'ям з дітьми тощо.

Різноманітність видів соціальної допомоги обумовлена тим, що законодавець при їх визначенні враховує більшість життєвих ситуацій, за яких може виникнути право на соціальну допомогу. При цьому законодавство України дозволяє органам місцевого самоврядування встановлювати додаткові види соціальної допомоги в своєму регіоні.

Субсидія – це різновид грошових виплат, що надаються за рахунок місцевого, державного бюджету або спеціалізованих фондів, якими можуть скористатися як фізичні, так і юридичні особи, місцеві органи влади і навіть інші держави.

Для субсидій характерні наступні ознаки:

✓ Цільовий характер виплат – виділені на певну мету кошти не можуть бути використані для досягнення іншої мети;

✓ Безоплатність передачі грошових коштів – повернення фінансування або відсотків за використання не передбачено;

✓ Можливість спільного фінансування за умови участі в капіталі – в деяких випадках субсидія вважається додаткове фінансування;

✓ Використання коштів з державного або регіонального бюджету.

Залежно від призначення і об'єктів-одержувачів, субсидування може бути спрямоване:

✓ На покриття витрат в бюджеті одного рівня з бюджету іншого;

✓ Субсидування юридичних і фізичних осіб.

За формою надання фінансової допомоги відрізняються:

✓ Прямі субсидії – призначені для фінансування виробництва та імплементації нових технологічних рішень, проведення наукових досліджень і конструкторських заходів, перепідготовки кадрів.

✓ Непрямі субсидії – надаються державними структурами, виходячи із затверджених положень кредитної і податкової політик.

2. Види державних соціальних виплат та порядок їх призначення.

Серед видів державних соціальних виплат, згідно з чинним законодавством виокремлюють такі, як

1. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям.

2. Державна допомога сім'ям з дітьми.

2.1. Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами.

2.2. Допомога при народженні дитини, одноразова натуральна допомога «пакунок малюка».

2.3. Допомога при усиновленні дитини.

2.4. Допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування.

2.5. Допомога на дітей одиницями матерям.

2.6. Допомога на дітей, хворих на тяжкі перинатальні ураження нервової системи, тяжкі вроджені вади розвитку, рідкісні орфанні захворювання, онкологічні, онкогематологічні захворювання, дитячий церебральний параліч, тяжкі психічні розлади, цукровий діабет I типу (інсулінозалежний), гострі або хронічні захворювання нирок IV ступеня, на дитину, яка отримала тяжку травму, потребує трансплантації органа, потребує паліативної допомоги, яким не встановлено інвалідність.

3. Державна соціальна допомога інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам.

4. Щомісячна грошова допомога особі, яка проживає разом з інвалідом I чи II групи внаслідок психічного розладу, який за висновком лікарської комісії медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, на догляд за ним.

5. Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю і державна соціальна допомога на догляд.

6. Допомога на проживання внутрішньо переміщеним особам.

7. Компенсація фізичним особам, які надають соціальні послуги.

8. Компенсаційна виплата непрацюючій працездатній особі, яка доглядає за інвалідом I групи, а також за престарілим, який досяг 80-річного віку і за висновком лікарської комісії медичного закладу потребує постійного стороннього догляду.

9. Компенсаційні виплати та допомоги громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

10. Інші види допомог та виплат.

Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям.

Відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» право на державну соціальну допомогу мають малозабезпечені сім'ї, або одинокі особи, чи кілька осіб, які проживають разом і об'єднанні законними правами та обов'язками щодо утримання та які з поважних або незалежних від них причин мають середньомісячний сукупний дохід нижчий від встановленого законодавством прожиткового мінімуму для сім'ї.

Порядок надання державної соціальної допомоги

Заява про надання державної соціальної допомоги подається уповноваженим представником сім'ї, де дається згода сім'ї на збір інформації про неї, про її власність, доходи та майно.

До заяви про надання державної соціальної допомоги додаються:

- ✓ документ, що посвідчує особу;
- ✓ довідка про склад сім'ї;
- ✓ декларація про доходи та майно осіб, які входять до складу сім'ї

(заповнюється на підставі довідок про доходи сім'ї за шість місяців, що передують місяцю звернення).

Державна допомога сім'ям з дітьми

Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами

Право на допомогу мають вагітні жінки (у тому числі неповнолітні), які не застраховані в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування, а саме:

жінки, звільнені з роботи у зв'язку з ліквідацією підприємства, установи та організації незалежно від форми власності, за умови, що вагітна жінка була звільнена з роботи не раніше, ніж за шість місяців до набуття права на одержання допомоги;

жінки, зареєстровані в центрі зайнятості як безробітні;

аспірантки, докторантки, клінічні ординатори, студентки вищих навчальних закладів та професійно-технічних навчальних закладів;

непрацюючі жінки;

жінки, зареєстровані як суб'єкти підприємницької діяльності, які не сплачують страхові внески до Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності.

Призначення допомоги здійснюється на підставі:

заяви (заповнюється на підставі паспорта);

довідки лікувального закладу встановленого зразка;

ідентифікаційного коду.

У особових випадках:

трудової книжки;

довідки ліквідаційної комісії для жінок, звільнених з роботи у зв'язку з ліквідацією підприємства, установи, організації;

довідки державної служби зайнятосте для жінок, зареєстрованих у державній службі зайнятості як безробітні;

довідки з місця навчання про те, що у період тимчасової непрацездатності нарахування і виплата стипендії провадиться не буде. (Допомога призначається з дня припинення виплати стипендії по день закінчення відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами);

довідки Пенсійного Фонду України про те, що жінка – суб'єкт підприємницької діяльності перебуває (не перебуває) на обліку в органах Пенсійного фонду та не бере участь на добровільних засадах у загальнообов'язковому державному соціальному страхуванні з тимчасової втрати працездатності.

Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами призначається, якщо звернення за нею надійшло не пізніше ніж через шість місяців з дня закінчення відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами, та виплачується жінкам за весь період відпустки.

Допомога при народженні дитини

Допомога при народженні дитини надається одному з батьків дитини, опікуну, який постійно проживає разом з дитиною.

Допомога при народженні дитини призначається за умови, якщо звернення за її призначенням надійшло не пізніше ніж через дванадцять місяців з дня народження дитини на підставі заяви одного із батьків, з якими постійно проживає дитина, що складається у довільній формі із зазначенням даних для реєстрації місця проживання дитини.

До заяви додаються паспорта, або інші документи, що посвідчують особу, ідентифікаційні коди батьків, та свідоцтво про народження дитини.

Особи які звернулися за призначенням допомоги при народженні другої дитини або наступних дітей (народжених до 30 червня 2014 р. включно) надають копії свідоцтв про народження кожної дитини яка враховується при визначенні розміру допомоги.

Опікуни подають крім зазначених документів, копію рішення про встановлення опіки.

Допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування

Право на допомогу мають особи, визначені в установленому законом порядку опікунами чи піклувальниками дітей, які внаслідок смерті батьків, позбавлення їх батьківських прав, хвороби батьків або з інших причин залишилися без батьківського піклування та відповідно до законодавства набули статусу дитини – сироти, дитини, позбавленої батьківського піклування.

Призначення допомоги здійснюється на підставі:

- ✓ паспорта (опікуна чи піклувальника);
- ✓ рішення про встановлення опіки чи піклування;
- ✓ копії свідоцтва про народження дитини;
- ✓ довідки з місця проживання дитини та опікуна чи піклувальника;
- ✓ довідок про місячні розміри одержуваних опікуном на дитину аліментів, пенсії, стипендії, державної допомоги за попередні шість календарних місяців;
- ✓ рішення суду про позбавлення батьківських прав;
- ✓ довідки з місця навчання дитини.

Допомога на дітей одиницями матерям

Право на допомогу на дітей одиницями матерям мають одинокі матері (які не перебувають у шлюбі), одинокі всиновлювачі, якщо у свідоцтві про народження дитини або документі про народження дитини, виданому компетентними органами

іноземної держави, за умови його легалізації в установленому законодавством порядку (рішенні про усиновлення дитини) відсутній запис про батька (матір) або запис про батька (матір) проведено в установленому порядку органом державної реєстрації актів цивільного стану за вказівкою матері (батька, усиновлювача) дитини.

Право на допомогу на дітей одиницями матерями (батькам) має мати (батько) дітей у разі смерті одного з батьків, які не одержують на них пенсію в разі втрати годувальника або соціальну пенсію.

Для призначення допомоги на дітей одиницями матерями надаються такі документи:

- ✓ документ, що посвідчує особу (паспорт);
- ✓ довідка про склад сім'ї з вказівкою, що дитина проживає при матері. У разі, коли дитина навчається за межами населеного пункту, в якому проживає мати, додається довідка з місця проживання матері (батька) та довідка з місця проживання (навчання) дитини;
- ✓ копія свідоцтва про народження дитини;
- ✓ витяг з Державного реєстру актів цивільного стану громадян про реєстрацію народження дитини із зазначенням відомостей про батька дитини для призначення допомоги, виданий відділом реєстрації актів цивільного стану.

У разі смерті одного з батьків:

- ✓ довідка про те, що на дітей не одержують пенсію в разі втрати годувальника;
- ✓ копія свідоцтва про смерть батька (матері).
- ✓ Для дітей віком від 18 до 23 років, які навчаються:
- ✓ довідка з місця навчання дитини про те, що дитина навчається за денною формою навчання і не перебуває на повному державному утриманні;
- ✓ свідоцтво про народження дитини та її паспорт.

Допомога при усиновленні дитини

Допомога призначається усиновлювачу, який є громадянином України, постійно проживає на її території та усиновив дитину з числа дітей-сиріт або дітей, позбавлених батьківського піклування.

Допомога призначається за умови пред'явлення паспорта або іншого документа, що посвідчує особу, свідоцтва про народження дитини, виданого після внесення змін до актового запису та копії рішення суду про усиновлення дитини.

Державна соціальна допомога інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам

Право на державну соціальну допомогу мають інваліди з дитинства та діти-інваліди віком до 18 років.

Інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам, які мають одночасно право на державну соціальну допомогу і пенсію, призначається державна соціальна допомога або пенсія за їх вибором. Державна соціальна допомога або пенсія інвалідам з дитинства, яких визнано недієздатними, а також на дітей-інвалідів призначається за вибором їх батьків, усиновителів, опікуна-піклувальника.

Для призначення державної соціальної допомоги інвалідам з дитинства і дітям-інвалідам подаються такі документи:

- ✓ паспорт або, в разі його відсутності, інший документ, що може засвідчувати особу, яка подає заяву;
- ✓ копія свідоцтва про народження дитини-інваліда;
- ✓ довідка про місце проживання інваліда з дитинства або дитини-інваліда;

✓ довідка про місце проживання батьків, усиновителів, опікуна, піклувальника, який подає заяву;

✓ якщо один з батьків, усиновителів постійно проживає за інакшою адресою ніж дитина-інвалід, то разом з заявою подається довідка з Управління праці та соціального захисту населення про те, що другий з батьків, усиновителів не отримує державну соціальну допомогу на дитину-інваліда за місцем свого постійного проживання;

✓ якщо з заявою звертається опікун чи піклувальник, то подається також копія рішення про встановлення опіки чи піклування.

Щомісячна грошова допомога особі, яка проживає разом з інвалідом I чи II групи внаслідок психічного розладу, який за висновком лікарської комісії медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, на догляд за ним

Щомісячна грошова допомога надається особі, яка проживає разом з інвалідом I чи II групи внаслідок психічного розладу, який за висновком лікарської комісії медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, на догляд за ним.

Для призначення грошової допомоги на догляд надаються такі документи:

✓ документ, що посвідчує особу;

✓ довідка про склад сім'ї із зазначенням прізвищ, імен та по-батькові, родинних зв'язків членів сім'ї;

✓ довідка про доходи кожного члена сім'ї за 6 місяців, що передують місяцю звернення;

✓ висновок лікарської комісії медичного закладу щодо необхідності постійного стороннього догляду за інвалідом I чи II групи внаслідок психічного розладу.

Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю і державна соціальна допомога на догляд

Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам призначається громадянам України, які постійно проживають на території України, та особам, яким надано статус біженця в Україні.

Державна соціальна допомога призначається особам, які одночасно відповідають таким вимогам:

✓ досягли віку (чоловіки – 63 років, жінки – 58 років) та не мають права на пенсію відповідно до законодавства або визнані інвалідами в установленому порядку;

✓ не одержують пенсію або соціальні виплати, що призначені для відшкодування шкоди, заподіяної ушкодженням здоров'я на виробництві, передбачені Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності», допомогу, призначену відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам»;

✓ є малозабезпеченими особами.

Для призначення державної соціальної допомоги подаються такі документи:

✓ паспорт особи, якій призначається державна соціальна допомога;

✓ іноземцями та особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, подається копія посвідчення біженця;

✓ копія Тимчасового посвідчення на постійне проживання;

✓ довідка Пенсійного фонду про неможливість призначення пенсії;

✓ довідка про місце постійного проживання (реєстрації) (або копія паспорта, або довідка уповноважених органів з місця проживання, або копія тимчасового посвідчення);

✓ довідка про склад сім'ї;

✓ копія трудової книжки;

✓ декларація про доходи та майновий стан сім'ї (заповнюється на підставі довідок про доходи кожного члена сім'ї) за останні шість місяців або два квартали, що передують місяцю звернення за призначенням державної соціальної допомоги;

✓ довідка про наявність та розмір земельних ділянок із зазначенням даних про її призначення;

✓ копія рішення про встановлення опіки чи піклування (у разі визнання особи непрацездатною);

✓ довідка про присвоєння ідентифікаційного коду Державного реєстру фізичних осіб України (ДРФО).

Компенсація фізичним особам, які надають соціальні послуги

Компенсація призначається: непрацюючій фізичній особі, яка постійно надає соціальні послуги громадянам похилого віку, інвалідам, дітям-інвалідам, які не здатні до самообслуговування і потребують постійної сторонньої допомоги (крім осіб, яких обслуговують соціальні служби).

Для призначення компенсації подаються такі документи:

1) непрацюючою фізичною особою, яка надає соціальні послуги:

✓ паспорт або інший документ, що посвідчує особу;

✓ висновок лікарсько-консультаційної комісії про те, що стан її здоров'я дозволяє постійно надавати соціальні послуги;

✓ копія трудової книжки;

✓ довідка про присвоєння ідентифікаційного номера;

✓ довідки органу державної податкової служби про те, що особа не провадить підприємницької діяльності і про відсутність даних про доходи цієї особи.

2) особою, яка потребує надання соціальних послуг, або її законним представником (у разі визнання цієї особи недієздатною):

✓ паспорт або інший документ, що посвідчує особу;

✓ копія довідки медико-соціальної експертної комісії про групу інвалідності (надається інвалідом);

✓ висновок лікарсько-консультаційної комісії про необхідність постійного стороннього догляду та нездатність особи до самообслуговування;

3) законним представником дитини, яка потребує надання соціальних послуг:

✓ копія свідоцтва про народження дитини;

✓ висновок лікарсько-консультаційної комісії про необхідність постійного стороннього догляду та нездатність дитини до самообслуговування.

Компенсаційна виплата непрацюючій працездатній особі, яка доглядає за інвалідом I групи, а також за престарілим, який досяг 80-річного віку і за висновком лікарської комісії медичного закладу потребує постійного стороннього догляду

Право на компенсаційну виплату має: особа працездатного віку, яка не працює, не вчиться, не перебуває на обліку у міському центрі зайнятості і постійно доглядає за інвалідом I групи чи престарілим, який досяг 80-річного віку і за висновком лікарської консультативної комісії потребує стороннього догляду за ним.

Компенсаційна виплата призначається з дня звернення за її призначенням на підставі:

- ✓ паспорта заявника та особи, яка потребує догляду;
- ✓ довідки з місця проживання заявника та особи, яка потребує догляду;
- ✓ трудових книжок;
- ✓ копії довідки Медико-соціальної експертної комісії або довідки Лікарсько-консультативної комісії про те, що престарілий, який досяг 80-річного віку, потребує стороннього догляду;
- ✓ ідентифікаційний код заявника та особи, що потребує догляду.

3. Поняття про соціальні стандарти.

Державні соціальні стандарти — це встановлені законами, іншими нормативно-правовими актами соціальні норми і нормативи або їх комплекс, на базі яких визначаються рівні основних державних соціальних гарантій.

Державна соціальна політика України базується на ідеї соціальних мінімумів: мінімальна зарплата, мінімальна пенсія, прожитковий мінімум тощо. На основі прожиткового мінімуму запроваджено нову систему соціальних стандартів, що стало ключовим етапом реформування соціальної політики.

Відповідно до ст. 6 Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», базовим державним соціальним стандартом є прожитковий мінімум, встановлений законом, на основі якого визначаються державні соціальні гарантії та стандарти у сферах доходів населення, житлово-комунального, побутового, соціально-культурного обслуговування, охорони здоров'я та освіти.

Прожитковий мінімум — це вартісна величина достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості.

Прожитковий мінімум щороку затверджується Верховною Радою України в законі про Державний бюджет України на відповідний рік. Прожитковий мінімум публікується в офіційних виданнях загальнодержавної сфери розповсюдження. Вперше його було визначено на 2000 р.

Зазначений прожитковий мінімум застосовується для:

- 1) загальної оцінки рівня життя в Україні, що є основою для реалізації соціальної політики та розроблення окремих державних соціальних програм;
- 2) встановлення розмірів мінімальної заробітної плати і мінімальної пенсії за віком, визначення розмірів соціальної допомоги, допомоги сім'ям з дітьми, допомоги по безробіттю, а також стипендій та інших соціальних виплат виходячи з вимог Конституції України та законів України;
- 3) визначення права на призначення соціальної допомоги;
- 4) визначення державних соціальних гарантій і стандартів обслуговування та забезпечення в галузях охорони здоров'я, освіти, соціального обслуговування та інших;
- 5) встановлення величини неоподаткованого мінімуму доходів громадян;
- 6) формування державного бюджету України та місцевих бюджетів.

Для оцінки рівня життя в регіоні, розроблення та реалізації регіональних соціальних програм, визначення права на призначення соціальної допомоги, що фінансується за рахунок місцевих бюджетів, органами місцевого самоврядування може затверджуватися регіональний прожитковий мінімум, не нижчий від установленого відповідно до цього Закону.

Прожитковий мінімум визначається за єдиним порядком у розрахунку на місяць на одну особу та для осіб, які відносяться до основних соціальних і демографічних груп населення в Україні.

Прожитковий мінімум на одну особу та для осіб, які відносяться до основних соціальних і демографічних груп населення, складається з вартісних величин:

- набору продуктів харчування, достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я;
- мінімального набору непродовольчих товарів, необхідного для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості;
- мінімального набору послуг, необхідного для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості.

До основних соціальних і демографічних груп населення відносяться:

- діти віком до 6 років (0-5 років включно);
- діти віком від 6 до 18 років (6-17 років включно);
- працездатні особи (18-59 років включно);
- особи, які втратили працездатність (60 років і старші).

Прожитковий мінімум для основних соціальних і демографічних груп населення розраховується, виходячи з наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг, схвалених експертною комісією з проведення науково-громадської експертизи цих наборів на принципах соціального партнерства та визначених постановою Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2016 р. № 780 «Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення» (додаток А).

Для розрахунку вартісних величин наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг використовуються середні споживчі ціни (тарифи) в країні (регіоні). Ціни (крім тарифів на житлово-комунальні послуги, електроенергію, послуги зв'язку) розраховуються Держстатом, відповідна інформація щомісяця надається Мінсоцполітики.

Прожитковий мінімум в Україні за соціальними та демографічними групами з 2000 до 2022 рр. представлено в додатку Б.

Мінімальна заробітна плата, відповідно до ст. 3 Закону України «Про оплату праці», це встановлений законом мінімальний розмір оплати праці за виконану працівником місячну (годинну) норму праці.

Розмір мінімальної заробітної плати встановлюється Верховною Радою України за поданням Кабінету Міністрів України не рідше одного разу на рік у законі про Державний бюджет України з урахуванням вироблених шляхом переговорів пропозицій спільного представницького органу об'єднань профспілок і спільного представницького органу об'єднань організацій роботодавців на національному рівні.

Мінімальна заробітна плата є державною соціальною гарантією, обов'язковою на всій території України для підприємств усіх форм власності і господарювання та фізичних осіб, які використовують працю найманих працівників, за будь-якою системою оплати праці. Мінімальна заробітна плата встановлюється одночасно в місячному та погодинному розмірах.

Відповідно до ст. 3¹ Закону України «Про оплату праці», розмір заробітної плати працівника за повністю виконану місячну (годинну) норму праці не може бути нижчим за розмір мінімальної заробітної плати.

Під час обчислення розміру заробітної плати працівника для забезпечення її мінімального розміру не враховуються доплати за роботу в несприятливих умовах праці та підвищеного ризику для здоров'я, за роботу в нічний та надурочний час, роз'їзний характер робіт, премії до святкових і ювілейних дат.

Якщо нарахована заробітна плата працівника, який виконав місячну норму праці, є нижчою за законодавчо встановлений розмір мінімальної заробітної плати, роботодавець проводить доплату до рівня мінімальної заробітної плати, яка виплачується щомісячно одночасно з виплатою заробітної плати.

Якщо розмір заробітної плати у зв'язку з періодичністю виплати її складових є нижчим за розмір мінімальної заробітної плати, проводиться доплата до рівня мінімальної заробітної плати.

У разі укладення трудового договору про роботу на умовах неповного робочого часу, а також при невиконанні працівником у повному обсязі місячної (годинної) норми праці мінімальна заробітна плата виплачується пропорційно до виконаної норми праці.

Мінімальна заробітна плата у погодинному розмірі застосовується на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форми власності та у фізичних осіб, які використовують найману працю, у разі застосування погодинної оплати праці.

Мінімальна заробітна плата в Україні з 1 жовтня 2022 року складає 6700 грн в місяць, або до 40,46 грн в погодинному розмірі (додаток В).

Відповідно до ст. 10 Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» заробітна плата виплачується працівнику на умовах, визначених трудовим договором. Роботодавець повинен вживати всіх можливих заходів для забезпечення реалізації права працівників на своєчасне отримання заробітної плати. Роботодавець звільняється від відповідальності за порушення зобов'язання щодо строків оплати праці, якщо доведе, що це порушення сталося внаслідок ведення бойових дій або дії інших обставин непереборної сили. Звільнення роботодавця від відповідальності за несвоєчасну оплату праці не звільняє його від обов'язку виплати заробітної плати. У разі неможливості своєчасної виплати заробітної плати внаслідок ведення бойові дії, строк виплати заробітної плати може бути відтермінований до моменту відновлення діяльності підприємства.

Споживчий кошик – це набір товарів та послуг, які характеризують структуру та рівень споживання людини. Мінімальний споживчий кошик використовується для розрахунку прожиткового мінімуму. А вже від нього складаються всі соціальні виплати, в першу чергу – пенсії. При цьому кошик показує статистику по розрахунковому і реальному рівні споживання товарів і послуг населенням країни.

Створюють споживчий кошик, виходячи з попиту основних категорій населення – дітей, працездатних і непрацездатних громадян. В Україні до переліку цього соціального показника входить понад 300 пунктів, які затверджує Кабінет Міністрів України на підставі даних профільних відомств – Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства соціальної політики України і т. д.

Всі необхідні речі на рік поділені на такі категорії:

1. Їжа (овочі, цукор, крупи, яйця, молочні продукти).
2. Непродовольчі товари (миючі, ліки, засоби гігієни).
3. Комунальні і соціально-культурні послуги.

Тема 2. Нормативно-правове забезпечення нарахування державних соціальних виплат

План

- 1. Поняття про соціальне законодавство.**
- 2. Нормативно-правова база з питань нарахування державних соціальних допомог та субсидій.**
- 3. Нормативно-правова база для обчислення середньомісячного сукупного доходу сім'ї (домогосподарства) для усіх видів державної соціальної допомоги.**

1. Поняття про соціальне законодавство.

Соціальний захист – невід’ємна складова політики держави, відповідальної за добробут, розвиток і безпеку своїх громадян. Це той чинник, від ефективності якого залежить цивілізаційний розвиток будь-якого суспільства.

З’ясування сутності соціального захисту, його місця в політиці соціальної держави набуває особливої актуальності у складних умовах сьогодення, адже соціальний захист – це засіб збереження стабільності та злагоди в суспільстві, що трансформується, інструмент, за допомогою якого держава може впливати на життя людей, отримує підтримку урядового курсу.

В Україні конституційно закріплено поняття «соціальний захист», яке включає право на забезпечення громадян у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також по старості та в інших випадках, передбачених законом. Це право гарантується загальнообов’язковим державним соціальним страхуванням, здійснюваним за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними (Конституція України, ст. 46).

У широкому розумінні соціальний захист розглядають як діяльність держави, спрямованої на забезпечення процесу формування та розвитку повноцінної особистості, створення умов для самовизначення та ствердження в житті. У вузькому сенсі соціальний захист розглядається як сукупність економічних і правових гарантій, що забезпечують додержання найважливіших соціальних прав громадян (право на працю, на освіту, на житло, на відпочинок, на безпечне довкілля, на охорону здоров’я, на достатній життєвий рівень, на безпечні умови праці, на заробітну плату, не нижчу мінімально встановлених стандартів).

Створення системи соціального захисту населення обумовило необхідність розробки національної законодавчо-правової бази з метою її радикальної зміни, відбулося формування нових підходів до принципів соціального захисту, переорієнтація діяльності всіх органів соціального захисту на надання адресної допомоги пенсіонерам, інвалідам, ветеранам та іншим найбільш вразливим верствам населення. Починаючи з 1991 року, в країні ухвалено низку законів, які забезпечують соціальний захист найуразливіших категорій населення.

Донині система соціального захисту в Україні перебуває у стадії становлення розвитку, ведуться пошуки оптимізації її структури, основних функцій, провідних напрямів діяльності на різних рівнях. Призначення цієї роботи полягає в тому, щоб за допомогою нормативно-правових, економічних, фінансових, соціально-

психологічних, організаційно-технічних засобів і важелів здійснювати підтримку і допомогу соціально вразливим групам населення чи окремим громадянам.

Складовою частиною загальної системи захисту населення є установи, які цим безпосередньо займаються. Органи соціальної роботи мають за мету здійснення політики держави, громадських структур, забезпечення людей потенційними життєвими благами, сприяння організації соціально-психологічних відносин між ними, розвиток самостійності в управлінні, фактично всі організаційні структури суспільства в широкому плані займаються проблемами соціальної роботи.

Соціальний захист населення здійснюється через компенсаційні та запобіжні заходи. Компенсаційні заходи полягають у допомозі суспільства окремій особі або сім'ї, яка не має достатніх засобів для існування. Запобіжні заходи спрямовані на захист особи та її сім'ї від втрат доходу, пов'язаних із безробіттям, старінням, хворобою, а також сприяння освіті й підвищенню кваліфікації. Соціальний захист здійснюється в натуральній та грошовій формах. Існують різні теоретико-методологічні підходи до визначення сутності поняття соціального захисту. Відповідно до одного з них, соціальний захист є проявом соціальної функції держави, що містить такі форми взаємодії держави з населенням: соціальна допомога, соціальні гарантії, соціальне страхування.

Соціальна політика в Україні, відповідно до загальноприйнятих сучасних вимог, передбачає вирішення трьох головних завдань:

- ✓ розробка й реалізація програм соціального захисту населення, спрямованих на забезпечення прогресу на міжнародному, національному й регіональному рівнях у різних сферах суспільного життя;

- ✓ формування правової культури населення, що передбачає насамперед подолання правового нігілізму, «правового екстремізму»;

- ✓ здійснення економічних перетворень, необхідних для забезпечення переходу до ринкової економіки, диференційованої багатокладної моделі виробництва й розподілу, здатної гнучко реагувати на погіршення становища окремих соціальних верств і категорій населення.

Соціальне законодавство – це нормативно-правова, законодавча база, що передбачає забезпечення та регулювання процесу дотримання прав громадян, що входять до складу груп населення, які потребують державної допомоги, спрямованої на відновлення чи покращення їх дієздатності та життєдіяльності.

Законодавство про соціальні послуги ґрунтується на Конституції України і складається з Закону України «Про соціальні послуги», інших законів та нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до цього Закону, що регулюють відносини у системі надання соціальних послуг, та міжнародних договорів України з питань надання соціальних послуг, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Дія Закону України «Про соціальні послуги» поширюється на громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які на законних підставах проживають або перебувають на території України, у тому числі на осіб, на яких поширюється дія Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту», і належать до вразливих груп населення та/або перебувають у складних життєвих обставинах.

2. Нормативно-правова база з питань нарахування державних соціальних допомог та субсидій.

Система соціальної підтримки в Україні регулюється низкою законодавчих актів, які встановлюють правила та умови нарахування та виплати різних видів державної соціальної допомоги та субсидій. Також Україна активно співпрацює з міжнародними організаціями та партнерами з метою вдосконалення системи соціальної підтримки та протидії бідності, що сприяє реформуванню системи та узгодженню її з європейськими стандартами.

Незважаючи на зусилля влади, багато в Україні залежать від економічної ситуації в країні та міжнародної кон'юнктури, що може впливати на рівень бідності та доступність соціальної підтримки. Також важливим фактором є ефективність та прозорість системи соціальної підтримки, що дозволяє забезпечити справедливе та раціональне розподілення бюджетних коштів та запобігти корупції та зловживанням.

Зокрема, останнім часом в Україні активно ведеться робота над вдосконаленням системи соціальної підтримки, включаючи електронну реєстрацію та виплату допомоги, а також створення єдиного реєстру соціальних пільг та виплат. Такі заходи дозволяють зменшити бар'єри та витрати на отримання соціальної підтримки, забезпечують її більш точно та швидко надання, а також дозволяють уникнути помилок та зловживань.

В цілому, розвиток системи соціальної підтримки є важливим напрямом роботи української влади та суспільства, оскільки вона допомагає забезпечити соціальну справедливість та знизити рівень бідності в країні.

Система державних соціальних виплат регулюється Постановою Кабінету Міністрів України № 632 від 22 липня 2020 р. № 632 «Про деякі питання виплати державної соціальної допомоги», відповідно до якої затверджено «Порядок обчислення середньомісячного сукупного доходу сім'ї (домогосподарства) для усіх видів державної соціальної допомоги». Цей Порядок визначає механізм обчислення середньомісячного сукупного доходу сім'ї (домогосподарства) для призначення усіх видів державної соціальної допомоги та житлових субсидій, які відповідно до законодавства надаються залежно від сукупного доходу сім'ї (домогосподарства). Згідно з цим Порядком також обчислюється річний сукупний дохід домогосподарства для призначення житлової субсидії на придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива.

Постановою визначено, що особи, доходи яких включаються до середньомісячного сукупного доходу, а також період, за який обчислюється середньомісячний сукупний дохід, визначаються порядками надання певних видів державної соціальної допомоги, що затверджуються відповідними нормативно-правовими актами. Зазначено, що обчислення середньомісячного сукупного доходу проводиться шляхом ділення загальної суми сукупного доходу осіб за визначений законодавством період (два квартали або шість місяців) на 6, а в разі застосування суми річного сукупного доходу – на 12, якщо інше не передбачено законодавством. Середньомісячний сукупний дохід на одного члена сім'ї (домогосподарства) обчислюється шляхом ділення середньомісячного сукупного доходу сім'ї (домогосподарства) на кількість членів сім'ї (домогосподарства).

Окремі положення вказаної постанови визначають, які доходи враховуються до середньомісячного сукупного доходу, а також які види соціальних виплат та державних соціальних допомог не включаються під час його визначення.

Державні соціальні виплати та субсидії в Україні регулюються законами та іншими нормативно-правовими актами з відповідних питань, зокрема:

✓ Законом України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» від 1 червня 2000 р., який спрямований на реалізацію конституційних гарантій права громадян на соціальний захист – забезпечення рівня життя не нижчого від прожиткового мінімуму шляхом надання грошової допомоги найменш соціально захищеним сім'ям і сприяння їх економічній самостійності;

✓ Законом України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» від 21 листопада 1992 року, який встановлює гарантований державою рівень матеріальної підтримки сімей з дітьми шляхом надання державної грошової допомоги з урахуванням складу сім'ї, її доходів та віку дітей і спрямований на забезпечення пріоритету державної допомоги сім'ям з дітьми у загальній системі соціального захисту населення;

✓ Законом України «Про пенсійне забезпечення» від 5 листопада 1991 року, що відповідно до Конституції України гарантує всім непрацездатним громадянам України право на матеріальне забезпечення за рахунок суспільних фондів споживання шляхом надання трудових і соціальних пенсій;

✓ Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23 вересня 1999 року, що визначає правові, фінансові та організаційні засади загальнообов'язкового державного соціального страхування, гарантії працюючим громадянам щодо їх соціального захисту у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, вагітністю та пологами, у разі нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання, охорони їхнього життя та здоров'я;

✓ Законом України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю» від 16 листопада 2000 р., який гарантує особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю право на матеріальне забезпечення за рахунок коштів Державного бюджету України та їх соціальну захищеність шляхом встановлення державної соціальної допомоги на рівні прожиткового мінімуму;

✓ Законом України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» від 21 березня 1991 р., що визначає основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні і гарантує їм рівні з усіма іншими громадянами можливості для участі в економічній, політичній і соціальній сферах життя суспільства, створення необхідних умов, які дають можливість особам з інвалідністю ефективно реалізувати права та свободи людини і громадянина та вести повноцінний спосіб життя згідно з індивідуальними можливостями, здібностями і інтересами;

✓ Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку призначення і виплати державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям» від 24 лютого 2003 року;

✓ Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії подолання бідності» від 16.03.2016 № 161-р.

✓ Положенням про порядок призначення житлових субсидій : Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 1995 р. № 848 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2019 р. № 807), яке визначає механізм використання коштів, передбачених у державному бюджеті Мінсоцполітики для виплати пільг і житлових субсидій громадянам на оплату житлово-комунальних послуг, придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу у грошовій формі, умови призначення та порядок надання їх громадянам.

Крім того, для нарахування державних соціальних виплат та субсидій в Україні застосовуються інші нормативні акти, зокрема законодавчі акти з податкової та бухгалтерської звітності, які містять правила нарахування та сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів до бюджету.

Законодавство України на постійному процесі змін та удосконалення, щоб забезпечити ефективну та справедливую систему соціальної підтримки для всіх громадян країни.

Нарахування державних соціальних виплат та субсидій базується на зазначеній вище нормативно-правовій базі, включаючи обчислення середньомісячного сукупного доходу сім'ї.

Окрім того, в Україні існують програми соціальної підтримки, які передбачають надання допомоги в конкретних ситуаціях. Наприклад, програма «Тепла оселя» передбачає надання фінансової допомоги для заміни старих та неефективних опалювальних систем у малозабезпечених сім'ях.

Застосування державної соціальної підтримки є важливим інструментом боротьби з бідністю та соціальними викликами. Правильне та чесне надання допомоги може покращити якість життя людей, особливо тих, хто перебуває в складних життєвих обставинах. Однак, також важливо забезпечити ефективний контроль за використанням допомоги та уникнути можливих зловживань або недостатньої контрольованості програм.

Україна активно співпрацює з міжнародними організаціями та партнерами з метою вдосконалення системи соціальної підтримки та протидії бідності. В рамках співпраці з Європейським Союзом, Україна прийняла ряд законодавчих актів, які сприяють реформуванню системи соціальної підтримки та її узгодженню з європейськими стандартами.

3. Нормативно-правова база для обчислення середньомісячного сукупного доходу сім'ї (домогосподарства) для усіх видів державної соціальної допомоги.

Середньомісячний сукупний дохід сім'ї (домогосподарства) для усіх видів державної соціальної допомоги визначається відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 22 липня 2020 р. № 632, якою затверджено «Порядок обчислення середньомісячного сукупного доходу сім'ї (домогосподарства) для усіх видів державної соціальної допомоги».

Цей Порядок визначає механізм обчислення середньомісячного сукупного доходу сім'ї (домогосподарства) для призначення усіх видів державної соціальної допомоги та житлових субсидій, які відповідно до законодавства надаються залежно від сукупного доходу сім'ї (домогосподарства).

Згідно з цим Порядком також обчислюється річний сукупний дохід домогосподарства для призначення житлової субсидії на придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива.

Особи, доходи яких включаються до середньомісячного сукупного доходу, а також період, за який обчислюється середньомісячний сукупний дохід, визначаються порядками надання певних видів державної соціальної допомоги, що затверджуються відповідними нормативно-правовими актами.

Обчислення середньомісячного сукупного доходу проводиться шляхом ділення загальної суми сукупного доходу осіб за визначений законодавством період (два квартали або шість місяців) на 6, а в разі застосування суми річного сукупного доходу – на 12, якщо інше не передбачено законодавством.

Середньомісячний сукупний дохід на одного члена сім'ї (домогосподарства) обчислюється шляхом ділення середньомісячного сукупного доходу сім'ї (домогосподарства) на кількість членів сім'ї (домогосподарства).

До середньомісячного сукупного доходу враховуються такі доходи:

- заробітна плата в розмірі, що залишається після сплати податку на доходи фізичних осіб;
- грошове забезпечення військовослужбовців;
- пенсія, щомісячне довічне грошове утримання суддів у відставці;
- стипендія, у тому числі із сумою її індексації, нарахованої відповідно до закону (крім соціальної стипендії, яка надається дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, та особам з їх числа);
- соціальні виплати, які призначаються структурними підрозділами з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві та Севастополі держадміністрацій, виконавчими органами міських рад міст обласного значення, районних у містах (у разі утворення) рад, у тому числі пільги на оплату житлово-комунальних послуг, придбання твердого палива та скрапленого газу;
- допомога по безробіттю, інші страхові виплати, які призначаються фондами соціального страхування;
- грошові перекази, отримані із-за кордону;
- дивіденди від цінних паперів;
- інші доходи, відомості про які отримано від Державної податкової служби України і Пенсійного фонду України, а також задекларовані особою доходи, інформація про які відсутня в ДПС, Пенсійному фонді України, фондах соціального страхування та згідно із законодавством не може бути отримана за відповідним запитом органу соціального захисту населення.

До середньомісячного сукупного доходу не включаються такі соціальні виплати:

- частина допомоги при народженні дитини, виплата якої проводиться одноразово;
  - частина допомоги при усиновленні дитини, виплата якої проводиться одноразово;
  - одноразова винагорода жінкам, яким присвоєно почесне звання України «Мати-героїня»;
  - державна соціальна допомога на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які перебувають у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях;
  - допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування;
  - допомога на проживання внутрішньо переміщеним особам;
  - компенсація витрат за тимчасове розміщення внутрішньо переміщених осіб, які перемістилися у період дії воєнного стану;
  - компенсація послуги «муніципальна няня», що виплачується отримувачу такої послуги;
  - державна соціальна допомога, яка виплачується з надбавкою на догляд:
  - за дитиною з інвалідністю підгрупи А;
  - за особою з інвалідністю з дитинства І групи підгрупи А.
- До середньомісячного сукупного доходу також не враховуються:

- суми сплачених особою аліментів (за умови документального підтвердження фактичної сплати);
- суми отриманих аліментів;
- спеціальна бюджетна дотація за вирощування молодняка великої рогатої худоби, який народився в господарствах фізичних осіб;
- оплата праці членів виборчих комісій, а також осіб, яких залучають до роботи у цих комісіях, у тому числі в день голосування, дні встановлення підсумків голосування та результатів виборів;
- допомога громадських та благодійних організацій;
- допомога на поховання;
- матеріальна допомога дитячим будинкам сімейного типу, прийомним сім'ям, а також сім'ям, у яких проживають троє і більше дітей, враховуючи тих, над якими встановлено опіку чи піклування, яка виплачується за рахунок коштів місцевих бюджетів;
- допомога, компенсація, яка надається відповідно до законодавства або за рішеннями органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, є одноразовою та отримана протягом одного календарного року;
- вартість безоплатно отриманих санаторно-курортних путівок, технічних та інших засобів реабілітації, в тому числі грошова компенсація вартості самостійно придбаних технічних засобів реабілітації, вартість отриманих дитячих новорічних подарунків;
- суми, які виплачуються в порядку відшкодування шкоди, завданої здоров'ю працівника під час виконання ним своїх трудових обов'язків;
- одноразова натуральна допомога «пакунок малпока»;
- допомога, отримана в межах реалізації соціальної благодійної програми з відновлення добробуту мешканців і розвитку територіальних громад Донецької та Луганської областей;
- доходи від розміщення депозитів;
- суми, які виплачуються з державного чи місцевого бюджету на придбання житла;
- кошти, отримані від продажу квартири (будинку), що були єдиним житловим приміщенням у власності особи, у разі купівлі іншої квартири (будинку) протягом шести місяців після здійснення такого продажу;
- допомога на здобуття економічної самостійності малозабезпеченої сім'ї.

До середньомісячного сукупного доходу осіб, які беруть (брали) безпосередню участь у проведенні антитерористичної операції, участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, під час здійснення зазначених заходів (операції об'єднаних сил), та до середньомісячного доходу членів їх сімей не враховуються отримані ними у період безпосередньої участі у проведенні антитерористичної операції (операції об'єднаних сил) грошове забезпечення та інші виплати і види соціальної допомоги, передбачені законодавством для працівників правоохоронних органів, військовослужбовців і працівників Збройних Сил, Національної гвардії, СБУ, Служби зовнішньої розвідки, Держприкордонслужби, Держспецтрансслужби, МВС, Національної поліції, Управління державної охорони, Держспецзв'язку, інших військових формувань, утворених відповідно до закону.

Для фізичних осіб – підприємців, які обрали спрощену систему оподаткування, незалежно від отриманих (неотриманих) доходів до сукупного доходу за кожний місяць враховується дохід, обчислений у таких розмірах мінімальної заробітної плати станом на кінець періоду, за який враховуються доходи:

- одного розміру мінімальної заробітної плати – для платників єдиного податку першої групи;
- двох розмірів мінімальної заробітної плати – для платників єдиного податку другої групи;
- трьох розмірів мінімальної заробітної плати – для платників єдиного податку третьої групи.

При цьому для фізичних осіб – підприємців, які обрали спрощену систему оподаткування і є платниками єдиного податку першої – третьої груп, не враховується дохід, отриманий самозайнятою особою, та дохід від провадження підприємницької діяльності, інформацію про які подано ДПС на запит органу соціального захисту населення/органу Пенсійного фонду України. Система оподаткування та групи платників єдиного податку для спрощеної системи оподаткування визначаються станом на останній місяць періоду, за який враховуються доходи.

Доходи, отримані в іноземній валюті, перераховуються в національну валюту за офіційним курсом, встановленим Національним банком на останній день періоду, за який враховуються доходи.

Доходи від реалізації молока та молочної сировини, а також продукції тваринництва враховуються у розмірі 30 відсотків нарахованих сум.

Якщо протягом періоду, за який враховуються доходи, тривав карантин, установлений Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, для осіб, які отримували допомогу по безробіттю, до середньомісячного сукупного доходу враховується:

- дохід у розмірі призначеної допомоги по безробіттю без урахування сум заробітної плати, отриманої в попередні місяці, – для осіб, зазначених у частині першій статті 22 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття»;

- дохід у розмірі призначеної допомоги по безробіттю, а за місяці, в яких відсутні доходи, – 0,5 розміру мінімальної заробітної плати станом на кінець періоду, за який враховуються доходи, – для осіб, зазначених у частині другій статті 22 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття».

Під час обчислення державної соціальної допомоги для розрахунку середньомісячного сукупного доходу за кожний місяць, в якому відсутні доходи, включаються:

- 0,5 розміру мінімальної заробітної плати станом на кінець періоду, за який враховуються доходи, – для працездатних працюючих/непрацюючих осіб, які не мали доходів, доходи яких були меншими за 0,5 розміру мінімальної заробітної плати протягом періоду, за який враховуються доходи (крім випадків, визначених Порядком обчислення середньомісячного сукупного доходу сім'ї (домогосподарства) для усіх видів державної соціальної допомоги), та/або якими чи за яких не сплачено єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування в розмірі, не

меншому від мінімального, сумарно протягом трьох місяців періоду, за який враховуються доходи (крім військовослужбовців, а також осіб, щодо яких наявна заборгованість роботодавця із сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, або осіб, які відповідно до законодавства звільнені від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування); осіб, які зареєстровані у філії регіонального/міжрегіонального центру зайнятості (або міському, районному, міськрайонному центрі зайнятості – до припинення їх діяльності) та не отримували допомогу по безробіттю; осіб, які доглядали за дітьми, які потребують догляду протягом часу, визначеного у медичному висновку лікарсько-консультативної комісії, але не більше ніж до досягнення ними шестирічного віку;

– 0,25 розміру мінімальної заробітної плати станом на кінець періоду, за який враховуються доходи, – для осіб, які досягли 18-річного віку та навчалися за денною або дуальною формою здобуття освіти в закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти та протягом періоду, за який враховуються доходи, не отримували стипендії, осіб, які зареєстровані в центрі зайнятості як безробітні або перебувають на обліку в центрі зайнятості як такі, що шукають роботу, більше ніж 12 місяців станом на кінець періоду, за який враховуються доходи, та в шестимісячному періоді отримання допомоги на дітей одиноким матерям/державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям не працевлаштувалися у зв'язку з відсутністю підходящої роботи або направлені центром зайнятості на професійне навчання;

– фактично отримані особами доходи – у разі, коли протягом періоду, за який враховуються доходи, вони отримували хоча б один із таких видів доходів, як пенсія, стипендія, державна допомога сім'ям з дітьми, державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям, державна соціальна допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю, державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю, тимчасова державна соціальна допомога непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку, але не набула права на пенсійну виплату, щомісячна грошова допомога особі, яка проживає разом з особою з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу, яка за висновком лікарської комісії медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, на догляд за нею, допомога по безробіттю, допомога по частковому безробіттю відповідно до статті 47 Закону України «Про зайнятість населення», щомісячна компенсаційна виплата, призначена непрацюючій працездатній особі, яка доглядає за особою з інвалідністю I групи, компенсація за надання соціальних послуг з догляду;

– фактично отримані особами доходи – у разі, коли вони звертаються за призначенням тимчасової державної допомоги дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати дитину або місце проживання їх невідоме; щомісячної грошової допомоги особі, яка проживає разом з особою з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу, яка за висновком лікарської комісії закладу охорони здоров'я потребує постійного стороннього догляду, на догляд за нею; державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю; державної соціальної допомоги на догляд; тимчасової державної соціальної допомоги непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку, але не набула права на пенсійну виплату; державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям та/або допомоги на дітей одиноким матерям – у разі працевлаштування або забезпечення себе роботою самостійно протягом попереднього шестимісячного періоду отримання такої допомоги з урахуванням

особливостей призначення таких видів державної допомоги, передбачених абзацом вісімнадцятим пункту 35-2 Порядку призначення і виплати державної допомоги сім'ям з дітьми, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 р. № 1751, та пунктом 12 Порядку призначення і виплати державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2003 р. № 250;

– фактично отримані особами доходи - у разі, коли вони перебували на строковій військовій службі; перебували у складних життєвих обставинах, пов'язаних із тривалою хворобою (не менше ніж три місяці підряд), підтвердженою висновком лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я; досягли віку, визначеного частиною першою статті 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», але не набули права на пенсійну виплату у зв'язку з відсутністю страхового стажу, передбаченого зазначеною статтею.

Для обчислення житлової субсидії до середньомісячного сукупного доходу враховуються:

1) для осіб, які протягом періоду, за який враховуються доходи, отримували допомогу по безробіттю:

– 0,5 розміру мінімальної заробітної плати станом на кінець періоду, за який враховуються доходи, – за кожний місяць отримання допомоги в розмірі, меншому за 0,5 розміру мінімальної заробітної плати станом на кінець періоду, за який враховуються доходи;

– фактично отримані доходи – за кожний місяць отримання допомоги в розмірі, більшому за 0,5 розміру мінімальної заробітної плати станом на кінець періоду, за який враховуються доходи;

2) для осіб, які досягли 18-річного віку станом на початок періоду, за який враховуються доходи, які в цьому періоді не мали доходів або середньомісячний сукупний дохід яких був меншим за розмір мінімальної заробітної плати станом на початок періоду, за який враховуються доходи, та/або які чи за яких не сплачено єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування в розмірі, не меншому від мінімального, сумарно протягом трьох місяців періоду, за який враховуються доходи (крім військовослужбовців, а також осіб, щодо яких наявна заборгованість роботодавця із сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, або осіб, які відповідно до законодавства звільнені від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування):

– 0,25 розміру мінімальної заробітної плати станом на кінець періоду, за який враховуються доходи, – у разі, коли такі особи протягом цього періоду перебували на строковій військовій службі;

– 0,5 розміру мінімальної заробітної плати станом на кінець періоду, за який враховуються доходи:

- у разі, коли такі особи перебувають у складних життєвих обставинах, пов'язаних з інвалідністю, тривалою хворобою, що підтверджується висновком лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я встановленого зразка, алко- або наркозалежністю, що підтверджується висновком лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я первинного рівня на підставі довідки встановленого зразка закладу охорони здоров'я, який забезпечує надання первинної медичної допомоги, на підставі довідки встановленого зразка закладу охорони здоров'я, що провадить діяльність з надання наркологічної допомоги населенню, в якому особа перебувала на диспансерному обліку;

- у разі, коли такі особи протягом цього періоду навчалися за денною або дуальною формою здобуття освіти в закладах загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти або зареєстровані в центрі зайнятості як безробітні та не отримували допомоги по безробіттю;

– фактично отримані особами доходи:

- у разі, коли вони отримують компенсацію за надання соціальних послуг з догляду відповідно до законодавства або щомісячну компенсаційну виплату, призначену непрацюючій працездатній особі, яка доглядає за особою з інвалідністю I групи;

- у разі, коли вони отримували хоча б один з таких видів доходів, як пенсія, стипендія, допомога по частковому безробіттю відповідно до статті 47 Закону України «Про зайнятість населення», державна допомога при народженні (усиновленні) дитини, державна соціальна допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю, щомісячна грошова допомога особі, яка проживає разом з особою з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу, яка за висновком лікарської комісії медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, на догляд за нею, державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю, тимчасова державна соціальна допомога непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку, але не набула права на пенсійну виплату. Розрахунок середньомісячної суми цих видів доходів проводиться шляхом ділення їх загальної суми за період, за який враховуються доходи, на кількість місяців, протягом яких її отримано;

– розмір однієї мінімальної заробітної плати станом на кінець періоду, за який враховуються доходи, – в усіх інших випадках;

3) для осіб, яких у період воєнного стану в Україні звільнено з роботи або в цей період вони втратили роботу, зареєстровані у Державній службі зайнятості як безробітні і їм призначено допомогу по безробіттю, – розмір призначеної допомоги по безробіттю згідно з підпунктом 1 Порядку обчислення середньомісячного сукупного доходу сім'ї (домогосподарства) для усіх видів державної соціальної допомоги.

При цьому не враховується сума отриманої заробітної плати в періоді, за який враховуються доходи, інформацію про які надано ДПС.

Для обчислення доходу сім'ї використовуються декларації про доходи, подані всіма членами сім'ї, а також документи, що підтверджують доходи та витрати сім'ї.

У разі виявлення неправильних чи недостовірних даних в декларації про доходи, або у випадку, коли деякі доходи не були вказані в декларації, сім'я може бути позбавлена права на державну соціальну допомогу або субсидії, а також нараховано штрафи та інші санкції, передбачені законодавством.

Законодавство України передбачає деякі виключення, коли певні види доходів не враховуються при обчисленні середньомісячного доходу сім'ї. Наприклад, не враховуються отримані від держави допомоги на дітей або допомоги по безробіттю, а також одноразові грошові виплати, які не зараховуються до доходу.

Для призначення окремих видів державної соціальної допомоги можуть встановлюватися додаткові вимоги до доходу сім'ї. Наприклад, для призначення субсидії на оплату житлово-комунальних послуг враховується також загальна площа житла на кожного члена сім'ї.

Законодавство України передбачає механізми контролю за використанням державних соціальних виплат та субсидій, зокрема, за достовірністю даних про доходи та витрати сім'ї.

Тема 3. Документальне забезпечення нарахування державних соціальних виплат

План

1. Організація прийому та підготовки документації, що стосується призначення усіх видів соціальної допомоги.
2. Порядок прийому та реєстрації заяви і документів для призначення усіх видів соціальної допомоги.
3. Особова справа отримувача соціальної допомоги.
4. Прийняття рішення щодо призначення (відмови в призначенні) соціальної допомоги, припинення та поновлення її надання.
5. Зберігання особових справ отримувачів соціальної допомоги.

1. Організація прийому та підготовки документації, що стосується призначення усіх видів соціальної допомоги

Україна має систему соціального захисту, яка передбачає призначення різних видів соціальної допомоги тим, хто їх потребує. Організація прийому та підготовки документів для призначення усіх видів соціальної допомоги відбувається через декілька установ та органів, як от:

Місцевий орган соціального захисту населення – це основний орган, який відповідає за призначення соціальної допомоги та організацію її отримання на місцевому рівні. У кожному районі та місті України є місцевий орган соціального захисту населення.

Департамент соціального захисту населення – це структурний підрозділ виконавчої влади, який відповідає за реалізацію державної політики у сфері соціального захисту населення на регіональному рівні.

Міністерство соціальної політики України – це центральний орган виконавчої влади, який формує та реалізує державну політику у сфері соціального захисту населення на рівні держави.

Центри надання адміністративних послуг – це органи, які забезпечують доступ громадян до адміністративних послуг, в тому числі до отримання соціальної допомоги. У більшості міст і селищ України є Центри надання адміністративних послуг.

Електронний кабінет громадянина – це електронна платформа, яка дозволяє зручно та швидко подати заяву та документи для отримання соціальної допомоги в електронному вигляді.

Організація прийому та підготовки документів для призначення усіх видів соціальної допомоги в Україні залежить від конкретного виду допомоги. Однак, загалом, процедура подачі заяви та документів для отримання соціальної допомоги в Україні включає такі етапи:

- ✓ Визначення виду допомоги, яку особа може отримати, залежно від її потреб та статусу (наприклад, безробітний, малозабезпечений, інвалід).
- ✓ Заповнення заяви на отримання соціальної допомоги. Заяву можна отримати в установі, яка надає допомогу, або завантажити з офіційного веб-сайту державної організації.
- ✓ Підготовка необхідних документів. До заяви на отримання соціальної допомоги необхідно додати документи, які підтверджують право на отримання допомоги (наприклад, довідку про доходи, паспорт, документи, що підтверджують

статус інваліда, тощо).

Подання заяви та документів. Особа подає заяву та документи в установу, яка надає допомогу. У разі подачі заяви та документів в електронній формі, їх можна подати через офіційний веб-сайт державної організації.

Розгляд заяви та документів. Установа, яка надає допомогу, перевіряє документи та приймає рішення про призначення допомоги. Якщо заява була подана правильно та документи були надані в повному обсязі, то призначення допомоги здійснюється відповідно до чинного законодавства.

Огляд та перевірка діяльності особи, яка отримує допомогу. Органи соціального захисту можуть проводити перевірку діяльності особи, яка отримує допомогу, для встановлення відповідності умовам, на яких призначена допомога.

Переоцінка права на допомогу. Особа, яка отримує допомогу, може звернутися до органу соціального захисту з метою переоцінки права на допомогу у зв'язку зі зміною життєвих обставин.

Інформація щодо соціального захисту населення та процедур отримання соціальної допомоги, включаючи перелік необхідних документів для різних видів допомоги розміщується на сайті Міністерства соціальної політики України й інших установ та відомств.

Деякі види соціальної допомоги можуть бути призначені автоматично на підставі інформації, яка міститься в державних базах даних. Наприклад, деякі категорії громадян автоматично отримують допомогу на дітей або субсидії на оплату житлово-комунальних послуг.

Отже, отримання соціальної допомоги в Україні передбачає призначення відповідного виду допомоги та подання відповідних документів до відповідних органів та установ. У кожному конкретному випадку можуть бути свої вимоги до документів та порядку їх подання. Залежно від виду допомоги, може бути передбачено автоматичне призначення допомоги на підставі інформації, яка міститься в державних базах даних. Органи та установи, які відповідають за призначення та отримання соціальної допомоги в Україні, включають Міністерство соціальної політики України та місцеві органи соціального захисту населення.

Порядок прийому та реєстрації заяви і документів для призначення усіх видів соціальної допомоги в Україні визначається Законом України «Про державну соціальну допомогу» та іншими нормативно-правовими актами, до яких належить й *Інструкція щодо порядку оформлення і ведення особових справ отримувачів усіх видів соціальної допомоги*, затверджена Наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 19.09.2006 року № 345.

Ця Інструкція визначає порядок оформлення і ведення особових справ отримувачів усіх видів соціальної допомоги у структурних підрозділах з питань соціального захисту населення районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій, виконавчих органах міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад, центрах по нарахуванню та здійсненню соціальних виплат та порядок взаємодії з цих питань зазначених органів з виконавчими органами сільських, селищних, міських рад територіальних громад, центрами надання адміністративних послуг. Управліннями / Центрами проводиться виплата усіх видів соціальної допомоги, пільг і компенсацій, у тому числі:

- ✓ державна допомога сім'ям з дітьми (Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми»);
- ✓ допомога малозабезпеченим сім'ям (Закон України «Про державну соціальну

допомогу малозабезпеченим сім'ям»);

✓ державна соціальна допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю (Закон України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю»);

✓ щомісячна грошова допомога особі, яка проживає разом з особою з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу, яка за висновком лікарської комісії медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, на догляд за нею (Закон України «Про психіатричну допомогу»);

✓ державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю (Закон України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю»);

✓ державна соціальна допомога на догляд (Закон України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю»);

✓ допомога на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування (Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування»);

✓ пільги та компенсаційні виплати особам з інвалідністю, ветеранам війни та праці (Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні», Закон України «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні»);

✓ пільги та компенсації особам, які постраждали внаслідок політичних репресій (Закон України «Про реабілітацію жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років»);

✓ пільги та компенсаційні виплати особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи (Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»);

✓ тимчасова державна допомога дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів (постанова Кабінету Міністрів України від 22 лютого 2006 року № 189 «Про затвердження Порядку призначення та виплати тимчасової державної допомоги дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати дитину або місце проживання їх невідоме»);

✓ житлова субсидія (Положення про порядок призначення житлових субсидій, затвержене постановою Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 1995 року № 848 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2019 року № 807));

✓ пільги на оплату житлово-комунальних послуг, придбання твердого палива і скрапленого газу (Порядок надання пільг на оплату житлово-комунальних послуг, придбання твердого палива і скрапленого газу у грошовій формі, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 17 квітня 2019 року № 373);

✓ допомога на поховання (Закони України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю», «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю», постанова Кабінету Міністрів України від 31 січня 2007 року № 99 «Про затвердження Порядку надання допомоги на поховання деяких категорій осіб виконавцю волевиявлення померлого або особі, яка зобов'язалася поховати померлого»);

✓ державна соціальна допомога на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошове забезпечення батькам-вихователям і прийомним

батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом «гроші ходять за дитиною» (постанова Кабінету Міністрів України від 26 червня 2019 року № 552 «Деякі питання виплати державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа, у тому числі з інвалідністю, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом «гроші ходять за дитиною», оплати послуг із здійснення патронату над дитиною та виплати соціальної допомоги на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя, підтримки малих групових будинків»);

✓ компенсація послуги з догляду за дитиною до трьох років «муніципальна няня» (постанова Кабінету Міністрів України від 30 січня 2019 року № 68 «Деякі питання надання послуги з догляду за дитиною до трьох років «муніципальна няня»);

✓ одноразова матеріальна допомога непрацюючим малозабезпеченим особам, особам з інвалідністю та дітям з інвалідністю;

✓ одноразова винагорода жінкам, яким присвоєно почесне звання України «Мати-героїня» (постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2011 року № 268 «Про виплату одноразової винагороди жінкам, яким присвоєно почесне звання України «Мати-героїня», та одноразової матеріальної допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми»);

✓ грошова компенсація вартості санаторно-курортного лікування деяким категоріям громадян (постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 2004 року № 785 «Про затвердження Порядку виплати грошової компенсації вартості санаторно-курортного лікування деяким категоріям громадян»);

✓ грошова компенсація замість санаторно-курортної путівки та вартості самостійного санаторно-курортного лікування (постанова Кабінету Міністрів України від 07 лютого 2007 року № 150 «Про затвердження Порядку виплати деяким категоріям осіб з інвалідністю грошової компенсації замість санаторно-курортної путівки та вартості самостійного санаторно-курортного лікування»);

✓ щомісячна компенсаційна виплата особі, яка здійснює догляд за особою з інвалідністю I групи або особою, яка досягла 80 років (постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 2019 року № 233 «Деякі питання державної допомоги окремим категоріям громадян»);

✓ одноразова матеріальна допомога особам, які постраждали від торгівлі людьми (постанова Кабінету Міністрів України від 25 липня 2012 року № 660 «Про затвердження Порядку виплати одноразової матеріальної допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми»);

✓ допомога на проживання внутрішньо переміщеним особам (постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 року № 332 «Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам»);

✓ одноразова грошова допомога постраждалим особам та внутрішньо переміщеним особам (постанова Кабінету Міністрів України від 01 жовтня 2014 року № 535 «Про затвердження Порядку використання коштів, що надійшли від фізичних та юридичних осіб для надання одноразової грошової допомоги постраждалим особам та внутрішньо переміщеним особам»);

✓ тимчасова державна соціальна допомога непрацюючій особі, яка досягла віку, визначеного частиною першою статті 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», але не набула права на

пенсійну виплату у зв'язку з відсутністю страхового стажу (постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 року № 1098 «Про затвердження Порядку призначення тимчасової державної соціальної допомоги непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку, але не набула права на пенсійну виплату»);

✓ соціальна допомога на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя, оплата послуги патронату над дитиною (постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2021 року № 893 «Деякі питання захисту прав дитини та надання послуги патронату над дитиною»);

✓ матеріальна допомога військовослужбовцям, звільненим з військової строкової служби (постанова Кабінету Міністрів України від 08 квітня 2015 року № 185 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для виплати матеріальної допомоги військовослужбовцям, звільненим з військової строкової служби»);

✓ одноразова грошова допомога членам сімей осіб, смерть яких пов'язана з участю в масових акціях громадського протесту, що відбулися у період з 21 листопада 2013 року по 21 лютого 2014 року, та особам, які отримали тілесні ушкодження, побої, мордування під час участі в зазначених акціях (постанова Кабінету Міністрів України від 11 січня 2018 року № 14 «Деякі питання використання коштів державного бюджету для надання одноразової грошової допомоги членам сімей осіб, смерть яких пов'язана з участю в масових акціях громадського протесту, що відбулися у період з 21 листопада 2013 р. по 21 лютого 2014 р., та особам, які отримали тілесні ушкодження, побої, мордування під час участі в зазначених акціях»);

✓ одноразова грошова допомога у разі загибелі (смерті) або інвалідності волонтера (постанова Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2015 року № 604 «Деякі питання виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) або інвалідності волонтера внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого під час надання волонтерської допомоги в районі проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, бойових дій та збройного конфлікту»);

✓ допомога на дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях (постанова Кабінету Міністрів України від 13 березня 2019 року № 250 «Деякі питання надання соціальної підтримки багатодітним сім'ям»);

✓ одноразова грошова винагорода особам, яким присвоєно звання Герой України за здійснення визначного героїського вчинку, або членам їхніх сімей (постанова Кабінету Міністрів України від 26 лютого 2020 року № 144 «Про затвердження Порядку виплати одноразової грошової винагороди особам, яким присвоєно звання Герой України за здійснення визначного героїського вчинку»);

✓ довічна державна стипендія громадянам України, які рятували євреїв на території України під час Голокосту у роки Другої світової війни та удостоєні Ізраїльським інститутом катастрофи і героїзму національного меморіалу Катастрофи (Голокосту) і Героїзму «Яд ва-Шем» звання Праведника народів світу або Єврейською Радою України - звання Праведника України чи Праведника Бабиного Яру (постанова Кабінету Міністрів України від 08 вересня 2021 року № 935 «Деякі питання призначення і виплати довічних державних стипендій для громадян України, які рятували євреїв на території України під час Голокосту у роки Другої світової війни, та про визнання такими, що втратили чинність, постанов Кабінету Міністрів

України від 24 лютого 2016 р. № 139 і від 9 серпня 2017 р. № 568»);

✓ одноразова компенсація та щорічна допомога на оздоровлення особам з інвалідністю та дітям з інвалідністю, постраждалим внаслідок дії вибухонебезпечних предметів (постанова Кабінету Міністрів України від 29 вересня 2021 року № 1020 «Деякі питання призначення і виплати одноразової компенсації та щорічної допомоги, передбачених Законом України «Про протимінну діяльність в Україні»);

✓ будь-яка допомога, що надається за місцевими програмами за рахунок коштів місцевих бюджетів.

Організація роботи з документами здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 року № 55 «Деякі питання документування управлінської діяльності».

Особові справи і документи заявників та отримувачів соціальної допомоги передаються з підрозділу до підрозділу Управління (від спеціаліста до спеціаліста) відповідно до Реєстру передання особових справ.

У випадках, передбачених законодавством, заяви з необхідними документами для призначення соціальної допомоги приймаються від заявників уповноваженими особами територіальної громади, які передають їх відповідному Управлінню. Копії документів у паперовій формі завіряються підписом уповноваженої особи територіальної громади та печаткою (за наявності). Якщо законодавством для отримання соціальної допомоги вимагається подання документів та/або інформації, що міститься в інформаційно-телекомунікаційних системах, такі документи та/або інформація не подаються, а в заяві зазначаються відомості, необхідні для надання такої допомоги. Заяви з необхідними документами передаються відповідному Управлінню разом із Реєстром передання прийнятих документів щодо призначення усіх видів соціальної допомоги.

Уповноважена особа територіальної громади, яка приймає заяву з необхідними документами, за наявності технічної можливості реєструє заяву та формує електронну справу (заповнює відповідні електронні форми з використанням інформаційних систем Мінсоцполітики, додає електронні документи / файли (сканує заяву та оригінали необхідних документів за допомогою засобів, що призначені для сканування та розпізнавання даних). На вимогу заявника або отримувача соціальної допомоги сформована в електронній формі заява друкується та надається йому для перевірки та підписання.

Формат електронних документів / файлів електронної справи повинен відповідати таким вимогам: тип документа – багатосторінковий pdf, щільність сканування – 300 dpi.

У разі відсутності одного або декількох обов'язкових документів, уповноваженою особою територіальної громади в полі «Примітка» зазначається причина їх відсутності.

Для підтвердження відповідності сканованих документів оригіналу під час приєднання до електронної справи електронні копії документів засвідчуються кваліфікованою електронною печаткою територіальної громади уповноваженою особою територіальної громади, відповідальною за її застосування.

Керівником територіальної громади визначаються порядок використання електронної печатки та уповноважені особи територіальної громади, відповідальні за її застосування.

Уповноважена особа територіальної громади видає заявнику розписку-повідомлення щодо отриманих документів, а також документів, які необхідно

донести.

Додатково подані заявником документи скануються, приєднуються до електронної справи як додаткові електронні копії документів та засвідчуються електронною печаткою.

Якщо електронна справа до Управління передається через інших уповноважених осіб територіальної громади (спеціалістів з контролю ТГ), спеціаліст з контролю ТГ протягом одного робочого дня перевіряє заповнення необхідних полів у електронній справі, наявність відповідних електронних документів / файлів та відповідність внесених до інформаційної системи реквізитів цим документам.

У разі виявлення в електронній справі недоліків (неповного пакета документів, помилок) спеціаліст з контролю ТГ направляє електронну справу на доопрацювання уповноваженій особі територіальної громади із зазначенням причин повернення в полі «Примітка».

Уповноважена особа територіальної громади вживає заходів щодо усунення виявлених недоліків, у разі необхідності повторно сканує, змінює існуючий електронний документ / файл або додатково сканує необхідні документи і повторно направляє на розгляд спеціалісту з контролю ТГ.

Електронна справа не пізніше ніж наступного робочого дня з дати прийняття заяви з необхідними документами уповноваженою особою територіальної громади або перевірки спеціалістом з контролю ТГ, якщо в електронній справі не виявлено недоліків, надсилається відповідному Управлінню за допомогою засобів електронного зв'язку з використанням інформаційних систем Мінсоцполітики з дотриманням вимог Законів України «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про електронні довірчі послуги», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах».

Уповноважені особи територіальної громади, спеціалісти з контролю ТГ відповідають за правильність оформлення і ведення електронних справ, повноту та достовірність внесеної до електронної справи інформації з дотриманням законодавства про захист персональних даних.

Управління на підставі електронної справи приймає рішення про призначення (відмову в призначенні) заявнику соціальної допомоги та інформує уповноважених осіб територіальної громади/ заявника щодо прийнятого рішення.

Заяви з необхідними документами приймаються від заявників / законних представників заявників Управліннями районних державних адміністрацій лише у разі надсилання їх поштою або в електронній формі (через офіційний веб-сайт Мінсоцполітики, інтегровані з ним інформаційні системи органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування або Єдиний державний вебпортал електронних послуг (Портал Дія).

Перелік документів, які надаються для призначення соціальної допомоги, визначається в нормативно-правових актах, що встановлюють відповідні види допомоги.

2. Порядок прийому та реєстрації заяви і документів для призначення усіх видів соціальної допомоги

Приймання заяви та документів для надання усіх видів соціальної допомоги здійснюється спеціалістом з прийому Управління / уповноваженою особою територіальної громади безпосередньо від заявника, його опікуна (піклувальника), іншого законного представника або іншої особи за відповідним дорученням, завіреним у встановленому порядку, в тому числі лікарем закладу охорони здоров'я, де перебуває заявник, у випадках, передбачених чинним законодавством.

За наявності заяви особи в електронній / паперовій формі (у випадках, передбачених законодавством), яка претендує на призначення допомоги, але за станом здоров'я або з інших поважних причин (догляд за особою з інвалідністю I групи, дитиною з інвалідністю віком до 18 років тощо) не може особисто зібрати необхідні документи, збір зазначених документів на отримання соціальної допомоги покладається на Управління та територіальну громаду.

Прийняття документів охоплює:

перевірку правильності заповнення заяви та (у разі потреби) надання допомоги в її заповненні;

перевірку правильності оформлення та повноти документів, що підтверджують право заявника на відповідні види допомоги;

консультування з питань застосування законодавства;

видачу заявникові повідомлення (відривного талона) про прийняття заяви та документів / надсилання відповідного електронного повідомлення у випадках, передбачених законодавством.

Під час приймання заяви та документів спеціаліст з прийому Управління / уповноважена особа територіальної громади звіряє відомості, наведені в заяві, з документами, що посвідчують особу (паспортом) зареєстрованих у житловому приміщенні (будинку) громадян та членів їхніх сімей, які претендують на отримання соціальної допомоги, свідоцтвами про народження та іншими документами, які передбачені відповідними нормативно-правовими актами для призначення соціальної допомоги.

Для нарахування соціальної допомоги можуть використовуватися відомості про доходи, розміри житлово-комунальних платежів та інші відомості в електронній формі, одержані шляхом доступу до відповідних інформаційно-телекомунікаційних систем Державної податкової служби, Пенсійного фонду України, Фонду соціального страхування або в автоматичному режимі шляхом електронної інформаційної взаємодії інформаційно-телекомунікаційних систем через систему електронної взаємодії цих систем, від підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності.

Якщо заявник вже отримує будь-який вид соціальної допомоги, що призначається Управлінням, відомості про розмір допомоги враховуються Управлінням без необхідності її декларування.

Для призначення соціальної допомоги заявником заповнюється форма заяви про призначення усіх видів соціальної допомоги, компенсацій та пільг (додаток Г), довідка про доходи (за наявності).

Для призначення житлової субсидії заявником заповнюються форми Заяви про призначення та надання житлової субсидії та Декларації про доходи і витрати осіб, які звернулися за призначенням житлової субсидії, затверджені постановою Кабінету

Міністрів України від 21 жовтня 1995 року № 848 «Про спрощення порядку надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива».

Для надання пільг на оплату житлово-комунальних послуг пільговик (крім педагогічних, медичних та фармацевтичних працівників, працівників бібліотек, музеїв, спеціалістів із захисту рослин і працівників культури в сільській місцевості і селищах міського типу) подає заяву про внесення відомостей до Єдиного державного автоматизованого реєстру осіб, які мають право на пільги, та надання пільг на оплату житлово-комунальних послуг за формою, встановленою наказом Міністерства соціальної політики України від 27 травня 2021 року № 275 (додаток Д).

Заявника в обов'язковому порядку попереджають, що особистим підписом він підтверджує, що всі наведені відомості є повними і точними, що громадяни, зареєстровані в житловому приміщенні (будинку), та члени їхніх сімей, які претендують на отримання соціальної допомоги, інших джерел доходів і натуральних надходжень не мають, що цим підписом заявник дає згоду на отримання Управлінням інформації, яка вимагається законодавством для призначення певного виду соціальної допомоги.

Заявник може подати Управлінню заяву в електронній формі у випадках, передбачених чинним законодавством (з використанням засобів електронного зв'язку через інформаційні системи Мінсоцполітики або інтегровані з ними інформаційні системи органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, Портал Дія з дотриманням вимог Законів України «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про електронні довірчі послуги», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах»).

Заява, що подається в електронній формі через Портал Дія, формується за допомогою програмних засобів у довільній формі, придатній для сприйняття її змісту, згідно з відомостями, передбаченими для певного виду заяви, відповідно до затвердженої форми.

Спеціаліст з прийому Управління / уповноважена особа територіальної громади проводить співбесіду із заявником, перевіряє повноту заповнення заяви, декларації тощо, наявність необхідних документів та реєструє їх у Журналі реєстрації приймання заяв і документів для призначення усіх видів соціальної допомоги.

Кількість прийнятих документів, порядковий номер заяви, дата її реєстрації, кількість документів, які необхідно донести, та дата, до якої ці документи мають бути донесені, зазначаються у відривній розписці-повідомленні заяви (крім заяви про призначення житлової субсидії). Відривна розписка-повідомлення видається заявникові. Якщо документи приймаються через уповноважену особу територіальної громади, розписка-повідомлення видається заявнику уповноваженою особою територіальної громади.

Якщо недодані документи буде подано не пізніше терміну, визначеного законодавством, днем (місяцем) звернення за призначенням соціальної допомоги вважається день (місяць) прийняття заяви. Якщо заява та документи надсилаються поштою, днем подання заяви вважається дата, зазначена на поштовому штемпелі місця відправлення. Якщо заява та документи направляються в електронній формі, реєстрація проводиться в порядку черговості надходження. Під час реєстрації заяви їй присвоюється реєстраційний номер, фіксується дата надходження (у разі надходження у вихідний та святковий день датою реєстрації вважається наступний робочий день).

У разі неможливості подання одержувачем даних про доходи у вигляді одержаних аліментів під час звернення за призначенням допомоги на наступний період, що надається з урахуванням сукупного доходу сім'ї (допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування, державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям, допомога на дітей одиноким матерям, щомісячна грошова допомога особі, яка проживає разом з особою з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу), одержувач особисто вносить дані про факт неодержання ним доходів (аліментів тощо) до декларації про доходи та майновий стан осіб, які звернулися за призначенням усіх видів державної соціальної допомоги.

Якщо заявник не додав необхідних документів у терміни, визначені цим пунктом, уповноважена особа територіальної громади повідомляє заявника про повернення його документів.

Журнал реєстрації приймання заяв і документів для призначення усіх видів соціальної допомоги повинен бути пронумерований, прошнурований, скріплений печаткою (за наявності) та підписом начальника Управління / уповноваженої особи територіальної громади. Нумерація в журналі ведеться послідовно, починаючи з першого номера.

Ведення Журналу реєстрації приймання заяв і документів для призначення усіх видів соціальної допомоги здійснюється в паперовій та/або в електронній формах.

Журнал реєстрації приймання заяв і документів для призначення усіх видів соціальної допомоги ведеться окремо кожним спеціалістом з прийому (на кожному робочому місці з прийому) протягом одного календарного року. По закінченні місяця та календарного року головним спеціалістом з прийому (начальником управління, начальником відділу, відповідного підрозділу тощо) підбиваються підсумки прийому за місяць (календарний рік). Зокрема, зазначається загальна кількість прийнятих протягом місяця заяв, кількість заяв, за якими прийнято неповний комплект документів, кількість заяв, за якими донесені документи, кількість заяв, за якими минув термін подачі документів. Зазначені дані засвідчуються підписом головного спеціаліста з прийому (начальника управління, начальника відділу, відповідного підрозділу тощо) із зазначенням дати.

Заяви про призначення допомоги, які надходять поштою, реєструються в Журналі реєстрації приймання заяв і документів для призначення усіх видів соціальної допомоги.

Підготовка документів для призначення соціальної допомоги та її розрахунок проводяться в терміни, які забезпечують прийняття рішення про призначення соціальної допомоги, але не пізніше 10 днів з дня прийняття заяви та всіх необхідних документів, якщо інше не передбачено законодавством.

2. Особова справа отримувача соціальної допомоги

На кожного заявника, який подав заяву та документи для призначення соціальної допомоги, формується особова справа, у якій зберігаються всі подані документи для призначення допомоги, розрахунок розміру та рішення про призначення (відмову в призначенні).

Особова справа отримувача державної соціальної допомоги є важливим документом, який містить інформацію про отримувача та його сім'ю, документи, що підтверджують його право на соціальну допомогу, а також інші матеріали, пов'язані з призначенням та виплатою допомоги. Органи соціального захисту населення мають право вести особову справу для кожного отримувача соціальної допомоги.

Протягом одного робочого дня спеціаліст з прийому формує особову справу (при першому зверненні) або підшиває (укладає у швидкозшивач) отримані документи до існуючої особової справи (при повторних зверненнях) та передає комплекти особових справ і прийнятих заяв та документів головному спеціалісту з прийому, який в Журналі реєстрації приймання заяв і документів для призначення усіх видів соціальної допомоги спеціаліста робить відмітку (дата та підпис) щодо прийняття такого комплекту. Передача особових справ головному спеціалісту з прийому супроводжується Реєстром / Реєстром в електронній формі через систему електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів та інформаційні системи Мінсоцполітики або інтегровані з ними інформаційні системи органів виконавчої влади та місцевого самоврядування з дотриманням вимог Законів України «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про електронні довірчі послуги».

До особової справи підшиваються (укладаються у швидкозшивач):

заява;

декларація про доходи та майновий стан осіб, які звернулися за призначенням усіх видів соціальної допомоги;

інші документи, подані заявником відповідно до законодавства.

Відомості та інформація, отримані з інформаційних систем, державних реєстрів та електронних повідомлень, за потреби можуть долучатися до особової справи у паперовій формі, або може зазначатися джерело отримання інформації.

До особової справи також підшивається Акт обстеження матеріально-побутових умов сім'ї (за наявності), який у випадках, передбачених законодавством, складається уповноваженими особами виконавчих органів сільських, селищних, міських рад територіальних громад. Акт обстеження матеріально-побутових умов сім'ї реєструється в Журналі реєстрації актів обстеження матеріально-побутових умов сім'ї.

До особової справи також підшивається рішення (або витяг) про призначення (відмову в призначенні) соціальної допомоги у разі розгляду заяви відповідною комісією, утвореною районними, районними у м. Києві державними адміністраціями, виконавчими органами міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад.

У правому верхньому куті кожного документа, не перекриваючи тексту, ставлять порядковий номер документа.

У разі, якщо окремі члени сім'ї (домогосподарства) мають право на різні види допомоги, заява та документи, на підставі яких призначається більшість видів допомоги, підшиваються (укладаються у швидкозшивач) в основну особову справу. При цьому пріоритет має особова справа з того виду допомоги, який найчастіше потребує перерахунків. Документи, на підставі яких призначаються інші види допомоги окремим членам сім'ї (домогосподарства), підшиваються (укладаються у швидкозшивач) у пов'язані особові справи.

На титульному аркуші основної особової справи зазначаються номери пов'язаних особових справ, П.І.Б. отримувачів допомоги та місце проживання, за яким заявник зареєстрований (проживає).

На титульному аркуші пов'язаної особової справи зазначаються номер основної справи, П.І.Б. отримувача допомоги та місце проживання, за яким заявник зареєстрований (проживає).

Повнота поданих документів, правильність їх оформлення перевіряються головним спеціалістом з прийому або іншим працівником відділу (управління,

сектору), на якого відповідно до посадових обов'язків покладено функції контролю за правильністю прийняття заяви на призначення допомоги.

За відсутності всіх необхідних відомостей для призначення допомоги або наявності в особовій справі неправильно оформлених довідок тощо комплект документів з обґрунтованими поясненнями повертається спеціалісту з прийому, про що в Журналі реєстрації приймання заяв і документів для призначення усіх видів соціальної допомоги спеціаліста (у Реєстрі) робиться відповідна відмітка.

У разі дотримання вимог щодо повноти комплексу головний спеціаліст з прийому протягом робочого дня передає особові справи разом з Реєстром до відділу (підрозділу) прийняття рішення щодо надання соціальної допомоги координатору (відповідальному спеціалісту) з опрацювання заяв або іншій особі, на яку відповідно до посадових обов'язків покладено функції з координації опрацювання заяв на призначення допомоги. Копії реєстрів підшиваються до окремої папки та зберігаються у головного спеціаліста з прийому.

Передача особових справ до відділу (підрозділу) прийняття рішення щодо надання допомоги здійснюється не рідше ніж раз на день.

Спеціаліст з прийому Управління, якому повернуто справу через відсутність усіх необхідних відомостей для призначення соціальної допомоги або через наявність в особовій справі неправильно оформлених довідок тощо, не пізніше наступного дня зобов'язаний письмово (в окремих випадках – усно) повідомити заявника / уповноважену особу територіальної громади про необхідність донесення документів або усунення недоліків в неправильно оформлених довідках. На заяві ставиться номер вихідної кореспонденції, а в разі усного повідомлення телефоном зазначаються дата, час та особа, з якою велась розмова.

Електронна особова справа складається з окремих інформаційних блоків:

1) Інформація щодо заявника, зокрема:

прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності);

дата народження;

адреса проживання;

громадянство;

відомості про членів сім'ї, які знаходяться на утриманні заявника;

серія, номер і назва документа, з якого взято відомості до електронної особової справи.

2) Інформація щодо призначення/перерахунку соціальної допомоги, зокрема:

дата звернення заявника за призначенням/перерахунком соціальної допомоги;

дата, з якої призначено соціальну допомогу;

вид допомоги;

назва нормативно-правового акта, на підставі якого призначено допомогу (із зазначенням статті, пункту тощо цього акта);

місяць нарахування (перерахунку, індексації) допомоги;

період, за який враховані доходи отримувача соціальної допомоги;

сума доходу, що врахована для обчислення, перерахунку, індексації соціальної допомоги;

розмір середньомісячного сукупного доходу, з урахуванням якого здійснено розрахунок розміру допомоги;

розмір допомоги для виплати;

період, на який призначено допомогу.

3) Інформація щодо виплати соціальної допомоги, зокрема:

джерело фінансування соціальної допомоги;
реквізити виплатних документів, на підставі яких здійснюється щомісячна виплата соціальної допомоги;
результати виплати;
відомості щодо перебування особи на державному утриманні;
відомості щодо відрахувань із суми соціальної допомоги із зазначенням реквізитів документів, на підставі яких здійснюються ці відрахування.

4) Інша інформація, зокрема:

відомості (дані), отримані з використанням державних інформаційних ресурсів за результатами інформаційного обміну;

електронні документи / файли.

Спеціаліст Управління забезпечує формування електронної особової справи з накладанням електронного підпису, що базується на кваліфікованому сертифікаті електронного підпису та направляє сформовану електронну особову справу керівнику Управління для погодження з накладанням електронного підпису.

За результатами розгляду заяв з необхідними документами та формування електронної особової справи інформація щодо прийнятого рішення про призначення (відмову в призначенні) соціальної допомоги направляється від Управління територіальній громаді, заявнику / законному представнику заявника поштою або за допомогою засобів інформаційних систем у випадку подання заяви з необхідними документами до Управління в електронній формі.

Електронні особові справи отримувачів усіх видів соціальної допомоги зберігаються відповідно до Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг».

Спеціаліст який вводить інформацію у базу даних, використовує свій код і унікальний пароль та застосовує електронний підпис. Відповідальними за ідентичність інформації, введеної в базу даних, і документа в кожному випадку є особисто спеціалісти, які вводили інформацію в базу даних. У разі отримання електронної справи від уповноважених осіб територіальних громад за допомогою засобів електронного зв'язку з використанням інформаційних систем Мінсоцполітики спеціаліст Управління є відповідальним за своєчасність її опрацювання та введення інформації у базу даних з використанням інформаційних систем Мінсоцполітики.

4. Прийняття рішення щодо призначення (відмови в призначенні) соціальної допомоги, припинення та поновлення її надання

Для опрацювання прийнятих заяв та документів координатор з опрацювання заяв перевіряє наявність зазначених документів в особовій справі та в Реєстрі, робить відмітку про передачу комплекту документів спеціалісту з опрацювання заяв.

Після цього копія Реєстру передається координатору (головному спеціалісту) з прийому громадян для оперативного інформування заявників про хід розгляду заяв.

Спеціаліст з опрацювання заяв реєструє отримані особові справи в Журналі реєстрації заяв / особових справ та прийнятих рішень та здійснює:

- ✓ формування бази даних в електронному вигляді;
- ✓ розрахунок розміру та визначення термінів надання конкретних видів допомоги (призначення здійснюється в автоматичному режимі);
- ✓ підготовку проекту рішення (протоколу призначення, повідомлення про призначення чи повідомлення про відмову в призначенні).

Якщо документи не відповідають вимогам для призначення відповідних видів соціальної допомоги, спеціаліст з опрацювання заяв повідомляє головного спеціаліста з опрацювання заяв про необхідність запросити додаткові документи або підготувати пропозиції щодо відмови в наданні допомоги.

Для отримання додаткових необхідних відомостей (довідки, копії документів або за наявності в особовій справі неправильно оформлених довідок тощо) справа в той самий день повертається до відділу з прийому заяв з обґрунтуванням вимог, про що в Реєстрі та Журналі реєстрації заяв / особових справ та прийнятих рішень робиться відповідна помітка (зазначається дата повернення). Передача таких особових справ супроводжується Реєстром. У разі повернення справ в електронній формі відповідні помітки проставляються у відповідному електронному Журналі реєстрації заяв / особових справ та прийнятих рішень.

Спеціаліст з прийому Управління, якому повернуто справу, не пізніше наступного дня зобов'язаний письмово повідомити заявника / уповноважену особу територіальної громади про необхідність донесення документів або усунення недоліків в неправильно оформлених довідках. На заяві ставиться номер вихідної кореспонденції, а в разі усного повідомлення за телефоном зазначаються дата, час та особа, з якою велась розмова.

До заяви та наявних документів в особовій справі послідовно (після останнього підшитого документа) підшиваються:

- ✓ Розрахунок середньомісячного сукупного доходу для призначення усіх видів соціальної допомоги;
- ✓ Розрахунок розміру соціальної допомоги, Рішення про призначення (відмову в призначенні) соціальної допомоги;
- ✓ Розрахунок житлової субсидії на оплату житлово-комунальних послуг та Рішення про призначення (непризначення, відмову в призначенні) житлової субсидії.

Повідомлення про призначення (непризначення, відмову в призначенні) житлової субсидії / Повідомлення про призначення (відмову в призначенні) соціальної допомоги укладається до особової справи для подальшої видачі його заявникові.

Опрацьовані особові справи, стосовно яких немає зауважень, наприкінці робочого дня спеціаліст з опрацювання заяв передає головному спеціалісту з опрацювання заяв, про що в Журналі реєстрації заяв / особових справ та прийнятих рішень робиться відповідна відмітка.

Головний спеціаліст з опрацювання заяв перевіряє правильність проведених розрахунків та їх відповідність вимогам чинних нормативно-правових актів, візує проект рішення та повідомлення про призначення (відмову в призначенні) допомоги та передає особові справи начальнику Управління для прийняття рішення про призначення (відмову в призначенні) допомоги або іншій особі, якій надано таке право. Рішення затверджується підписом та скріплюється печаткою (за наявності) Управління із зазначенням дати.

У разі виявлення помилок у розрахунку розміру соціальної допомоги справа з обґрунтованими поясненнями повертається спеціалісту з призначення.

Після прийняття рішення про призначення (відмову у призначенні) допомоги особові справи повертаються координатору (спеціалісту) з опрацювання заяв, який реєструє прийняте рішення у Журналі реєстрації заяв / особових справ та прийнятих рішень.

Нумерація особових справ проводиться загальна по відділу і відповідає номеру особового рахунка на виплату допомоги (у разі існування останнього).

Залежно від прийнятого рішення опрацьовані особові справи разом з Реєстром передаються координатором (спеціалістом) з опрацювання заяв до відділу (підрозділу) з формування виплати або до архіву (сховище справ, за якими проводяться виплати), після чого копії Реєстрів підшиваються та зберігаються у головного спеціаліста з опрацювання заяв. Крім того, копія Реєстру надається інформатору (відповідальному працівнику) для оперативного інформування заявників про стан розгляду заяви.

Не пізніше 10 днів від дня подання заяви і всіх необхідних документів, якщо інше не передбачено законодавством, заявнику, його опікуну (піклувальнику), іншому законному представнику чи уповноваженій ним особі, уповноваженій особі територіальної громади, яка приймала заяву про призначення соціальної допомоги, за згодою заявника видається повідомлення (надсилається поштою/ електронною поштою / засобами мобільного зв'язку (смс-повідомленням) про призначення соціальної допомоги (або відмову в її призначенні), про що робиться відповідний запис у Журналі видачі довідок та повідомлень, який зберігається у інформатора (в окремих випадках – координатора (головного спеціаліста) з прийому).

Надання соціальної допомоги припиняється та поновлюється у випадках, передбачених відповідними нормативно-правовими актами, а також згідно із заявою отримувача допомоги.

Заява про припинення чи поновлення виплати соціальної допомоги та всі необхідні для цього документи приймаються спеціалістом з прийому / уповноваженою особою територіальної громади, реєструються і розглядаються в 10-денний термін у порядку, установленому Інструкцією щодо порядку оформлення і ведення особових справ отримувачів усіх видів соціальної допомоги.

Рішення про припинення чи поновлення виплати соціальної допомоги оформлюється протоколом та затверджується підписом начальника Управління або іншої особи, якій надано таке право, датою та скріплюється печаткою (за наявності) Управління на протоколі.

За поданням підрозділу виплати особові справи, за якими виплата допомоги не проводилась понад 12 місяців (у разі надання державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства – понад 36 місяців), закриваються на підставі рішення начальника Управління. Проект рішення про закриття особової справи готується спеціалістом, на якого покладено обов'язки стосовно збереження особових справ. Рішення підшивається до особової справи.

Якщо закриттю підлягає основна особова справа, на титульному аркуші пов'язаної особової справи (пов'язаних особових справ) робиться відповідна позначка. При цьому в разі, якщо окремі члени сім'ї (домогосподарства) продовжують отримувати державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю, закрита особова справа підшивається до особової справи із зазначеного виду допомоги. У Журналі архівних справ зазначається, що закрита особова справа підшита до особової справи №, а також указуються прізвище, ім'я, по батькові отримувача допомоги та місце проживання, за яким даний отримувач зареєстрований (мешкає).

Якщо рішення про припинення надання допомоги приймається у зв'язку з поданням отримувачем документів з явно недостовірними відомостями або

виявленню помилок під час розрахунку розміру допомоги тощо, до особової справи отримувача соціальної допомоги підшиваються (укладаються у швидкозшивач):

- ✓ акт про виявлення факту подання отримувачами документів з явно недостовірними відомостями чи здійсненням помилки під час розрахунку розміру допомоги тощо;

- ✓ перерахунок нового розміру допомоги на підставі отриманих нових чи додаткових даних (у разі збереження отримувачем права на соціальну допомогу) та розрахунок загальної суми переоплати (недоплати) за призначеною соціальною допомогою;

- ✓ розрахунок надмірно виплачених коштів, які підлягають відшкодуванню;

- ✓ протокол про припинення виплати допомоги та визначення осіб, які повинні відшкодувати надмірно виплачені кошти;

- ✓ відомості про внесені корективи до виплатних відомостей (переліків уповноважених власників/наймачів житла, яким призначено субсидію).

Повідомлення про припинення (або поновлення) надання соціальної допомоги надсилається отримувачу не пізніше 5 днів після прийняття такого рішення. У разі виявлення факту подання отримувачами документів з явно неправильними відомостями в повідомленні одночасно зазначаються термін, до якого мають бути відшкодовані надміру перераховані кошти, їх сума та реквізити рахунку, на який вони повинні бути перераховані.

У разі незгоди з рішенням органу соціального захисту населення заявник може подати апеляційну скаргу до вищого органу соціального захисту населення. Якщо апеляційна скарга не дала результатів, заявник може подати позов до суду.

Документальне забезпечення припинення, поновлення та перерахунку соціальної допомоги є важливою процедурою для забезпечення прав людини на соціальний захист та визначення обсягу соціальних послуг, які надаються населенню в Україні. Дотримання правил та процедур, встановлених законодавством, допомагає уникнути непорозумінь та конфліктів між заявником та органами соціального захисту населення.

У разі прийняття рішення про припинення, поновлення чи перерахунок соціальної допомоги, заявник повинен бути повідомлений про це органом соціального захисту населення протягом п'яти днів.

Загалом, документальне забезпечення припинення, поновлення та перерахунку соціальної допомоги є важливим етапом в процесі надання соціального захисту населенню в Україні. Виконання всіх вимог законодавства та дотримання правил допомагає забезпечити ефективну та правильну надання соціальної допомоги та запобігти зловживанням.

Документальне забезпечення припинення, поновлення та перерахунку соціальної допомоги повинно відповідати вимогам законодавства та нормативно-правових актів у галузі соціального захисту населення. Орган соціального захисту населення повинен дотримуватися встановлених термінів та процедур при розгляді заявок на припинення, поновлення та перерахунок соціальної допомоги.

При вирішенні питань про припинення, поновлення та перерахунок соціальної допомоги органи соціального захисту населення повинні дотримуватися принципів взаємовідповідальності, довіри, прозорості та справедливості. Заявник має право на належне розглядання своєї заявки та на отримання інформації про стан її розгляду.

Документальне забезпечення припинення, поновлення та перерахунку соціальної допомоги є важливим елементом системи соціального захисту населення в

Україні. Забезпечення соціальної допомоги згідно з вимогами законодавства допомагає підтримувати життєвий рівень людей у складних життєвих ситуаціях та забезпечити їм належні умови для розвитку і самореалізації.

Отже, документальне забезпечення припинення, поновлення та перерахунку соціальної допомоги в Україні є важливим елементом системи соціального захисту населення. Для отримання соціальної допомоги заявник повинен подати заяву та надати документи, що підтверджують його право на отримання такої допомоги. У разі прийняття рішення про припинення, поновлення чи перерахунок соціальної допомоги, заявник повинен бути повідомлений про це органом соціального захисту населення протягом п'яти днів. Дотримання всіх вимог законодавства та правил допомагає забезпечити ефективну та правильну надання соціальної допомоги та запобігти зловживанням. Органи соціального захисту населення повинні дотримуватися принципів взаємовідповідальності, довіри, прозорості та справедливості.

5. Зберігання особових справ отримувачів соціальної допомоги

Зберігання особових справ отримувачів соціальної допомоги в паперовій формі в Україні регулюється Законом України «Про захист персональних даних». Згідно з цим законом, органи соціального захисту населення зобов'язані забезпечити конфіденційність та захист персональних даних громадян, які отримують соціальну допомогу.

За даними закону, особові справи зберігаються у відділах органів соціального захисту населення, де здійснюється обробка персональних даних отримувачів соціальної допомоги. Особові справи зберігаються у закритому приміщенні, захищеному від несанкціонованого доступу, та не можуть бути передані третім особам без згоди заявника.

Зберігання особових справ у паперовій формі передбачає, що всі документи зберігаються у паперовій формі, а також ведеться електронна реєстрація документів та персональних даних заявників. Органи соціального захисту населення зобов'язані забезпечувати зберігання та захист документів у паперовій формі протягом певного строку (зазвичай не менше 50 років) після закінчення виплати соціальної допомоги, після чого такі документи можуть бути знищені.

Зберігання особових справ отримувачів соціальної допомоги в паперовій формі передбачає також виконання певних вимог щодо організації документообігу та забезпечення безпеки персональних даних. Зокрема, у зберіганні та обробці документів мають брати участь тільки спеціально підготовлені працівники, які мають доступ до документів тільки у випадках, коли це необхідно для виконання службових обов'язків.

У разі зберігання особових справ отримувачів соціальної допомоги в паперовій формі, органи соціального захисту населення зобов'язані забезпечувати зберігання цих документів відповідно до встановлених нормативних вимог щодо зберігання та обробки даних, а також забезпечувати захист документів від збитків, втрати чи несанкціонованого доступу.

У зв'язку зі зростанням кількості отримувачів соціальної допомоги, уряд України активно працює над розробкою електронних систем зберігання та обробки даних, що дозволить зменшити кількість документів у паперовій формі та забезпечити більш ефективне зберігання та захист персональних даних.

Для зберігання особових справ на електронних носіях застосовуються захист даних, що гарантує їх неруйнуваність та конфіденційність. Зокрема, згідно з чинним законодавством, електронна система повинна забезпечувати захист від несанкціонованого доступу, знищення, втрати або пошкодження даних, їх відтворення у разі випадкового знищення, а також забезпечувати можливість встановлення власника даних.

У зберіганні та обробці даних використовуються цифрові сертифікати та електронні підписи, які дозволяють ідентифікувати користувачів та забезпечувати безпеку обробки даних.

Порядок обміну та зберігання інформації на електронних носіях в Україні визначений Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг» та іншими нормативними актами.

Згідно з цими нормативними актами, електронні документи мають таку ж юридичну силу, як і документи на паперових носіях. Для зберігання та обробки електронних документів у державних органах та установах встановлюється спеціальна електронна система документообігу.

Порядок обміну та зберігання інформації на електронних носіях передбачає використання електронних підписів та сертифікатів ключів електронного підпису для забезпечення їх автентичності та конфіденційності. Крім того, для забезпечення захисту даних при зберіганні інформації на електронних носіях використовуються різноманітні технології шифрування даних.

Зберігання та обробка даних на електронних носіях забезпечується за допомогою спеціальних електронних систем документообігу. Ці системи забезпечують зберігання даних на захищених серверах з використанням шифрування даних, а також мають механізми автоматичного резервного копіювання даних, що дозволяє забезпечити їх безпеку та надійність.

Взаємодія між державними органами та установами для обміну інформацією на електронних носіях передбачається за допомогою спеціальних електронних порталів, що забезпечують захищений канал передачі даних. Доступ до цих порталів забезпечується за допомогою спеціальних електронних підписів, які дозволяють ідентифікувати користувача та забезпечувати конфіденційність передачі даних.

У разі зберігання особових справ отримувачів соціальної допомоги на електронних носіях, забезпечується конфіденційність даних та доступ до них тільки для відповідних осіб та органів. Зберігання та обробка особових даних на електронних носіях здійснюється відповідно до вимог Закону України «Про захист персональних даних».

Для забезпечення безпеки та захисту інформації на електронних носіях в Україні встановлюються вимоги до характеристик електронних носіїв, а також процедури резервного копіювання даних. Державні органи та установи зобов'язані забезпечувати регулярне резервне копіювання даних та зберігання резервних копій в захищених приміщеннях.

Порядок обміну та зберігання інформації на електронних носіях в Україні передбачає використання електронних підписів та сертифікатів ключів електронного підпису для забезпечення автентичності та конфіденційності інформації. Зберігання та обробка даних на електронних носіях здійснюється за допомогою спеціальних електронних систем документообігу, які забезпечують їх безпеку та надійність. Доступ до цих систем здійснюється за допомогою спеціальних електронних підписів,

а доступ до інформації на електронних носіях забезпечується лише відповідним особам та органам згідно з установленими процедурами.

У разі зберігання інформації на електронних носіях передбачені вимоги до їх характеристик, зокрема, до типу та обсягу пам'яті, мережевих можливостей, рівня захисту даних тощо. Крім того, встановлено процедури резервного копіювання даних, а також їх зберігання в захищених приміщеннях.

Державні органи та установи зобов'язані забезпечувати регулярне резервне копіювання даних та зберігання резервних копій в захищених приміщеннях, а також вживати необхідних заходів для захисту від несанкціонованого доступу та втрати інформації. Захист даних здійснюється за допомогою спеціальних програмних засобів, а також використанням відповідних характеристик електронних носіїв.

Отже, порядок обміну та зберігання інформації на електронних носіях в Україні передбачає використання спеціальних електронних систем документообігу та вимоги до характеристик електронних носіїв для забезпечення конфіденційності, цілісності та надійності даних. Зберігання та обробка даних на електронних носіях здійснюється за допомогою спеціальних програмних засобів та відповідних характеристик електронних носіїв, а захист даних забезпечується за допомогою відповідних процедур та програмних засобів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАРАХУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ

Тема 4. Порядок призначення та нарахування державних соціальних виплат

План

- 1. Державні виплати сім'ям з дітьми.**
- 2. Державна допомога малозабезпеченим сім'ям.**
- 3. Державна соціальна допомога особам з інвалідністю.**
- 4. Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію та особам з інвалідністю.**
- 5. Компенсаційні виплати.**

1. Державні виплати сім'ям з дітьми

Державна допомога сім'ям з дітьми призначається і виплачується: громадянам України;

іноземцям та особам без громадянства, які постійно проживають в Україні, особам, яких визнано в Україні біженцями або особами, які потребують додаткового захисту, іншим іноземцям, які мають право на державну допомогу на умовах, передбачених Законом України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», іншими законами або міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Україна має декілька видів державної допомоги для сімей з дітьми, як от:

- 1) допомога у зв'язку з вагітністю та пологами;
- 2) допомога при народженні дитини;
- 3) допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування;
- 4) допомога на дітей одиницями матерям;
- 5) допомога при усиновленні дитини;
- 6) допомога на дітей, хворих на тяжкі перинатальні ураження нервової системи, тяжкі вроджені вади розвитку, рідкісні орфанні захворювання, онкологічні, онкогематологічні захворювання, дитячий церебральний параліч, тяжкі психічні розлади, цукровий діабет I типу (інсулінозалежний), гострі або хронічні захворювання нирок IV ступеня, на дитину, яка отримала тяжку травму, потребує трансплантації органа, потребує паліативної допомоги, яким не встановлено інвалідність (далі — допомога особі, яка доглядає за хворою дитиною). Розміри окремих видів державних допомог у 2022 р. представлені в додатку Е.

Всі зазначені види допомог призначаються і виплачуються органами соціального захисту населення за місцем проживання батьків (усиновлювачів, опікуна, піклувальника).

Додатково до цих державних соціальних виплат, сім'ї з дітьми також можуть отримати інші види підтримки від держави, такі як знижки на комунальні послуги, безкоштовний проїзд у громадському транспорті для дітей, безкоштовні путівки до дитячих оздоровчих закладів тощо. Наприклад, згідно з Законом України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» сім'ї з дітьми можуть отримати пільговий доступ до дошкільної освіти та до здоров'язберезувальних послуг. Також, у деяких випадках сім'ї з дітьми можуть отримати допомогу на будівництво або придбання житла. Зокрема, у 2022 році в Україні запроваджує програма «Доступне житло», яка надає підтримку для молоді сім'ї з дітьми, які не мають власного житла. Надавати додаткові пільги своїм працівникам, які мають дітей можуть роботодавці. Наприклад, це може

бути пільговий графік роботи, додаткові вихідні, оплачувана відпустка на догляд за дітьми тощо. В деяких громадах країни в дошкільних закладах та школах для дітей надається можливість отримати безкоштовне харчування.

Порядок призначення і виплати державної допомоги сім'ям з дітьми та перелік документів, необхідних для призначення допомоги, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Призначення і виплата державної допомоги сім'ям з дітьми здійснюються структурними підрозділами з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві та Севастополі держадміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад (органи соціального захисту населення) за задекларованим (зареєстрованим) місцем проживання (перебування) заявника.

Допомога за місцем проживання (перебування) призначається за умови неотримання зазначеної допомоги за задекларованим (зареєстрованим) місцем проживання (перебування) заявника. Перевірка відомостей щодо неотримання допомоги здійснюється органами соціального захисту населення з використанням інформаційних систем.

Заяви з необхідними документами та/або відомостями для призначення державної допомоги сім'ям з дітьми приймаються від громадян органами соціального захисту населення. З 1 січня 2021 р. заяви з необхідними документами та/або відомостями приймаються від громадян органами соціального захисту населення районних держадміністрацій лише у разі надіслання їх поштою (крім допомоги при народженні дитини) або в електронній формі (через офіційний веб-сайт Мінсоцполітики, інтегровані з ним інформаційні системи органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування або Єдиний державний вебпортал електронних послуг (Портал Дія)).

За наявності технічної можливості засобами Порталу Дія можна подати заяву в разі звернення за призначенням:

- ✓ допомоги на дітей одиноким матерям;
- ✓ допомоги при усиновленні дитини;
- ✓ допомоги особі, яка доглядає за хворою дитиною.

Слід зазначити, що умови отримання державних соціальних виплат для сімей з дітьми може бути змінена у залежності від законодавчих змін і змін у розмірах мінімальної заробітної плати.

Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами

Відповідно до ст. 7 Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» право на державну допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами мають вагітні жінки (у тому числі неповнолітні), які не застраховані в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування, а саме:

✓ жінкам із числа військовослужбовців Збройних Сил, Держприкордонслужби, СБУ, Служби зовнішньої розвідки, інших військових формувань, Держспецтрансслужби, Держспецзв'язку та із числа поліцейських, осіб начальницького і рядового складу органів та підрозділів служби цивільного захисту, Державної кримінально-виконавчої служби;

✓ жінки, звільнені з роботи у зв'язку з ліквідацією підприємства, установи та організації незалежно від форми власності за умови, що вагітна жінка була звільнена з роботи не раніше ніж за шість місяців до набуття права на одержання допомоги;

✓ жінки, зареєстровані у філії регіонального/міжрегіонального центру зайнятості (або міському, районному, міськрайонному центрі зайнятості — до дати припинення їх діяльності) як безробітні;

✓ аспірантки, докторантки, клінічні ординатори, студентки закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти;

✓ непрацюючі жінки;

✓ жінки, зареєстровані як суб'єкти підприємницької діяльності, які не беруть участі в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Для призначення допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами особами, зазначеними у пункті 3 цього Порядку, подаються інформація про номер запису в Реєстрі медичних висновків в електронній системі охорони здоров'я про сформований медичний висновок про тимчасову непрацездатність категорії «Вагітність та пологи» (медичний висновок), заява, що складається за формою, затвердженою Мінсоцполітики, а також довідка:

✓ з основного місця служби або навчання — про те, що жінка служить або навчається ;

✓ ліквідаційної комісії — про те, що жінка звільнена з роботи у зв'язку з ліквідацією підприємства, установи та організації;

✓ центру зайнятості — про те, що жінка зареєстрована в центрі зайнятості як безробітна.

Особи, які усиновили чи взяли під опіку дитину протягом двох місяців з дня її народження, подають рішення про усиновлення чи встановлення опіки.

Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами призначається на підставі відомостей з Реєстру, отриманих за запитом уповноваженої особи за місцем служби або органу соціального захисту населення з метою перевірки інформації про сформований медичний висновок з використанням Порталу Дія у порядку, визначеному Порядком ведення Реєстру медичних висновків в електронній системі охорони здоров'я, затвердженим наказом МОЗ від 18 вересня 2020 р. № 2136.

У разі виявлення невідповідностей у відомостях, що містяться в Реєстрі, уповноважена особа за місцем служби або органу соціального захисту населення повідомляє особі, щодо якої сформовано медичний висновок, про необхідність усунення таких невідповідностей.

У разі подання раніше виданої лікувально-профілактичним закладом довідки встановленого зразка допомога у зв'язку з вагітністю та пологами призначається на підставі такої довідки без вимоги подавати інформацію про номер запису в Реєстрі про сформований медичний висновок.

До забезпечення технічної можливості отримання відомостей з Реєстру для перевірки інформації про сформований медичний висновок з використанням Порталу Дія для призначення допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами подається видана лікувально-профілактичним закладом довідка встановленого зразка.

Для підтвердження даних про те, що жінка, яка є фізичною особою — підприємцем та відповідно до закону звільнена від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, не є застрахованою особою та не бере добровільної участі в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування, використовується інформація з Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування у порядку та за формою, що встановлені Пенсійним фондом України та Мінсоцполітики.

Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами призначається:

1) якщо звернення за нею надійшло не пізніше ніж через шість місяців з дня закінчення відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами, і виплачується жінкам за весь період відпустки, тривалість якої становить 70 календарних днів до пологів і 56 (у разі ускладнених пологів або народження двох чи більше дітей — 70) календарних днів після пологів. Жінкам, віднесеним до 1-4 категорії осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, допомога виплачується за 180 календарних днів зазначеної відпустки (90 — до пологів і 90 — після пологів). Допомога обчислюється сумарно та призначається жінкам у повному обсязі незалежно від кількості днів відпустки, фактично використаних до пологів.

До забезпечення технічної можливості отримання відомостей з Реєстру для перевірки інформації про сформований медичний висновок з використанням Порталу Дія для призначення допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами подається видана лікувально-профілактичним закладом довідка встановленого зразка.

У разі подання раніше виданої лікувально-профілактичним закладом довідки встановленого зразка допомога у зв'язку з вагітністю та пологами донараховується на підставі такої довідки без вимоги подавати інформацію про номер запису в Реєстрі про сформований медичний висновок.

У разі народження мертвої дитини допомога у зв'язку з вагітністю та пологами виплачується на загальних підставах, а у разі викидня — не виплачується;

2) особам, які усиновили чи взяли під опіку дитину протягом двох місяців з дня її народження, допомога призначається за період з дня усиновлення чи встановлення опіки і до закінчення 56 календарних днів (70 календарних днів у разі одночасного усиновлення чи встановлення опіки над двома і більше дітьми, 90 календарних днів — для жінок, віднесених до 1-4 категорії осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи).

Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами надається:

1) жінкам із числа військовослужбовців Збройних Сил, Держприкордонслужби, СБУ, Служби зовнішньої розвідки, інших військових формувань, Держспецтрансслужби, Держспецзв'язку та із числа поліцейських, осіб начальницького і рядового складу органів та підрозділів служби цивільного захисту, Державної кримінально-виконавчої служби — у розмірі 100 % грошового забезпечення;

2) жінкам, звільненим з роботи у зв'язку з ліквідацією підприємства, установи та організації — у розмірі 100 % середньомісячного доходу. Середня заробітна плата, з якої нараховується допомога, обчислюється згідно з Порядком обчислення середньої заробітної плати, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 8 лютого 1995 р. № 100;

3) жінкам, зареєстрованим у центрі зайнятості як безробітні — у розмірі 100 % мінімального розміру допомоги по безробіттю;

4) аспіранткам, докторанткам, клінічним ординаторам, студенткам закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти — у розмірі місячної стипендії. Жінка, яка продовжує навчання, має право на виплату стипендії або допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами за її вибором. При цьому допомога призначається з дня припинення виплати стипендії по день закінчення відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами.

Розмір допомоги встановлюється шляхом множення середньоденного доходу на кількість календарних днів тривалості відпустки у зв'язку з вагітністю та

пологами, але не менш як 25 % розміру встановленого законом прожиткового мінімуму для працездатної особи з розрахунку на місяць;

5) непрацюючим жінкам та жінкам, зареєстрованим як суб'єкти підприємницької діяльності, — у розмірі 25 % розміру прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатної особи, з розрахунку на місяць.

Покриття витрат на виплату допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами:

жінкам із числа військовослужбовців Збройних Сил, Держприкордонслужби, СБУ, Служби зовнішньої розвідки, інших військових формувань, Держспецтрансслужби, Держспецзв'язку та із числа поліцейських, осіб начальницького і рядового складу органів та підрозділів служби цивільного захисту, Державної кримінально-виконавчої служби здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, передбачених на такі цілі Збройними Силами та іншим військовим формуванням, Національній поліції, Адміністрації Держспецтрансслужби, Адміністрації Держспецзв'язку, Державній кримінально-виконавчій службі, Державній службі з надзвичайних ситуацій;

іншим категоріям жінок здійснюється за рахунок коштів державного бюджету.

Зазначимо, що розмір допомоги може змінюватися залежно від рівня доходів сім'ї, кількості дітей та інших факторів. Також варто зазначити, що допомога не призначена для всіх категорій громадян та не може замінити повноцінний дохід, а є допомогою на час вагітності та пологів.

Допомога при народженні дитини

Допомога при народженні дитини надається одному з батьків дитини, опікуну, які постійно проживають разом з дитиною, з метою створення належних умов для її повноцінного утримання та виховання.

Для призначення допомоги при народженні дитини за умови пред'явлення паспорта або іншого документа, що посвідчує особу, подається:

1) заява одного з батьків (опікуна), з яким постійно проживає дитина, що складається за формою, затвердженою Мінсоцполітики;

2) копія свідоцтва про народження дитини (з пред'явленням оригіналу).

Заява може бути подана в електронній формі (з використанням інформаційно-комунікаційних систем, через офіційний веб-сайт Мінсоцполітики або інтегровані з ним інформаційні системи органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, зокрема з використанням кваліфікованого електронного підпису) структурному підрозділу з питань соціального захисту населення. В такому разі факт народження дитини на території України підтверджується за інформацією з Державного реєстру актів цивільного стану громадян, отриманою шляхом електронної взаємодії у порядку, встановленому Мінсоцполітики та Мін'юстом. У разі надходження надісланої з використанням інформаційно-комунікаційних систем заяви без кваліфікованого електронного підпису громадянина орган соціального захисту населення повідомляє заявнику, що допомога при народженні дитини призначається лише після підписання у місячний строк зазначеної заяви. У разі не підписання заяви у зазначений строк подається нова заява.

Особи, що звернулися за призначенням допомоги при народженні другої дитини або наступних дітей (народжених до 30 червня 2014 р.), подають копії свідоцтв про народження кожної дитини, яка враховується під час визначення розміру допомоги.

Опікуни подають, крім зазначених документів, копію рішення про встановлення опіки.

Жінки, які мають задеклароване (zareєстроване) місце проживання (перебування) на території України і народили дитину під час тимчасового перебування за межами України, подають видані компетентними органами країни перебування і легалізовані в установленому порядку документи, що засвідчують народження дитини, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України.

У разі звернення одного з батьків дитини (опікуна) за призначенням допомоги при народженні дитини орган соціального захисту населення за місцем проживання одного з батьків (опікуна), з яким постійно проживає дитина, має право отримувати від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій відомості, необхідні для призначення допомоги при народженні дитини.

У разі народження дитини під час перебування жінки в слідчому ізоляторі або установі виконання покарань адміністрація ізолятора або установи у десятиденний строк після отримання заяви матері про призначення допомоги при народженні дитини подає її заяву і копію свідоцтва про народження дитини органу соціального захисту населення.

Допомога при народженні дитини в разі її смерті виплачується на підставі копії свідоцтва про народження дитини або витягу з Державного реєстру актів цивільного стану громадян про народження дитини та копії свідоцтва про смерть.

Допомога при народженні дитини призначається за умови, що звернення за її призначенням надійшло не пізніше ніж через 12 календарних місяців після народження дитини.

У разі народження мертвої дитини допомога при народженні дитини не призначається.

Допомога при народженні дитини надається у розмірі, встановленому на дату народження дитини. Нині допомога при народженні першої та кожної наступної дитини призначається у розмірі 41280 грн. Виплата допомоги здійснюється одноразово у сумі 10320 грн, решта суми допомоги виплачується протягом наступних 36 місяців рівними частинами у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Одноразова натуральна допомога «пакунок малюка» надається у строк, що не перевищує 30 календарних днів з дня народження дитини у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Одноразова натуральна допомога «пакунок малюка» є безповоротною адресною соціальною допомогою сім'ям, в яких народилася живонароджена дитина, а в разі відсутності обох батьків — родичам, які у встановленому законом порядку забирають дитину з пологового будинку або з іншого закладу охорони здоров'я, усиновлювачам, патронатним вихователям, прийомним батькам, батькам-вихователям, опікунам новонародженої дитини.

Комплектування одноразової натуральної допомоги «пакунок малюка» здійснюється згідно з переліком дитячих товарів, затвердженим центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері соціального захисту.

Для організації бюджетного фінансування вартість одноразової натуральної допомоги «пакунок малюка» становить три розміри прожиткового мінімуму для дітей віком до 6 років, встановленого законом на дату оголошення про проведення

конкурентних процедур закупівель, та не зараховується до розміру допомоги при народженні дитини.

Допомога при народженні дитини призначається опікуну на кожну взяту під опіку дитину у розмірі, установленому при народженні дитини.

Виплата допомоги припиняється у разі:

- ✓ позбавлення отримувача допомоги батьківських прав;
- ✓ відмови отримувача допомоги від виховання дитини;
- ✓ нецільового використання коштів і незабезпечення отримувачем допомоги належних умов для повноцінного утримання та виховання дитини;
- ✓ відібрання дитини в отримувача допомоги без позбавлення батьківських прав;
- ✓ тимчасового влаштування дитини на повне державне утримання, крім дітей, які народилися під час перебування матері в слідчому ізоляторі або установі виконання покарань за умови перебування дитини разом з матір'ю;
- ✓ припинення опіки або звільнення опікуна від його повноважень щодо конкретної дитини;
- ✓ перебування отримувача допомоги у місцях позбавлення волі за рішенням суду;
- ✓ усиновлення дитини-сироти, дитини, позбавленої батьківського піклування або дитини, батьки якої дали згоду на її усиновлення;
- ✓ смерті дитини;
- ✓ смерті отримувача допомоги.

Виплата допомоги припиняється з місяця, що настає за місяцем, в якому виникли зазначені обставини, за рішенням органу, який призначив допомогу.

Також варто зазначити, що у разі якщо батьки дитини є офіційно працевлаштованими, вони можуть отримати від держави додаткову допомогу на догляд за дитиною до досягнення нею трьох років. Ця допомога називається допомогою на догляд за дитиною до досягнення нею трирічного віку та становить 50% розміру мінімальної заробітної плати на момент звернення (з 1 жовтня 2022 р. це становить 6700 грн (див. додаток В)), тобто 3350 грн.

Окрім того, держава надає додаткову допомогу у випадку народження двійнят або більше дітей. Розмір такої допомоги становить 100% розміру мінімальної зарплати на одну дитину на момент звернення.

Допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування

Допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування, призначається особам, визначеним в установленому порядку опікунами чи піклувальниками дітей, які внаслідок смерті батьків, позбавлення їх батьківських прав, хвороби батьків чи з інших причин залишилися без батьківського піклування та відповідно до законодавства набули статусу дитини-сироти, дитини, позбавленої батьківського піклування.

Допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування, не призначається у разі перебування дитини на повному державному утриманні.

Допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування і є вихованцями дитячих навчальних закладів, що фінансуються не за рахунок бюджетних коштів, призначається на загальних підставах.

Допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування, надається у розмірі, що становить 2,5 розміру прожиткового мінімуму для дитини відповідного

віку, на дітей з інвалідністю, над якими встановлено опіку чи піклування, — 3,5 розміру прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку.

Якщо на дитину (дитину з інвалідністю) виплачуються призначені в установленому порядку пенсія, аліменти, стипендія, державна допомога (крім державної соціальної допомоги, що виплачується на дітей з інвалідністю відповідно до законодавства), розмір допомоги на дитину, над якою встановлено опіку чи піклування, визначається як різниця між 2,5 розміру прожиткового мінімуму (для дитини з інвалідністю, над якою встановлено опіку чи піклування, — 3,5 розміру прожиткового мінімуму) для дитини відповідного віку та розміром призначених пенсії, аліментів, стипендії, державної допомоги. При цьому розмір призначених пенсії, аліментів, стипендії, державної допомоги враховується як середньомісячний розмір зазначених виплат, отриманих на дитину за попередні 12 календарних місяців.

У разі передачі дитини-сироти, дитини, позбавленої батьківського піклування, під опіку чи піклування або влаштування в дитячий будинок сімейного типу, прийомну сім'ю до розрахунку розміру допомоги на таку дитину не включається розмір призначеної державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Якщо дітям (на дітей), над якими встановлено опіку чи піклування, за попередні 12 календарних місяців не нараховувалися аліменти, пенсія, державна допомога, стипендія, така допомога призначається в розмірі 2,5 прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, на дітей з інвалідністю, над якими встановлено опіку чи піклування, — 3,5 прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку.

Для одержання допомоги на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування, до подаються такі документи:

1) заява опікуна чи піклувальника про призначення допомоги, яка складається за формою, затвердженою Мінсоцполітики;

2) копія рішення органу опіки та піклування або суду про встановлення опіки чи піклування над дитиною-сиротою або дитиною, позбавленою батьківського піклування;

3) копія свідоцтва про народження дитини;

4) довідка про реєстрацію місця проживання опікуна (піклувальника) та дитини (для дітей, над якими встановлено опіку чи піклування і які є вихованцями дитячих навчальних закладів, що фінансуються не за рахунок бюджетних коштів, — видана органом реєстрації довідка, в якій зазначено статус дитячого навчального закладу та за які кошти він фінансується, а також підтверджено факт перебування в ньому дітей);

5) довідки про місячні розміри пенсії, аліментів, стипендії, державної допомоги, що одержує на дитину опікун чи піклувальник (у разі одержання пенсії на дитину органи соціального захисту населення використовують відомості про розмір пенсії, що надійшли від органів Пенсійного фонду України на електронних носіях інформації);

6) медичний висновок про дитину з інвалідністю віком до 18 років, виданий в установленому МОЗ порядку.

У разі неможливості одержання довідки про розмір аліментів від органів державної виконавчої служби, розташованих на тимчасово окупованій території України та в районі проведення антитерористичної операції, державна допомога

призначається на підставі письмової заяви опікуна чи піклувальника про одержання (неодержання) аліментів.

Відповідальність за достовірність наданої органу соціального захисту населення інформації щодо неодержання аліментів або щодо їх розміру покладається на опікунів чи піклувальників.

У разі поновлення виплати аліментів опікуни чи піклувальники зобов'язані в триденний строк письмово повідомити про це органу соціального захисту населення для проведення відповідного перерахунку розміру раніше призначеної допомоги.

У разі коли батьки, місце перебування яких відоме, не сплачують аліменти, орган соціального захисту населення призначає допомогу без урахування їх суми. При цьому зазначений орган протягом десяти днів після подання опікуном чи піклувальником заяви про призначення допомоги повідомляє службі у справах дітей про неодержання опікуном чи піклувальником аліментів.

Служба у справах дітей щороку до 31 грудня поточного року інформує орган соціального захисту населення про факти одержання (неодержання) опікуном чи піклувальником аліментів на дітей.

Допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування, призначається на дванадцять місяців. Питання про продовження виплати допомоги вирішується на підставі заяви та довідок про місячні розміри пенсії, аліментів, стипендії, державної допомоги, що одержує опікун чи піклувальник на дитину.

Питання виплати допомоги у разі несвоєчасного звернення опікуна чи піклувальника з поважних причин за продовженням її виплати (поважними причинами є перебування на лікуванні, причини, через які фізично неможливо своєчасно подати заяву, або наявність об'єктивних обставин, коли опікун чи піклувальник не могли звернутися із заявою, та інші причини, визначені комісією з питань захисту прав дитини вирішується на підставі рішення органу опіки та піклування з урахуванням рекомендацій комісії. Виплата допомоги за минулий період здійснюється не більш як за 12 місяців з місяця закінчення виплати.

Допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування, призначається з місяця, в якому була подана заява з усіма необхідними документами та/або відомостями, та виплачується щомісяця до моменту досягнення дитиною 18-річного віку включно.

Підставою для припинення виплати допомоги на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування, є:

- ✓ звільнення від виконання обов'язків опікуна чи піклувальника;
- ✓ працевлаштування або взяття шлюбу дитиною до досягнення нею 18-річного віку;
- ✓ усиновлення дитини, передача дитини батькам;
- ✓ досягнення дитиною 18-річного віку;
- ✓ надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності, якщо вона записана матір'ю або батьком дитини;
- ✓ влаштування дитини на повне державне утримання.

У разі виникнення обставин, внаслідок яких може бути припинена виплата зазначеної допомоги, її одержувачі, служба у справах дітей, виконавчий комітет сільської (селищної) ради або уповноважена особа, визначена виконавчим органом ради об'єднаної територіальної громади, зобов'язані у десятиденний строк повідомити про це органи соціального захисту населення, які виплачують допомогу.

Виплата допомоги припиняється за рішенням органу соціального захисту населення з місяця, що настає за місяцем, в якому виникли відповідні обставини.

Допомога на дітей одиницм матерям

Відповідно до ст. 18-1 Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», право на допомогу на дітей одиницм матерям мають одиницм матері (які не перебувають у шлюбі), одиницм усиновлювачі, якщо у свідоцтві про народження дитини або документі про народження дитини, виданому компетентними органами іноземної держави, за умови його легалізації в установленому законодавством порядку (рішенні про усиновлення дитини) відсутній запис про батька (матір) або запис про батька (матір) проведено в установленому порядку органом державної реєстрації актів цивільного стану за вказівкою матері (батька, усиновлювача) дитини.

Право на допомогу на дітей одиницм матерям (батькам) має мати (батько) дітей у разі смерті одного з батьків, яка (який) не одержує на них пенсію в разі втрати годувальника, соціальну пенсію або державну соціальну допомогу дитині померлого годувальника, передбачену Законом України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю».

Якщо одиницма мати, одиницм усиновлювач, мати (батько) у разі смерті одного з батьків зареєстрували шлюб, за ними зберігається право на отримання допомоги на дітей, які народилися чи були усиновлені до шлюбу, якщо такі діти не були усиновлені чоловіком (дружиною).

Жінка, яка має дітей від особи, з якою вона не перебувала і не перебуває в зареєстрованому шлюбі, але з якою вона веде спільне господарство, разом проживає і виховує дітей, право на одержання допомоги, встановленої на дітей одиницм матерям, не має. При реєстрації цієї жінкою шлюбу з особою, яка є батьком її дітей, допомога на дітей, народжених від цієї особи, не призначається.

Допомога на дітей одиницм матерям не призначається у разі перебування дитини на повному державному утриманні.

Допомога на дітей одиницм матерям призначається незалежно від одержання на дітей інших видів допомоги.

Допомога на дітей одиницм матерям, одиницм усиновлювачам, матерям (батькам) у разі смерті одного з батьків, які мають дітей віком до 18 років (якщо діти навчаються за денною або дуальною формою здобуття освіти в закладах загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, — до закінчення такими дітьми закладів освіти, але не довше ніж до досягнення ними 23 років), надається в розмірі, що дорівнює різниці між 100 % прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку та середньомісячним сукупним доходом сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців.

До складу сім'ї особи, яка звертається за призначенням допомоги на дітей одиницм матерям, включаються чоловік, дружина, рідні та усиновлені діти віком до 18 років, а також діти, які навчаються за денною або дуальною формою здобуття освіти в закладах загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти (в тому числі у період між завершенням навчання в одному із зазначених закладів освіти і вступом до іншого закладу або в період між завершенням навчання за одним освітньо-кваліфікаційним рівнем і продовженням навчання за іншим рівнем, якщо такий період не перевищує чотирьох місяців) до досягнення 23 років і не мають власних сімей; неодружені повнолітні діти, визнані особами з інвалідністю з дитинства I та II групи або особами з інвалідністю I групи і проживають разом з батьками; непрацездатні батьки чоловіка та дружини, які

проживають разом з ними і перебувають на їх утриманні у зв'язку з відсутністю власних доходів; особа, яка проживає разом з одинокою особою з інвалідністю І групи і доглядає за нею; жінка та чоловік, які не перебувають у шлюбі, але проживають однією сім'єю і мають спільних дітей. При цьому діти, які навчаються за денною або дуальною формою здобуття освіти в закладах загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти до досягнення 23 років і не мають власних сімей, включаються до складу сім'ї незалежно від задекларованого (зареєстрованого) місця проживання (перебування). Особи, які перебувають на повному державному утриманні, до складу сім'ї не включаються.

Склад сім'ї особи, яка звертається за призначенням допомоги на дітей одиноким матерям, визначається на дату звернення за її призначенням.

Допомога на дітей одиноким матерям призначається на кожну дитину.

Розмір допомоги на дітей одиноким матерям перераховується з дня досягнення дитиною відповідного віку без звернення її отримувача до органу соціального захисту населення.

Для призначення допомоги на дітей одиноким матерям подаються такі документи:

1) заява про призначення допомоги, що складається за формою, затвердженою Мінсоцполітики;

2) декларація про доходи та майновий стан осіб, які звернулися за призначенням усіх видів соціальної допомоги, що складається за формою, затвердженою Мінсоцполітики;

3) довідка про доходи у разі зазначення в декларації доходів, інформація про які відсутня в Державній податковій службі України, Пенсійному фонді України, фондах соціального страхування тощо та згідно із законодавством не може бути отримана за відповідним запитом органу соціального захисту населення. У разі неможливості підтвердження таких доходів довідкою до декларації додається письмове пояснення із зазначенням їх розміру;

4) витяг з Державного реєстру актів цивільного стану громадян про державну реєстрацію народження дитини, виданий відділом державної реєстрації актів цивільного стану, або довідка про народження, видана виконавчим органом сільської, селищної, міської ради, із зазначенням підстави для внесення відомостей про батька дитини до актового запису про народження дитини відповідно до абзацу першого частини першої ст. 135 Сімейного кодексу України, або виданий компетентним органом іноземної держави документ про народження, в якому відсутні відомості про батька, за умови легалізації такого документа в установленому законодавством порядку;

5) копія свідоцтва про народження дитини.

Усиновлювачі подають також копію рішення про усиновлення.

Мати або батько у разі смерті одного з батьків дитини, що не отримує на дитину пенсію у зв'язку із втратою годувальника, соціальну пенсію або державну соціальну допомогу дитині померлого годувальника, передбачену Законом України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю», подають копію свідоцтва про смерть одного з подружжя та довідку про те, що не отримують на дитину зазначені пенсію та державну соціальну допомогу.

Якщо одинока мати народила дитину за межами України і не може подати документ, який підтверджує факт, що вона є одинокою матір'ю, рішення про

призначення їй допомоги на дитину приймається органом соціального захисту населення на підставі наданого центром соціальних служб висновку про початкову оцінку потреб дитини та сім'ї із зазначенням інформації про факт проживання дитини з матір'ю і документа про народження дитини, легалізованого в установленому порядку, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України.

Якщо діти навчаються за денною або дуальною формою здобуття освіти в закладах загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, виплата допомоги на дітей одиноким матерям продовжується з місяця, в якому подано заяву з усіма необхідними документами та/або відомостями, на підставі довідки закладу освіти до закінчення такими дітьми закладів освіти, але не довше ніж до досягнення ними 23 років.

Допомога на дітей одиноким матерям, яку призначено за умовами, що діяли до 30 червня 2020 р. (включно), виплачується до закінчення строку її призначення.

Допомога на дітей одиноким матерям не призначається, якщо:

1) у складі сім'ї є працездатні особи, які досягли 18-річного віку станом на початок періоду, за який враховуються доходи, та не працювали, не проходили військової служби, не провадили підприємницької чи професійної незалежної діяльності, не здобували освіти за денною або дуальною формою здобуття освіти в закладах загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти, не зареєстровані в центрі зайнятості як безробітні або як такі, що шукають роботу, сумарно більше ніж три місяці протягом періоду, за який враховуються доходи.

Допомога на дітей одиноким матерям у зазначеному випадку призначається, якщо особи протягом періоду, за який враховуються доходи: сплатили або за них сплачено єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування в розмірі, не меншому від мінімального, сумарно протягом трьох місяців; доглядали за дітьми до досягнення ними трирічного віку або за дітьми, які потребують догляду протягом часу, визначеного в медичному висновку лікарсько-консультативної комісії, але не більше ніж до досягнення ними шестирічного віку, за дітьми, хворими на тяжкі перинатальні ураження нервової системи, тяжкі вроджені вади розвитку, рідкісні орфанні захворювання, онкологічні, онкогематологічні захворювання, дитячий церебральний параліч, тяжкі психічні розлади, цукровий діабет I типу (інсулінозалежний), гострі або хронічні захворювання нирок IV ступеня, за дітьми, які отримали тяжку травму, потребують трансплантації органа, потребують паліативної допомоги, яким не встановлено інвалідності, за особою з інвалідністю I групи, за особою з інвалідністю II групи внаслідок психічного розладу, за дитиною з інвалідністю віком до 18 років, а також за особами, які досягли 80-річного віку; надавали соціальні послуги з догляду відповідно до законодавства;

2) особи, які входять до складу сім'ї, протягом 12 місяців перед зверненням за призначенням допомоги на дітей одиноким матерям, здійснили купівлю земельної ділянки, квартири (будинку), транспортного засобу (механізму), будівельних матеріалів, інших товарів довгострокового вжитку або оплатили (одноразово) будь-які послуги (крім медичних, освітніх та житлово-комунальних згідно із соціальною нормою житла та соціальними нормативами житлово-комунального обслуговування) на суму, яка на дату купівлі, оплати перевищує 50 тис. гривень;

3) у власності сім'ї є друга квартира (будинок), крім житла, яке розташоване на тимчасово окупованій Російською Федерацією території України, на території територіальних громад, які розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій

або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні), або житла, знищеного/непридатного для проживання внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації, або з інших причин за наявності відповідної інформації у Державному реєстрі майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації, або за умови подання документального підтвердження від органів місцевого самоврядування факту знищення/пошкодження житлового приміщення (квартири, будинку), а також житла, отриманого дитиною-сиротою, дитиною, позбавленою батьківського піклування, особою з їх числа за рахунок державного чи місцевого бюджету; житлових приміщень у гуртожитках; житла, яке належить на правах спільної сумісної або часткової власності; житла, на яке оформлено право на спадщину, за умови, що жодне із житлових приміщень, яке перебуває у власності, зокрема на яке оформлено право на спадщину, не здається в оренду, що підтверджується актом обстеження матеріально-побутових умов домогосподарства/фактичного місця проживання особи.

Перелік територіальних громад, які розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні), формується в електронній формі відповідно до Положення про інформаційну систему формування переліку територіальних громад, які розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 7 травня 2022 р. № 562, у разі відсутності технічної можливості формування такого переліку в електронній формі — затверджується Мінінтеграції за погодженням з Міноборони на підставі пропозицій відповідних обласних, Київської міської військових адміністрацій;

Допомога на дітей одиницям матерям призначається в разі, коли багатодітна сім'я виховує трьох і більше дітей віком до 18 років (якщо діти навчаються за денною або дуальною формою здобуття освіти в закладах загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, — до закінчення такими дітьми закладів освіти, але не довше ніж до досягнення ними 23 років) та у її власності є друга квартира (будинок), за винятком житла, зазначеного в вище, за умови, що загальна площа такого житла не перевищує 13,65 кв. метра на одного члена сім'ї та додатково 35,22 кв. метра на сім'ю;

4) у власності сім'ї є більше ніж один автомобіль, транспортний засіб, що підлягає державній реєстрації, з дати випуску якого минуло менше ніж 15 років (крім мопеда і причепа).

При цьому не враховуються транспортні засоби, отримані безоплатно чи придбані на пільгових умовах через органи соціального захисту населення, у тому числі за рахунок грошової допомоги на придбання автомобіля, а також транспортні засоби, придбані батьками — вихователями дитячих будинків сімейного типу.

Якщо у складі сім'ї є непрацюючі працездатні особи, які досягли 18-річного віку станом на початок періоду, за який враховуються доходи, і протягом цього періоду зареєстровані в центрі зайнятості як безробітні менше трьох місяців або які (за яких) не сплатили (не сплачено) мінімального розміру єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування сумарно протягом трьох місяців періоду, за який враховуються доходи, допомога на дітей одиницям матерям призначається:

не більше ніж на два шестимісячних періоди, якщо:

- у складі сім'ї є дитина з інвалідністю або особа з інвалідністю, яка згідно з випискою з акта огляду медико-соціальною експертною комісією потребує постійного стороннього догляду;

- відсутність будь-яких джерел для існування пов'язана з тривалою хворобою (не менше ніж три місяці підряд) одного або кількох працездатних членів сім'ї, підтвердженою висновком лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я.

Допомога на дітей одиницям матерям за таких умов на наступний строк призначається не раніше ніж через шість місяців після завершення виплати такої допомоги.

Якщо непрацююча працездатна особа працевлаштувалася або забезпечила себе роботою самостійно у шестимісячному періоді отримання допомоги на дітей одиницям матерям, до сукупного доходу сім'ї під час призначення такої допомоги на наступний період враховується лише 50 % доходу, отриманого у вигляді заробітної плати (грошового забезпечення), або доходу від підприємницької діяльності. Ця норма застосовується одноразово під час наступного звернення за призначенням допомоги на дітей одиницям матерям.

Кожним наступним зверненням вважається повторне подання заяви та декларації у строк, який не перевищує шести календарних місяців після припинення виплати раніше призначеної допомоги.

Якщо непрацююча працездатна особа зареєстрована в центрі зайнятості як безробітна або перебуває на обліку в центрі зайнятості як така, що шукає роботу, більше ніж 12 місяців станом на кінець періоду, за який враховуються доходи, та в шестимісячному періоді отримання допомоги на дітей одиницям матерям не працевлаштувалася за направленням центру зайнятості або не забезпечила себе роботою самостійно, розмір такої допомоги під час наступного звернення за її призначенням зменшується на 50 %, на наступний період — на 75 %. Така допомога під час наступного звернення призначається не раніше ніж через шість місяців після завершення її виплати.

Якщо непрацююча працездатна особа зареєстрована в центрі зайнятості як безробітна або перебуває на обліку в центрі зайнятості як така, що шукає роботу, більше ніж 12 місяців станом на кінець періоду, за який враховуються доходи, та в шестимісячному періоді отримання допомоги на дітей одиницям матерям не працевлаштувалася у зв'язку з відсутністю підходящої роботи або направлена центром зайнятості на професійне навчання, така допомога призначається без зменшення її розміру.

Допомога на дітей одиницям матерям призначається, якщо у складі сім'ї є особа, яка не сплатила або за неї не сплачено єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування сумарно протягом трьох місяців періоду, за який враховуються доходи, але протягом періоду, за який враховуються доходи, отримувала допомогу по частковому безробіттю відповідно до ст. 47 Закону України «Про зайнятість населення».

У разі звернення за призначенням допомоги на дітей одиницям матерям особою, яка навчається за денною або дуальною формою здобуття освіти в закладі загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої або вищої освіти та перебуває на повному державному утриманні, зазначена допомога призначається їй на осіб, які включені до складу сім'ї. При цьому така особа до складу сім'ї не включається.

Допомога на дітей одиницям матерям призначається з місяця, в якому було подано заяву з усіма необхідними документами та/або відомостями, та виплачується щомісяця по місяць досягнення дитиною 18-річного віку (якщо діти навчаються за денною або дуальною формою у закладах загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, - до закінчення такими дітьми навчальних закладів, але не довше ніж до досягнення ними 23 років) включно.

Допомога виплачується протягом шести календарних місяців.

Виплата допомоги на дітей одиницям матерям (батькам) припиняється у разі:

- ✓ позбавлення отримувача допомоги батьківських прав;
- ✓ позбавлення волі отримувача допомоги за вироком суду;
- ✓ скасування рішення про усиновлення дитини або визнання його недійсним;
- ✓ реєстрації дитиною шлюбу до досягнення нею 18-річного віку;
- ✓ надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності у випадках,

передбачених законом;

- ✓ смерті дитини;
- ✓ смерті отримувача допомоги.

Допомога при усиновленні дитини

Допомога при усиновленні дитини призначається усиновлювачу (якщо усиновлювачами є подружжя, — одному з них на їх розсуд), який є громадянином України, постійно проживає на її території та усиновив дитину з числа дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, або дитину, батьки якої дали згоду на її усиновлення, крім випадку усиновлення одним з подружжя дитини іншого з подружжя.

Для призначення допомоги при усиновленні дитини за умови пред'явлення паспорта або іншого документа, що посвідчує особу, подаються такі документи:

1) заява усиновлювача (якщо усиновлювачами є подружжя — одного з них), що складається за формою, затвердженою Мінсоцполітики;

2) копія свідоцтва про народження дитини, виданого державним органом реєстрації актів цивільного стану після внесення змін до актового запису про народження дитини на підставі рішення суду про усиновлення дитини;

3) копія рішення суду про усиновлення дитини.

Допомога при усиновленні дитини призначається за умови, що звернення за її призначенням надійшло не пізніше 12 календарних місяців з дня набрання законної сили рішенням про усиновлення дитини.

Допомога при усиновленні дитини призначається на кожен дитину у розмірі та в порядку, що встановлені для виплати допомоги при народженні дитини, на дату набрання законної сили рішенням про усиновлення.

Виплата допомоги при усиновленні дитини припиняється у разі:

- ✓ позбавлення отримувача допомоги батьківських прав;
- ✓ нецільового використання коштів і незабезпечення отримувачем допомоги належних умов для повноцінного утримання та виховання дитини;
- ✓ відібрання дитини в отримувача допомоги без позбавлення батьківських прав;
- ✓ смерті дитини або отримувача допомоги;
- ✓ перебування отримувача допомоги у місцях позбавлення волі за рішенням суду;

- ✓ скасування рішення про усиновлення дитини або визнання його недійсним;
- ✓ тимчасового влаштування дитини на повне державне утримання.

Виплата допомоги при усиновленні дитини припиняється за рішенням органу, який призначив допомогу, прийнятим на підставі пропозицій служби у справах дітей, а у разі смерті дитини — повідомлення державного органу реєстрації актів цивільного стану з місяця, що настає за місяцем, в якому виникли зазначені обставини.

Контроль за цільовим використанням допомоги при усиновленні дитини здійснюється службами у справах дітей.

Допомога особі, яка доглядає за хворою дитиною

Допомога особі, яка доглядає за хворою дитиною, призначається одному з батьків, усиновлювачів, прийомних батьків, батьків-вихователів опікуна, піклувальнику (законний представник дитини), який постійно проживає та здійснює догляд за дитиною, хворою на один або декілька видів таких захворювань, станів.

Для призначення допомоги особі, яка доглядає за хворою дитиною, за умови пред'явлення паспорта або іншого документа, що посвідчує особу, подаються такі документи:

1) заява законного представника дитини, який постійно проживає та здійснює догляд за хворою дитиною, що складається за формою, встановленою Мінсоцполітики;

2) копія свідоцтва про народження дитини (з пред'явленням оригіналу);

3) документ, що підтверджує повноваження усиновлювача (копія рішення про усиновлення) опікуна, піклувальника (копія рішення районної, районної у м. Києві та Севастополі держадміністрації, виконавчого органу міської, районної у місті (у разі її утворення) ради, сільської, селищної ради об'єднаної територіальної громади або суду про встановлення опіки), прийомних батьків, батьків-вихователів (копія рішення районної, районної у м. Києві та Севастополі держадміністрації, виконавчого органу міської, районної у місті (у разі її утворення) ради про влаштування дитини до дитячого будинку сімейного типу або прийомної сім'ї);

4) довідка про захворювання дитини на тяжке перинатальне ураження нервової системи, тяжку вроджену ваду розвитку, рідкісне орфанне захворювання, онкологічне, онкогематологічне захворювання, дитячий церебральний параліч, тяжкий психічний розлад, цукровий діабет I типу (інсулінозалежний), гостре або хронічне захворювання нирок IV ступеня, про те, що дитина отримала тяжку травму, потребує трансплантації органа, потребує паліативної допомоги, що видана лікарсько-консультативною комісією лікувально-профілактичного закладу у порядку та за формою, встановленими МОЗ (довідка про захворювання дитини).

Допомога особі, яка доглядає за хворою дитиною, призначається:

✓ з дня звернення за її призначенням;

✓ на кожну хвору дитину у розмірі двох прожиткових мінімумів для дітей відповідного віку та виплачується шість місяців;

✓ незалежно від одержання інших видів державної допомоги.

Виплата допомоги на наступний період продовжується на підставі заяви законного представника дитини та довідка про захворювання дитини з дня зупинення виплати, якщо звернення надійшло протягом одного місяця з дня її зупинення.

У разі коли в період виплати допомоги особі, яка доглядає за хворою дитиною, дитині встановлено інвалідність, така допомога виплачується до дня встановлення інвалідності.

Органи медико-соціальної експертизи та заклади охорони здоров'я зобов'язані у триденний строк після встановлення дитині інвалідності надіслати органіві

соціального захисту населення за місцем проживання дитини медичний висновок про дитину з інвалідністю віком до 18 років.

Контроль за фактом здійснення догляду за хворою дитиною здійснюється в межах повноважень працівниками центрів соціальних служб або уповноваженою особою, визначеною виконавчим органом ради об'єднаної територіальної громади.

У разі встановлення факту нездійснення догляду за хворою дитиною центри соціальних служб або уповноважена особа, яка визначена виконавчим органом рад об'єднаних територіальних громад, у межах їх повноважень повинні протягом трьох днів подати органів соціального захисту населення пропозиції щодо призупинення виплати допомоги.

Виплата допомоги особі, яка доглядає за хворою дитиною, припиняється у разі:

- ✓ встановлення дитині інвалідності (досягнення дитиною 18 років);
- ✓ коли допомога призначена на підставі документів, що містять недостовірні відомості;

- ✓ позбавлення отримувача допомоги батьківських прав;

- ✓ позбавлення отримувача допомоги волі за вироком суду;

- ✓ скасування рішення про усиновлення дитини або визнання його недійсним;

- ✓ звільнення опікуна чи піклувальника дитини від виконання їх обов'язків;

- ✓ смерті дитини;

- ✓ смерті отримувача допомоги.

Виплата допомоги особі, яка доглядає за хворою дитиною, призупиняється у разі:

- ✓ тимчасового влаштування хворої дитини на повне державне утримання за заявою отримувача такої допомоги;

- ✓ влаштування хворої дитини на повне державне утримання в разі відібрання хворої дитини в отримувача допомоги без позбавлення батьківських прав;

- ✓ нездійснення догляду за хворою дитиною.

Державна допомога сім'ям з дітьми виплачується щомісяця за вибором матері (батька, опікуна, піклувальника чи усиновлювача), якій (якому) призначено таку допомогу, через виплатні об'єкти АТ «Укрпошта» за місцем проживання або шляхом перерахування коштів на її (його) особовий рахунок, відкритий в установі уповноваженого банку.

2. Державна допомога малозабезпеченим сім'ям

Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям це щомісячна допомога, яка надається малозабезпеченим сім'ям у грошовій формі в розмірі, що залежить від величини середньомісячного сукупного доходу сім'ї.

Законодавство про державну соціальну допомогу складається з Закону України «Про прожитковий мінімум», Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» від 01.06.2000 № 1768-III, інших нормативно-правових актів, що регулюють правовідносини з надання державної соціальної допомоги.

Право на державну соціальну допомогу мають малозабезпечені сім'ї, які постійно проживають на території України, а також інші малозабезпечені сім'ї у випадках, встановлених законом.

Призначення і виплата державної соціальної допомоги здійснюються структурними підрозділами з питань соціального захисту населення районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій, виконавчих органів

міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад (органи соціального захисту населення) за місцем проживання уповноваженого представника сім'ї.

Порядок призначення, умови виплати та підстави для припинення виплати державної соціальної допомоги, перелік документів, необхідних для призначення допомоги згідно із цим Законом України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям», встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Розмір державної соціальної допомоги визначається як різниця між прожитковим мінімумом для сім'ї та її середньомісячним сукупним доходом.

До стабілізації економічного становища в Україні розмір державної соціальної допомоги визначається з урахуванням рівня забезпечення прожиткового мінімуму.

Рівень забезпечення прожиткового мінімуму встановлюється виходячи з можливостей Державного бюджету України і затверджується одночасно з прийняттям закону про Державний бюджет України на відповідний рік.

Для громадян, які одержали статус особи, яка проживає і працює (навчається) на території населеного пункту, якому надано статус гірського, прожитковий мінімум збільшується на 20 %.

Максимальний розмір державної соціальної допомоги не може перевищувати прожитковий мінімум для сім'ї, а її термін надання складає шість місяців.

Одиноким особам, визнаним за результатами медико-соціальної експертизи непрацездатними, які не мають інших джерел до існування, державна соціальна допомога може бути призначена на строк визнання особи непрацездатною.

Одиноким особам, які досягли 65-річного віку і не мають інших джерел до існування, державна соціальна допомога може бути призначена довічно.

Розмір призначеної державної соціальної допомоги перераховується за заявою уповноваженого представника сім'ї.

У разі затвердження нового рівня забезпечення прожиткового мінімуму розмір призначеної допомоги перераховується без звернення уповноваженого представника сім'ї.

З метою сприяння економічній самостійності малозабезпеченої сім'ї непрацюючій працездатній особі з числа членів такої сім'ї, яка бажає провадити підприємницьку діяльність, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, державною службою зайнятості може надаватися одноразова безвідсоткова поворотна допомога на здобуття економічної самостійності малозабезпеченої сім'ї за рахунок коштів державного бюджету.

Допомога на здобуття економічної самостійності малозабезпеченої сім'ї надається непрацюючій працездатній особі із числа членів малозабезпеченої сім'ї для організації підприємницької діяльності та сприяння її економічній самостійності.

Порядок надання допомоги на здобуття економічної самостійності малозабезпеченої сім'ї, її розмір та умови повернення визначаються Кабінетом Міністрів України, зокрема постановою Кабінету Міністрів України від 21.04.2021 № 397.

Розмір фінансової допомоги не може перевищувати 15 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня календарного року, в якому приймається рішення про її надання (граничний розмір фінансової допомоги).

Уповноважена особа виконавчого органу, орган соціального захисту населення інформує отримувачів державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям, у складі сім'ї яких є непрацюючі працездатні особи, про можливість отримання ними фінансової допомоги.

Орган соціального захисту населення щомісяця до 5 числа подає шляхом обміну в електронній формі списки непрацюючих працездатних осіб, які є членами малозабезпечених сімей із зазначенням періоду, на який призначено державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям», з урахуванням результатів превентивної верифікації до центру зайнятості за зареєстрованим місцем проживання або місцем проживання таких осіб.

Для сприяння організації підприємницької діяльності центри зайнятості надають особам, які виявили бажання отримати фінансову допомогу та зареєстровані як безробітні, за їх згодою профорієнтаційні послуги, консультації з питань провадження підприємницької діяльності та організують для них професійне навчання відповідно до законодавства.

Для отримання фінансової допомоги особа, яка виявила бажання провадити підприємницьку діяльність, розробляє бізнес-план самостійно або у процесі професійного навчання.

Для отримання фінансової допомоги особа, яка виявила бажання провадити підприємницьку діяльність, подає:

- ✓ заяву про надання фінансової допомоги;
- ✓ довідку для надання фізичним особам відомостей про притягнення до кримінальної відповідальності, відсутність (наявність) судимості або обмежень, передбачених кримінально-процесуальним законодавством. Така довідка не подається, якщо центром зайнятості за наявності технічної можливості відомості про особу отримано шляхом інформаційної взаємодії з єдиною інформаційною системою МВС;

- ✓ бізнес-план.

Питання надання фінансової допомоги вирішується комісією.

До складу комісії включаються представники центру зайнятості, уповноважена особа виконавчого органу, представники органу соціального захисту населення, органів місцевого самоврядування, територіальних органів ДПС, організацій (об'єднань) роботодавців і профспілок (за згодою).

Центр зайнятості для вирішення питання надання особам, які виявили бажання провадити підприємницьку діяльність, фінансової допомоги готує їх документи для подання на розгляд комісії та інформує у письмовому або електронному вигляді осіб, які виявили бажання провадити підприємницьку діяльність, про дату і час проведення засідання комісії не пізніше ніж за п'ять робочих днів до дати його проведення.

Рішення про надання особам, які виявили бажання провадити підприємницьку діяльність, фінансової допомоги або про відмову в її наданні приймається комісією за результатами розгляду бізнес-плану та поданих документів у присутності особи, яка виявила бажання провадити підприємницьку діяльність (за її згодою), та оформляється протоколом.

Особа, яка виявила бажання провадити підприємницьку діяльність, щодо якої комісією прийнято рішення про надання їй фінансової допомоги, створює юридичну особу чи реєструється як фізична особа-підприємець протягом 30 календарних днів з дати отримання повідомлення про прийняте комісією рішення.

Якщо особа протягом 30 календарних днів після отримання повідомлення про прийняте комісією рішення не створила юридичну особу чи не зареєструвалася як фізична особа-підприємець без поважних причин, вона втрачає право на отримання

фінансової допомоги. У разі наявності поважних причин такий строк становить 60 календарних днів.

За рахунок місцевих бюджетів та спеціально створених регіональних фондів соціальної допомоги органи місцевого самоврядування можуть проводити доплати до встановлених розмірів державної соціальної допомоги виходячи із затвердженого регіонального прожиткового мінімуму.

3. Державна соціальна допомога особам з інвалідністю.

Соціальний захист осіб з інвалідністю є складовою діяльності держави щодо забезпечення прав і можливостей осіб з інвалідністю нарівні з іншими громадянами та полягає у наданні пенсії, державної допомоги, компенсаційних та інших виплат, пільг, соціальних послуг, здійсненні реабілітаційних заходів, встановленні опіки (піклування) або забезпеченні стороннього догляду.

Пільги особам з інвалідністю надаються на підставі посвідчення, яке підтверджує відповідний статус, пенсійного посвідчення чи посвідчення, що підтверджує призначення соціальної допомоги відповідно до законів України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю», «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю», в яких зазначено групу та причину інвалідності (для повнолітніх осіб), категорію «дитина з інвалідністю» (для дітей), а також у відповідних випадках вказано їх основні нозологічні форми захворювань (по зору, слуху та з ураженням опорно-рухового апарату). Порядок оформлення та видачі відповідних посвідчень іноземцям, які відповідно до закону мають право на пільги, встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері соціального захисту населення.

Особам з інвалідністю, які не мають права на пенсію чи соціальну допомогу відповідно до законів України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю», «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю», пільги надаються на підставі довідки, що безоплатно видається структурними підрозділами соціального захисту населення районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій, виконавчими органами міських рад за місцем проживання, в якій зазначаються прізвище, ім'я, по батькові, група та причина інвалідності, а також у відповідних випадках — основні нозологічні форми захворювань (по зору, слуху та з ураженням опорно-рухового апарату). Порядок видачі такої довідки та її форма (додаток Ж) затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері соціального захисту населення.

Державна соціальна допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю.

Порядок призначення і виплати державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю, перелік документів, необхідних для призначення допомоги згідно з Законом України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю», встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Цей Порядок визначає умови призначення і виплати, перелік документів, необхідних для призначення:

✓ державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства або дітям з інвалідністю віком до 18 років;

✓ надбавок на догляд за особами з інвалідністю з дитинства або дітьми з інвалідністю віком до 18 років;

✓ допомоги на поховання особи з інвалідністю з дитинства або дитини з інвалідністю віком до 18 років.

Причина, група інвалідності, строк, на який встановлюється інвалідність, визначаються органом медико-соціальної експертизи згідно із законодавством України з одночасним роз'ясненням особам з інвалідністю з дитинства їх права на державну соціальну допомогу.

Перелік медичних показань, що дають право на одержання державної соціальної допомоги на дітей з інвалідністю віком до 18 років, визначається у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю, які мають одночасно право на державну соціальну допомогу відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю», на пенсію та на державну соціальну допомогу згідно із Законом України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю», призначається за вибором осіб з інвалідністю з дитинства (законних представників осіб з інвалідністю з дитинства, визнаних недієздатними, та дітей з інвалідністю) державна соціальна допомога відповідно до того чи іншого законів. При цьому якщо особа з інвалідністю з дитинства або дитина з інвалідністю має право на пенсію у зв'язку з втратою годувальника (державну соціальну допомогу дитині померлого годувальника, передбачену Законом України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю») і державну соціальну допомогу відповідно до цього Закону, ці виплати призначаються одночасно.

Державна соціальна допомога призначається в таких розмірах:

✓ особам з інвалідністю з дитинства I групи — 100 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;

✓ особам з інвалідністю з дитинства II групи — 80 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;

✓ особам з інвалідністю з дитинства III групи — 60 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;

✓ на дітей з інвалідністю віком до 18 років — 70 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

Розмір державної соціальної допомоги на дітей з інвалідністю віком до 18 років, інвалідність яких пов'язана з пораненням чи іншим ушкодженням здоров'я від вибухонебезпечних предметів, з урахуванням всіх надбавок, підвишень та інших доплат, у тому числі передбачених Кабінетом Міністрів України, підвищується на 50 % розміру державної соціальної допомоги на дітей з інвалідністю віком до 18 років на підставі документів, визначених Кабінетом Міністрів України. Зв'язок інвалідності з пораненням чи іншим ушкодженням здоров'я від вибухонебезпечних предметів, отриманим дитиною з інвалідністю до 18 років, встановлюється лікарсько-консультативними комісіями закладів охорони здоров'я у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Особам з інвалідністю з дитинства I групи встановлюється надбавка на догляд за ними в розмірі:

✓ особам з інвалідністю з дитинства, віднесеним до підгрупи А I групи, — 200 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;

✓ особам з інвалідністю з дитинства, віднесеним до підгрупи Б I групи, — 100 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

Одиноким особам з інвалідністю з дитинства II і III груп, які за висновком лікарсько-консультативної комісії лікувально-профілактичного закладу потребують постійного стороннього догляду, встановлюється надбавка на догляд за ними в розмірі 75 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

Надбавка на догляд за дитиною з інвалідністю підгрупи А встановлюється в розмірі:

✓ на дитину з інвалідністю підгрупи А віком до 6 років — 200 відсотків прожиткового мінімуму для дітей віком до 6 років;

✓ на дитину з інвалідністю підгрупи А віком від 6 до 18 років — 200 % прожиткового мінімуму для дітей віком від 6 до 18 років.

Надбавка на догляд за іншою дитиною з інвалідністю встановлюється в розмірі:

✓ на дитину з інвалідністю віком до 6 років — 50 % прожиткового мінімуму для дітей віком до 6 років;

✓ на дитину з інвалідністю віком від 6 до 18 років — 50 % прожиткового мінімуму для дітей віком від 6 до 18 років.

Надбавка на догляд за дитиною з інвалідністю віком до 18 років призначається одному з батьків, усиновителів, опікуну, піклувальнику, які не працюють, не навчаються (крім заочної форми навчання), не проходять службу, не займають виборну посаду і фактично здійснюють догляд за дитиною з інвалідністю. Надбавка на догляд за дитиною з інвалідністю віком до 18 років також призначається одному з батьків, усиновителів, опікуну, піклувальнику, які перебувають у відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами, у відпустці без збереження заробітної плати, у разі якщо дитина з інвалідністю потребує домашнього догляду, і вони фактично здійснюють догляд за дитиною з інвалідністю. Одному з батьків, прийомних батьків, батьків-вихователів дитячого будинку сімейного типу, усиновителів, опікуну, піклувальнику надбавка на догляд за дитиною з інвалідністю підгрупи А, а також одинокій матері (одинокому батьку) надбавка на догляд за дитиною з інвалідністю призначається незалежно від факту роботи, навчання, служби.

При визначенні розмірів надбавок на догляд за особами з інвалідністю з дитинства та дітьми з інвалідністю з важкими формами інвалідності, які потребують постійного стороннього догляду або допомоги (прикуті до ліжка, сліпоглухонімі, з психічними вадами тощо) внаслідок захворювань за переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України, не може застосовуватися рівень забезпечення прожиткового мінімуму.

Державна соціальна допомога особам з інвалідністю з дитинства призначається на весь час інвалідності, встановленої органами медико-соціальної експертизи.

На дітей з інвалідністю державна соціальна допомога призначається на строк, зазначений у медичному висновку, який видається у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, але не більш як по місяць досягнення дитиною з інвалідністю 18-річного віку.

До заяви про призначення державної соціальної допомоги повинні бути додані документи про вік особи з інвалідністю з дитинства або дитини з інвалідністю, а також довідка медико-соціальної експертизи або медичний висновок, видані у встановленому порядку.

Інформація про місце проживання особи з інвалідністю з дитинства, дитини з інвалідністю, а також батьків, усиновителів, опікуна чи піклувальника, які подали заяву про призначення державної соціальної допомоги, отримується посадовими особами органів праці та соціального захисту населення безоплатно з реєстру територіальної громади відповідно до Закону України «Про надання публічних (електронних публічних) послуг щодо декларування та реєстрації місця проживання в Україні».

Якщо з заявою звертається опікун або піклувальник, то подається також копія рішення органу опіки і піклування про встановлення опіки чи піклування.

Один із непрацюючих батьків, усиновителів, опікун або піклувальник, які фактично здійснюють догляд за дитиною з інвалідністю віком до 18 років, додатково подають довідку про те, що вони не працюють, видану за місцем проживання.

Днем звернення за призначенням державної соціальної допомоги вважається день прийому заяви з усіма необхідними документами.

Якщо заява про призначення державної соціальної допомоги надсилається поштою і при цьому подаються також всі необхідні документи, то днем звернення за державною соціальною допомогою вважається дата, вказана в поштовому штемпелі місця відправлення заяви.

У тих випадках, коли до заяви додані не всі необхідні документи, заявнику повідомляється, які документи повинні бути подані додатково. Якщо вони будуть подані не пізніше 3-х місяців з дня одержання повідомлення про необхідність подання додаткових документів, то днем звернення за призначенням державної соціальної допомоги вважається день прийому або відправлення заяви про призначення такої допомоги.

Державна соціальна допомога особам з інвалідністю з дитинства або на дітей з інвалідністю віком до 18 років призначається місцевою державною адміністрацією.

Заява про призначення державної соціальної допомоги розглядається місцевою державною адміністрацією не пізніше 10 днів після надходження заяви з усіма необхідними документами.

Державна соціальна допомога призначається з дня звернення за її призначенням.

У разі смерті особам з інвалідністю з дитинства або дитини з інвалідністю члену її сім'ї або особі, яка здійснила поховання, виплачується на вибір допомога на поховання в розмірі двомісячної суми державної соціальної допомоги згідно із цим Законом або допомога на поховання чи відшкодування витрат на поховання згідно з іншими нормативно-правовими актами.

Допомога на поховання виплачується незалежно від строку звернення за її виплатою.

Покриття витрат на виплату державної соціальної допомоги здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України. В Державному бюджеті України статті видатків на надання державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю є захищеними і фінансуються в першочерговому порядку.

4. Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю

Закон України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю» визначає правові засади надання державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю, а також надання державної соціальної допомоги на догляд.

Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю — щомісячна державна допомога, що надається відповідно до норм цього Закону у грошовій формі особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю;

Особа, яка не має права на пенсію, — дитина померлого годувальника (у тому числі народжена до спливу 10 місяців з дня смерті годувальника), який на день смерті не мав страхового стажу, необхідного для призначення пенсії для особи з інвалідністю III групи, особа, яка досягла 65 років та не має права на пенсію відповідно до закону. До досягнення зазначеного віку до осіб, які не мають права на пенсію, належать жінки 1960 року народження і старші після досягнення ними такого віку:

58 років — які народилися до 30 вересня 1953 року включно;

58 років 6 місяців — які народилися з 1 жовтня 1953 року до 31 березня 1954 року;

59 років — які народилися з 1 квітня 1954 року до 30 вересня 1954 року;

59 років 6 місяців — які народилися з 1 жовтня 1954 року до 31 березня 1955 року;

60 років — які народилися з 1 квітня 1955 року до 30 вересня 1955 року;

60 років 6 місяців — які народилися з 1 жовтня 1955 року до 31 березня 1956 року;

61 рік — які народилися з 1 квітня 1956 року до 30 вересня 1956 року;

61 рік 6 місяців — які народилися з 1 жовтня 1956 року до 31 березня 1957 року;

62 роки — які народилися з 1 квітня 1957 року до 30 вересня 1957 року;

62 роки 6 місяців — які народилися з 1 жовтня 1957 року до 31 березня 1958 року;

63 роки — які народилися з 1 квітня 1958 року до 30 вересня 1958 року;

63 роки 6 місяців — які народилися з 1 жовтня 1958 року до 31 березня 1959 року;

64 роки — які народилися з 1 квітня 1959 року до 30 вересня 1959 року;

64 роки 6 місяців — які народилися з 1 жовтня 1959 року по 31 березня 1960 року;

65 років — які народилися з 1 квітня 1960 року до 31 грудня 1960 року;

одинокa особa — особa, яка не має працездатних родичів, зобов'язаних за законом її утримувати.

Громадяни України, які є дітьми померлого годувальника або досягли віку, встановленого Законом, і не мають права на пенсію, або є особами з інвалідністю і не мають права на пенсію по інвалідності або державну допомогу у зв'язку з інвалідністю та постійно проживають на території України, мають право на державну соціальну допомогу у випадках та на умовах, передбачених цим Законом та іншими законами України.

Особи, яких визнано біженцями або особами, які потребують додаткового захисту, мають право на державну соціальну допомогу нарівні з громадянами України на умовах, передбачених Законом України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю», іншими законами або міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Відповідно до чинного законодавства в Україні призначаються такі види державної соціальної допомоги:

✓ державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю;

✓ державна соціальна допомога на догляд.

Державна соціальна допомога призначається особі, яка:

1) є дитиною померлого годувальника або досягла віку та не мають права отримувати у зв'язку з цим пенсію відповідно до закону, або визнана особою з інвалідністю у встановленому порядку;

2) не одержує пенсію або соціальні виплати, що призначаються для відшкодування шкоди, заподіяної ушкодженням здоров'я на виробництві, передбачені Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;

3) є малозабезпеченою особою (крім осіб з інвалідністю I групи та дітей померлого годувальника);

4) є особою з інвалідністю I групи.

Призначення і виплата державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю здійснюються в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю і державна соціальна допомога на догляд призначаються з дня звернення за допомогою. Якщо звернення за допомогою відбулося не пізніше трьох місяців з дня досягнення віку, встановленого ст. 1 Закону України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю» або встановлення інвалідності, допомога призначається з дня досягнення віку, встановленого статтею 1 цього Закону або визнання осіб особами з інвалідністю органами медико-соціальної експертизи. Допомога дитині померлого годувальника призначається з дня, що настає за днем смерті годувальника, якщо звернення про призначення такого виду допомоги надійшло не пізніше 12 місяців з дня смерті годувальника.

Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю і державна соціальна допомога на догляд призначаються:

✓ особам, які досягли віку, встановленого ст. 1 цього Закону України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю», — довічно;

✓ особам з інвалідністю — на весь час інвалідності, встановленої органами медико-соціальної експертизи;

✓ дитині померлого годувальника — до досягнення 18 років.

Дітям померлого годувальника, які навчаються за денною формою навчання у закладах загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої чи вищої освіти (у т. ч. в період між завершенням навчання в одному із зазначених закладів освіти та вступом до іншого закладу освіти або у період між

завершенням навчання за одним освітньо-кваліфікаційним рівнем та продовженням навчання за іншим за умови, що такий період не перевищує чотирьох місяців), державна соціальна допомога призначається до закінчення ними закладів освіти, але не довше ніж до досягнення 23 років, а дітям-сиротам — до досягнення 23 років незалежно від того, навчаються вони чи ні.

У разі зміни групи інвалідності допомога в новому розмірі призначається особі з інвалідністю з дня зміни групи інвалідності, якщо така зміна приводить до збільшення розміру, та з місяця, наступного за тим, у якому встановлена нова група інвалідності, — при зменшенні розміру допомоги.

Якщо особа, яка не має права на пенсію, якій була призначена державна соціальна допомога або державна соціальна допомога на догляд, визнана особою з інвалідністю, виплата допомоги здійснюється в новому розмірі з дня встановлення їй інвалідності.

Розмір державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю за умовами, передбаченими частиною першою ст.4 Закону України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю», встановлюється виходячи з розміру прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність:

✓ особам з інвалідністю I групи, жінкам, яким присвоєно звання «Мати-героїня», на одну дитину померлого годувальника — 100 %, на двох дітей — 120 %, на трьох і більше дітей — 150 %;

✓ особам з інвалідністю II групи — 80 %;

✓ особам з інвалідністю III групи — 60 %;

✓ священнослужителям, церковнослужителям та особам, які протягом не менше десяти років до введення в дію Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» займали виборні або за призначенням посади у релігійних організаціях, офіційно визнаних в Україні та легалізованих згідно з законодавством України, за наявності архівних документів відповідних державних органів та релігійних організацій або показань свідків, які підтверджують факт такої роботи, — 50 %;

✓ особам, які досягли віку, встановленого Законом, — 30 %.

Державна соціальна допомога на догляд призначається:

1) особам з інвалідністю внаслідок війни з числа військовослужбовців та інших осіб, яким призначено пенсії по інвалідності відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»:

а) особам з інвалідністю I групи;

б) особам з інвалідністю II групи, які є самотніми та за висновком лікарсько-консультативної комісії потребують постійного стороннього догляду;

в) особам з інвалідністю III групи, які є самотніми та за висновком лікарсько-консультативної комісії потребують постійного стороннього догляду;

2) особам, які належать до осіб з інвалідністю внаслідок війни відповідно до статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» та одержують пенсії за віком, по інвалідності або за вислугу років:

а) особам з інвалідністю I групи;

б) особам з інвалідністю II і III груп, які є самотніми і за висновком лікарсько-консультативної комісії потребують постійного стороннього догляду;

3) особам, яким призначено пенсії за вислугу років відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких

інших осіб» і які є особами з інвалідністю I групи внаслідок причин, визначених у пункті «б» ст. 16 Закону України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю», або є самотніми пенсіонерами і за висновком лікарсько-консультативної комісії потребують догляду;

4) самотнім малозабезпеченим особам, які за висновком лікарсько-консультативної комісії потребують постійного стороннього догляду і одержують пенсію за віком або за вислугу років чи по інвалідності;

5) малозабезпеченим особам з інвалідністю I групи, які одержують пенсію за віком або за вислугу років чи по інвалідності;

б) самотнім особам, які досягли 80-річного віку та за висновком лікарсько-консультативної комісії потребують постійного стороннього догляду і одержують пенсію відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» або Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб».

Державна соціальна допомога на догляд не призначається:

✓ особам, які одержують соціальні пенсії або надбавки до пенсії на догляд відповідно до законодавства, що діяло раніше;

✓ особам з інвалідністю, яким призначено відшкодування витрат на догляд відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», а також іншим особам, за здійснення догляду за якими виплачується компенсація на догляд.

У разі якщо особи, зазначені в частині першій цієї статті, мають право на державну соціальну допомогу на догляд з декількох підстав, державна соціальна допомога на догляд призначається їм з однієї підстави за їх вибором.

Державна соціальна допомога на догляд не виплачується в період, коли особа працює (крім осіб з інвалідністю I групи) або перебуває на повному державному утриманні.

Призначення і виплата державної соціальної допомоги на догляд здійснюються в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Державна соціальна допомога на догляд встановлюється:

1) особам із числа осіб з інвалідністю, віднесених до підгрупи Б I групи, особам із числа осіб з інвалідністю, віднесених до підгрупи Б I групи, які брали безпосередню участь у бойових діях в період Другої світової війни) і особам із числа осіб з інвалідністю, віднесених до підгрупи Б I групи, — у розмірі 50 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;

2) особам із числа осіб з інвалідністю II групи, які брали безпосередню участь у бойових діях в період Другої світової війни — у розмірі 25 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;

3) особам, (із числа самотніх пенсіонерів, із числа осіб з інвалідністю, віднесених до підгрупи Б I групи, — у розмірі 15 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;

4) особам із числа осіб з інвалідністю (які брали безпосередню участь у бойових діях в період Другої світової війни)— у розмірі 100 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;

5) особам із числа осіб з інвалідністю, віднесених до підгрупи А I групи, (крім осіб з інвалідністю самотніх малозабезпечених осіб, які за висновком лікарсько-консультативної комісії потребують постійного стороннього догляду і одержують

пенсію за віком або за вислугу років чи по інвалідності), — у розмірі 30 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;

б) саодиноким особам, які досягли 80-річного віку та за висновком лікарсько-консультативної комісії потребують постійного стороннього догляду і одержують пенсію відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» або Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», — у розмірі 40 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю і державна соціальна допомога на догляд особам, зазначеним у пунктах 4-6 частини першої статті 7 Закону України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю», призначаються відповідними структурними підрозділами місцевих державних адміністрацій, а державна соціальна допомога на догляд особам, зазначеним у пунктах 1-3 частини першої статті 7 цього Закону, — органами, що призначають пенсії.

Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю і державна соціальна допомога на догляд виплачуються щомісячно за поточний місяць.

Державна соціальна допомога на догляд, призначена особам, зазначеним у статті 7 Закону України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю», виплачується незалежно від одержуваних ними інших видів допомоги, стипендій, аліментів або інших доходів.

Особам, які перебувають на повному державному утриманні у відповідній установі (закладі), виплачується 20 % призначеного розміру державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю.

Різниця між розміром призначеної державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю, які перебувають на повному державному утриманні у відповідній установі (закладі), і розміром державної соціальної допомоги, яка виплачується зазначеним особам відповідно до частини третьої цієї статті, перераховується установі (закладу), де перебуває особа, за її особистою письмовою заявою або заявою її законного представника. Зазначені кошти зараховуються на банківські рахунки цих установ (закладів) і спрямовуються виключно на поліпшення умов проживання в них зазначених осіб у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Виплата державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю з урахуванням положень частин третьої та четвертої цієї статті здійснюється з першого числа місяця, що настає за місяцем, у якому особа зарахована на повне державне утримання.

Суми державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю і державної соціальної допомоги на догляд, що призначені, але не витребувані своєчасно одержувачем, виплачуються за минулий час не більш як за 12 місяців перед зверненням за її одержанням.

Суми державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю і державної соціальної допомоги на догляд, не одержані своєчасно з вини органу, який призначає або виплачує відповідну допомогу, виплачуються за минулий час без обмеження будь-яким строком. При цьому виплата допомоги за минулий час здійснюється виходячи із прожиткового мінімуму, затвердженого на момент її виплати, з нарахуванням компенсації втрати частини

доходів. Компенсація втрати частини допомоги у зв'язку з порушенням строків її виплати особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю здійснюється згідно із законом.

У разі смерті одержувача державної соціальної допомоги особам, які здійснили його поховання, виплачується допомога на поховання в розмірі двомісячної суми державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю, встановленому на день смерті одержувача цієї допомоги.

Допомога на поховання, не витребувана своєчасно без поважних причин, виплачується не пізніше дванадцяти місяців після смерті одержувача державної соціальної допомоги.

Одержувачі державної соціальної допомоги зобов'язані повідомляти органи, що призначають державну соціальну допомогу, про обставини, що можуть вплинути на умови призначення державної соціальної допомоги та її виплату.

У разі невиконання цього обов'язку та одержання у зв'язку з цим зайвих сум державної соціальної допомоги одержувачі повинні відшкодувати органам, що призначають державну соціальну допомогу, надміру виплачені суми.

5. Компенсаційні виплати

Україна є однією з країн, які найбільше постраждали від Чорнобильської катастрофи 1986 року. Згідно з Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», держава бере на себе відповідальність за завдану шкоду громадянам та зобов'язується відшкодувати її за:

- 1) пошкодження здоров'я або втрату працездатності громадянами та їх дітьми, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи;
- 2) втрату годувальника, якщо його смерть пов'язана з Чорнобильською катастрофою;
- 3) матеріальні втрати, що їх зазнали громадяни та їх сім'ї у зв'язку з Чорнобильською катастрофою, відповідно до цього Закону та інших актів законодавства України.

Закон спрямований на захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, та розв'язання пов'язаних з нею проблем медичного і соціального характеру, що виникли внаслідок радіоактивного забруднення території; громадян, які постраждали внаслідок інших ядерних аварій та випробувань, військових навчань із застосуванням ядерної зброї, та розв'язання пов'язаних з цим проблем медичного і соціального характеру.

Особами, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, інших ядерних аварій та випробувань, військових навчань із застосуванням ядерної зброї, є:

- 1) учасники ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС — громадяни, які брали безпосередню участь у ліквідації аварії та її наслідків;
- 2) потерпілі від Чорнобильської катастрофи — громадяни, включаючи дітей, які зазнали впливу радіоактивного опромінення внаслідок Чорнобильської катастрофи;
- 3) громадяни, які брали безпосередню участь у ліквідації інших ядерних аварій та їх наслідків, у ядерних випробуваннях, у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, у складанні ядерних зарядів та здійсненні на них регламентних робіт;
- 4) громадяни, які постраждали від радіоактивного опромінення внаслідок будь-якої аварії, порушення правил експлуатації обладнання з радіоактивною речовиною,

порушення правил зберігання і захоронення радіоактивних речовин, що сталося не з вини потерпілих.

Для встановлення пільг і компенсацій визначаються такі категорії осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи:

1) особа з інвалідністю з числа учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС та потерпілих від Чорнобильської катастрофи, щодо яких встановлено причинний зв'язок інвалідності з Чорнобильською катастрофою, хворі внаслідок Чорнобильської катастрофи на променеву хворобу, — *категорія 1*;

2) учасники ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, які працювали у зоні відчуження:

- з моменту аварії до 1 липня 1986 року — незалежно від кількості робочих днів;

- з 1 липня 1986 року по 31 грудня 1986 року — не менше 5 календарних днів;

- у 1987 році — не менше 14 календарних днів, а також потерпілі від Чорнобильської катастрофи;

- евакуйовані у 1986 році із зони відчуження (в тому числі особи, які на момент евакуації перебували у стані внутріутробного розвитку, після досягнення ними повноліття);

- особи, які постійно проживали у зоні безумовного (обов'язкового) відселення з моменту аварії до прийняття постанови про відселення, — *категорія 2*;

3) учасники ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, які працювали:

- у зоні відчуження з 1 липня 1986 року по 31 грудня 1986 року — від 1 до 5 календарних днів;

- у зоні відчуження в 1987 році — від 1 до 14 календарних днів;

- у зоні відчуження в 1988-1990 роках — не менше 30 календарних днів;

- на діючих пунктах санітарної обробки населення і дезактивації техніки або їх будівництві — не менше 14 календарних днів у 1986 році,

а також потерпілі від Чорнобильської катастрофи (не віднесені до категорії 2), які:

- постійно проживали на територіях зон безумовного (обов'язкового) та гарантованого добровільного відселення на день аварії або які за станом на 1 січня 1993 року прожили у зоні безумовного (обов'язкового) відселення не менше двох років, а на території зони гарантованого добровільного відселення — не менше трьох років та відселені або самостійно переселилися з цих територій;

- постійно проживають або постійно працюють чи постійно навчаються у зонах безумовного (обов'язкового) та гарантованого добровільного відселення за умови, що вони за станом на 1 січня 1993 року прожили або відпрацювали чи постійно навчалися у зоні безумовного (обов'язкового) відселення не менше двох років, а у зоні гарантованого добровільного відселення — не менше трьох років, — *категорія 3*;

4) особи, які постійно проживають або постійно працюють чи постійно навчаються на території зони посиленого радіоекологічного контролю, за умови, що вони за станом на 1 січня 1993 року прожили або відпрацювали чи постійно навчалися у цій зоні не менше чотирьох років, — *категорія 4*.

Крім встановлених цією статтею категорій осіб, право на пільги та компенсації, передбачені цим Законом, мають особи, які працювали з моменту аварії до 1 липня 1986 року не менше 14 календарних днів або не менше трьох місяців протягом 1986-1987 років за межами зони відчуження на роботах з особливо шкідливими умовами

праці (за радіаційним фактором), пов'язаними з ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи, що виконувалися за урядовими завданнями.

Громадяни, які брали участь у ліквідації інших ядерних аварій та випробувань, у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, у складанні ядерних зарядів та здійсненні на них регламентних робіт, належать до категорії 1, або 2, або 3. Порядок визначення цих категорій встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Всі громадяни, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, відповідно до встановлених Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» категорій, мають право на компенсації та пільги. Зокрема, цим особам надаються такі гарантовані державою компенсації та пільги:

1) безплатне придбання ліків за рецептами лікарів;
2) безплатне позачергове зубопротезування (за винятком зубопротезування із дорогоцінних металів та прирівняних по вартості до них, що визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я);

3) першочергове обслуговування у лікувально-профілактичних закладах та аптеках;

4) позачергове щорічне безплатне забезпечення санаторно-курортними путівками шляхом надання щорічної грошової допомоги для компенсації вартості путівок через безготівкове перерахування санаторно-курортним закладам, які мають ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, за надання послуг із санаторно-курортного лікування чи одержання за їх бажанням грошової компенсації у розмірі середньої вартості путівки в Україні;

право вільного вибору санаторно-курортного закладу відповідного профілю чи закладу відпочинку, які мають ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, та, за бажанням, здійснення доплати за надання додаткових послуг за рахунок власних коштів у разі недостатності суми щорічної грошової допомоги для компенсації вартості путівок на санаторно-курортне лікування чи відпочинок у вибраному закладі. Санаторно-курортні заклади незалежно від форми власності зобов'язані надавати санаторно-курортні та оздоровчі послуги шляхом безготівкових розрахунків.

Порядок надання щорічної грошової допомоги та здійснення доплат за рахунок власних коштів, виплати грошової компенсації в розмірі середньої вартості путівки в Україні встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Розмір щорічної грошової допомоги, щорічний розмір середньої вартості путівки в Україні визначаються законом про Державний бюджет України на відповідний рік.

5) користування при виході на пенсію та зміні місця роботи поліклініками, до яких вони були прикріплені під час роботи;

6) щорічне медичне обслуговування, диспансеризація із залученням необхідних спеціалістів, лікування в спеціалізованих стаціонарах;

7) переважне право залишення на роботі при вивільненні працівників у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці, в тому числі при ліквідації, реорганізації або перепрофілюванні підприємства, установи, організації, скороченні чисельності або штату працівників, а також на працевлаштування.

У разі вивільнення працівників у зв'язку з ліквідацією, реорганізацією або перепрофілюванням підприємства, установи, організації, скороченням чисельності

або штату працівників їм виплачується допомога в розмірі трикратної середньомісячної заробітної плати, а також зберігається за їх бажанням посадовий оклад, тарифна ставка (оклад) на новому місці роботи, але не більше одного року. Їм також гарантується працевлаштування з урахуванням їх побажань або можливість навчання нових професій (спеціальностей) із збереженням у встановленому порядку середньої заробітної плати за останнім місцем роботи за весь період перепідготовки, але не більше одного року.

При переведенні у зв'язку із станом здоров'я на нижчеоплачувану роботу зазначеним працівникам виплачується різниця між попереднім заробітком і заробітком на новій роботі до встановлення інвалідності або одужання, але не більше одного року;

8) виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності в розмірі 100 % середньої заробітної плати незалежно від страхового стажу;

9) виплата працюючим особам з інвалідністю допомоги по тимчасовій непрацездатності до 4 місяців підряд або до 5 місяців у календарному році;

10) позачергове забезпечення жилою площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов (включаючи сім'ї загиблих або померлих громадян). Особи, зазначені в цьому пункті, забезпечуються жилою площею протягом року з дня подання заяви, для чого місцеві ради щорічно виділяють 15 % усього збудованого житла (в тому числі підприємствами, установами, організаціями незалежно від форми власності). Кабінет Міністрів України щорічно виділяє обласним державним адміністраціям цільовим призначенням капітальні вкладення відповідно до кількості сімей, що потребують поліпшення житлових умов. Фінансування будівництва здійснюється з Державного бюджету України.

Крім загальних підстав, передбачених законодавством України, такими, що потребують поліпшення житлових умов, визнаються особи, які забезпечені жилою площею нижче рівня середньої забезпеченості громадян у даному населеному пункті або які проживають у комунальних квартирах.

Особам, які перенесли променеvu хворобу будь-якого ступеня або стали особами з інвалідністю внаслідок Чорнобильської катастрофи, які потребують поліпшення житлових умов, надається додаткова жила площа у вигляді окремої кімнати.

Сім'я, що втратила годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи, має право на додаткову жилу площу, порядок надання і розмір якої визначається Кабінетом Міністрів України.

Передбаченими цим пунктом пільгами щодо забезпечення житлом громадяни мають право скористатися лише один раз;

11) 50-процентна знижка плати за користування житлом (квартирної плати, плати за управління багатоквартирними будинками), комунальними послугами (газ, електрична і тепла енергія, водопостачання, водовідведення та інші послуги) у межах середніх норм споживання, передбачених законом, телефоном (абонентна плата, оплата послуг електрозв'язку за місцеві телефонні розмови з квартирних телефонів при посекундному обліку їх тривалості). Зазначені у цьому пункті пільги надаються також членам сімей громадян, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, які проживають у жилих будинках (квартирах) усіх форм власності в межах норм, передбачених законом. До членів сімей громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, належать: дружина (чоловік), неповнолітні діти, непрацездатні батьки, особа, яка проживає разом з постраждалою внаслідок

Чорнобильської катастрофи особою з інвалідністю I групи та доглядає за нею, за умови, що ця особа не перебуває у шлюбі; особа, яка знаходиться під опікою або піклуванням громадянина, що має право на пільги, та проживає разом з ним. Особам, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення, відшкодовується 50 % вартості палива, придбаного в межах норм, встановлених для продажу населенню.

У разі проживання у гуртожитку оплата за проживання провадиться у розмірі 50 % встановленої плати;

12) передача безплатно в приватну власність займаних ними та їх сім'ями квартир (будинків) державного та громадського житлового фонду незалежно від того, чи є зазначена особа наймачем чи членом сім'ї наймача. Зазначена пільга може бути використана один раз;

13) позачергове безоплатне забезпечення автомобілем осіб з інвалідністю I групи незалежно від наявності медичних показань та осіб з інвалідністю II групи за наявності медичних показань для забезпечення автомобілем, відсутності у них протипоказань до керування автомобілем; позачергове пільгове забезпечення автомобілем осіб з інвалідністю II групи за наявності медичних показань та протипоказань до керування з правом передачі керування автомобілем члену сім'ї. Особи з інвалідністю II групи за відсутності відповідних медичних показань мають право на безоплатне або на пільгових умовах забезпечення автомобілем, а також особи з інвалідністю III групи за наявності медичних показань — на забезпечення автомобілем та відсутності протипоказань до керування ним — на пільгових умовах у порядку загальної черги. Порядок та умови забезпечення автомобілем визначаються Кабінетом Міністрів України;

14) забезпечення продуктами харчування за медичними нормами з обов'язковим прикріпленням до відповідних магазинів за місцем проживання. Зазначеним особам компенсується 50 % вартості продуктів харчування за медичними нормами, встановленими центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я;

15) безплатне користування всіма видами міського та приміського транспорту (крім таксі, в яких число посадочних місць для пасажирів не більше 9) на території України за наявності посвідчення встановленого зразка, а в разі запровадження автоматизованої системи обліку оплати проїзду — також електронного квитка, який видається на безоплатній основі;

16) одержання лікарняного листка на весь період лікування в санаторіях і спеціалізованих лікувальних закладах з урахуванням часу проїзду туди й назад, з виплатою допомоги по державному соціальному страхуванню незалежно від того, ким і за чий рахунок видано путівку;

17) позачергове обов'язкове забезпечення їх дітей місцями у дошкільних закладах незалежно від відомчої підпорядкованості;

18) зі сплати податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету відповідно до податкового та митного законодавства;

19) безплатний проїзд один раз на рік до будь-якого пункту України і назад автомобільним або повітряним, або залізничним, або водним транспортом з правом першочергового придбання квитків;

20) обов'язкове (протягом року після подання заяви) відведення місцевими радами земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва для тих, хто потребує поліпшення житлових умов та перебуває на квартирному обліку, а також

відведення земельних ділянок для ведення особистого підсобного господарства, садівництва і городництва, будівництва індивідуальних гаражів і дач;

22) використання чергової відпустки у зручній для них час, а також отримання додаткової відпустки із збереженням заробітної плати строком 14 робочих днів на рік;

23) позачерговий протягом року вступ до житлово-будівельних (житлових) кооперативів для тих, хто потребує поліпшення житлових умов, до кооперативів по будівництву та експлуатації колективних гаражів, стоянок для транспортних засобів та їх технічного обслуговування, до садівницьких товариств, а також право на позачергове придбання садових будинків або матеріалів для їх будівництва, для індивідуальної забудови;

24) першочергове обслуговування на підприємствах, в установах, організаціях зв'язку, технічного обслуговування і ремонту транспортних засобів, служби побуту, торгівлі, громадського харчування, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту;

25) першочергове придбання промислових товарів підвищеного попиту, в тому числі легкового автомобіля, мотоцикла, моторного човна, телевізора, холодильника, меблів, пральної машини, пілососа у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

26) вступ поза конкурсом до державних вищих закладів освіти, професійно-технічних закладів освіти та на курси для професійного навчання з обов'язковим наданням гуртожитку на час навчання тим, хто не має житла, і виплатою соціальної стипендії в порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, незалежно від місця навчання на території України. Особи, які закінчили середні та професійно-технічні заклади освіти з відзнакою (відмінними оцінками), приймаються без екзаменів до державних вищих закладів освіти за результатами співбесіди. Зазначені особи навчаються в цих закладах освіти за рахунок держави;

27) позачергове влаштування в заклади соціального захисту, а також на обслуговування службами соціального захисту вдома, якщо хворий не має близьких родичів, які проживають з ним.

У разі неможливості організації такого обслуговування закладами соціального захисту відшкодовуються витрати, пов'язані з доглядом за хворим;

28) позачергове встановлення телефону з оплатою 50 % вартості його встановлення;

31) оплата лікарняних листків по тимчасовій непрацездатності особам, які є учасниками ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, нараховується за їх бажанням з середнього фактичного заробітку, який вони одержували під час роботи по ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, без обмеження двома тарифними ставками або посадовими окладами.

У такому ж порядку оплата лікарняних листків провадиться і особам, тимчасова непрацездатність яких настала внаслідок загального захворювання.

Окрім того особам, віднесеним до категорії 2, надаються такі гарантовані державою компенсації та пільги, як:

позачергове забезпечення жилию площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов;

50-процентна знижка вартості проїзду один раз на рік до будь-якого пункту України і назад автомобільним, або повітряним, або залізничним, або водним транспортом;

першочергове встановлення телефону з оплатою 50 процентів вартості його встановлення;

забезпечення продуктами харчування за фізіологічними нормами з обов'язковим прикріпленням до відповідних магазинів за місцем проживання. Зазначеним особам компенсується 25 % вартості продуктів харчування за фізіологічними нормами, встановленими центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я;

відшкодування у встановленому законодавством порядку втраченого заробітку, який вони мали до ушкодження здоров'я, якщо захворювання або каліцтво, що виникли у зв'язку з виконанням робіт, пов'язаних з ліквідацією наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, призвели до стійкої втрати професійної працездатності (без встановлення інвалідності), що встановлено уповноваженою медичною комісією;

безплатне користування всіма видами міського та приміського транспорту (крім таксі) на території України для учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, які належать до категорії 2, за наявності посвідчення встановленого зразка, а в разі запровадження автоматизованої системи обліку оплати проїзду — також електронного квитка, який видається на безоплатній основі.

Особам, віднесеним до категорії 3, серед інших, надаються такі гарантовані державою компенсації та пільги, як:

щорічне отримання відпустки строком до 14 робочих днів без збереження заробітної плати одному з батьків, які мають неповнолітніх дітей і проживають на територіях зон радіоактивного забруднення;

першочерговий вступ до житлово-будівельних (житлових) кооперативів для тих, хто потребує поліпшення житлових умов;

зарахування поза конкурсом при одержанні позитивних оцінок на вступних екзаменах у заклади освіти осіб з числа потерпілих від Чорнобильської катастрофи, які проживають на територіях радіоактивного забруднення і направлені на навчання згідно з планом цільової підготовки або договорами з підприємствами. Зазначені особи навчаються за рахунок держави.

Студентам із числа потерпілих від Чорнобильської катастрофи гарантується надання гуртожитку, якщо вони не мають житла, а також виплата соціальної стипендії в порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, незалежно від місця навчання на території України;

пріоритетне забезпечення промисловими товарами тривалого користування, перелік і порядок продажу яких визначається Кабінетом Міністрів України;

взяття на квартирний облік громадян, які проживають у комунальних квартирах, незалежно від розміру жилої площі;

передача громадянам, які відпрацювали на території зони гарантованого добровільного відселення не менш як три роки, безплатно в приватну власність квартир (будинків) державного та громадського житлового фонду, які вони займають у цій зоні;

відшкодування 50 % вартості палива, придбаного в межах норм, встановлених для продажу населенню, особам, які проживають на територіях радіоактивного забруднення до відселення у будинках, що не мають центрального опалення;

звільнення від плати за землю.

Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» гарантовано забезпечення соціального захисту дітей, потерпілих від Чорнобильської катастрофи.

До дітей, потерпілих від Чорнобильської катастрофи, належать неповнолітні діти, які:

1) евакуйовані із зони відчуження, у тому числі діти, які на момент евакуації знаходились у стані внутріутробного розвитку;

2) проживали на момент аварії чи прожили або постійно навчалися після аварії не менше одного року у зоні безумовного (обов'язкового) відселення;

3) проживали на момент аварії чи прожили або постійно навчалися після аварії не менше двох років у зоні гарантованого добровільного відселення;

4) проживали на момент аварії чи прожили або постійно навчалися після аварії не менше трьох років у зоні посиленого радіоекологічного контролю;

5) народились після 26 квітня 1986 року від батька, який на час настання вагітності матері мав підстави належати до категорії 1, 2 або 3 постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, або народжені матір'ю, яка на час настання вагітності або під час вагітності мала підстави належати до категорії 1, 2 або 3 постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи;

6) хворі на рак щитовидної залози незалежно від дозиметричних показників, а також хворі на променеви хворобу;

7) одержали дозу опромінення щитовидної залози внаслідок Чорнобильської катастрофи, яка перевищує рівні, встановлені центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

Потерпілим дітям та їх батькам надаються такі гарантовані державою компенсації та пільги:

виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності по догляду за хворою дитиною віком до 14 років — у розмірі 100 % середньої заробітної плати (доходу) незалежно від страхового стажу за весь період хвороби, включаючи санаторно-курортне лікування, одному з батьків або особі, яка їх замінює, якщо дитина потребує догляду батьків згідно з медичним висновком закладу охорони здоров'я, в якому дитина лікується чи перебуває на диспансерному обліку;

безплатне придбання ліків за рецептами лікарів, а також безплатне позачергове зубопротезування (за винятком зубопротезування із дорогоцінних металів та матеріалів, прирівняних до них за вартістю, що визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я);

надання жінкам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, відпустки по вагітності і родах тривалістю 90 календарних днів до родів і 90 календарних днів після родів, яка обчислюється сумарно і надається жінкам повністю незалежно від кількості днів, фактично використаних до родів, з оплатою в розмірі повного заробітку незалежно від страхового стажу та місця роботи.

безплатне харчування учнів закладів загальної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти, студентів закладів фахової передвищої освіти, розташованих на територіях радіоактивного забруднення, а також дітей, евакуйованих із зони відчуження, дітей, які є особами з інвалідністю внаслідок Чорнобильської катастрофи, і тих, які проживали у зоні безумовного (обов'язкового) відселення з моменту аварії до прийняття постанови про відселення. Дітям, які не харчуються в зазначених закладах освіти, а також за всі дні, коли вони не відвідували ці заклади, до досягнення повноліття виплачується грошова компенсація у порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України;

зарахування до стажу роботи одному з батьків часу догляду за потерпілою дитиною до досягнення нею віку 12 років.

Компенсації за шкоду, заподіяну здоров'ю, особам, які стали особами з інвалідністю внаслідок Чорнобильської катастрофи, інших ядерних аварій та випробувань, учасникам ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, інших ядерних аварій, ядерних випробувань, військових навчань із застосуванням ядерної зброї, сім'ям у зв'язку із втратою годувальника та щорічна допомога на оздоровлення:

Одноразова компенсація — виплачується учасникам ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, які стали особами з інвалідністю внаслідок Чорнобильської катастрофи, учасникам ліквідації наслідків інших ядерних аварій, особам, які брали участь у ядерних випробуваннях, військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, складанні ядерних зарядів та здійсненні на них регламентних робіт, які стали особами з інвалідністю внаслідок відповідних ядерних аварій та випробувань, участі у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, складанні ядерних зарядів та здійсненні на них регламентних робіт, дружинам (чоловікам), якщо та (той) не одружилися вдруге, померлих громадян, смерть яких пов'язана з Чорнобильською катастрофою, участю у ліквідації наслідків інших ядерних аварій, у ядерних випробуваннях, військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, у складанні ядерних зарядів та здійсненні на них регламентних робіт, сім'ям, які втратили годувальника, та батькам померлого із числа осіб, віднесених до учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС та смерть яких пов'язана з Чорнобильською катастрофою, дітям з інвалідністю, інвалідність яких пов'язана з Чорнобильською катастрофою.

Щорічна допомога на оздоровлення — виплачується громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, які брали участь у ліквідації наслідків інших ядерних аварій, у ядерних випробуваннях, у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, у складанні ядерних зарядів та здійсненні на них регламентних робіт, і постраждалим за інших обставин від радіаційного опромінення не з власної вини, віднесеним до категорії 1, учасникам ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, інших ядерних аварій, громадянам, які брали участь у ядерних випробуваннях, у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, у складанні ядерних зарядів та здійсненні на них регламентних робіт, і постраждалим за інших обставин від радіаційного опромінення не з власної вини, віднесеним до категорії 2 або 3, дітям з інвалідністю, інвалідність яких пов'язана з Чорнобильською катастрофою, кожній дитині, яка втратила одного з батьків внаслідок Чорнобильської катастрофи, та евакуйованим із зони відчуження у 1986 році.

Компенсація та допомога виплачуються в порядку та розмірах, установлених Кабінетом Міністрів України.

Особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи та віднесені до однієї з категорій постраждалих, згідно з чинним законодавством, призначається щомісячна додаткова пенсія за шкоду, заподіяну здоров'ю, у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України.

Водночас законом визначено, що право на щомісячну компенсацію мають непрацездатні члени сім'ї в разі втрати годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи. Члени сім'ї, які вважаються непрацездатними і утриманцями, визначаються відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Додаткова пенсія за шкоду, заподіяну здоров'ю, та щомісячна компенсація сім'ям за втрату годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи виплачуються повністю незалежно від заробітної плати, пенсії чи іншого доходу.

Пенсії по інвалідності, що настала внаслідок каліцтва чи захворювання, і пенсії у зв'язку з втратою годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи можуть призначатися за бажанням громадянина із заробітку, одержаного за роботу в зоні відчуження в 1986-1990 роках, у розмірі відшкодування фактичних збитків, який визначається згідно із законодавством. Дружинам (чоловікам), які втратили годувальника із числа учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, віднесених до категорії 1, пенсія у зв'язку з втратою годувальника призначається незалежно від причинного зв'язку смерті з Чорнобильською катастрофою.

В усіх випадках розміри пенсії по інвалідності, що настала внаслідок каліцтва чи захворювання внаслідок Чорнобильської катастрофи, не можуть бути нижчими:

- для I групи інвалідності — 6000 гривень;
- для II групи інвалідності — 4800 гривень;
- для III групи інвалідності — 3700 гривень;
- для дітей з інвалідністю — 3700 гривень.

Розміри пенсії, починаючи з 2022 року щороку з 1 березня індексуються у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Порядок призначення пенсії по інвалідності, що настала внаслідок каліцтва чи захворювання, і пенсії у зв'язку з втратою годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи визначається Кабінетом Міністрів України.

Особам, які працювали або проживали на територіях радіоактивного забруднення, пенсії надаються із зменшенням пенсійного віку, встановленого ст. 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», за наявності відповідного страхового стажу, зменшеного на кількість років зменшення пенсійного віку, але не менше 15 років страхового стажу.

Максимальний розмір пенсії (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткової пенсії, цільової грошової допомоги, пенсії за особливі заслуги перед Україною, індексації та інших доплат до пенсії, встановлених законодавством, крім доплати до надбавок окремим категоріям осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною) не може перевищувати десяти прожиткових мінімумів, установлених для осіб, які втратили працездатність.

Тема 5. Порядок призначення та нарахування державних соціальних виплат учасникам бойових дій, внутрішньо переміщеним особам та членам їх сімей

План

- 1. Пільги учасникам бойових дій та гарантії їх соціального забезпечення.**
- 2. Соціальне забезпечення учасників бойових дій та членів їх сімей.**
- 3. Особливості соціального захисту внутрішньо-переміщених осіб.**

1. Пільги учасникам бойових дій та гарантії їх соціального забезпечення.

Державна політика соціального захисту ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України це цілеспрямована, системна діяльність органів державної влади щодо забезпечення соціального захисту ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України шляхом надання їм пільг і гарантій соціального захисту відповідно до законодавства.

Державна політика у сфері соціального захисту ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України формується та реалізується на принципах соціальної справедливості під час встановлення обсягу пільг та гарантій, комплексності під час формування та реалізації заходів адаптації ветеранів війни до мирного життя, належного фінансового забезпечення передбачених законом пільг та гарантій зазначеній категорії громадян, відкритості та рівного доступу до інформації про державні пільги та гарантії, механізми їх реалізації, доступу до реалізації права на отримання всіх пільг та гарантій, прозорості та підзвітності діяльності органів державної влади, їх посадових осіб у сфері соціального захисту ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України.

Держава надає різноманітні пільги учасникам бойових дій на території країни та гарантії їх соціального забезпечення. Нині до загального переліку пільг та підтримки, які надаються цій категорії осіб в Україні належать такі, як от:

1. Військові пенсії: учасники бойових дій мають право на військову пенсію згідно зі своїм статусом (військовослужбовці, волонтери, учасники АТО/ООС тощо).
2. Медична допомога: учасники бойових дій мають право на безкоштовну медичну допомогу, в тому числі на лікування за кордоном, якщо це потрібно.
3. Пільги з оподаткування: учасники бойових дій мають право на пільги з податків на доходи та майно.
4. Одноразова допомога: учасники бойових дій мають право на одноразову допомогу в розмірі до 100 мінімальних заробітних плат.
5. Безкоштовний проїзд: учасники бойових дій мають право на безкоштовний проїзд у громадському транспорті в межах території України.
6. Оплата житла: учасники бойових дій мають право на оплату житла в гуртожитку або орендованій квартирі.
7. Оплата навчання: учасники бойових дій мають право на оплату навчання вищої та професійної освіти.

8. Пільги для сімей: родини загиблих та інвалідів учасників бойових дій мають право на пільги та допомогу, включаючи соціальні виплати та пільги на комунальні послуги.

Водночас учасники бойових дій в Україні також право на отримання додаткової підтримки в таких сферах, як:

1. Професійна підготовка: учасники бойових дій мають право на професійну підготовку та перепідготовку для отримання нової професії або підвищення кваліфікації.

2. Житлова сфера: учасники бойових дій мають право на пільги при отриманні житла, включаючи безкоштовне житло в гуртожитку або надання житла в оренду за пільговими умовами.

3. Соціальна підтримка: учасники бойових дій мають право на соціальну підтримку від держави, включаючи допомогу з пошуку роботи, психологічну та психотерапевтичну допомогу, а також консультації щодо отримання соціальних послуг.

4. Вільний доступ до культурних та спортивних заходів: учасники бойових дій мають право на безкоштовний вхід до музеїв, театрів, концертів та інших культурних заходів. Також вони мають право на безкоштовне відвідування спортивних заходів, включаючи фізкультурні та спортивні заняття.

Важливо зазначити, що перелік пільг та підтримки може змінюватися залежно від законодавства та рішень уряду України.

Таблиця 1

**Соціальні гарантії та пільги згідно з Законом України
«Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 22.10.1993 р.
№3551-ХІІ**

Вид гарантії чи пільги	Учасник бойових дій (ст. 5,6 Закону)	Особа з інвалідністю внаслідок війни (ст. 7)	Учасник війни (ст. 8,9)
1	2	3	4
Безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів			
Безоплатне зубопротезування	першочергово	позачергово	першочергово
Безоплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням	Зупинено на 2023 рік	Зупинено на 2023 рік	Зупинено на 2023 рік
Квартплата	Знижка 75%	Знижка 100%	Знижка 50%
Плата за комунальні послуги	Знижка 75%	Знижка 100%	Знижка 50%
Опалення будинків	Знижка 75%	Знижка 100%	Знижка 50%
Безкоштовний проїзд	+	+	-
Безоплатне зубопротезування	першочергово	позачергово	першочергово

Безоплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням	Зупинено на 2023 рік	Зупинено на 2023 рік	Зупинено на 2023 рік
Квартплата	Знижка 75%	Знижка 100%	Знижка 50%
Плата за комунальні послуги	Знижка 75%	Знижка 100%	Знижка 50%
Опалення будинків	Знижка 75%	Знижка 100%	Знижка 50%
Безкоштовний проїзд	+	+	-
Користування при виході на пенсію поліклініками та госпіталями	+	+	+
Щорічне медичне обстеження і диспансеризація	+	+	+
Обслуговування в лікувально-профілактичних закладах, аптеках та госпіталізація	першочергово	позачергово	першочергово
Виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності	100% середньої з/п незалежно від стажу роботи	100% середньої з/п незалежно від стажу роботи	100% середньої з/п незалежно від стажу роботи
Використання чергової щорічної відпустки у зручний час	+	+	+
Додаткова відпустка строком 14 календарних днів на рік	із збереженням зарплати	із збереженням зарплати	без збереження заробітної плати
Переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності чи штату працівників	+	+	-
Забезпечення жилою площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов	першочергово	позачергово	першочергово
Відведення земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва	першочергово	позачергово	першочергово
Ремонт житлових будинків і квартир цих осіб, які потребують поліпшення житлових умов та забезпечення їх паливом	першочергово	позачергово	першочергово
Одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт житлових будинків і подвірних будівель, дачних будинків і благоустрій садових ділянок	+	+	+

Вступ до ЖБК, кооперативів по будівництву	першочергово	першочергово	першочергово
Пільги зі сплати податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету	+	+	+
Позачергове користування всіма послугами зв'язку та позачергове встановлення на пільгових умовах квартирних телефонів	+	+	+
Першочергове обслуговування підприємствами, установами та організаціями служби побуту, громадського харчування, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту, службами, що надають соціальні послуги з догляду	+	+	+
Переважне право на вступ до закладів вищої, фахової перед вищої освіти, право на поза конкурсний вступ до закладів професійної (проф.-технічної) освіти	+	+	-
Виплата до 5 травня	+	+	-
Позачергове працевлаштування за спеціальністю	-	+	-
Позачергове безоплатне забезпечення автомобілем	-	+	-
Звільнення від орендної плати за гаражі під спецзасоби для пересування	-	+	-
Позачергове забезпечення продовольчими товарами в спеціалізованих салонах-магазинах	-	+	-

Безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів регулюється Постановою Кабінету Міністрів України «Про впорядкування безоплатного та пільгового відпуску лікарських засобів за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування окремих груп населення та за певними категоріями захворювань» від 17 серпня 1998 р. № 1303. Відпуск ліків проводиться аптеками за рецептами, виписаними лікарями лікувально-профілактичних закладів за місцем проживання пільгових категорій осіб за наявності посвідчення, що дає право на пільгу. Особи, які обслуговуються у відомчих лікувально-профілактичних закладах, отримують їх у аптеках, закріплених за цими закладами.

Перелік захворювань у разі амбулаторного лікування яких лікарські засоби відпускаються безоплатно: онкологічні захворювання; гематологічні захворювання; діабет (цукровий і нецукровий); ревматизм; ревматоїдний артрит; пухирчатка; системний гострий вовчак; системні, хронічні, тяжкі захворювання шкіри; сифіліс; лепра; туберкульоз; аддісонова хвороба; гепатоцеребральна дистрофія;

фенілкетонурія; шизофренія та епілепсія; психічні захворювання (особам з інвалідністю I та II груп, а також хворим, які працюють в лікувально-виробничих майстернях психоневрологічних і психіатричних закладів); стан після операції протезування клапанів серця; гостра переміжна порфірія; муковісцидоз; тяжкі форми бруцельозу; дизентерія; гіпофізарний нанізм; стан після пересадки органів і тканин; бронхіальна астма; хвороба Бехтерева; міостенія; міопатія; мозочкова атаксія Марі; хвороба Паркінсона; інфаркт міокарду (перші шість місяців); дитячий церебральний параліч; СНІД, ВІЧ-інфекція; післяопераційний гіпотиреоз, у тому числі з приводу раку щитовидної залози; гіпаратиреоз; вроджена дисфункція кори наднирників.

Перелік ліків, які можуть надаватись безкоштовно передбачений Постановою КМУ №333 від 25 березня 2009 року «Деякі питання державного регулювання цін на лікарські засоби і вироби медичного призначення».

Безоплатне зубопротезування. Безоплатне зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів) здійснюється за рахунок коштів органів місцевого самоврядування в державних закладах охорони здоров'я на підставі відповідного посвідчення, що підтверджує статус особи.

Квартплата Плата за комунальні послуги та Опалення будинків. Знижка на плату за користування житлом (квартирна плата) надається в розрахунок 21 кв. метр загальної площі житла на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю.

Для сімей, що складаються лише з непрацездатних осіб, надається 75% чи 100% знижка за користування газом для опалювання житла на подвійний розмір нормативної опалювальної площі (42 кв. метри на кожну особу, яка має право на знижку плати, та 21 кв. метр на сім'ю).

Для отримання відповідної пільги особі необхідно бути включеним до Єдиного державного автоматизованого реєстру, які мають право на пільги та подати до відповідних органів соціального захисту населення органів місцевого самоврядування пакет документів. Перелік документів може відрізнятись в залежності від місця проживання особи, однак обов'язково включатиме в себе:

- ✓ Копію паспорта;
- ✓ Копію довідки про присвоєння реєстраційного номера облікової картки платника податків;
- ✓ Копію документів, що підтверджують право пільговика та членів його сім'ї на пільги (з пред'явленням оригіналів);
- ✓ Довідку про склад сім'ї.

Порядок надання пільг:

1. Подання пакету документів до відповідного управління чи департаменту соціального захисту населення.

2. В разі оформлення пільги за фактичним місцем проживання подання довідки про ненадання пільги за місцем реєстрації.

3. Подання другого пакету документів до регіонального представника постачальника послуг (обленерго, облгаз, комунальні підприємства-надавачі послуг).

4. Проставлення надавачем комунальних послуг відповідної відмітки в договорі про надання послуг.

5. Оплата комунальних послуг за пільговими тарифами здійснюється з моменту подачі споживачем заяви.

Особам, які проживають у будинках без центрального опалення та мають відповідні статуси, надаються знижки на придбання твердого палива чи скрапленого газу в розрахунку 1 тонна твердого палива чи 1 балон на рік. (Нормативно-правова база – Постанова Кабінету Міністрів України «Про встановлення мінімальних норм забезпечення населення твердим та рідким паливом і скрапленим газом та граничних показників їх вартості для надання пільг і житлових субсидій» від 23 квітня 2012 р. № 356.

Умови отримання пільги на безкоштовний проїзд та види проїзду представлені в таблиці 2.

Таблиця 2

Пільги на безкоштовний проїзд для окремих категорій осіб

Вид безкоштовного проїзду	УБД	Особа з інвалідністю внаслідок війни	Супроводжуючий особи з інвалідністю I гр
Всіма видами міського пасажирського транспорту	+	+	+
Автомобільним транспортом загального користування в сільській місцевості	+	+	+
Залізничним і водним транспортом приміського сполучення та автобусами приміських і міжміських маршрутів, у тому числі внутрішньорайонних, внутрішньо - та міжобласних незалежно від відстані та місця проживання	+	+	+
Залізничним, водним, повітряним або міжміським автомобільним транспортом, незалежно від наявності залізничного сполучення	1 раз на 2 роки (туди і назад) або 1 раз на рік (туди і назад з 50% знижкою)	I та II група -1 раз на рік (туди і назад); III група – 1 раз на 2 роки або 1 раз на рік (туди і назад з 50% знижкою); 1 жовтня по 15 травня – 50% знижка вартості проїзду без обмеження кількості поїздок	50% знижка вартості проїзду 1 раз на рік; 1 жовтня по 15 травня – 50% знижка вартості проїзду без обмеження кількості поїздок

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження автоматизованої системи обліку оплати проїзду в міському пасажирському транспорті», прийнятий 17 січня 2017 року №1812-VIII передбачає введення електронного квитка для оплати проїзду в міському пасажирському

транспорті. Вищезазначені пільгові категорії осіб отримують електронний квиток безкоштовно. Порядок такого отримання визначається органами місцевого самоврядування окремо.

Проїзд міжміським та/або приміським, залізничним та водним транспортом здійснюється на підставі квитка, що отримується в касах при пред'явленні відповідного посвідчення.

Проїзд у маршрутних таксі. Перевізники маршрутних таксі надають право безкоштовного проїзду в разі наявності договору з органами місцевого самоврядування на компенсацію витрат перевізника. В більшості випадків такі договори є укладеними. При цьому, обмежень щодо кількості пільгових місць в транспорті чи протягом одного маршруту законодавством не передбачено.

Забезпечення жилою площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов. Відповідно до постанови Ради Міністрів Української РСР від 11.12.1984 р. № 470 «Про затвердження правил обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і надання їм жилих приміщень в Українській РСР», потребуючими поліпшення житлових умов визнаються громадяни, які:

1. забезпечені жилою площею нижче за рівень, що визначається виконавчими комітетами обласних, Київської і Севастопольської міських Рад народних депутатів разом з радами профспілок;

2. які проживають у приміщенні, що не відповідає встановленим санітарним і технічним вимогам;

3. які хворіють на тяжкі форми деяких хронічних захворювань, у зв'язку з чим не можуть проживати в комунальній квартирі або в одній кімнаті з членами своєї сім'ї;

4. які проживають за договором піднайму жилого приміщення в будинках державного або громадського житлового фонду чи за договором найму жилого приміщення в будинках житлово-будівельних кооперативів;

5. які проживають не менше 5 років за договором найму (оренди) в будинках (квартирах), що належать громадянам на праві приватної власності;

6. які проживають у гуртожитках;

7. які проживають в одній кімнаті по дві і більше сім'ї, незалежно від родинних відносин, або особи різної статі, старші за 9 років, крім подружжя (в тому числі якщо займане ними жиле приміщення складається більш як з однієї кімнати);

8. внутрішньо переміщені особи з числа учасників бойових дій відповідно до пунктів 19 і 20 частини першої статті 6 та особи з інвалідністю внаслідок війни, визначені в пунктах 10 – 14 частини другої статті 7, та члени їх сімей, а також члени сімей загиблих, визначені абзацами четвертим – восьмим, чотирнадцятим, шістнадцятим-двадцять другим пункту 1 статті 10 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту».

Житло може бути надане, якщо виділено фінансування з бюджету на окремі програми для окремих категорій населення.

Для постановки на квартирний облік потрібно зібрати наступні документи:

✓ заява про взяття на квартирний облік (підписується членами сім'ї, які разом проживають);

✓ довідка з місця проживання про склад сім'ї та прописку;

✓ копія посвідчення УБД / особи з інвалідністю внаслідок війни / учасника війни;

✓ копії паспорту та довідки про присвоєння реєстраційного номеру облікової картки платника податків;

✓ у разі наявності членів сім'ї – довідки про те, чи перебувають вони на квартирному обліку за місцем роботи.

Залежно від конкретної підстави постановки на облік:

✓ для учасника бойових дій – довідку про участь в бойових діях; для особи з інвалідністю після війни або учасника війни – копії посвідчень; довідку соцзахисту про перебування на обліку в Єдиному державному автоматизованому реєстрі осіб, які мають право на пільги; для внутрішньо переміщених осіб – копії довідок про перебування на обліку в Єдиній інформаційній базі даних про внутрішньо переміщених осіб;

✓ акт обстеження житлових умов;

✓ оригінал висновку лікарсько-консультативної комісії про наявність тяжкої форми хронічного захворювання;

✓ довідка / виписка з рішення виконавчого комітету місцевої ради про невідповідність жилого приміщення встановленим санітарним та технічним нормам;

✓ копія договору піднайму/найму жилого приміщення;

✓ копія технічного паспорту квартири або копії сторінок технічного паспорту будинку, свідоцтво про право власності.

Особам, які мають право на пільги щодо забезпечення житлом необхідно отримати форму заяви про взяття на квартирний облік, звернувшись за місцем проживання до виконавчого комітету районної, міської, районної в місті, селищної, сільської ради, або за місцем роботи до підприємств, установ, організацій, що мають житловий фонд і ведуть житлове будівництво. Зібравши необхідні документи, подати їх до відділу, що здійснює зарахування на квартирний облік (наприклад, до одного з Центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП). Рішення щодо взяття на квартирний облік повинно бути винесене у місячний строк (30 календарних днів) з дня подання всіх документів (рішення може бути як позитивним, так і у формі відмови з посиланням на чинне законодавство, з мотивацією відмови та роз'ясненням відповідно до встановленого порядку. У разі задоволення заяви, особа, яка має право на пільгове отримання житла, отримує письмову відповідь з повідомленням дати взяття на облік, виду і номера черги).

Варто зазначити, що учасники бойових дій, які дістали поранення, контузію або каліцтво під час участі в бойових діях чи при виконанні обов'язків військової служби, забезпечуються жилою площею, у тому числі за рахунок жилої площі, що передається міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями у розпорядження місцевих рад та державних адміністрацій, — протягом двох років з дня взяття на квартирний облік.

Крім того, особи можуть отримати грошову компенсацію за належні для отримання житлові приміщення (нормативно-правова база – Постанова КМУ від 19 жовтня 2016 р. №719 «Питання забезпечення житлом деяких категорій осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, а також членів їх сімей», Постанова КМУ від 18 квітня 2018 р. №280 «Питання забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України»). Право на отримання грошової компенсації мають особи з інвалідністю внаслідок війни I та II групи, внутрішньо переміщені особи, які є учасниками бойових дій, або особами з інвалідністю внаслідок війни III групи, члени сім'ї особи, яка загинула (пропала безвісти), померла. Для оформлення грошової

компенсації необхідно перебувати на квартирному обліку. Внутрішньо-переміщеним особам додатково потрібно перебувати протягом одного року на обліку в Єдиній інформаційній базі даних про внутрішньо переміщених осіб за місцем фактичного проживання.

Порядок отримання грошової компенсації:

1. Подати заяву про призначення грошової компенсації до органу соціального захисту населення або ЦНАПу за місцем перебування на квартирному обліку.

2. Орган соціального захисту населення протягом десяти робочих днів з дня прийняття заяви про призначення грошової компенсації з усіма необхідними документами вносить до комісії подання про виплату грошової компенсації.

3. Після отримання заяви про зміни у майновому стані та/або у складі сім'ї, втрату статусу, зняття з квартирної обліку тощо, орган соціального захисту населення протягом 5 робочих днів вносить до комісії подання про перегляд рішення про призначення грошової компенсації.

4. Комісія має 5 робочих днів для прийняття рішення щодо призначення або відмови в призначенні грошової компенсації.

5. На підставі рішення про призначення грошової компенсації відкрити спеціальний рахунок в «Ощадбанку».

6. Протягом 10 днів подати копію договору про відкриття спеціального рахунку в «Ощадбанку» до органу соцзахисту.

7. Орган соцзахисту перераховує на спецрахунок грошову компенсацію, про що повідомляє заявнику протягом трьох робочих днів з дня переказу коштів.

Відведення земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва. Під час дії воєнного стану безоплатна передача земель державної, комунальної власності у приватну власність, надання дозволів на розроблення документації з землеустрою з метою такої безоплатної передачі, розроблення такої документації заборонені. Також у зв'язку із введенням в Україні воєнного стану, закрито доступ до Публічної кадастрової карти.

Норми безкоштовної передачі землі:

✓ для індивідуального житлового будівництва – не більше 0,25 гектара, в селищах – не більше 0,15 гектара, в містах – не більше 0,10 гектара;

✓ для індивідуального дачного будівництва – не більше 0,10 гектара;

✓ для ведення садівництва – не більше 0,12 гектара;

✓ для ведення особистого селянського господарства – не більше 2,0 гектара.

Порядок приватизації земельної ділянки:

1. Отримання дозволу на розроблення проєкту землеустрою (видає міська, селищна, сільська рада, районна, обласна державна адміністрація в залежності від місцезнаходження земельної ділянки).

2. Розроблення проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки (перелік осіб, що виконують такі види робіт міститься на сайті Держгеокадастру в рубриці «Напрямок діяльності», розділ «Сертифікація»)

3. Погодження проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки (відповідно до статті 186-1 Земельного кодексу України в залежності від місцезнаходження земельної ділянки).

4. Реєстрація земельної ділянки (здійснює державний кадастровий реєстратор).

5. Затвердження проєкту землеустрою (здійснює видає міська, селищна, сільська рада, або районна, обласна державна адміністрація)

6. Реєстрація права власності на землю (здійснює державний реєстратор (ЦНАП) або нотаріус).

Ремонт жилих будинків і квартир цих осіб, які потребують поліпшення житлових умов та забезпечення їх паливом. Питання регулюється Постановою Кабінету Міністрів «Про затвердження Порядку проведення безоплатного капітального ремонту власних житлових будинків і квартир осіб, що мають право на таку пільгу, а також першочерговий ремонт житлових будинків і квартир осіб, які мають на це право» від 20 травня 2009 року №565. Вартість безоплатного капітального ремонту визначається як добуток вартості капітального ремонту 1 кв. метра будинку, квартири. При цьому, площа не може перевищувати 21 кв. м загальної площі будинку, квартири. Періодичність проведення ремонту визначається органом виконавчої влади або органом місцевого самоврядування, але не частіше одного разу на 10 років.

Порядок отримання пільги на проведення ремонту:

1. Подання письмової заяви особою до органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування за місцем свого постійного проживання.

2. Утворення органом виконавчої влади чи місцевого самоврядування комісії у складі спеціалістів житлово-експлуатаційних і ремонтно-будівельних організацій, представників органу, що фінансує виконання ремонтних робіт та інших уповноважених осіб.

3. Обстеження комісією будинку, квартири, складання переліку, визначення видів і обсягів робіт, які необхідно виконати.

4. Прийняття у місячний строк рішення про проведення безоплатного капітального ремонту після подання заяви особою на підставі результатів обстеження комісією.

5. За результатами обстеження будинку, квартири складаються дефектний акт, кошторисний розрахунок і визначається загальна вартість капітального ремонту.

6. Безоплатний капітальний ремонт проводиться у встановленому порядку підприємствами, які відповідно до законодавства мають право на виконання таких робіт, на замовлення органу, що є головним розпорядником коштів місцевого бюджету.

Одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і подвірних будівель, дачних будинків і благоустрій садових ділянок. Питання регулюється Постановою Кабінету Міністрів України №449 від 8 травня 2019 року «Про затвердження Порядку надання позики ветеранам війни та членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членам сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України». Право на отримання позики мають учасники бойових дій (стаття 6 Закону), особи з інвалідністю внаслідок війни (стаття 7 Закону), учасники війни (стаття 9 Закону), члени сімей загиблих (померлих) ветеранів війни (стаття 10 Закону), члени сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України (стаття 10-1 Закону), та особи, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною (стаття 11 Закону).

Позика надається банками на умовах, визначених договором. Позика надається у національній валюті та погашається протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва або згідно з договором.

Пільги зі сплати податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету:

1. Звільняється від оподаткування: щорічна грошова допомога, що виплачується учасникам бойових дій та інвалідам війни до 5 травня; сума грошової

компенсації, що виплачується військовослужбовцям за належне їм для отримання жиле приміщення.

2. ПКУ встановлено, що не оподатковується ПДФО доходи учасника бойових дій під час воєнного стану, отримані в якості благодійної допомоги. Від ПДФО звільняється лише та благодійна допомога, яка надана у вигляді:

- коштів для закупівлі або у вигляді спеціальних засобів індивідуального захисту (касок, бронежилетів, виготовлених відповідно до військових стандартів), технічних засобів спостереження, лікарських засобів, засобів особистої гігієни, продуктів харчування, предметів речового забезпечення чи інших товарів (робіт, послуг) за переліком, що визначається Кабінетом Міністрів України, чи для оплати (компенсації) вартості лікарських засобів, донорських компонентів, виробів медичного призначення, технічних та інших засобів реабілітації, платних послуг з лікування, забезпечення виробами медичного призначення, технічними та іншими засобами реабілітації, послуг медичної реабілітації, санаторно-курортного оздоровлення (у будь-якій сумі (вартості), що надається);

- у сумі, що сукупно протягом звітного (податкового) року не перевищує 500 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року, – на відновлення втраченого майна та на інші потреби за переліком, який визначається Кабінетом Міністрів України, що виникли у платників податку.

3. ПКУ передбачено звільнення від оподаткування військовим збором доходів у вигляді грошового забезпечення на час безпосередньої участі особи в бойових діях.

4. Ветерани війни звільняються від сплати збору за місця для паркування транспортних засобів, туристичного збору, земельного податку.

5. Від сплати судового збору звільняються:

- військовослужбовці, військовозобов'язані та резервісти, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, – у справах, пов'язаних з виконанням військового обов'язку, а також під час виконання службових обов'язків;

- учасники бойових дій, постраждалі учасники Революції Гідності, Герої України – у справах, пов'язаних з порушенням їхніх прав

Підприємницька діяльність військовослужбовців. Державна реєстрація підприємницької діяльності фізичної особи-підприємця (далі – ФОП) на час призову не припиняється (ч. 3 ст. 39 ЗУ «Про військовий обов'язок і військову службу»). У разі не провадження ними підприємницької діяльності у період проведення мобілізації нарахування податків і зборів таким фізичним особам – підприємцям не здійснюється (ч. 3 ст. 39 ЗУ «Про військовий обов'язок і військову службу»). На час призову ФОПа звільнено від сплати ЄСВ за себе (п. 9-2. Прикінцевих та перехідних положень ЗУ «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування»).

Під час особливого періоду, визначеного Законом України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», платники єдиного внеску призвані на військову службу під час мобілізації передбаченими штатами воєнного часу, на весь строк їх військової служби звільняються від виконання своїх обов'язків, визначених п. 2 ст. 6 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», якщо вони не є роботодавцями. Підставою для такого звільнення є заява ФОП та копія військового квитка або копія іншого документа, виданого відповідним державним органом, із зазначенням даних про призов такої особи на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період.

Документи подаються до податкового органу ФОП протягом 10 днів після його демобілізації. Під час особливого періоду мобілізації для платників єдиного внеску (ФОП), призваних на військову службу, на весь строк їхньої військової служби зупиняється застосування норм статті 25 цього Закону (тобто заходи впливу та стягнення). Підстава для такого зупинення – копія військового квитка або копія документа, виданого відповідним державним органом, із зазначенням даних про призов, який подається до податкових органів державним органом протягом десяти днів після мобілізації.

На час призову ФОПа звільнено від нарахування і сплати ПДФО та ЄП, а також від подання звітності, незалежно від того, чи мають найманих працівників.

Водночас, слід зазначити, що Законом № 1275 ФОП – платника ПДВ не звільнено від обов'язку нарахування, сплати ПДВ та подання звітності з ПДВ. ФОП – платник ПДВ, мобілізований до Збройних сил України, за звітні періоди, в яких відсутні операції з постачання або придбання товарів/ послуг та відсутні інші показники, які підлягають декларуванню, не зобов'язаний подавати податкову звітність з ПДВ.

Переважає право на вступ до закладів вищої, фахової передвищої освіти, право на позаконкурсний вступ до закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Порядок здобуття професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти регламентується Постановою Кабінету Міністрів України «Про надання державної цільової підтримки деяким категоріям громадян для здобуття професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти» від 23 листопада 2016 р. № 975.

Державна цільова підтримка для здобуття професійно-технічної та вищої освіти у державних та комунальних навчальних закладах надається учасникам бойових дій; особам з інвалідністю внаслідок війни; постраждалим учасникам Революції Гідності, а також дітям учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни, постраждалих учасників Революції Гідності; дітям, один із батьків яких загинув/помер внаслідок участі в АТО /ООС, Революції Гідності; дітям, зареєстрованим як внутрішньо переміщені особи; дітям, які проживають у населених пунктах на лінії зіткнення.

Державна цільова підтримка передбачає:

- ✓ повну або часткову оплату навчання у разі зарахування на місце державного (регіонального) замовлення відповідно до умов та правил прийому;
- ✓ пільгові довгострокові кредити для здобуття освіти;
- ✓ соціальні стипендії;
- ✓ безоплатне забезпечення підручниками;
- ✓ безоплатний доступ до мережі Інтернет, систем баз даних у державних та комунальних навчальних закладах;
- ✓ безоплатне проживання в гуртожитку.

Порядок вступу в ВНЗ передбачається кожного року відповідними Наказами Міністерства освіти і науки України.

Позачергове безоплатне забезпечення автомобілем. Питання регулюється Порядком забезпечення осіб з інвалідністю автомобілями, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 19 липня 2006 р. № 999.

Особи з інвалідністю внаслідок війни мають право на позачергове безоплатне забезпечення легковими автомобілями за таких умов:

✓ наявність медичних показань для забезпечення автомобілем. При цьому незалежно від медичних показань мають право на забезпечення автомобілями особи з інвалідністю внаслідок війни I групи по зору або без обох рук та особи з інвалідністю з куксами обох ніг і рук;

✓ відсутність автомобіля (вантажного/легкового), автобусу, причепу, напівпричепу, якому менше 10 років;

✓ протягом семи років перед взяттям на облік і за час перебування на обліку не отримували автомобіль як благодійну допомогу або протягом цього часу не реєстрували придбаний автомобіль, строк експлуатації якого менше ніж п'ять років.

Автомобіль надається на 10 років, з плином яких особа має право замінити автомобіль на новий.

Перелік документів для отримання автомобіля, що подаються до управління (департаменту) соціального захисту:

✓ копія довідки МСЕК;

✓ паспорт (оригінал);

✓ довідка про присвоєння ідентифікаційного номера особі з інвалідністю та члену сім'ї, якому передається право користування автомобілем, законному представнику недієздатного інваліда;

✓ документ про реєстрацію місця проживання члена сім'ї, іншої особи, яким передається право користування автомобілем;

✓ посвідчення особи з інвалідністю внаслідок війни;

✓ для недієздатних осіб з інвалідністю – копія рішення суду про визнання інваліда недієздатним та копія рішення (розпорядження) про встановлення над ним опіки.

✓ копія посвідчення водія інваліда/особи, якій передається право керувати автомобілем

2. Соціальне забезпечення учасників бойових дій та членів їх сімей.

Призначення та виплата пенсій учасникам бойових дій здійснюється згідно зі статтею 16 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту». Учасники бойових дій мають право на призначення пенсії за віком та на пенсію за інвалідністю внаслідок війни.

До того ж в Україні діє система виплати компенсацій за втрату працездатності внаслідок участі в бойових діях, що забезпечується через страхову компенсацію в разі втрати працездатності учасниками бойових дій, які є військовослужбовцями, а також військовослужбовцями з обмеженою працездатністю. Ця система охоплює компенсації для сімей померлих учасників бойових дій та інші форми допомоги.

Порядок виплати разової грошової допомоги учасникам бойових дій. Разова грошова допомога учасникам бойових дій виплачується за рахунок коштів державного бюджету України. Вона надається учасникам бойових дій відповідно до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 6 червня 1991 року № 987-12 та Закону України «Про статус учасників бойових дій» від 21 листопада 2019 року № 2711-IX.

Разова грошова допомога може надаватися таким категоріям учасників бойових дій:

✓ військовослужбовцям Збройних Сил України, що перебували на лінії фронту в зоні проведення операції об'єднаних сил на Донбасі;

- ✓ учасникам бойових дій, які перебували на лінії фронту в зоні проведення операції об'єднаних сил на Донбасі;
- ✓ учасникам бойових дій, які брали участь в антитерористичній операції на Сході України з 14 квітня 2014 року;
- ✓ учасникам бойових дій, які брали участь в антитерористичній операції на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя.

Розмір разової грошової допомоги визначається законодавчими та нормативно-правовими актами.

Для отримання разової грошової допомоги учасник бойових дій повинен надати наступні документи:

- ✓ заяву на отримання разової грошової допомоги;
- ✓ копію паспорта громадянина України;
- ✓ копію паспорта військовослужбовця або посвідчення учасника бойових дій;
- ✓ копію довідки про призначення пенсії (якщо є);
- ✓ копію свідоцтва про реєстрацію об'єкта права на житло або договір про надання житла учаснику бойових дій (якщо є).

Важливо зазначити, що згідно з Законом України «Про статус учасників бойових дій» учасники бойових дій мають право на отримання разової грошової допомоги лише один раз. Однак, у разі зміни розміру допомоги чи зміни категорій учасників бойових дій, учасники мають право на повторну отримання допомоги.

Одноразову грошову допомогу сім'ям загиблих осіб визначають згідно з нормами, що визначені в постанові Кабінету Міністрів України «Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану» від 28 лютого 2022 р. № 168.

Призначення і виплата одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті) військовослужбовців за обставин, не передбачених постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року № 168 «Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану», а також у разі інвалідності або часткової втрати працездатності без установа інвалідності військовослужбовцям, згідно з Наказом Міністерства внутрішніх справ України 09 серпня 2022 року № 484, здійснюється відповідно до Порядку призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2013 року № 975.

Особи, які відповідно до статті 16-1 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» мають право на отримання одноразової грошової допомоги, звертаються до органу військового управління оперативно-територіального об'єднання Національної гвардії України, з'єднання, військової частини, вищого військового навчального закладу, навчальної військової частини (центру), бази, закладу охорони здоров'я, установи Національної гвардії України за останнім місцем проходження військової служби загиблого (померлого) військовослужбовця або іншого уповноваженого органу Національної гвардії України, визначеного командувачем Національної гвардії України, на який буде покладено функції щодо призначення та виплати ОГД, та подають такі документи:

✓ заяву кожного повнолітнього члена сім'ї, батьків та утриманців загиблого військовослужбовця під час дії воєнного стану, які мають право на отримання допомоги, а в разі наявності малолітніх та/або неповнолітніх дітей – іншого з батьків або опікунів чи піклувальників дітей про виплату одноразової грошової допомоги;

✓ витяг із наказу про виключення загиблого військовослужбовця під час дії воєнного стану зі списків особового складу уповноваженого органу;

✓ витяг з особової справи про склад сім'ї військовослужбовця. До заяви додаються завірені копії:

✓ документів, що свідчать про причини та обставини загибелі (смерті) військовослужбовця, зокрема про те, що загибель (смерть) не пов'язана із вчиненням ним кримінального чи адміністративного правопорушення або не є наслідком вчинення ним дій у стані алкогольного, наркотичного, токсичного сп'яніння або навмисного спричинення собі тілесного ушкодження, іншої шкоди своєму здоров'ю, або самогубства (крім випадку доведення особи до самогубства, установленого судом);

✓ свідоцтва про смерть військовослужбовця;

✓ постанови військово-лікарської комісії про встановлення причинного зв'язку загибелі або отриманого поранення (контузії, травми, каліцтва), що спричинило смерть військовослужбовця;

✓ свідоцтва про народження військовослужбовця – для виплати одноразової грошової допомоги батькам загиблого;

✓ свідоцтва про шлюб – для виплати грошової допомоги дружині (чоловікові);

✓ свідоцтва про народження дитини – для виплати одноразової грошової допомоги дитині;

✓ документів (відповідних сторінок за наявності), що посвідчують особу членів сім'ї військовослужбовця (паспорт громадянина України, тимчасове посвідчення громадянина України, посвідка на постійне проживання, посвідка на тимчасове проживання, посвідчення біженця, посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту), та довідки про реєстрацію місця проживання (перебування) (у разі коли відомості про реєстрацію місця проживання (перебування) до таких документів не внесені);

✓ документа, що засвідчує реєстрацію фізичної особи в Державному реєстрі фізичних осіб – платників податків (крім фізичної особи, яка через свої релігійні переконання відмовляється від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків відповідно до закону);

✓ рішення місцевої державної адміністрації, виконавчого органу місцевої ради або суду про встановлення над дитиною-сиротою, дитиною, позбавленою батьківського піклування, опіки, піклування (у разі здійснення опіки або піклування над дітьми військовослужбовця);

✓ рішення суду або нотаріально посвідченого правочину, що підтверджуватиме факт перебування заявника на утриманні загиблого (померлого) (надають особи, які не були членами сім'ї загиблого (померлого), але перебували на його утриманні).

Щомісячна грошова виплата. Механізм призначення і виплати щомісячної грошової виплати деяким категоріям громадян з числа осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною і брали безпосередню участь у захисті суверенітету і територіальної цілісності України, та членам сімей загиблих (померлих) громадян з

числа осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною (щомісячна грошова виплата) визначається Порядком, відповідно до Закону України «Про щомісячну грошову виплату деяким категоріям громадян».

2. До осіб, які мають право на щомісячну грошову виплату, належать:

1) громадяни з числа осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною і брали безпосередню участь у захисті суверенітету і територіальної цілісності України (особи, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною) та:

яким починаючи з 2014 року присвоєно звання Герой України з врученням ордена «Золота Зірка»;

яких починаючи з 2014 року нагороджено орденом Богдана Хмельницького трьох ступенів;

яких починаючи з 2014 року нагороджено орденом «За мужність» трьох ступенів;

яких починаючи з 2014 року нагороджено орденом княгині Ольги трьох ступенів;

2) члени сім'ї загиблих (померлих) громадян із числа осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною:

батьки та дружина (чоловік), якщо вони досягли віку, що дає право на призначення пенсії за віком, установленого частиною першою статті 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (незалежно від тривалості страхового стажу), або вони мають право на пенсію незалежно від віку відповідно до частини третьої статті 114 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», на дострокову пенсію за віком, пенсію за віком на пільгових умовах чи пенсію із зменшенням пенсійного віку відповідно до закону, або вони є особами з інвалідністю;

діти, які не досягли 18-річного віку або яким виповнилося 18 років, але вони стали особами з інвалідністю до досягнення 18-річного віку;

діти, які навчаються за денною формою здобуття освіти у закладах загальної середньої освіти, а також у закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої чи вищої освіти (в тому числі у період між завершенням навчання в одному із зазначених закладів і вступом до іншого закладу освіти або в період між завершенням навчання за одним освітньо-кваліфікаційним рівнем і продовженням навчання за іншим рівнем за умови, що такий період не перевищує чотирьох місяців), – до закінчення закладів освіти, але не більше ніж до досягнення ними 23-річного віку, діти-сироти – до досягнення ними 23-річного віку незалежно від того, навчаються вони чи ні.

3. Особам, які одночасно мають право на отримання щомісячної грошової виплати, та пенсії відповідно до Закону України «Про пенсії за особливі заслуги перед Україною» чи підвищення та/або надбавки до пенсії, щомісячного довічного грошового утримання або державної соціальної допомоги, що виплачується замість пенсії, відповідно до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», виплата здійснюється за однією з підстав за вибором особи.

4. Щомісячна грошова виплата виплачується у розмірах, визначених частиною першою статті 4 Закону України «Про щомісячну грошову виплату деяким категоріям громадян».

5. Для призначення щомісячної грошової виплати особи, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, та члени сім'ї незалежно від того, чи перебувають вони на обліку в органах Пенсійного фонду України як одержувачі пенсії (щомісячного

довічного грошового утримання), подають до територіального органу Пенсійного фонду України (уповноважений орган) заяву про призначення щомісячної грошової виплати за формою згідно з додатком (заява). Під час подання заяви у паперовій формі заявник пред'являє паспорт громадянина України або тимчасове посвідчення громадянина України (для іноземців та осіб без громадянства – паспортний документ іноземця або документ, що посвідчує особу без громадянства, посвідку на постійне проживання, посвідку на тимчасове проживання, посвідчення біженця, посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту, або інший документ, що підтверджує законність перебування іноземця чи особи без громадянства на території України, крім довідки про звернення за захистом в Україні).

Заява може бути подана в електронній формі через вебпортал електронних послуг Пенсійного фонду України (вебпортал) із використанням електронного підпису, що базується на кваліфікованому сертифікаті електронного підпису.

Заява подається особою особисто або через законного представника недієздатної особи, особи, дієздатність якої обмежена, малолітньої або неповнолітньої особи.

3. Особливості соціального захисту внутрішньо переміщених осіб

Україна є країною, яка зазнала значних втрат внаслідок збройного конфлікту на сході країни. Однією з груп осіб, які стали жертвами цього конфлікту, є внутрішньо переміщені особи (ВПО). Це люди, які покинули свої домівки у зоні конфлікту та знаходяться на тимчасовому проживанні в інших районах України.

Особи, які через відкритий воєнний напад Росії на Україну змушені були покинути своє місце проживання для уникнення негативних наслідків війни та тимчасової окупації, згідно з чинним законодавством серед іншого мають право на отримання належного соціального захисту. Зокрема, безперешкодна реалізація такого права внутрішньо переміщених осіб (ВПО) гарантується Законом України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20 жовтня 2014 р., статтею 2 якого встановлено, що «Україна вживає всіх можливих заходів... щодо запобігання виникненню передумов вимушеного внутрішнього переміщення осіб, захисту та дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, створення умов для добровільного повернення таких осіб до покинутого місця проживання або інтеграції за новим місцем проживання в Україні».

Офіційно під терміном «внутрішньо переміщена особа» розуміється особа, яка після введення в Україні воєнного стану перемістилася з території, де проводяться бойові дії (яка наявна в затверженому переліку адміністративно-територіальних одиниць), й отримала статус внутрішньо переміщеної особи відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Про облік внутрішньо переміщених осіб».

Починаючи 2014 р., державою реалізуються заходи спрямовані на забезпечення соціальної підтримки осіб, які перемістилися з тимчасово окупованої території України, районів проведення антитерористичної операції та населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення. Для правового врегулювання цих заходів було прийнято велику кількість спеціальних законів та інших нормативно-правових актів, що стосуються захисту ВПО.

До основних видів соціального захисту внутрішньо переміщених осіб в Україні належать:

1. **Фінансова допомога.** ВПО мають право на отримання соціальних виплат, таких як допомога на забезпечення житлом, матеріальна допомога на дітей, що перебувають на утриманні, та інші допомоги.

2. **Медичне обслуговування.** ВПО мають право на безкоштовну медичну допомогу, в тому числі на лікування в лікарнях, установах первинної медичної допомоги, а також на безкоштовні ліки.

3. **Освіта.** ВПО мають право на безкоштовне отримання середньої та вищої освіти в державних навчальних закладах.

4. **Зайнятість.** ВПО мають право на безкоштовну підготовку та перепідготовку для зайняття новими професіями, а також на допомогу в пошуку роботи.

5. **Правовий захист.** ВПО мають право на правовий захист та допомогу в розв'язанні правових питань, що стосуються їхнього статусу.

Фінансова допомога, починаючи з травня 2022 р., надається внутрішньо переміщеним особам, які перемістилися з території територіальних громад, що розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні), а також внутрішньо переміщеним особам, у яких житло зруйноване або непридатне для проживання внаслідок пошкодження і які подали заявку на відшкодування відповідних втрат, зокрема через Єдиний державний вебпортал електронних послуг.

Порядок надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам. Щомісячна адресна допомога внутрішньо переміщеним особам надається за рішенням місцевої ради (у разі надання допомоги на рівні області – обласної ради, на рівні району – районної ради тощо).

Для отримання адресної допомоги внутрішньо переміщена особа повинна звернутися до соціальної служби населення за місцем свого перебування та надати наступні документи:

- ✓ Заява на отримання адресної допомоги;
- ✓ Паспорт або інший документ, що посвідчує особу;
- ✓ Документ, що підтверджує статус внутрішньо переміщеної особи;
- ✓ Довідка про доходи або майно особи та її сім'ї;
- ✓ Довідка про склад сім'ї внутрішньо переміщеної особи.

При цьому, розмір адресної допомоги, її термін та порядок виплати встановлюються місцевими органами влади відповідно до нормативів та процедур, визначених законодавством.

Допомога на проживання надається двом категоріям внутрішньо переміщених осіб:

– тим, які перемістилися з територіальних громад, що розташовані в районі бойових дій, тимчасово окуповані, перебувають в оточенні (блокуванні). Затвердження переліку таких громад здійснюється Мінреінтеграції за погодженням з Міноборони на підставі пропозицій відповідних обласних, Київської міської військових адміністрацій;

– тим, у яких житло зруйноване або непридатне для проживання внаслідок пошкодження і які подали заявку на відшкодування відповідних втрат, зокрема через Єдиний державний вебпортал електронних послуг, незалежно від того, повернулись вони до населеного пункту постійного проживання або ні.

Щомісячна адресна допомога внутрішньо переміщеним особам в Україні надається згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 року

№ 587 «Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам».

Допомога надається щомісячно з місяця звернення до квітня 2022 р. включно на кожну внутрішньо переміщену особу, відомості про яку включено до Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб, у таких розмірах:

для осіб з інвалідністю та дітей – 3000 гривень;

для інших осіб – 2000 гривень.

Допомога виплачується за повний місяць незалежно від дати звернення за її наданням.

Для отримання адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам необхідно звернутися до органів соціального захисту населення за місцем фактичного проживання. При цьому необхідно мати з собою документи, які підтверджують внутрішнє переміщення, а саме: довідку про взяття на облік, паспорт або інший документ, що посвідчує особу. Орган соціального захисту населення проводить перевірку правильності заповнення заяви на отримання адресної допомоги та документів, що додаються до заяви. Якщо документи заповнені правильно і всі необхідні документи додані, то внутрішньо переміщеній особі видається розпорядження про надання адресної допомоги.

Отримання адресної допомоги проводиться за місцем фактичного проживання внутрішньо переміщеної особи, тобто в територіальному підрозділі органу соціального захисту населення, відповідального за надання соціальних послуг населенню у зазначеному місці.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 07.03.2022 № 214 «Деякі питання надання державної соціальної допомоги та пільг на період введення воєнного стану», під час воєнного стану виплата призначених державних допомог та пільг не зупиняється та виплачуватиметься у період введення воєнного стану та одного місяця після його припинення.

Постановою Кабінету Міністрів України від 26.02.2022 № 162 «Про особливості виплати та доставки пенсій, грошових допомог на період введення воєнного стану» (зі змінами) передбачені альтернативні способи виплати пенсій та грошових допомог під час воєнного стану на випадок збоїв у роботі тої чи іншої банківської установи, а також для ВПО, які отримують пенсію через поштового оператора.

З метою підтримки сімей з дітьми в умовах воєнного стану за пропозицією Міністерства соціальної політики щодо реалізації за участю Міжнародного надзвичайного фонду допомоги дітям при Організації Об'єднаних Націй (ЮНІСЕФ) спільного проекту щодо додаткових заходів соціальної підтримки найбільш вразливих категорій населення (далі – Проект) Урядом прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 05.04.2022 № 405 «Про реалізацію спільного з Міжнародним надзвичайним фондом допомоги дітям при Організації Об'єднаних Націй (ЮНІСЕФ) проекту щодо додаткових заходів соціальної підтримки найбільш вразливих категорій населення».

Також Мінсоцполітики за підтримки Міністерства цифрової трансформації та Програми розвитку ООН в Україні за фінансової підтримки Швеції з метою забезпечення нагальних потреб громадян, які постраждали від військової агресії РФ проти України, створено платформу «Допомога».

Громадяни, у яких є потреба у допомозі щодо забезпечення продуктами харчування, засобами особистої гігієни, ліками, побутовими речами, одягом, пальним,

транспортними та іншими послугами, мають можливість на вебсайті <https://social.edpomoga.gov.ua/> у розділі «Отримати допомогу» залишити заявку на отримання допомоги і у разі її обрання благодійником, громадяни отримають допомогу.

Внутрішньо переміщені особи пенсійного віку, особи з інвалідністю, діти з інвалідністю та інші особи, які перебувають у складних життєвих обставинах можуть отримувати соціальні послуги відповідно до чинного законодавства України за фактичним місцем проживання чи перебування.

Соціальний захист малозабезпечених сімей внутрішньо переміщених осіб, в тому числі багатодітних, забезпечується шляхом надання їм допомоги відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям».

Важливим механізмом забезпечення соціального захисту населення під час оплати житлово-комунальних послуг залишається Програма житлових субсидій, яку максимально спрощено з метою доступності для внутрішньо переміщених осіб. Шляхом надання житлових субсидій держава компенсує сім'ям частину витрат на оплату житлово-комунальних послуг.

Тема 6. Порядок призначення та виплати субсидій

План

1. Умови отримання субсидії для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива.

2. Порядок призначення та обчислення житлової субсидії.

3. Порядок перерахування житлової субсидії.

1. Умови отримання субсидії для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива.

Для того, щоб отримати субсидію для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива в Україні, особа, яка претендує на її отримання має відповідати наступним умовам:

✓ мати громадянство України або законні підстави перебування на території України;

✓ мати зареєстровану адресу проживання в Україні;

✓ мати низький рівень доходів на одну особу в сім'ї, який не перевищує встановлену законодавством норму. Для призначення субсидії враховується дохід, отриманий за попередній календарний рік;

✓ мати загальну площу житла на одну особу, яка не перевищує встановлену законодавством норму;

✓ розмір норми доходу та площі житла встановлюється відповідно до регіону проживання та кількості членів сім'ї.

Житлова субсидія є безповоротною адресною державною соціальною допомогою вразливим споживачам житлово-комунальних послуг – мешканцям домогосподарств, що проживають в житлових приміщеннях (будинках) і не можуть самотужки платити за житлово-комунальні послуги, оплачувати витрати на управління багатоквартирним будинком, витрати на комунальні послуги, витрати на придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива в такому будинку.

Житлові субсидії на придбання твердого та рідкого пічного побутового палива призначаються у разі, коли домогосподарство не отримує комунальну послугу з постачання теплової енергії для централізованого опалення (теплопостачання) та не використовує природний газ або електричну енергію для індивідуального опалення.

Якщо для опалення житлового приміщення (будинку) одночасно використовується тепла енергія та/або природний газ, та/або електрична енергія, соціальні нормативи для опалення (теплопостачання) приміщення (будинку) під час розрахунку житлової субсидії застосовуються тільки на одну комунальну послугу (крім випадків, коли в багатоквартирних житлових будинках споживачам, що встановили автономні системи опалення, нараховується плата за послугу з постачання теплової енергії (в частині витрат теплової енергії на опалення місць загального користування та допоміжних приміщень, функціонування внутрішньобудинкових систем опалення будівлі/будинку).

Якщо в установленому порядку здійснено відключення споживачів від централізованого опалення (теплопостачання) і громадяни для обігріву приміщень

використовують побутові електроприлади, для розрахунку розміру житлових субсидій в опалювальний сезон застосовуються соціальні нормативи на комунальну послугу з постачання та розподілу електричної енергії для індивідуального опалення.

Зазначені розрахунки здійснюються на підставі акта обстеження матеріально-побутових умов домогосподарства/фактичного місця проживання особи, форма якого затверджується Мінсоцполітики, та акта обстеження стану зовнішньо- і внутрішньобудинкових електромереж щодо їх відповідності вимогам нормативно-правових актів, що проведені організаціями, які здійснюють обслуговування таких мереж.

Для отримання субсидії потрібно подати заяву та необхідні документи. Зазвичай, до переліку документів для отримання субсидії входять:

- ✓ заява про призначення субсидії;
- ✓ копія паспорта та ідентифікаційного коду (ІПН);
- ✓ довідка про доходи за попередній календарний рік;
- ✓ документ, що підтверджує право власності або користування житлом (договір оренди, договір пайової участі, договір на передачу в безоплатне користування тощо);
- ✓ документи, що підтверджують розмір оплати житлово-комунальних послуг (рахунки за електроенергію, газ, опалення, водопостачання та водовідведення);
- ✓ інші документи, які можуть бути вимогами у місцевих органах влади.

Розмір субсидії залежить від кількості членів сім'ї, розміру доходу, загальної площі житла та тарифів на житлово-комунальні послуги в регіоні проживання. Виплата субсидії проводиться щомісяця на розрахунковий рахунок або безготівковим переказом за вказаним місцем отримання.

Застосування субсидії до оплати житлово-комунальних послуг має пріоритет перед іншими зобов'язаннями отримувача субсидії перед постачальниками житлово-комунальних послуг.

Законодавство України передбачає відповідальність за подання недостовірної інформації про доходи та склад сім'ї, що може призвести до неправомірного отримання субсидії. У таких випадках, отримувач субсидії повинен повернути неправомірно отримані кошти та сплатити штраф у передбаченому законодавством розмірі.

Загальна інформація про умови та порядок отримання субсидії наведена на сайті Міністерства соціальної політики України, а також може бути отримана в органах соціального захисту населення за місцем проживання.

В деяких випадках субсидія на оплату житлово-комунальних послуг не призначається. Зокрема, за таких умов, якщо:

- ✓ дохід сім'ї перевищує встановлені законодавством межі. Згідно з законодавством, розмір доходу на одну особу сім'ї не повинен перевищувати встановлену межу;
- ✓ житлово-комунальні послуги не зареєстровані на ім'я особи, яка звернулася за субсидією;
- ✓ особа не є власником або співвласником житла, але використовує житло, на яке була зареєстрована субсидія;
- ✓ особа має земельний пай, що перебуває у користуванні, та зареєстрована як фізична особа-підприємець. У цьому випадку дохід враховується в повному обсязі, тому субсидія не призначається;

- ✓ особа є власником або співвласником більше ніж однієї квартири або житла. Згідно з законодавством, субсидія може бути призначена тільки на одне житло;
- ✓ особа отримує соціальну допомогу та її розмір перевищує встановлену межу;
- ✓ особа перебуває на пільговому харчуванні та її дохід перевищує встановлену межу;
- ✓ особа є співвласником або має володінням автомобілем, який відповідає певним параметрам та є об'єктом оподаткування відповідно до законодавства про оподаткування;
- ✓ особа отримує державну соціальну допомогу на придбання або будівництво житла, або отримує кредит на такі цілі;
- ✓ особа отримує дохід від оренди житла, яке зареєстровано на неї;
- ✓ особа надає недостовірні дані у заяві на призначення субсидії.

Варто зауважити, що правила призначення субсидії можуть змінюватися, тому перед поданням заяви на призначення субсидії варто перевірити актуальну інформацію на офіційних веб-сайтах відповідних установ та організацій.

2. Порядок призначення та обчислення житлової субсидії

Для спрощення порядку надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива постановою Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 1995 р. затверджено Положення про порядок призначення житлових субсидій.

Зазначене Положення визначає механізм використання коштів, передбачених у державному бюджеті Мінсоцполітики для виплати пільг і житлових субсидій громадянам на оплату житлово-комунальних послуг, придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу у грошовій формі, умови призначення та порядок надання громадянам таких житлових субсидій:

✓ щомісячної житлової субсидії на оплату абонентського обслуговування для споживачів комунальних послуг, що надаються за індивідуальними договорами про надання комунальних послуг або за індивідуальними договорами з обслуговуванням внутрішньобудинкових систем про надання комунальних послуг, а також житлово-комунальних послуг, а саме:

- житлової послуги – послуги з управління багатоквартирним будинком;
- комунальних послуг – послуг з постачання та розподілу природного газу, постачання та розподілу електричної енергії, постачання теплової енергії, постачання гарячої води, централізованого водопостачання, централізованого водовідведення, поводження з побутовими відходами;

✓ щомісячної житлової субсидії на оплату абонентського обслуговування для споживачів комунальних послуг, що надаються за індивідуальними договорами про надання комунальних послуг або за індивідуальними договорами з обслуговуванням внутрішньобудинкових систем про надання комунальних послуг, а також витрат на управління багатоквартирним будинком, в якому створено об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, житлово-будівельний (житловий) кооператив (об'єднання), та витрат на комунальні послуги в такому будинку;

✓ житлової субсидії на придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива один раз на рік.

Призначення житлових субсидій здійснюється:

✓ до 30 листопада 2022 р. включно – структурними підрозділами з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві та Севастополі держадміністрацій (військових адміністрацій), виконавчих органів міських, районних у містах (у разі їх створення) рад (далі - структурні підрозділи з питань соціального захисту населення);

✓ починаючи з 1 грудня 2022 р. – органами Пенсійного фонду України.

Заяви про призначення та надання житлової субсидії за формою (додаток К) з необхідними документами та/або відомостями приймаються від громадян:

✓ структурними підрозділами з питань соціального захисту населення – до 30 листопада 2022 р. включно в електронній формі (через офіційний веб-сайт Мінсоцполітики, інтегровані з ним інформаційні системи органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування або Єдиний державний вебпортал електронних послуг (Портал Дія);

✓ органами Пенсійного фонду України починаючи з 1 грудня 2022 р., у тому числі у разі надіслання їх поштою або в електронній формі (через веб-портал електронних послуг Пенсійного фонду України, мобільний додаток Пенсійного фонду України, засобами Порталу Дія) (рис. 1).

Сформована та підписана електронним підписом, що базується на кваліфікованому сертифікаті електронного підпису, заява разом із декларацією про доходи і витрати осіб, які звернулися за призначенням житлової субсидії, за формою (додаток Л) передається засобами Порталу Дія шляхом електронної інформаційної взаємодії з інформаційно-комунікаційними системами Мінсоцполітики та ПФУ до відповідного структурного підрозділу з питань соціального захисту населення/органу ПФУ.

Заяви з необхідними документами та/або відомостями також приймаються уповноваженими посадовими особами виконавчого органу сільської, селищної, міської ради відповідної територіальної громади або військової адміністрації та посадовими особами центру надання адміністративних послуг, які передають їх протягом трьох робочих днів з дати їх надходження уповноваженому органу.

Заяви з необхідними документами та/або відомостями приймаються посадовими особами виконавчого органу або центру надання адміністративних послуг виключно з формуванням електронної справи.

Заяви з необхідними документами та/або відомостями (після формування електронної справи) у паперовій формі передаються уповноваженому органу не рідше ніж раз на два тижні.

Рис. 1. Алгоритм нарахування субсидії

Якщо рішення про призначення (відновлення) житлової субсидії приймається на підставі акта обстеження матеріально-побутових умов домогосподарства/фактичного місця проживання особи, такий акт складається посадовою особою виконавчого органу та передається уповноваженому органу. При цьому в акті зазначаються:

- ✓ відомості про особу, яка звернулася за житловою субсидією (прізвище, ім'я та по батькові (за наявності); адреса, за якою особа зареєстрована/фактично проживає (вулиця, номер будинку, номер квартири, населений пункт, район, область, поштовий індекс);

- ✓ відомості про осіб, зареєстрованих у житловому приміщенні (будинку), осіб, які фактично проживають у житловому приміщенні (будинку) (прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) та родинний зв'язок (стосовно заявника);

- ✓ факт відключення домогосподарства від централізованого опалення (теплопостачання) та використання для обігріву житлового приміщення (будинку) побутових електроприладів;

- ✓ факт передання в оренду житлового приміщення (будинку), яке (який) перебуває у власності особи із складу домогосподарства або члена сім'ї особи із складу домогосподарства, зокрема житлового приміщення (будинку), на яке (який) оформлено право на спадщину;

- ✓ наявність у житловому приміщенні (будинку) кількох розділених особових рахунків або наявність за однією адресою кількох житлових приміщень (будинків) з розділеними особовими рахунками;

- ✓ відомості щодо майнового стану, додаткових джерел для існування, не зазначені громадянином у декларації.

Інформація про призначені житлові субсидії вноситься уповноваженим органом до Єдиного державного реєстру отримувачів житлових субсидій.

Житлові субсидії непрацевдатним непрацюючим особам, які проживають самі, призначаються на норму, що перевищує встановлену законодавством соціальну норму житла (понаднормова площа житла), якщо про це зазначено у заяві.

Площа житла, на яку призначається субсидія з урахуванням понаднормової площі, розраховується шляхом збільшення соціальної норми житла для домогосподарства на 30 відсотків.

Призначення житлових субсидій на понаднормову площу житла переглядається у разі зміни складу осіб, зареєстрованих у житловому приміщенні (будинку), складу сім'ї члена домогосподарства, працевлаштування таких осіб або виникнення у них інших джерел доходів, про що одержувач житлової субсидії зобов'язаний повідомити протягом 30 календарних днів уповноваженому органу про виникнення таких обставин.

До непрацевдатних непрацюючих осіб, які проживають самі і яким житлову субсидію може бути призначено на понаднормову площу житла, належать:

- ✓ особи, які не досягли повноліття;

- ✓ громадяни, які отримують пенсію за віком, у зв'язку з втратою годувальника або по інвалідності, а також ті, які досягли пенсійного віку, встановленого статтею 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», і отримують пенсію за вислугою років;

- ✓ громадяни, які отримують державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю;

✓ громадяни, які отримують державну соціальну допомогу особі, яка не має права на пенсію, та особам з інвалідністю;

✓ громадяни, які отримують тимчасову державну соціальну допомогу непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку, але не набула права на пенсійну виплату.

Інформація про належність членів домогосподарства до відповідних категорій осіб зазначається в декларації.

Розрахунки щодо визначення розміру житлової субсидії на оплату житлово-комунальних послуг, витрат на управління багатоквартирним будинком здійснюються в такій послідовності:

1) визначення середньомісячного сукупного доходу домогосподарства та відсотка обов'язкової частки його плати за житлово-комунальні послуги, витрат на управління багатоквартирним будинком у такому доході;

2) визначення місячного розміру плати за житлово-комунальні послуги та/або місячного розміру внеску/платежу об'єднанню на оплату витрат на управління багатоквартирним будинком у межах соціальної норми житла (з урахуванням понаднормової площі відповідно до пункту 10 Положення про порядок призначення житлових субсидій) та соціальних нормативів житлово-комунального обслуговування;

3) визначення розміру житлової субсидії як різниці між місячним розміром плати за житлово-комунальні послуги та/або місячним розміром внеску/платежу об'єднанню на оплату витрат на управління багатоквартирним будинком у межах соціальної норми житла та соціальних нормативів житлово-комунального обслуговування і обов'язковою часткою плати за житлово-комунальні послуги та/або витрат на управління багатоквартирним будинком.

3. Порядок перерахування житлової субсидії.

Після закінчення строку отримання житлової субсидії уповноважені органи самостійно здійснюють призначення житлової субсидії на наступний період для домогосподарств, які отримували житлову субсидію у попередньому періоді, крім домогосподарств:

✓ у складі яких є особи, які досягли 18-річного віку станом на початок періоду, за який враховуються доходи для призначення житлової субсидії;

✓ у складі яких є внутрішньо переміщені особи;

✓ у складі яких кількість фактично проживаючих зареєстрованих осіб менша, ніж кількість зареєстрованих осіб;

✓ які звертаються за призначенням житлової субсидії на придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива;

✓ які орендують житлове приміщення для проживання і звертаються за житловою субсидією на оплату житлово-комунальних послуг.

Уповноважені органи без звернення громадян збирають необхідну інформацію у порядку, передбаченому Положенням, і протягом 10 днів після отримання зазначеної інформації приймають рішення з використанням програмних засобів (в автоматичному режимі) про призначення, непризначення, відмову в призначенні житлової субсидії та інформують про прийняте рішення громадян у порядку, визначеному пунктами 61, 62 Положення про порядок призначення житлових субсидій.

Перерахування житлової субсидії в Україні здійснюється автоматично в разі зміни розміру тарифів на житлово-комунальні послуги або зміни розміру доходів громадянина. Якщо змінюється розмір тарифів на житлово-комунальні послуги, то житлова субсидія перераховується автоматично на новий розмір відповідно до змінених тарифів. Якщо змінюється розмір доходів громадянина, то він повинен повідомити про це місцевий орган соціального захисту населення та подати нову декларацію про доходи. Після розгляду документів, місцевий орган соціального захисту населення перераховує розмір житлової субсидії на новий розмір відповідно до змінених доходів.

Важливо зазначити, що перерахування житлової субсидії може зайняти певний час, тому громадянин має бути готовим до того, що наступний перерахунок може відбутися не одразу після подання заяви або відбутися з певною затримкою після змін розміру тарифів або доходів.

Окрім того, важливо знати, що житлова субсидія може бути скасована в разі порушення встановлених правил отримання субсидії, а саме, якщо громадянин надав недостовірну інформацію про свій дохід або інші обставини, які впливають на розмір субсидії.

Періодичність перерахування житлових субсидій в Україні залежить від кількох факторів, а саме:

✓ Зміни розміру тарифів на житлово-комунальні послуги: У разі зміни розміру тарифів на житлово-комунальні послуги житлова субсидія перераховується автоматично.

✓ Зміни доходу громадянина: У разі зміни доходу громадянина житлова субсидія також може бути перерахована автоматично. Згідно з законодавством, якщо громадянин отримує дохід, що перевищує двічі розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, то житлова субсидія відміняється.

Таким чином, періодичність перерахування житлових субсидій в Україні може залежати від змін розміру тарифів на житлово-комунальні послуги, змін доходу громадянина або звернення громадян до місцевих органів соціального захисту населення.

Тема 7. Звітність з надання державних соціальних виплат

План

- 1. Склад звітності про надання державних соціальних виплат.**
- 2. Порядок надання звітності про надання державних соціальних виплат.**
- 3. Заповнення форм звітності про надання державних соціальних виплат.**

1. Склад звітності про надання державних соціальних послуг.

Звітність та контроль за використанням державних коштів на соціальні виплати є важливими елементами забезпечення ефективного та економічного використання державних ресурсів та гарантування прав на соціальний захист населення.

Звітність з надання державних соціальних виплат в Україні регулюється законодавством та підпорядковується відповідними органами державної влади.

Органи, які здійснюють надання соціальних виплат, зобов'язані забезпечувати своєчасну та повну звітність щодо використання коштів державного бюджету на ці цілі. Звіти про використання державних коштів повинні бути складені та подані відповідним органом державної влади у встановленому порядку.

Звіти про використання державних коштів повинні містити інформацію щодо таких питань, як:

- загальна сума наданих соціальних виплат;
- кількість отримувачів соціальних виплат;
- категорії отримувачів соціальних виплат;
- показники ефективності надання соціальних виплат;
- підсумки контролю за використанням державних коштів.

До звітності також можуть додаватися інші документи, які підтверджують правильність та законність використання державних коштів на соціальні виплати.

Звіти про використання державних коштів на соціальні виплати повинні бути доступні для перевірки та оцінки зацікавлених сторін, включаючи громадські організації та ЗМІ.

Окрім звітів, органи, які здійснюють надання державних соціальних виплат в Україні, зобов'язані вести регулярний облік та звітність щодо надання соціальних виплат. В цьому обліку вони фіксують кількість отримувачів, розміри виплат, терміни їх надання та інші деталі.

Під час обліку соціальних виплат органи зобов'язані також перевіряти правомірність та обґрунтованість надання таких виплат. У разі виявлення порушень в процесі надання соціальних виплат органи повинні вжити заходів для їх усунення та запобігання їх повторенню.

Крім того, в Україні діє система контролю за використанням державних коштів, яка включає проведення фінансово-економічних аудитів та інших форм контролю за використанням державних коштів на соціальні виплати.

У разі виявлення порушень під час контролю за використанням державних коштів на соціальні виплати, винні особи можуть бути притягнуті до відповідальності згідно з встановленим законодавством.

Звітність про надання державних соціальних виплат в Україні складається з наступних документів:

1. Річний звіт про використання коштів державного бюджету на забезпечення державних соціальних виплат. У цьому звіті міститься інформація про загальну суму виділених коштів з державного бюджету на підтримку соціальних програм, про

використання цих коштів, а також про результати роботи соціальних служб та інших установ, які здійснюють виплати.

2. Місячна звітність про виплати державних соціальних виплат. У цьому звіті міститься інформація про кількість отримувачів соціальних виплат, суми виплат за кожним видом допомоги та інші параметри.

3. Зведена звітність про виплати державних соціальних виплат за певний період. Цей звіт включає в себе інформацію про загальну кількість та суму виплат за кожним видом допомоги за певний період (наприклад, за квартал, півріччя або рік).

4. Звіти про проведення перевірок та аудитів соціальних служб та інших установ, які здійснюють виплати державних соціальних виплат. У цих звітах міститься інформація про результати перевірок та аудитів, проведених органами державного контролю, а також про заходи, які були прийняті для усунення виявлених порушень.

Усі ці звіти є обов'язковими для складання та подання відповідними установами та органами державної влади в Україні, які здійснюють контроль за використанням державних коштів на підтримку соціальних програм та допомогу населенню.

До складу звітності про надання державних соціальних виплат в Україні також можуть включатися такі документи:

Звіт про надходження та використання пожертвувань та благодійної допомоги. У цьому звіті міститься інформація про суму пожертвувань та благодійної допомоги, що надійшла від громадян та юридичних осіб, а також про її використання на підтримку соціальних програм та допомогу населенню.

Звіт про роботу соціальних служб та інших установ, які здійснюють виплати державних соціальних виплат. У цьому звіті міститься інформація про результати роботи соціальних служб та інших установ, які здійснюють виплати державних соціальних виплат, про заходи, які вони приймають для поліпшення своєї діяльності та забезпечення якісного обслуговування населення.

Інші звіти та документи, які вимагаються законодавством в залежності від специфіки виплат державних соціальних виплат. Наприклад, це можуть бути звіти про допомогу військовим, членам їх сімей, дітям-сиротам та особам з інвалідністю.

Україна має розвинену систему статистичної звітності про надання державних соціальних виплат. Форми звітності встановлюються органами державного статистики та затверджуються Міністерством соціальної політики України. Звіти подаються регулярно та мають на меті забезпечення ефективного контролю за наданням державних соціальних виплат.

Згідно з інформацією, що оприлюднена на сайті Державної служби статистики України (https://ukrstat.gov.ua/metod_zv_doc/min_prasi.html) до звітності, яка має бути представлена до національного органу статистики України, належать наступні форми звітності:

✓ Звіт про надання державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, особам з інвалідністю та допомоги на догляд (індекс форми – ДСДіД). Нормативний документ: Наказ Мінсоцполітики України від 16.06.2021 р. № 336 «Про затвердження форми звітності ДСДіД «Звіт про надання державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, особам з інвалідністю та допомоги на догляд» та Інструкції щодо її заповнення»;

✓ Звіт про надання державної соціальної допомоги інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам (індекс форми – ДСДІ). Нормативний документ: Наказ

Мінсоцполітики України від 30.05.2014 р. № 335 «Про затвердження форми звітності ДСДІ «Звіт про надання державної соціальної допомоги інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам» та інструкції щодо її заповнення»;

✓ Звіт про надання державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям (індекс форми – 1-ДСД). Нормативний документ: Наказ Мінсоцполітики України від 26.03.2013 р. № 144 «Про затвердження форми звітності № 1-ДСД «Звіт про надання державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям» та Інструкції щодо її заповнення»;

✓ Звіт про виплату разової грошової допомоги ветеранам війни (індекс форми – 2-ветерани);

✓ Звіт про виплату одноразової грошової допомоги непрацюючим малозабезпеченим особам (індекс форми – 1-ДП);

✓ Звіт про надання щомісячної грошової допомоги малозабезпеченій особі, яка проживає разом з інвалідом I чи II групи внаслідок психічного розладу, який за висновком лікарської комісії медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, на догляд за ним (індекс форми – ДД-1);

✓ Звіт про забезпечення осіб з інвалідністю автотранспортом (індекс форми – 6). Нормативний документ: Наказ Мінсоцполітики України від 14.12.2020 р. № 805 «Про затвердження форми звітності № 6 «Звіт про забезпечення осіб з інвалідністю автотранспортом» та Інструкції щодо її заповнення»;

✓ Звіт про надання державної допомоги сім'ям з дітьми (індекс форми – 2). Нормативний документ: Наказ Мінсоцполітики України від 04.10.2022 р. № 272 «Про затвердження форми звітності № 2 (річна) «Звіт про надання державної допомоги сім'ям з дітьми» та Інструкції щодо її заповнення»;

✓ Звіт про забезпечення осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації (індекс форми – 7). Нормативний документ: Наказ Мінсоцполітики України від 22.01.2019 р. № 77 «Про затвердження форми звітності № 7 «Звіт про забезпечення осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації» та Інструкції щодо її заповнення»;

✓ Звіт про кількість фізичних осіб, яким призначено компенсацію за надання соціальних послуг (індекс форми – 1-КФО). Нормативний документ: Наказ Мінсоцполітики України від 30.01.2017 р. № 139 «Про затвердження форми звітності № 1-КФО (річна) та інструкції щодо її заповнення».

Зазначена звітність, відповідно до затверджених інструкцій, формується структурними підрозділами з питань соціального захисту населення та увизначений термін подається до Міністерства соціальної політики України, яке усвою чергу, подає зведену звітність до Державної служби статистики України, яка є спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі статистики.

2. Порядок надання звітності про надання державних соціальних виплат.

Основними термінами звітності про надання соціальних виплат є рік, півроку, квартал або місяць.

Річна звітність: звіт про надані соціальні виплати за попередній рік подається до визначеної нормативним документом дати поточного року.

Піврічна звітність: звіт про надані соціальні виплати за попередній рік подається до визначеної нормативним документом дати наступного місяця після закінчення звітного піврічного періоду.

Квартальна звітність: звіт про надані соціальні виплати за попередній квартал подається до визначеної нормативним документом дати наступного місяця після закінчення звітного кварталу.

Місячна звітність: звіт про надані соціальні виплати за попередній місяць подається до визначеної нормативним документом дати наступного місяця після закінчення звітного місяця.

Порядок надання звітності з нарахування та виплати цих соціальних виплат регулюється законодавством України і залежить від конкретної виплати. Тому для успішного та правильного надання звітності про надання соціальних виплат в Україні необхідно не тільки дотримуватися процедури та термінів, але й мати достатні знання про нормативну базу та вимоги, що стосуються надання соціальних послуг та виплат. Окрім того важливим також є правильність обліковування та збереження документації.

Наприклад, форму звітності ДСДід «Звіт про надання державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, особам з інвалідністю та допомоги на догляд» складають структурні підрозділи з питань соціального захисту населення районних, районних у місті Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі їх утворення), крім м. Києва, рад, центри по нарахуванню та здійсненню соціальних виплат, структурні підрозділи з питань соціального захисту населення обласних та Київської міської державних адміністрацій. Звіт подають:

до 15 липня станом на 01 липня та до 25 січня станом на 01 січня наростаючим підсумком – структурні підрозділи з питань соціального захисту населення районних, районних у місті Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі їх утворення), крім м. Києва, рад, центри по нарахуванню та здійсненню соціальних виплат) структурним підрозділам з питань соціального захисту населення обласних та Київської міської державних адміністрацій;

до 25 липня станом на 01 липня та до 05 лютого станом на 01 січня наростаючим підсумком – структурні підрозділи з питань соціального захисту населення обласних та Київської міської державних адміністрацій Міністерству соціальної політики України.

Подання Державній службі статистики України зведеної інформації в цілому по Україні та адміністративно-територіальних одиницях здійснюють за звітний період до дати, визначеної нормативним документом.

Облік кількості одержувачів державної соціальної допомоги різним категоріям осіб, залежно від видів надаваної допомоги здійснюються структурними підрозділами з питань соціального захисту населення на підставі особових справ одержувачів державної соціальної допомоги або на підставі інформації бази даних одержувачів цього виду допомоги.

3. Заповнення форм звітності про надання державних соціальних виплат.

Під час підготовки звітів про надання державних соціальних виплат за відповідними їх видами слід дотримуватися загальних умов заповнення форм звітності. Зокрема, до таких належать наступні:

- ✓ У звіті мають бути заповнені всі показники.
- ✓ За відсутності показника ставиться риска.
- ✓ Усі дані зазначаються у відповідних одиницях виміру.

✓ Звіт має бути заповнений розбірливо і підписаний керівником та/або особами, відповідальними за заповнення форми звітності, із зазначенням телефону, факсу та електронної пошти.

Зазвичай за певною методикою здійснюють перерахунок показників, що використовується для досягнення співставності показників за обсягом, структурою, якістю тощо. Його суть полягає в тому, що планові або базові показники перераховуються на фактичний обсяг результативного показника, забезпечуючи при цьому базу для порівняння.

Для прикладу заповнення форм звітності про надання державних соціальних виплат розглянемо форму звітності ДСДід «Звіт про надання державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, особам з інвалідністю та допомоги на догляд». Такий звіт заповнюється відповідно до Затвердженої Наказом Міністерства соціальної політики України від 16 червня 2021 року № 336 Інструкції щодо заповнення форми звітності ДСДід «Звіт про надання державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, особам з інвалідністю та допомоги на догляд. Зазначимо, названим наказом Мінсоцполітики затверджено й форму, за якою оформляється відповідна звітність (додаток М).

Порядок складання звіту ДСДід «Звіт про надання державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, особам з інвалідністю та допомоги на догляд»:

1. Облік кількості одержувачів державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, особам з інвалідністю та допомоги на догляд, а також облік сум цих видів допомоги здійснюються структурними підрозділами з питань соціального захисту населення на підставі особових справ одержувачів державної соціальної допомоги або на підставі інформації бази даних одержувачів цього виду допомоги.

2. У графі 1 наводиться загальна кількість одержувачів, які станом на звітну дату перебувають на обліку в структурних підрозділах з питань соціального захисту населення (яким призначено державну соціальну допомогу відповідного виду, включаючи осіб, які перебувають на повному державному утриманні).

3. У графі 2 наводиться кількість жінок із числа осіб, зазначених у графі 1 (яким призначено державну соціальну допомогу відповідного виду, включаючи осіб, які перебувають на повному державному утриманні).

4. У графі 3 наводиться загальна сума місячної допомоги, призначеної з урахуванням надбавок, підвищень.

5. У графі 4 наводиться загальна сума місячної допомоги, у тому числі основного розміру.

6. У графі 5 наводиться загальна сума місячної допомоги, призначеної з урахуванням надбавок, підвищень та сум індексації.

7. У графі 6 наводиться середній розмір допомоги, призначеної з урахуванням надбавок, підвищень (гр. 3 : гр. 1).

8. У графі 7 наводиться середній розмір допомоги, призначеної з урахуванням надбавок, підвищень та сум індексації (гр. 5 : гр. 1).

9. У графі 8 наводиться загальна кількість одержувачів державної допомоги, яким допомогу призначено з початку звітного періоду, включаючи осіб, які перебувають на повному державному утриманні. Особи, яким допомогу призначено у звітному періоді і які в цей звітний період змінили місце проживання, обліковуються за новим місцем проживання.

10. У графі 9 наводиться кількість жінок із числа осіб, зазначених у графі 8.
11. У графі 10 наводиться загальна сума призначеної у звітному періоді місячної допомоги з урахуванням надбавок, підвищень.
12. У графі 11 наводиться загальна сума призначеної у звітному періоді місячної допомоги з урахуванням надбавок, підвищень та сум індексації.
13. У графі 12 наводиться середній розмір призначеної у звітному періоді місячної допомоги з урахуванням надбавок, підвищень та сум індексації (гр. 11 : гр. 8).
14. У рядку 01 розділу I «Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю» (далі - Розділ I) наводиться інформація щодо всіх одержувачів державної соціальної допомоги, які не мають права на пенсію, та осіб з інвалідністю (сума рядків 02-08).
15. У рядку 02 Розділу I наводиться інформація щодо одержувачів державної соціальної допомоги з числа осіб з інвалідністю I групи.
16. У рядку 03 Розділу I наводиться інформація щодо одержувачів державної соціальної допомоги жінкам, яким присвоєно звання «Мати-героїня».
17. У рядку 04 Розділу I наводиться інформація щодо одержувачів державної соціальної допомоги з числа осіб з інвалідністю II групи.
18. У рядку 05 Розділу I наводиться інформація щодо одержувачів державної соціальної допомоги з числа осіб з інвалідністю III групи.
19. У рядку 06 Розділу I наводиться інформація щодо одержувачів державної соціальної допомоги з числа священнослужителів, церковнослужителів, осіб, які протягом не менше ніж десяти років до введення в дію Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» займали виборні або за призначенням посади в релігійних організаціях, офіційно визнаних в Україні та легалізованих згідно із законодавством України, за наявності архівних документів відповідних державних органів та релігійних організацій або показань свідків, які підтверджують факт такої роботи.
20. У рядку 07 Розділу I наводиться інформація щодо одержувачів державної соціальної допомоги з числа осіб, які досягли віку, встановленого статтею 1 Закону України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю».
21. У рядку 08 Розділу I наводиться інформація щодо всіх одержувачів державної соціальної допомоги з числа дітей померлого годувальника (у тому числі народжених до спливу 10 місяців із дня смерті годувальника), який на день смерті не мав страхового стажу, необхідного для призначення пенсії для особи з інвалідністю III групи відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (сума рядків 09-11).
22. У рядку 09 Розділу I наводиться інформація щодо одержувачів державної соціальної допомоги, зазначених у рядку 08, у сім'ях з однією непрацездатною особою.
23. У рядку 10 Розділу I наводиться інформація щодо одержувачів державної соціальної допомоги, зазначених у рядку 08, у сім'ях з двома непрацездатними особами.
24. У рядку 11 Розділу I наводиться інформація щодо одержувачів державної соціальної допомоги, зазначених у рядку 08, у сім'ях з трьома та більше непрацездатними особами.

25. У рядку 01 розділу II « Державна соціальна допомога на догляд» (далі - Розділ II) наводиться інформація щодо всіх одержувачів державної соціальної допомоги на догляд (рядки 02 + 08 + 09 + 10).

26. У рядку 02 Розділу II наводиться інформація щодо одержувачів державної соціальної допомоги на догляд з числа одиноких малозабезпечених осіб, які за висновком лікарсько-консультативної комісії (ЛКК) потребують постійного стороннього догляду (крім осіб з інвалідністю I групи).

27. У рядку 03 Розділу II наводиться інформація щодо одержувачів державної соціальної допомоги на догляд з числа одиноких малозабезпечених осіб, які за висновком ЛКК потребують постійного стороннього догляду, зазначених у рядку 02, які одержують пенсію за віком.

28. У рядку 04 Розділу II наводиться інформація щодо одержувачів державної соціальної допомоги на догляд з числа одиноких малозабезпечених осіб, які за висновком ЛКК потребують постійного стороннього догляду, зазначених у рядку 02, які одержують пенсію за вислугу років.

29. У рядку 05 Розділу II наводиться інформація щодо одержувачів державної соціальної допомоги на догляд з числа одиноких малозабезпечених осіб, які за висновком ЛКК потребують постійного стороннього догляду, зазначених у рядку 02, які одержують пенсію по інвалідності (крім осіб з інвалідністю I групи).

30. У рядку 06 Розділу II наводиться інформація щодо одержувачів державної соціальної допомоги на догляд з числа одиноких малозабезпечених осіб, які за висновком ЛКК потребують постійного стороннього догляду і одержують пенсію по інвалідності, зазначених у рядку 05, які є особами з інвалідністю II групи.

31. У рядку 07 Розділу II наводиться інформація щодо одержувачів державної соціальної допомоги на догляд з числа одиноких малозабезпечених осіб, які за висновком ЛКК потребують постійного стороннього догляду і одержують пенсію по інвалідності, зазначених у рядку 05, які є особами з інвалідністю III групи.

32. У рядку 08 Розділу II наводиться інформація щодо одержувачів державної соціальної допомоги на догляд з числа малозабезпечених осіб з інвалідністю, віднесених до підгрупи А I групи, яким призначено пенсію за віком, по інвалідності чи за вислугу років.

33. У рядку 09 Розділу II наводиться інформація щодо одержувачів державної соціальної допомоги на догляд з числа малозабезпечених осіб з інвалідністю, віднесених до підгрупи Б I групи, яким призначено пенсію за віком, по інвалідності чи за вислугу років.

34. У рядку 10 Розділу II наводиться інформація щодо одержувачів державної соціальної допомоги на догляд з числа одиноких осіб, які досягли 80-річного віку та за висновком ЛКК потребують постійного стороннього догляду

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агавердієва Х.Ф., Іванісов О.В., Лебединська О.С. Соціальне забезпечення і соціальний захист: взаємозв'язок зазначених категорій *Norwegian Journal of development of the International Science*. 2018. №17. Vol. 4. Pp. 8-11.
2. Деякі питання використання коштів державного бюджету для надання одноразової грошової допомоги членам сімей осіб, смерть яких пов'язана з участю в масових акціях громадського протесту, що відбулися у період з 21 листопада 2013 р. по 21 лютого 2014 р., та особам, які отримали тілесні ушкодження, побої, мордування під час участі в зазначених акціях : постанова Кабінету Міністрів України від 11.01.2018 № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/14-2018-%D0%BF#Text>
3. Деякі питання виплати державної соціальної допомоги : Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 22.07.2020 № 632. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/632-2020-%D0%BF#Text>
4. Деякі питання виплати державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа, у тому числі з інвалідністю, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом «гроші ходять за дитиною», оплати послуг із здійснення патронату над дитиною та виплати соціальної допомоги на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя, підтримки малих групових будинків : постанова Кабінету Міністрів України від 26 червня 2019 р. № 552. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/552-2019-%D0%BF#Text>
5. Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам : постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 № 332. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/332-2022-%D0%BF#Text>
6. Деякі питання виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) або інвалідності волонтера внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого під час надання волонтерської допомоги в районі проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, бойових дій та збройного конфлікту : постанова Кабінету Міністрів України від 19.08.2015 № 604. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/604-2015-%D0%BF#Text>
7. Деякі питання державного регулювання цін на лікарські засоби і виробу медичного призначення : постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.2009 № 333. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2009-%D0%BF#Text>
8. Деякі питання державної допомоги окремим категоріям громадян : постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.2019 № 233. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/233-2019-%D0%BF#Text>
9. Деякі питання документування управлінської діяльності : постанова Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 № 55. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2018-%D0%BF#Text>
10. Деякі питання захисту прав дитини та надання послуги патронату над дитиною : постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2021 № 893. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/893-2021-%D0%BF#Text>

11. Деякі питання надання державної соціальної допомоги та пільг на період введення воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 07.03.2022 № 214. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2022-%D0%BF#Text>
12. Деякі питання надання послуги з догляду за дитиною до трьох років «муніципальна няня : постанова Кабінету Міністрів України від 30.01.2019 № 68. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68-2019-%D0%BF#Text>
13. Деякі питання надання соціальної підтримки багатодітним сім'ям : постанова Кабінету Міністрів України від 13.03.2019 № 250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/250-2019-%D0%BF#Text>
14. Деякі питання пенсійного забезпечення громадян : Постанова Кабінету Міністрів України від 26.03.2008 № 265. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265-2008-%D0%BF#Text>
15. Деякі питання призначення і виплати державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.02.2021 № 79. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-2021-%D0%BF#Text>
16. Деякі питання призначення і виплати довічних державних стипендій для громадян України, які рятували євреїв на території України під час Голокосту у роки Другої світової війни, та про визнання такими, що втратили чинність, постанов Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 р. № 139 і від 9 серпня 2017 р. № 568» : постанова Кабінету Міністрів України від 08.09.2021 № 935. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/935-2021-%D0%BF#Text>
17. Деякі питання призначення і виплати одноразової компенсації та щорічної допомоги, передбачених Законом України «Про протимінну діяльність в Україні» : постанова Кабінету Міністрів України від 29.09.2021 № 1020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1020-2021-%D0%BF#Text>
18. Дубич К. В. Практика соціального забезпечення конкретних категорій населення : навч. посіб. Т. 2. Львів : Магнолія 2006, 2021. 428 с.
19. Земельний кодекс України. Кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
20. Кодекс законів про працю України : Кодекс України від 10.12.1971 № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
21. Конвенція про мінімальні норми соціального забезпечення : Конвенція Міжнародної організації праці від 28.06.1952 №102, ратифіковано із заявою Законом ВР № 1024-VIII від 16.03.2016. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_011#Text
22. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
23. Кравченко О.О., Кучер Г.М. До питання задоволення потреб населення у соціальних послугах (з досвіду міста Умань). *East European Scientific Journal*. 2019. Part 5. S. 40–45.
24. Кравченко О.О., Кучер Г.М. Соціальний захист учасників АТО\ООС та сімей загиблих на рівні громади. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2019. № 18. С. 91-97.
25. Кучер Г. М., Кравченко О. О. Соціальний захист учасників АТО/ООС: з досвіду Уманської міської територіальної громади : навч.-метод. довід. Умань : Візаві, 2022. 103 с.
26. Кучер Г.М. Соціальна робота з вразливими категоріями населення в умовах територіальної громади : монографія. Умань, 2021. 301 с.

27. Кучма О. Л., Сіньова Л. М. Допомоги як вид соціального забезпечення за законодавством України : монографія. Київ : Маслаков, 2018. 251 с.

28. Кучма О. Л., Сіньова Л. М. Право соціального забезпечення України : навч. посіб. Київ : Маслаков, 2019. 306 с.

29. Методика визначення прожиткового мінімуму : Затверджено Наказом Міністерства соціальної політики України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Державної служби статистики України 03.02.2017. № 178/147/31. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0281-17#n9>

30. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 14.01.1998 № 16/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80#Text>

31. Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року № 168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2022-%D0%BF#Text>

32. Питання забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України : постанова Кабінету Міністрів України від 18.04.2018 № 280. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280-2018-%D0%BF#Text>

33. Питання забезпечення житлом деяких категорій осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, а також членів їх сімей : постанова Кабінету Міністрів України від 19.10.2016 № 719. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/719-2016-%D0%BF#Text>

34. Положення про інформаційну систему формування переліку територіальних громад, які розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні) : Постанова Кабінету Міністрів України від 07.05.2022 № 562. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/562-2022-%D0%BF#n10>

35. Порядок ведення Реєстру медичних висновків в електронній системі охорони здоров'я : Наказ Міністерства охорони здоров'я від 18.09.2020 № 2136. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0952-20#n21>

36. Порядок забезпечення осіб з інвалідністю автомобілями : затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 19 липня 2006 р. № 999. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/999-2006-%D0%BF#Text>

37. Порядок надання допомоги на здобуття економічної самостійності малозабезпеченої сім'ї: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21.04.2021 № 397. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/397-2021-%D0%BF#n11>

38. Порядок надання пільг на оплату житлово-комунальних послуг, придбання твердого палива і скрапленого газу у грошовій формі : постанова Кабінету Міністрів України від 17 квітня 2019 року № 373. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2019-%D0%BF#n12>

39. Порядок надання роботодавцю компенсації витрат на оплату праці за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні : Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 р. № 331. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/331-2022-%D0%BF#n8>

40. Порядок надання та позбавлення статусу учасника бойових дій осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали

безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення чи у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України : затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 № 413. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/413-2014-%D0%BF#n10>

41. Порядок обчислення середньомісячного сукупного доходу сім'ї (домогосподарства) для усіх видів державної соціальної допомоги : Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 22 липня 2020 р. № 632. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/632-2020-%D0%BF#n15>

42. Порядок призначення і виплати державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю : Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 3 лютого 2021 р. № 79. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-2021-%D0%BF#n11>

43. Порядок призначення та виплати одноразової грошової допомоги, передбаченої постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року № 168 «Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану» в Управлінні державної охорони України : затверджено Наказом Управління державної охорони України 16 лютого 2023 року № 98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0297-23#Text>

44. Порядок проведення комплексного огляду системи соціального захисту ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць країни: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 10 червня 2022 р. № 663. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/663-2022-%D0%BF#n8>

45. Порядок фінансування соціальних послуг, що надаються особам із числа внутрішньо переміщених осіб під час дії воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях : Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 7 липня 2022 р. № 784. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/784-2022-%D0%BF#n12>

46. Право соціального забезпечення України: навч. посіб. / За заг. ред. П. Д. Пилипенка. Вид. 3-є, змін. і доп. К.: Істина, 2012. 232 с.

47. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08.07.2011 № 3671-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text>

48. Про виплату одноразової винагороди жінкам, яким присвоєно почесне звання України «Мати-героїня», та одноразової матеріальної допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми : постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2011 № 268. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/268-2011-%D0%BF#Text>

49. Про військовий обов'язок та військову службу : Закон України від 25.03.1992 № 2232-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text>

50. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження автоматизованої системи обліку оплати проїзду в міському пасажирському транспорті : Закон України від 17.01.2017 № 1812-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1812-19#Text>

51. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення оборонно-мобілізаційних питань під час проведення мобілізації :

Закон України від 20.05.2014 № 1275-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1275-18#Text>

52. Про впорядкування безоплатного та пільгового відпуску лікарських засобів за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування окремих груп населення та за певними категоріями захворювань : постанова Кабінету Міністрів України від 17 серпня 1998 р. № 1303. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1303-98-%D0%BF#Text>

53. Про встановлення мінімальних норм забезпечення населення твердим та рідким паливом побутовим паливом і скрапленим газом та граничних показників їх вартості для надання пільг і житлових субсидій : постанова Кабінету Міністрів України від 23.04.2012 № 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/356-2012-%D0%BF#Text>

54. Про державні гарантії соціального захисту військовослужбовців, які звільняються із служби у зв'язку з реформуванням Збройних Сил України, та членів їхніх сімей : Закон України від 15.06.2004 № 1763-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1763-15#Text>

55. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії : Закон України від 05.10.2000. № 2017-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14#Text>

56. Про державну допомогу сім'ям з дітьми : Закон України від 21.11.1992 № 2811-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-12#Text>

57. Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам : Закон України від 16.11.2000 № 2109-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2109-14#Text>

58. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям : Закон України від 01.06.2000 № 1768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14#Text>

59. Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю : Закон України від 16.11.2000 № 2109-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2109-14#Text>

60. Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю : Закон України від 18.05.2004 № 1727-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1727-15#Text>

61. Про електронні довірчі послуги : Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>

62. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 № 851-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>

63. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування : Закон України від 13.01.2005 № 2342-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15#Text>

64. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20.10.2014 № 1706-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>

65. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 09.07.2003 № 1058-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>

66. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>

67. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності : Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>
68. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття : Закон України від 02.03.2000 № 1533-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14#Text>
69. Про зайнятість населення : Закон України від 05.07.2012 № 5067-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>
70. Про затвердження Інструкції щодо порядку оформлення і ведення особових справ отримувачів усіх видів соціальної допомоги : Наказ Міністерства праці та соціальної політики України від 19.09.2006 № 345. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1098-06#Text>
71. Про затвердження Методики проведення моніторингу та оцінювання ефективності програм соціальної підтримки населення : Наказ Міністерства соціальної політики України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства фінансів України від 01.09.2017 № 1396/1272/730/243/528. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1191-17#Text>
72. Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення : постанова Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2016 року № 780. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/780-2016-%D0%BF#Text>
73. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для виплати матеріальної допомоги військовослужбовцям, звільненим з військової строкової служби : постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 № 185. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-2015-%D0%BF#Text>
74. Про затвердження Порядку використання коштів, що надійшли від фізичних та юридичних осіб для надання одноразової грошової допомоги постраждалим особам та внутрішньо переміщеним особам : Постанова Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 №535 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/535-2014-%D0%BF#Text>
75. Про затвердження Порядку виплати грошової компенсації вартості санаторно-курортного лікування деяким категоріям громадян : постанова Кабінету Міністрів України від 17.06.2004 № 785. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/785-2004-%D0%BF#Text>
76. Про затвердження Порядку виплати деяким категоріям осіб з інвалідністю грошової компенсації замість санаторно-курортної путівки та вартості самостійного санаторно-курортного лікування : постанова Кабінету Міністрів України від 07.02.2007 № 150. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/150-2007-%D0%BF#Text>
77. Про затвердження Порядку виплати одноразової грошової винагороди особам, яким присвоєно звання Герой України за здійснення визначного героїського вчинку: постанова Кабінету Міністрів України від 26.02.2020 № 144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/144-2020-%D0%BF#Text>
78. Про затвердження Порядку виплати одноразової матеріальної допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми : постанова Кабінету Міністрів України від 25.07.2012 № 660. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2012-%D0%BF#Text>

79. Про затвердження Порядку компенсації витрат за тимчасове розміщення внутрішньо переміщених осіб, які перемістилися у період воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 19.03. 2022 р. № 333. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2022-п>

80. Про затвердження Порядку надання допомоги на поховання деяких категорій осіб виконавцю волевиявлення померлого або особі, яка зобов'язалася поховати померлого : постанова Кабінету Міністрів України від 31 січня 2007 року № 99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/99-2007-%D0%BF#Text>

81. Про затвердження Порядку надання позики ветеранам війни та членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членам сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України : постанова Кабінету Міністрів України від 8 травня 2019 р. № 449. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/449-2019-%D0%BF#Text>

82. Про затвердження Порядку обчислення середньої заробітної плати : Постанова Кабінету Міністрів України від 08.02.1995 № 100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/100-95-%D0%BF#Text>

83. Про затвердження Порядку призначення і виплати державної допомоги сім'ям з дітьми : Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 27.12.2001 № 1751. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1751-2001-%D0%BF#Text>

84. Про затвердження Порядку призначення і виплати державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям : Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 24.02.2003 № 250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/250-2003-%D0%BF#Text>

85. Про затвердження Порядку призначення і виплати державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю і державної соціальної допомоги на догляд : Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 02.04.2005 № 261. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2005-%D0%BF#Text>

86. Про затвердження Порядку призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві : постанова Кабінету Міністрів України від 25.12.2013 № 975. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/975-2013-%D0%BF#n13>

87. Про затвердження Порядку призначення та виплати тимчасової державної допомоги дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати дитину або місце проживання їх невідоме : постанова Кабінету Міністрів України від 22.02.2006 № 189. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/189-2006-%D0%BF#Text>

88. Про затвердження Порядку призначення тимчасової державної соціальної допомоги непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку, але не набула права на пенсійну виплату: постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 № 1098. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1098-2017-%D0%BF#Text>

89. Про затвердження Порядку проведення безоплатного капітального ремонту власних житлових будинків і квартир осіб, що мають право на таку пільгу, а також першочерговий ремонт житлових будинків і квартир осіб, які мають на це право : постанова Кабінету Міністрів України від 20.05.2009 № 565. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/565-2009-%D0%BF#Text>

90. Про затвердження Правил обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і надання їм жилих приміщень в Українській РСР : Постанова Ради Міністрів Української РСР від 11.12.1984 № 470. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/470-84-%D0%BF#Text>

91. Про затвердження форми Заяви про призначення усіх видів соціальної допомоги та компенсацій : Наказ Мінсоцполітики України від 09.01.2023 № 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0145-23#Text>

92. Про затвердження форми звітності № 1-ДСД «Звіт про надання державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям» та Інструкції щодо її заповнення : Наказ Мінсоцполітики України від 26.03.2013 № 144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0611-13#Text>

93. Про затвердження форми звітності № 1-КФО (річна) та інструкції щодо її заповнення : Наказ Мінсоцполітики України від 30.01.2017 № 139. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0253-17#Text>

94. Про затвердження форми звітності № 2 (річна) «Звіт про надання державної допомоги сім'ям з дітьми» та Інструкції щодо її заповнення : Наказ Мінсоцполітики України від 04.10.2022 № 272. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1268-22#Text>

95. Про затвердження форми звітності № 6 «Звіт про забезпечення осіб з інвалідністю автотранспортом» та Інструкції щодо її заповнення : Наказ Мінсоцполітики України від 14.12.2020 № 805. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0143-21#Text>

96. Про затвердження форми звітності № 7 «Звіт про забезпечення осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації» та Інструкції щодо її заповнення : Наказ Мінсоцполітики України від 22.01.2019 № 77. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0143-19#Text>

97. Про затвердження форми звітності ДСДІ «Звіт про надання державної соціальної допомоги інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам» та інструкції щодо її заповнення : Наказ Мінсоцполітики України від 30.05.2014 № 335. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0641-14#Text>

98. Про затвердження форми звітності ДСДІД «Звіт про надання державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, особам з інвалідністю та допомоги на догляд» та Інструкції щодо її заповнення : Наказ Мінсоцполітики України від 16.06.2021 № 336. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0875-21#n17>

99. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах : Закон України від 05.07.1994 № 80/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80#Text>

100. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>

101. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 08.07.2010 № 2464-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>

102. Про Збройні Сили України : Закон України від 06.12.1991 № 1934-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text>

103. Про здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам : Постанова Кабінету Міністрів України від 05.11. 2014 р. № 637. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/637-2014-п>

104. Про межу малозабезпеченості : Закон України від 04.10.1994 № 190/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/190/94-%D0%B2%D1%80#Text>
105. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
106. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>
107. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію : Закон України від 21.10.1993 № 3543-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text>
108. Про надання державної цільової підтримки деяким категоріям громадян для здобуття професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2016 № 975. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/975-2016-%D0%BF#Text>
109. Про надання публічних (електронних публічних) послуг щодо декларування та реєстрації місця проживання в Україні : Закон України від 05.11.2021 № 1871-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1871-20#Text>
110. Про облік внутрішньо переміщених осіб : постанова Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 № 509. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/509-2014-%D0%BF#Text>
111. Про оплату праці : Закон України від 24.03.1995 № 108/95. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>
112. Про організацію надання соціальних послуг : Постанова Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 № 587. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587-2020-%D0%BF#Text>
113. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 № 2136-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text>
114. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 21.03.1991 № 875-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>
115. Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні : Закон України від 16.12.1993 № 3721-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3721-12#Text>
116. Про особливості виплати та доставки пенсій, грошових допомог на період введення воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 26.02.2022 № 162. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/162-2022-%D0%BF#Text>
117. Про пенсійне забезпечення : Закон України від 05.11.1991 № 1788-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1788-12#Text>
118. Про пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб : Закон України від 20.12.1991 № 2011-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>
119. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб : Закон України від 09.04.1992 № 2262-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2262-12#Text>
120. Про підтримку окремих категорій населення, яке постраждало у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України : постанова Кабінету Міністрів України від 16.04.2022 № 457. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/457-2022-п>

121. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
122. Про прожитковий мінімум : Закон України від 15.07.1999 № 966-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-14#Text>
123. Про психіатричну допомогу : Закон України від 22.02.2000 № 1489-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14#Text>
124. Про реабілітацію жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років : Закон України від 17.04.1991 № 962-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-12#Text>
125. Про реалізацію спільного з Міжнародним надзвичайним фондом допомоги дітям при Організації Об'єднаних Націй (ЮНІСЕФ) проекту щодо додаткових заходів соціальної підтримки найбільш вразливих категорій населення : постанова Кабінету Міністрів України від 05.04.2022 № 405. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/405-2022-%D0%BF#Text>
126. Про свободу совісті та релігійні організації : Закон України від 23.04.1991 № 987-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12#Text>
127. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 20.12.1991 № 2011-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>
128. Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
129. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю : Закон України від 21.06.2001 № 2558-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text>
130. Про спрощення порядку надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива : постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.1995 № 848. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-95-%D0%BF#Text>
131. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22.10.1993 № 3551-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>
132. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи : Закон України від 28.02.1991 № 796-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-12#Text>
133. Про схвалення Стратегії подолання бідності : Розпорядження Кабінету Міністрів України; Стратегія від 16.03.2016 № 161-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-2016-%D1%80#n10>
134. Про щомісячну грошову виплату деяким категоріям громадян : Закон України від 27.07.2022 № 2454-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2454-20#Text>
135. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 458/2007 від 25 квітня 2007 р. про Європейську систему інтегрованої статистики соціального захисту (ESSPROS) : Міжнародний документ від 25.04.2007 № 458/2007. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_010-07#Text
136. Система соціального захисту та соціального забезпечення в Україні. Реальний стан та перспективи реформування. К.: Центр громадської експертизи, 2009. 104 с. URL: https://www.irf.ua/files/ukr/programs_law_areas_publ_2028_ua_law.pdf
137. Сімейний кодекс України : Кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>

138. Соціальні гарантії та пільги для ветеранів. *Офіційний веб-сайт Українського ветеранського фонду*. URL: https://veteranfund.com.ua/legal_consultations/social-garnt-pilgi/

139. Утвенко В. В. Система соціального забезпечення та соціальної підтримки : навч. посіб. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. 248 с.

140. Чвертко Л., Кравченко О. Фінансові інструменти сприяння соціальній інклюзії внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Ввічливість. Humanitas*. 2022. №3. С. 100–111, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.3.14>

141. Шаповалова Т. В. Економічні основи соціального забезпечення : навч. посіб. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2018. 127 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

НАБОРИ

продуктів харчування, набори непродовольчих товарів та набори послуг для основних соціальних і демографічних груп населення, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2016 р. № 780

Таблиця А.1

Набір продуктів для дітей (кілограмів на одну дитину на рік)

Найменування продукту	Вік дитини, років	
	до 6	від 6 до 18
1	2	3
Хлібопродукти:		
хліб пшеничний	29,2	51,1
хліб житній	14,6	28
Борошно пшеничне	4,6	7,9
Макаронні вироби	2,9	4
Крупи:		
рисова	1,3	1,8
манна	0,9	1,2
пшоняна	2,7	3,3
гречана	2,4	3,4
вівсяна	0,7	0,9
інші (ячна, перлова)	3,1	4,7
Бобові	0,6	0,8
Крохмаль	0,7	1,1
Картопля	73	93,7
Овочі (у тому числі солені, квашені):		
капуста	16,4	21,9
помідори	16,4	21,9
морква	8,2	10,9
огірки	6,6	8,7
буряки	6,6	8,7
цибуля	6	7,9

1	2	3
Часник	0,6	0,8
інші сезонні овочі (кабачки, гарбузи)	11,3	13
Баштанні (кавуни, дині)	10	15,5
Фрукти:		
зерняткові плоди, яблука	30,1	33,4
ягоди та виноград	8,2	9,1
цитрусові та інші тропічні плоди	5,5	6,1
кісточкові (сливи, абрикоси)	5,5	6,1
груші	5	5,5
Горіхи	0,5	0,6
Соки фруктові-ягідні та овочеві	45,6	54,8
Сухофрукти	3,65	5,5
Цукор	18,25	23,1
Мед	1,1	1,1
Кондитерські вироби	5,5	6,1
Олія	3	5,1
Яйця (штук)	182,5	365
Молоко, молокопродукти:		
молоко	91,3	82,1
кисломолочні напої	91,3	82,1
сир м'який	18,25	20,7
сметана	2,7	7,3
сир твердий	1,8	4,3
масло вершкове	7,7	12,8
М'ясо, м'ясні продукти:		
яловичина	12,9	20
свинина	8,1	12,7
птиця	5,8	9,2
субпродукти	5,9	9,1
ковбаса варена, сосиски, сардельки	4	6,3
ковбаса напівкопчена	1,3	2,1

1	2	3
балик м'ясний, шинка, карбонат	1	1,5
сало	1	1,5
Риба, морепродукти:		
риба свіжа, свіжоморожена	8,6	14,6
оселедці, рибні продукти	4,2	7,3
Чай	0,073	0,1
Какао	0,365	0,365
Дріжджі	0,365	0,365
Сіль	1,8	3,3
Спеції (лавровий лист)	0,073	0,1

Таблиця А.2

Поживний склад середньодобового набору продуктів харчування для дітей

Найменування показника	Вік дитини, років				
	до 4	від 4 до 6	від 6 до 11	від 11 до 14	від 14 до 18
Білки, грамів	53	65	78	87	96
з них тваринні, грамів	33	37	39	44	48
Жири, грамів	53	58	70	77	84
з них олія, грамів	6	10	16	18	20
Вуглеводи, грамів	212	305	365	408	446
Енергетична цінність, ккал	1540	2000	2400	2675	2925

**Набір продуктів харчування для працездатного населення
(кілограмів на одну особу на рік)**

Найменування продукту	Норма
1	2
Хлібопродукти:	
хліб житній	39
хліб пшеничний	62
Макаронні вироби	4
Борошно пшеничне	9,4
Крупи:	
рисова	2,5
пшоняна	1
гречана	2
вівсяна	1,1
інші (ячна, перлова)	0,5
Бобові	1,9
Картопля	95
Овочі (у тому числі солені, квашені):	
капуста	28
помідори, огірки	25
морква	9
буряки	9
цибуля	9,1
часник	0,9
інші сезонні овочі (кабачки, гарбузи)	13
Баштанні (кавуни, дині)	16
Фрукти і ягоди:	
фрукти, ягоди свіжі	60
сухофрукти	4
Цукор	24
Кондитерські вироби	13
Олія	7,1
Маргарин	2

1	2
М'ясо, м'ясні продукти:	
яловичина	16
свинина	8
субпродукти	4
птиця	14
сало	2
ковбасні вироби	9
Риба, морепродукти:	
риба свіжа, свіжоморожена	7
оселедці	4
рибні продукти	2
Молоко, молокопродукти:	
молоко	60
кисломолочні напої (кефір, ряжанка)	60
масло вершкове	5
сир твердий	3,5
сир м'який	10
сметана	5
Яйця (штук)	220
Чай	0,4
Кава в зернах мелена	0,5
Сіль	3
Спеції (лавровий лист)	0,3

Таблиця А.4

**Поживний склад середньодобового набору продуктів харчування для
працездатного населення**

Білки, грамів	87,1
Жири, грамів	98,4
Вуглеводи, грамів	388,1
Енергетична цінність, ккал	2790,8

Таблиця А.5

**Набір продуктів харчування для осіб, які втратили працездатність
(кілограмів на одну людину на рік)**

Найменування продукту	Норма
1	2
Хлібопродукти:	
хліб житній	38
хліб пшеничний	62
Макаронні вироби	4,1
Борошно пшеничне	9,1
Крупи:	
рисова	2,3
манна	0,9
пшоняна	0,9
гречана	2
вівсяна	1,1
інші (ячна, перлова)	0,6
Бобові	1,9
Крохмаль	1
Картопля	108
Овочі (у тому числі солені, квашені):	
капуста	27,5
помідори, огірки	22
морква	8
буряки	8
цибуля	7,1

часник	0,9
інші сезонні овочі (кабачки, гарбузи)	10
Баштанні (кавуни, дині)	14,5
Фрукти і ягоди:	
фрукти, ягоди свіжі	31
сухофрукти	1,8
Цукор, кондитерські вироби	22,5
Олія соняшникова нерафінована	6,7
Маргарин	1,5

Продовження таблиці А.5

1	2
М'ясо, м'ясні продукти:	
яловичина	12,9
свинина	9,5
субпродукти	2
птиця	5
сало	2
ковбаса варена, сосиски, сардельки	6,6
Риба, морепродукти:	
риба свіжа, свіжоморожена	9,5
оселедці	0,7
рибні продукти	1,3
Молоко, молокопродукти:	
молоко (жирність до 2,5 відсотка включно)	63
кисломолочні напої (жирність до 2,5 відсотка включно)	42
масло вершкове	3,9
сир м'який	7,6
сметана (жирність до 15 відсотків включно)	4
сири плавлені, бринза	1,8
Яйця (штук)	187,5
Чай	0,4
Какао	0,3
Кава в зернах мелена	0,06
Кава злакова	0,07
Цикорій	0,07

Сіль	2,5
Спеції (лавровий лист)	0,2

Таблиця А.6

**Поживний склад середньодобового набору продуктів харчування для осіб,
які втратили працездатність**

Білки, грамів	65,3
Жири, грамів	69,6
Вуглеводи, грамів	295,9
Енергетична цінність, ккал	2072,8

Таблиця А.7

**Мінімальний набір предметів гардеробу для чоловіків працездатного віку
та чоловіків, які втратили працездатність (на одну особу)**

Найменування товару	Чоловік працездатного віку		Чоловік, який втратив працездатність	
	кількість предметів, штук	строк служби предметів, років	кількість предметів, штук	строк служби предметів, років
1	2	3	4	5
Верхній зимовий одяг (куртка на синтепоні)	1	3	1	5
Верхній демісезонний одяг (куртка)	1	5	1	8
Костюм, інший одяг:				
костюм (двійка)	1	5	1	7
сорочка із змішаної тканини	6	4	3	5
брюки із напіввовняної, змішаної тканини	1	4	1	5
джинси	1	3	1	5
джерсер, светр	1	3	1	6
спортивний костюм	1	3	1	4
Натільна білизна:				
труси	6	1,5	4	2
майка	2	1	2	1
плавки	1	4	1	10
Панчішно-шкарпеткові вироби (шкарпетки)	10	1	10	2
Головні убори:				
кашкет із вовняної тканини	1	6	1	7
шапка, шарф із вовняної, напіввовняної та	1	6	1	6

синтетичної пряжі (комплект)				
Галантерейні вироби:				
рукавиці із вовняної, напіввовняної та синтетичної пряжі	1	3	1	4
краватка	1	5	1	10
бритва	1	3	1	3
леза до бритви (пакування до 12 штук)	2	1	2	1
інші (30 відсотків)*				
Взуття:				

	1	2	3	4	5
чоботи утеплені		1	3	1	5
черевики осінні		2	5	1	5
кросове взуття		1	3	1	3
туфлі		2	5	1	4
домашнє взуття		1	2	1	2
гумове взуття		1	7	1	5

* Визначається у відсотках вартості товарів певної групи.

Мінімальний набір предметів гардеробу для жінок працездатного віку та жінок, які втратили працездатність (на одну особу)

Найменування товару	Жінка працездатного віку		Жінка, яка втратила працездатність	
	кількість предметів, штук	строк служби предметів, років	кількість предметів, штук	строк служби предметів, років
1	2	3	4	5
Верхній зимовий одяг (пальто, напівпальто)	1	7	1	8
Верхній демісезонний одяг:				
куртка на синтепоні	1	5	1	8
плащ, куртка неутеплена	1	5	1	8
Інший одяг:				
сукня, костюм	2	7	2	8
брюки	1	4		
халат	1	5	2	5
блузка	3	4	2	6
спідниця із вовняної та напіввовняної тканини	1	4	1	6
джерпер, светр	1	3	1	6
спортивний костюм	1	3	1	4
Натільна білизна:				
труси	6	1	6	2
бюстгальтер	2	1	2	4
сорочка нічна	2	3	2	3
майка	2	4	2	4
купальник	1	4	1	7
Панчішно-шкарпеткові вироби:				
колготки із бавовняної, напівбавовняної пряжі	2	2	2	1
колготки синтетичні	6	1	4	2
рейтузи			1	3
Головні убори:				
шапка, шарф із вовняної, напіввовняної та синтетичної пряжі (комплект)	1	4	1	5
хустка напіввовняна	1	4	1	4

Продовження таблиці А.8

1	2	3	4	5
хустка бавовняна			1	4
Галантерейні вироби:				
рукавиці із вовняної, напіввовняної та синтетичної пряжі	2	3	1	4
інші (30 відсотків)*				
Взуття:				
чоботи зимові	1	3	1	5
туфлі осінні (на низькому підборі)	1	2	1	3,5
туфлі літні	1	2	1	2,5
спортивне некрисове взуття	1	3		
домашнє взуття	1	3	2	3
гумове взуття	1	3	1	2

* Визначається у відсотках вартості товарів певної групи.

**Мінімальний набір предметів гардеробу для дітей віком до 6 років
(на одну особу)**

Найменування товару	Кількість, штук	Строк служби, років
1	2	3
Верхній зимовий одяг (комбінезон, куртка)	1	2
Верхній демісезонний одяг (куртка на синтепоні)	1	2
Костюм, сукня, інший одяг:		
сукня для дівчаток	2	1
сорочка для хлопчиків із бавовняної та змішаної тканини	2	1
брюки, джинси для хлопчиків	2	1,5
джерсер, светр	2	1
спортивний костюм	1	1
Гарнітур для новонароджених (шапочка, сорочка, пелюшки)	1	6
Натільна білизна:		
труси	7	1
футболка	3	1
піжама	1	2
Панчішно-шкарпеткові вироби:		
шкарпетки	5	1
колготки	3	1
рейтузи	1	2
Шапка, шарф із вовняної, напіввовняної та синтетичної пряжі (комплект)	2	2
Рукавички із вовняної, напіввовняної та синтетичної пряжі	2	3
Взуття:		
чоботи зимові утеплені	1	1
черевики, напівчеревики осінньо-весняні	1	1
туфлі літні	1	1
домашнє взуття	1	1
гумове взуття	1	1

**Мінімальний набір предметів гардеробу для дітей віком від 6 до 18 років
(на одну особу)**

Найменування товару	Кількість, штук	Строк служби, років
1	2	3
Верхній зимовий одяг (куртка)	1	3
Верхній демісезонний одяг (куртка із плащової (змішаної) або синтетичної тканини)	1	3
Сукня, костюм, інший одяг:		
сукня, сукня-костюм для дівчаток	1	2
блузка	2	3
спідниця	1	3
сорочки для хлопчиків із бавовняної та змішаної тканини	3	3
шкільна форма	1	1,5
брюки, джинси	1	2
джерсер, светр	1	3
спортивний костюм	1	2
Натільна білизна:		
труси	7	1
футболка	5	2
купальник (плавки)	1	5
бюстгальтер	2	1
Панчішно-шкарпеткові вироби:		
шкарпетки	6	1
колготки	6	2
рейтузи	1	3
Шапка, шарф із вовняної, напіввовняної та синтетичної пряжі (комплект)	1	3
Галантерейні вироби:		
рукавиці із вовняної, напіввовняної та синтетичної пряжі	1	3
інше (5 відсотків)*		
Взуття:		
чоботи зимові утеплені	1	2
черевики, напівчеревики осінньо-весняні	1	2
кросове взуття	1	2

Продовження таблиці А.10

1	2	3
туфлі літні	1	2
домашнє взуття	1	2
гумове взуття	1	2
Шкільне приладдя:		
сумка учнівська (рюкзак)	1	2
зошит на 12 аркушів	50	1
авторучка	10	1
підручник	2	1
інше (15 відсотків)*		

* Визначається у відсотках вартості товарів певної групи.

**Мінімальний набір текстильної білизни
(на одну особу)**

Найменування товару	Кількість, штук	Строк служби, років
Ковдра:		
синтепонова	1	10
напіввовняна	1	8
Подушка	1	15
Підодіяльник	2	5
Простирadlo	2	4
Наволочка	2	4
Рушник простий	2	3
Рушник махровий	1	6
Хусточки носові	3	1

**Мінімальний набір предметів першої потреби, санітарії та ліків
(на одну особу)**

Найменування товару	Кількість, штук	Строк придатності, років
1	2	3
Мийні засоби та засоби для чищення:		
мило туалетне (масою 100 грамів)	14	1
мило господарське (масою 250 грамів)	11	1
синтетичні мийні засоби (пакування 500 грамів)	8	1
шампунь (пакування 250 грамів)	2	1
крем для взуття (пакування 50 грамів)	2	1
Засоби гігієни:		
зубна паста (пакування 75 грамів)	6	1
зубна щітка	4	1
одеколон	1	1
гребінка	1	1
санітарно-гігієнічні вироби з паперу	12	1
інші (0,7 відсотка)*		
Предмети санітарії та ліки:		
вата (пакування 250 грамів)	4	1
бинт	3	1
судинорозширювальні - валідол, таблетки, 10 штук	5	1
заспокійливі:		
валеріана, таблетки, 10 штук	1	1
корвалмент, таблетки, 30 штук	3	1
корвалол, краплі	1	1
жарознижувальні - парацетамол, таблетки, 10 штук	3	1
знеболювальні та спазмолітичні:		
анальгін, таблетки, 10 штук	3	1
дротаверин, таблетки, 30 штук	1	1
сорбенти - активоване вугілля, таблетки, 10 штук	3	1
антигістамінні - лоратадин, таблетки, 10 штук	2	1
нестероїдні:		
ібупрофен, таблетки, 50 штук	1	1

Продовження таблиці А.12

1	2	3
німесулід, таблетки, 30 штук	1	1
очні краплі - сульфацил, 200 мг/мл	2	1
антисептик - фурацилін, таблетки, 10 штук	2	1
дезінфекційні засоби:		
йоддицерин, розчин, 25 мл	1	1
брильянтовий зелений, розчин, 25 мл	1	1
лейкопластир бактерицидний, 10 штук	3	1
джгут	1	5
термометр медичний	1	1,5
інші (15 відсотків)*		

* Визначається у відсотках вартості товарів певної групи.

Мінімальний набір товарів культурно-побутового та господарського призначення

Найменування товару	Кількість, штук	Строк служби, років
1	2	3
Посуд (на одну середньостатистичну сім'ю):		
тарілка (на одну особу)	2	3
каструля	4	9
сковорода	2	9
чайник	1	8
чайний сервіз (шість персон)	1	5
Столові прибори (на одну особу):		
ложка	2	10
виделка	2	10
ніж	1	10
Побутові прилади (на одну середньостатистичну сім'ю):		
холодильник (однокамерний)	1	15
телевізор LED (38 сантиметрів до діагоналі) з антеною	1	10
пральна машина	1	14
електрична праска	1	9
люстра	4	25
настільна лампа	1	25
годинник будь-якого виду	2	12
стаціонарний телефонний апарат	1	20
Меблі (на одну середньостатистичну сім'ю):		
шафа для одягу	1	25
набір для кухні	1	25
дзеркало для ванної кімнати	1	20
стіл письмовий (однотумбовий)	1	25
стілець (на одну особу)	1	15
ліжко або диван (на одну особу)	1	25
інші (6 відсотків)*		

* Визначається у відсотках вартості товарів певної групи.

Набір житлово-комунальних послуг та зв'язку

Найменування послуги	Одиниця виміру	Кількість на рік	Кількість на місяць
Користування житлом	кв. метрів загальної площі на одну особу		21
Користування послугами з централізованого постачання холодної води	куб. метрів на одну особу	28,8	2,4
Користування послугами з централізованого водовідведення	куб. метрів на одну особу	48	4
Теплопостачання:			
централізоване опалення	Гкал на 1 кв. метр опалюваної площі в опалювальний період	0,129	0,0215
користування послугами з централізованого постачання гарячої води	куб. метрів на одну особу	19,2	1,6
Газопостачання	куб. метрів на одну особу		6
Електропостачання (до 31 грудня 2017 р.)	кВт•г на одну особу		90
Електропостачання (з 1 січня 2018 р.)	кВт•г на одну особу		70
Послуги зв'язку та інформативні:			
передплата (придбання) газет та журналів	штук на одну середньостатистичну сім'ю	52	
користування місцевим телефонним зв'язком	хвилин на одну особу		25
листування в межах України	конвертів на одну середньостатистичну сім'ю		1,2

Таблиця А.15

Набір побутових послуг (у середньому на одну особу на рік)

Найменування послуги	Одиниця виміру	Діти віком до 6 років	Діти віком від 6 до 18 років	Працездатні особи	Особи, які втратили працездатність
Ремонт:					
взуття	пар взуття		1	2	2
одягу	предметів гардеробу		0,2	0,3	0,3
телевізорів	штук			0,3	0,3
холодильників та пральних машин	штук			0,2	0,2
годинників	штук		0,1	0,2	0,2
житла (матеріали для ремонту)	кв. метрів			9,2	9,2
Хімчистка та фарбування одягу	предметів гардеробу		0,5	1	0,5
Фотопослуги (фотокартки на документи)	замовлень		0,2	0,2	0,1
Перукарські послуги	стрижок	0,4	4	6	6

Таблиця А.16

Транспортні послуги (у середньому на одну особу на рік)

Найменування послуги	Одиниця виміру	Діти віком до 6 років	Діти віком від 6 до 18 років	Працездатні особи	Особи, які втратили працездатність
Поїздки міським автомобільним, електричним транспортом та метрополітемом	кількість		147	524	
Поїздки приміським автомобільним та залізничним транспортом	кількість		27	95	

Таблиця А.17

Послуги закладів культури (у середньому на одну особу на рік)

Найменування послуги	Одиниця виміру	Кількість на рік
Відвідування закладів культури (театрів, кінотеатрів, клубів, музеїв, парків, зоопарків, заповідників, цирків, музичних установ, бібліотек)	разів	6
Придбання книг	штук	6

Додатки Б

Таблиця Б.1

Прожитковий мінімум в Україні за соціальними та демографічними групами з 2000 до 2022 роки, грн

Період	Загальний показник	Діти до 6 років	Діти від 6 до 18 років	Працездатні особи	Особи, що втратили працездатність
1	2	3	4	5	6
з 01.12.2022 до 31.12.2022	2589	2272	2833	2684	2093
з 01.07.2022 до 30.11.2022	2508	2201	2744	2600	2027
з 01.01.2022 до 30.06.2022	2393	2100	2618	2481	1934
з 01.12.2021 до 31.12.2021	2393	2100	2618	2481	1934
з 01.07.2021 до 30.11.2021	2294	2013	2510	2379	1854
з 01.01.2021 до 30.06.2021	2189	1921	2395	2270	1769
з 01.12.2020 до 31.12.2020	2189	1921	2395	2270	1769
з 01.07.2020 до 30.11.2020	2118	1859	2318	2197	1712
з 01.01.2020 до 30.06.2020	2027	1779	2218	2102	1638
з 01.12.2019 до 31.12.2019	2027	1779	2218	2102	1638
з 01.07.2019 до 30.11.2019	1936	1699	2118	2007	1564
з 01.01.2019 до 30.06.2019	1853	1626	2027	1921	1497
з 01.12.2018 до 31.12.2018	1853	1626	2027	1921	1497
з 01.07.2018 до 30.11.2018	1777	1559	1944	1841	1435
з 01.01.2018 до 30.06.2018	1700	1492	1860	1762	1373
з 01.12.2017 до 31.12.2017	1700	1492	1860	1762	1373
з 01.05.2017 до 30.11.2017	1624	1426	1777	1684	1312
з 01.01.2017 до 30.04.2017	1544	1355	1689	1600	1247
з 01.12.2016 до 31.12.2016	1544	1355	1689	1600	1247
з 01.05.2016 до 30.11.2016	1399	1228	1531	1450	1130
з 01.01.2016 до 30.04.2016	1330	1167	1455	1378	1074
з 01.09.2015 до 31.12.2015	1330	1167	1455	1378	1074
з 01.01.2015 до 31.08.2015	1176	1032	1286	1218	949
з 01.01.2014 до 31.12.2014	1176	1032	1286	1218	949
з 01.12.2013 до 31.12.2013	1176	1032	1286	1218	949
з 01.01.2013 до 30.11.2013	1108	972	1210	1147	894
з 01.12.2012 до 31.12.2012	1095	961	1197	1134	884
з 01.10.2012 до 30.11.2012	1060	930	1161	1118	856
з 01.07.2012 до 30.09.2012	1044	917	1144	1102	844
з 01.04.2012 до 30.06.2012	1037	911	1134	1094	838
з 01.01.2012 до 31.03.2012	1017	893	1112	1073	822

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6
з 01.12.2011 до 31.12.2011	953	870	1042	1004	800
з 01.10.2011 до 30.11.2011	934	853	1022	985	784
з 01.04.2011 до 30.09.2011	911	832	997	960	764
з 01.01.2011 до 31.03.2011	894	816	977	941	750
з 01.12.2010 до 31.12.2010	875	799	957	922	734
з 01.10.2010 до 30.11.2010	861	787	941	907	723
з 01.07.2010 до 30.09.2010	843	771	921	888	709
з 01.04.2010 до 30.06.2010	839	767	917	884	706
з 01.01.2010 до 31.03.2010	825	755	901	869	695
з 01.11.2009 до 31.12.2009	701	632	776	744	573
з 01.10.2008 до 31.10.2009	626	557	701	669	498
з 01.07.2008 до 30.09.2008	607	540	680	649	482
з 01.04.2008 до 30.06.2008	605	538	678	647	481
з 01.01.2008 до 31.03.2008	592	526	663	633	470
з 01.10.2007 до 31.12.2007	532	470	604	568	411
з 01.04.2007 до 30.09.2007	525	463	595	561	406
з 01.01.2007 до 31.03.2007	492	434	558	525	380
з 01.04.2006 до 30.09.2006	465	410	527	496	359
з 01.01.2006 до 31.03.2006	453	400	514	483	350
з 01.01.2005 до 31.12.2005	423	376	468	453	332
з 01.01.2004 до 31.12.2004	362	324	405	387	285
з 01.01.2002 до 31.12.2003	342	307	384	365	268
з 01.01.2001 до 31.12.2001	311	276	346	331	249
з 01.01.2000 до 31.12.2000	270	241	297	288	

Додаток В

Таблиця В.1

Динаміка мінімальної заробітної плати в Україні у 2000-2023 рр.

Період	Мінімальна зарплата (грн)	
	місячна	погодинна
1	2	3
з 01.01.2023 до 31.12.2023	6700	40,46
з 01.10.2022 до 31.12.2022	6700	40,46
з 01.01.2022 до 30.09.2022	6500	39,26
з 01.12.2021 до 31.12.2021	6500	39,12
з 01.01.2021 до 30.11.2021	6000	36,11
з 01.09.2020 до 31.12.2020	5000	29,2
з 01.01.2020 до 31.08.2020	4723	28,31
з 01.01.2019 до 31.12.2019	4 173	25,13
з 01.01.2018 до 31.12.2018	3 723	22,41
з 01.01.2017 до 31.12.2017	3 200	19,34
з 01.12.2016 до 31.12.2016	1 600	9,59
з 01.05.2016 до 30.11.2016	1 450	8,69
з 01.01.2016 до 30.04.2016	1 378	8,29
з 01.09.2015 до 31.12.2015	1 378	8,29
з 01.01.2015 до 31.08.2015	1 218	7,29
з 01.01.2014 до 31.12.2014	1 218	7,3
з 01.12.2013 до 31.12.2013	1 218	7,3
з 01.01.2013 до 30.11.2013	1 147	6,88
з 01.12.2012 до 31.12.2012	1 134	6,8
з 01.10.2012 до 30.11.2012	1 118	6,7
з 01.07.2012 до 30.09.2012	1 102	6,61
з 01.04.2012 до 30.06.2012	1 094	6,56
з 01.01.2012 до 31.03.2012	1 073	6,43
з 01.12.2011 до 31.12.2011	1 004	6,04
з 01.10.2011 до 30.11.2011	985	5,92
з 01.04.2011 до 30.09.2011	960	5,77

Продовження таблиці В.1

1	2	3
з 01.01.2011 до 31.03.2011	941	5,66
з 01.12.2010 до 31.12.2010	922	5,52
з 01.10.2010 до 30.11.2010	907	5,43
з 01.07.2010 до 30.09.2010	888	5,32
з 01.04.2010 до 30.06.2010	884	5,29
з 01.01.2010 до 31.03.2010	869	5,2
з 01.11.2009 до 31.12.2009	744	–
з 01.10.2009 до 31.10.2009	650	–
з 01.07.2009 до 30.09.2009	630	–
з 01.04.2009 до 30.06.2009	625	–
з 01.12.2008 до 31.03.2009	605	–
з 01.10.2008 до 30.11.2008	545	–
з 01.04.2008 до 30.09.2008	525	–
з 01.01.2008 до 31.03.2008	515	–
з 01.10.2007 до 31.12.2007	460	–
з 01.07.2007 до 30.09.2007	440	–
з 01.04.2007 до 30.06.2007	420	–
з 01.12.2006 до 31.03.2007	400	–
з 01.07.2006 до 30.11.2006	375	–
з 01.01.2006 до 30.06.2006	350	–
з 01.09.2005 до 31.12.2005	332	–
з 01.07.2005 до 31.08.2005	310	–
з 01.04.2005 до 30.06.2005	290	–
з 01.01.2005 до 31.03.2005	262	–
з 01.09.2004 до 31.12.2004	237	–
з 01.12.2003 до 31.08.2004	205	–
з 01.01.2003 до 30.11.2003	185	–
з 01.07.2002 до 31.12.2002	165	–
з 01.01.2002 до 30.06.2002	140	–
з 01.07.2000 до 31.12.2001	118	–
з 01.04.2000 до 30.06.2000	90	–

Додаток Г

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства
соціальної політики України
09 січня 2023 року № 3

_____ (назва органу, до якого подається заява)

_____ (прізвище, ім'я, до батькові (за наявності) особи, яка подає заяву) який / яка (*підкреслити потрібне*) проживає за адресою:

_____ має зареєстроване / задеклароване місце проживання / перебування (*підкреслити потрібне*) за адресою

_____ контактний номер мобільного телефону

_____ (паспорт громадянина України або тимчасове посвідчення громадянина України (для іноземців та осіб без громадянства - паспортний документ іноземця, або документ, що посвідчує особу без громадянства, або посвідка на постійне / тимчасове проживання, або посвідчення біженця, або інший документ, що підтверджує законність перебування іноземця чи особи без громадянства на території України) (*вказати потрібне*) серії (за наявності) № _____, виданий (видана)

_____ (ким і коли) (за наявності) унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі (за наявності): _____, реєстраційний номер облікової картки платника податків (крім осіб, які відмовились від отримання такого номера і мають про це відмітку в паспорті):

_____ народився / народилась (*підкреслити потрібне*)

Звернення: первинне повторне _____ число, місяць, рік № _____
_____ (дата реєстрації заяви)
**Номер основної
особової справи**

ЗАЯВА

про призначення усіх видів соціальної допомоги та компенсацій*

Прошу призначити / перерахувати (*потрібне підкреслити*) мені належну згідно із законодавством допомогу / компенсацію (*потрібне підкреслити*) відповідного виду із нижчевикладеного переліку.

Назва допомоги / компенсації	Зазначити необхідне
1. Державна допомога сім'ям з дітьми	
Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами	
Допомога при народженні дитини	
Допомога при усиновленні дитини	
Допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування	
Допомога на дітей одиницям матерям	
Допомога особі, яка доглядає за хворою дитиною	
2. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям	
3. Державна соціальна допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю	
Допомога особам з інвалідністю з дитинства I групи	
Допомога особам з інвалідністю з дитинства II групи	
Допомога особам з інвалідністю з дитинства III групи	
Допомога на дітей з інвалідністю віком до 18 років	
Надбавка на догляд за особою з інвалідністю з дитинства підгрупи А I групи	
Надбавка на догляд за особою з інвалідністю з дитинства підгрупи Б I групи	
Надбавка на догляд за одиницями особами з інвалідністю з дитинства II і III груп, які за висновком лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я потребують постійного стороннього догляду	
Надбавка на догляд за дитиною з інвалідністю віком до 6 років	
Надбавка на догляд за дитиною з інвалідністю віком від 6 до 18 років	
4. Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю	
Допомога особам з інвалідністю I групи	
Допомога особам з інвалідністю II групи	
Допомога особам з інвалідністю III групи	
Допомога жінкам, яким присвоєно звання України «Мати-героїня»	
Допомога священнослужителям, церковнослужителям	
Допомога особам, які досягли віку, що дає право на призначення допомоги	
Допомога дитині померлого годувальника	
Допомога на догляд одиницям малозабезпеченим особам, які за висновком лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я потребують постійного стороннього догляду (крім осіб з інвалідністю I групи)	
Допомога на догляд малозабезпеченим особам з інвалідністю підгрупи А I групи	

Допомога на догляд малозабезпеченим особам з інвалідністю підгрупи Б І групи	
Допомога на догляд самотніми особами, які досягли 80-річного віку та за висновком лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я потребують постійного стороннього догляду (крім осіб з інвалідністю внаслідок війни)	
5. Компенсаційні виплати та допомога громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи	
Одноразова компенсація учасникам ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, які стали особами з інвалідністю внаслідок Чорнобильської катастрофи	
Одноразова компенсація дітям, які стали особами з інвалідністю внаслідок Чорнобильської катастрофи	
Одноразова компенсація сім'ям, які втратили годувальника із числа осіб, віднесених до учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, смерть яких пов'язана з Чорнобильською катастрофою	
Щорічна допомога на оздоровлення	
Грошова компенсація замість путівки	
Компенсація проїзду один раз на рік до будь-якого населеного пункту України і назад автомобільним, або повітряним, або залізничним, або водним транспортом особам, віднесеним до категорій 1 та 2 постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи	
Компенсація 50 (25) відсотків вартості продуктів харчування за медичними (фізіологічними) нормами, встановленими Міністерством охорони здоров'я України, громадянам, віднесеним до категорій 1 та 2 постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи	
Щомісячна грошова компенсація на дітей, які не харчуються в закладах освіти, розташованих на територіях радіоактивного забруднення, та дітей, які є особами з інвалідністю внаслідок Чорнобильської катастрофи і не харчуються в закладах освіти, у тому числі за дні, в які вони не відвідували ці заклади	
6. Тимчасова державна допомога дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати дитину або місце проживання їх невідоме	
7. Соціальна допомога на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошове забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам	
8. Допомога на догляд (щомісячна грошова допомога особі, яка проживає разом з особою з інвалідністю І чи ІІ групи внаслідок психічного розладу, яка за висновком лікарської комісії медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, на догляд за нею)	
9. Компенсаційна виплата особі, яка здійснює догляд за особою з інвалідністю І групи або особою, яка досягла 80-річного віку	

10. Грошова компенсація замість санаторно-курортної путівки	
11. Компенсація вартості самостійного санаторно-курортного лікування	
12. Одноразова винагорода жінці, якій присвоєно почесне звання України «Мати-героїня»	
13. Одноразова матеріальна допомога особі, яка постраждала від торгівлі людьми	
14. Допомога на поховання	
15. Тимчасова державна соціальна допомога непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку, але не набула права на пенсійну виплату	
16. Допомога на дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях	

До заяви відповідно до законодавства додаю _____ документів на _____ аркушах.

У разі призначення / проведення перерахунку соціальної допомоги / компенсації (підкреслити потрібне) прошу виплатити кошти:

через організацію, яка здійснює виплату і доставку пенсій та грошової допомоги за місцем фактичного проживання _____ /

(найменування організації)

на рахунок у банку _____

(назва банку)

_____ /
(номер рахунка (за стандартом IBAN))

на особовий рахунок будинку-інтернату, установи (закладу), де особа з інвалідністю з дитинства або дитина з інвалідністю перебуває на повному державному утриманні, у банку _____

(назва банку)

_____ /
(номер рахунка (за стандартом IBAN))

Підтверджую відсутність змін у складі сім'ї (при повторному зверненні).

Усвідомлюю, що надані мною відомості про доходи та майно, що вплинули або могли вплинути на прийняте рішення щодо призначення : перерахунку соціальної допомоги / компенсації, будуть перевірені згідно із законодавством України.

Мене поінформовано про те, що в разі зміни обставин, які можуть вплинути на отримання мною соціальної допомоги / компенсації, я повинен / повинна повідомити про це орган соціального захисту населення.

Про відмову у призначенні / про припинення виплати призначеної соціальної допомоги : компенсації та / або про повернення надміру виплачених коштів у разі подання неповних чи недостовірних відомостей про доходи та майновий стан сім'ї мене попереджено.

_____
(підпис)

_____
(дата)

Інформація, яка повідомляється одинокою матір'ю (зазначити необхідне)

1. У шлюбі	Перебувала	Не перебувала	Перебуваю
2. З особою, від якої маю дитину	Проживаю	Не проживаю	
3. Пенсію в разі втрати годувальника або соціальну пенсію (заповнюють лише вдови, вдівці)	Отримую	Не отримую	

Інформація щодо призначення пенсії в разі втрати годувальника, яка повідомляється одержувачем державної соціальної допомоги, особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю

Управління Пенсійного фонду, у якому перебуває на обліку одержувач допомоги	Номер пенсійної справи

Інформація щодо отримання пенсій (допомоги) особою, за якою здійснюється догляд, яка повідомляється одержувачем компенсаційної виплати / допомоги до догляду

Прізвище, ім'я, до батькові (за наявності), адреса, орган, у якому перебуває на обліку одержувач пенсії (допомоги) (особа, за якою здійснюється догляд)	Номер пенсійної справи

Якщо прийняття рішення щодо призначення / перерахунку допомоги потребуватиме окремого рішення місцевого органу виконавчої влади / органу місцевого самоврядування, прошу подати / не подавати мою заяву на розгляд місцевому органу виконавчої влади / органу місцевого самоврядування (потрібне підкреслити):

_____ (підпис заявника / уповноваженого представника)

_____ (дата)

Заповнюється працівником управління соціального захисту населення / виконавчого органу сільської, селищної, міської ради, військової адміністрації / центру надання адміністративних послуг

Відомості з паспорта та поданих документів звірено.

Заяву та документи на _____ аркушах прийнято _____ 20__ р. та зареєстровано за № _____

Для розгляду заяви необхідно додати до _____ 20__ р. такі документи:

_____ Ознайомився(лась) _____
 (посада працівника) (прізвище та підпис) (підпис заявника / уповноваженого представника)

Заповнюється працівником управління соціального захисту населення / виконавчого органу сільської, селищної, міської ради, військової адміністрації / центру надання адміністративних послуг

Відомості з паспорта та поданих документів звірено.

Заяву та документи на _____ аркушах прийнято _____ 20____ р. та зареєстровано за № _____

Для розгляду заяви необхідно додати до _____ 20____ р. такі документи:

_____

_____ **Ознайомився(лась)** _____

(посада працівника)

(прізвище та підпис)

(підпис заявника /
уповноваженого представника)

Додаток Д

(найменування у повноваженого органу)

ЗАЯВА

про внесення відомостей до Єдиного державного автоматизованого реєстру осіб, які мають право на пільги

Я, _____,

(прізвище, власне ім'я, до батькові (за наявності), число, місяць, рік народження)

прошу внести відомості про мене до Єдиного державного автоматизованого реєстру осіб, які мають право на пільги.

Реєстраційний номер облікової картки платника податків (крім осіб, які мають відмітку в паспорті про право здійснювати платежі за серією (за наявності) та номером паспорта)

_____

Зареєстроване/задеклароване (фактичне) місце проживання (підкреслити необхідне)

_____

контактний номер телефону _____,

адреса електронної пошти _____,

унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі (за наявності)

_____

Категорія пільговика (за наявності зазначаються кілька)	Назва документа, що дає право на пільги, його серія та номер (за наявності)	Ким виданий документ, що дає право на пільги	Дата видачі документа, що дає право на пільги	Строк дії документа, що дає право на пільги
---	---	--	---	---

Інші документи, надані пільговиком _____

У

разі зміни відомостей, зазначених у цій заяві, зобов'язуюся письмово повідомити про це уповноваженому органу.

За наявності електронної інформаційної взаємодії між уповноваженим органом та державними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами або організаціями, у володінні яких перебуває інформація, така інформація заявником не подається.

_____ 20__ р.

_____

(підпис)

Додаток Е

Таблиця Е.1

Розміри окремих видів державних допомог у 2022 році, грн

Державна соціальна допомога	з січня	з липня	з грудня
Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами <i>(25% прожиткового мінімуму для працездатних осіб)</i>			
	620,25	650,0	671,0
Допомога при народженні дитини	41 280,0		
одноразова виплата: 10 320	щомісячна виплата: 860,0		
Допомога на дітей одиницям матерям			
<i>надається у розмірі, що дорівнює різниці між 100% прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку та середньомісячним сукупним доходом сім'ї в розрахунку на одну особу</i>			
на дітей віком:	максимальний розмір		
до 6 років	2 100,0	2 201,0	2 272,0
від 6 до 18 років	2 618,0	2 744,0	2 833,0
від 18 до 23 років <i>(за умови навчання)</i>	2 481,0	2 600,0	2 684,0
Допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування			
<i>надається у розмірі, що дорівнює різниці між 2,5 прожитковими мінімумами для дитини відповідного віку (для дітей з інвалідністю – 3,5 прожитковими мінімумами) та розміром призначених пенсій, аліментів, стипендії, державної допомоги</i>			
на дітей віком:	максимальний розмір <i>(2,5 прожиткових мінімуми для дитини відповідного віку)</i>		
до 6 років	5 250,0	5 502,5	5 680,0
від 6 до 18 років	6 545,0	6 860,0	7 082,5
на дітей з інвалідністю віком:	максимальний розмір <i>(3,5 прожиткових мінімуми для дитини відповідного віку)</i>		
до 6 років	7 350,0	7 703,5	7 952,0
від 6 до 18 років	9 163,0	9 604,0	9 915,5
Допомога особі, яка доглядає за хворою дитиною			
на дітей віком:	<i>з січня 2022 року 2 прожиткових мінімуми, встановлених для дітей відповідного віку</i>		
до 6 років	4 200,0	4 402,0	4 544,0
від 6 до 18 років	5 236,0	5 488,0	5 666,0
Тимчасова державна допомога дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів			
<i>надається у розмірі, що дорівнює різниці між 50% прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку та середньомісячним сукупним доходом сім'ї в розрахунку на одну особу</i>			
на дітей віком:	максимальний розмір		
до 6 років	1 050,0	1 100,5	1 136,0
від 6 до 18 років	1 309,0	1 372,0	1 416,5

Державна соціальна допомога на дітей - сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування			
на дітей віком:	максимальний розмір (2,5 прожиткових мінімуми для дитини відповідного віку)		
до 6 років	5 250,0	5 502,5	5 680,0
від 6 до 18 років	6 545,0	6 860,0	7 082,5
від 18 до 23 років (за умови навчання)	6 202,5	6 500,0	6 710,0
на дітей з інвалідністю віком:	максимальний розмір (3,5 прожиткових мінімуми для дитини відповідного віку)		
до 6 років	7 350,0	7 703,5	7 952,0
від 6 до 18 років	9 163,0	9 604,0	9 915,5
від 18 до 23 років (за умови навчання)	8 683,5	9 100,0	9 394,0
Грошове забезпечення батькам-вихователям та прийомним батькам (прожитковий мінімум для працездатної особи)	2 481,0	2 600,0	2 684,0
Державна соціальна допомога на дітей, які перебувають у сім'ї патронатного вихователя			
на дітей віком:	максимальний розмір (2,5 прожиткових мінімуми для дитини відповідного віку)		
до 6 років	5 250,0	5 502,5	5 680,0
від 6 до 18 років	6 545,0	6 860,0	7 082,5
на дітей з інвалідністю віком:	максимальний розмір (3,5 прожиткових мінімуми для дитини відповідного віку)		
до 6 років	7 350,0	7 703,5	7 952,0
від 6 до 18 років	9 163,0	9 604,0	9 915,5
Грошове забезпечення патронатним вихователям (5 прожиткових мінімумів для працездатної особи)	12 405,0	13 000,0	13 420,0
Щомісячна грошова допомога особі, яка проживає разом з особою з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу			
<i>прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць</i>	2 393,0	2 508,0	2 589,0
Допомога на дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях			
<i>на третю і кожну наступну дитину до досягнення 6-річного віку</i>	1700,0	3 01.03.2022 – 2100,0	

Розміри державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю у 2022 році, грн

Державна соціальна допомога	з січня	з липня	з грудня
особам з інвалідністю з дитинства I групи підгрупи А з надбавкою на догляд (100% – 200 % прожиткового мінімуму для особи, яка втратила працездатність, але не менше розміру допомоги на дитину підгрупи А віком від 6 до 18 років)	6 589,80	6 906,90	7 131,10
особам з інвалідністю з дитинства I групи підгрупи Б з надбавкою на догляд (100% – 100% прожиткового мінімуму для особи, яка втратила працездатність)	3 868,00	4 054,00	4 186,00
особам з інвалідністю з дитинства II, III групи (не менше 100% прожиткового мінімуму для особи, яка втратила працездатність)	1 934,00 3 01.03.2022 – 2100,00	2100,00	2100,00
одиноким особам з інвалідністю з дитинства II, групи, які за висновком медико-соціальної експертної комісії потребують постійного стороннього догляду з надбавкою на догляд (80 % + 75 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність)	2 997,70	3 141,85	3 244,15
одиноким особам з інвалідністю з дитинства III, групи, які за висновком медико-соціальної експертної комісії потребують постійного стороннього догляду з надбавкою на догляд (60 % + 75 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність)	2 610,90	2 736,45	2 825,55
на дітей з інвалідністю віком до 18 років	1 934,00 3 01.03.2022 – 2100,00	2100,00	2100,00
на дітей з інвалідністю підгрупи А до 6 років з надбавкою на догляд (70% прожиткового мінімуму для особи, яка втратила працездатність + 200 % прожиткового мінімуму для дитини до 6 років, на догляд)	5 553,80	5 820,90	6 009,10
на дітей з інвалідністю до 6 років з надбавкою на догляд (70% прожиткового мінімуму для особи, яка втратила працездатність – 50 % прожиткового мінімуму для дитини до 6 років, на догляд)	2 403,80	2 519,40	2 601,10
на дітей з інвалідністю підгрупи А від 6 до 18 років з надбавкою на догляд (70% прожиткового мінімуму для особи, яка втратила працездатність – 200 % прожиткового мінімуму для дитини від 6 до 18 років, на догляд)	6 589,80	6 906,90	7 131,10
на дітей з інвалідністю від 6 до 18 років з надбавкою на догляд (70% прожиткового мінімуму для особи, яка втратила працездатність – 50 % прожиткового мінімуму для дитини від 6 до 18 років, на догляд)	2 662,80	2 790,90	2 881,60

Таблиця Е.3

**Рівні забезпечення прожиткового мінімуму призначення
допомоги малозабезпеченим сім'ям у 2022 році, грн**

Державна соціальна допомога	з січня	з липня	з грудня
для працездатних осіб (з 1 січня 2022 року – 45 % прожиткового мінімуму для працездатних осіб)	1 116,45	1 170,00	1 207,80
для осіб, які втратили працездатність, та інвалідів (100% прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність)	1 934,00	2 027,00	2 093,00
для дітей віком (130 % прожиткового мінімуму для дітей відповідного віку):			
до 6 років	2 730,00	2 861,30	2 953,60
від 6 до 18 років	3 403,40	3 567,20	3 682,90
від 18 до 23 років (за умови навчання)	3 225,30	3 380,00	3 489,20

Додаток Ж

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства соціальної політики України
21 вересня 2015 року № 946

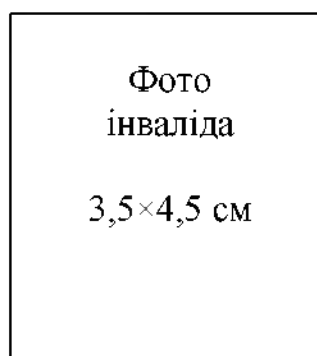
ДОВІДКА для отримання пільг інвалідами, які не мають права на пенсію чи соціальну допомогу

(найменування структурного підрозділу органу соціального захисту населення, що видає довідку)

від _____ 20__ року

№ _____

Видана:

Прізвище _____

Ім'я _____

По батькові _____

Рік народження _____

Група та причина інвалідності* _____

Строк, на який встановлено інвалідність _____

Довідка дійсна до _____
(зазначається кінцева дата, до якої встановлено інвалідність)

Керівник структурного підрозділу _____

(підпис)

(П.І.Б.)

М. П.

* У випадках, передбачених законодавством, зазначаються також основні нозологічні форми захворювання (по зору, слуху та з ураженням опорно-рухового апарату).

Додаток И

Таблиця И.1

Мінімальні розміри пенсій або підвищень окремим категоріям осіб

Види мінімумів, підвищень	% від прожиткового мінімуму - 2023, 2022 особам, які втратили працездатність	31 січня 2023	31 січня 2022	31 липня 2022	31 грудня 2022
1	2	3	4	5	6
Мінімальні пенсійні виплати фізособам із інвалідністю внаслідок війни					
група I	650	13604,5	12571	13175,5	13604,5
група II	525	10988,25	10153,5	10641,75	10988,25
група III	360	7534,8	6962,4	7297,2	7534,8
Учасники бойових дій	210	4395,3	4061,4	4256,7	4395,3
Мінімальна пенсія сім'ям військовослужбовців у разі втрати годувальника	200	4186	3868	4054	4186
Розмір пенсії шахтарям	300	6279	5802	6081	6279
Пенсія за особливі заслуги перед Україною:					
від	20	418,6	386,8	405,4	418,6
до	40	837,2	773,6	810,8	837,2
Підвищення особам із інвалідністю внаслідок війни:					
група I	50	1046,5	967	1013,5	1046,5
група II	40	837,2	773,6	810,8	837,2
група III	30	627,9	580,2	608,1	627,9
Учасники бойових дій	210	4395,3	4061,4	4256,7	4395,3
Мінімальна пенсія сім'ям військовослужбовців у разі втрати годувальника	200	4186	3868	4054	4186
Розмір пенсії шахтарям	300	6279	5802	6081	6279

1	2	3	4	5	6
Пенсія за особливі заслуги перед Україною:					
від	20	418,6	386,8	405,4	418,6
до	40	837,2	773,6	810,8	837,2
Підвищення особам із інвалідністю внаслідок війни:					
група I	50	1046,5	967	1013,5	1046,5
група II	40	837,2	773,6	810,8	837,2
Підвищення учасникам бойових дій	25	523,25	483,5	506,75	523,25
Підвищення учасникам війни	15	313,95	290,1	304,05	313,95
Підвищення учасникам війни, що нагороджені медаллю	20	418,6	386,8	405,4	418,6
Підвищення жертвам нацистських переслідувань із інвалідністю:					
група I	50	1046,5	967	1013,5	1046,5
група II	40	837,2	773,6	810,8	837,2
група III	30	627,9	580,2	608,1	627,9
членам сімей	25	523,25	483,5	506,75	523,25

Додаток К

Додаток 1
до Положення
(в редакції постанови Кабінету Міністрів
України
від 16 вересня 2022 р. № 1041)

_____ (найменування у повноваженого органу)

ЗАЯВА про призначення та надання житлової субсидії

Я, _____,
(прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності))

зареєстроване/задеклароване (для орендарів та внутрішньо переміщених осіб - фактичне)
місце проживання (підкреслити необхідне) _____

_____ ,
контактний номер телефону _____ ,

адреса електронної пошти _____ ,

унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі (за наявності)

_____ ,
паспорт громадянина України або тимчасове посвідчення громадянина України (для іноземців та осіб без громадянства - паспортний документ іноземця або документ, що посвідчує особу без громадянства, посвідка на постійне/тимчасове проживання, посвідчення біженця або інший документ, що підтверджує законність перебування іноземця чи особи без громадянства на території України) (підкреслити необхідне) _____ :

серія (за наявності) _____ № _____ , виданий
(видана)

_____ (ким і коли (за наявності))

_____ р.,

реєстраційний номер облікової картки платника податків _____

_____ (крім осіб, які мають відмітку в паспорті про право здійснювати платежі за серією (за наявності))

_____ та номером паспорта)

прошу призначити житлову субсидію (вибрати необхідне):

для відшкодування витрат на оплату абонентського обслуговування (для споживачів комунальних послуг, що надаються за індивідуальними договорами про надання комунальних послуг або за індивідуальними договорами з обслуговуванням внутрішньобудинкових систем про надання комунальних послуг), а також житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива (підкреслити необхідне);

на понаднормову площу житла, оскільки за зазначеною адресою зареєстровані (фактично проживають) лише непрацездатні особи (не досягли повноліття; отримують пенсію за віком, у зв'язку із втратою годувальника; отримують пенсію по інвалідності; досягли пенсійного віку, встановленого статтею 26 Закону України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування”, і отримують пенсію за вислугою років; отримують державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю; отримують державну соціальну допомогу особі, яка не має права на пенсію; отримують державну соціальну допомогу особі з інвалідністю; отримують тимчасову державну соціальну допомогу непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку, але не набула права на пенсійну виплату) (підкреслити необхідне).

Прошу кошти житлової субсидії перераховувати (вибрати необхідне):

через організацію, яка здійснює виплату і доставку пенсій та грошової допомоги,

(найменування організації)

за місцем проживання (вибрати необхідне):

шляхом видачі коштів безпосередньо у виплатному об'єкті;

з доставкою коштів додому;

на рахунок, відкритий у _____

(найменування банку)

номер рахунка (за стандартом IBAN) _____

Відомості про плату за абонентське обслуговування (для споживачів комунальних послуг, що надаються за індивідуальними договорами про надання комунальних послуг або за індивідуальними договорами з обслуговуванням внутрішньобудинкових систем про надання комунальних послуг), а також про житлово-комунальні послуги, якими користуються особи, що зареєстровані (фактично проживають) у житловому приміщенні/будинку (підкреслити необхідне)

Найменування послуги, плати	Номер особового рахунка	Найменування організації, що надає послуги, об'єднання співвласників багатоквартирного будинку/житлово-будівельного кооперативу	Примітки
-----------------------------	-------------------------	---	----------

Житлова послуга - послуга з управління багатоквартирним будинком, витрати на управління багатоквартирним будинком, у якому утворено об'єднання співвласників багатоквартирного будинку/житлово-будівельний кооператив

Послуга з постачання природного газу

Послуга з розподілу природного газу

Послуга з централізованого

Найменування послуги, плати	Номер особового рахунка	Найменування організації, що надає послуги, об'єднання співвласників багатоквартирного будинку/житлово-будівельного кооперативу	Примітки
-----------------------------	-------------------------	---	----------

водопостачання

Послуга з постачання гарячої води

Послуга з централізованого водовідведення

Послуга з постачання теплової енергії (у тому числі в частині витрат теплової енергії на опалення місць загального користування та допоміжних приміщень, функціонування внутрішньобудинкових систем опалення будівлі/будинку для громадян, які використовують природний газ або електричну енергію для індивідуального опалення)

Послуга з постачання електричної енергії

Послуга з розподілу електричної енергії

Послуга з поводження з побутовими відходами (твердими, великогабаритними, ремонтними):
послуга з поводження з твердими відходами

послуга з поводження з великогабаритними відходами

послуга з поводження з ремонтними відходами

Послуга з поводження з побутовими відходами (рідкими) або вивезення рідких нечистот

Плата за абонентське обслуговування за послугою з централізованого водопостачання

Плата за абонентське обслуговування за послугою з централізованого водовідведення

Плата за абонентське обслуговування за послугою з постачання гарячої води

Плата за абонентське обслуговування за

Найменування послуги, плати	Номер особового рахунка	Найменування організації, що надає послуги, об'єднання співвласників багатоквартирного будинку/житлово-будівельного кооперативу	Примітки
-----------------------------	-------------------------	---	----------

послугою з постачання теплової енергії
Плата за абонентське обслуговування за
послугою з поводження з побутовими
відходами

Я поінформований (поінформована) про інформаційну взаємодію між уповноваженими органами, Мінсоцполітики, уповноваженими банками, які забезпечують банківське обслуговування реалізації механізму надання житлових субсидій у грошовій формі, організацією, яка здійснює виплату і доставку пенсій та грошової допомоги, та організаціями, що надають послуги, об'єднаннями співвласників багатоквартирних будинків/житлово-будівельними кооперативами, яка здійснюється відповідно до Положення про порядок призначення житлових субсидій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 1995 р. № 848 “Про спрощення порядку надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива”.

У разі виникнення обставин, які можуть вплинути на отримання житлової субсидії (зміна у складі осіб, які зареєстровані (фактично проживають) у житловому приміщенні/будинку; зміна переліку отримуваних житлово-комунальних послуг; придбання майна, товарів або оплата послуг на суму, що перевищує 50 тис. гривень; заборгованість понад три місяці за виконавчим провадженням про стягнення аліментів), а також у разі отримання одноразового доходу в сумі, що перевищує 25-кратний розмір прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб, зобов'язуюся протягом 30 календарних днів письмово повідомити про це уповноваженому органу.

У разі виникнення обставин, за яких втрачається право на отримання житлової субсидії на понаднормову площу житла (зміна у складі осіб, які зареєстровані (фактично проживають) у житловому приміщенні/будинку; працевлаштування або виникнення інших джерел доходів, крім зазначених у декларації про доходи і витрати осіб, які звернулися за призначенням житлової субсидії), зобов'язуюся протягом 30 календарних днів письмово повідомити про це уповноваженому органу.

У разі зміни виплатних реквізитів мого банківського рахунка зобов'язуюся протягом 10 календарних днів письмово повідомити про це уповноваженому органу.

_____20__р.

_____
(підпис)

Додаток Л

Додаток 2
до Положення
(в редакції постанови Кабінету Міністрів
України
від 15 листопада 2021 р. № 1184)

(найменування уповноваженого органу)

ДЕКЛАРАЦІЯ про доходи і витрати осіб, які звернулися за призначенням житлової субсидії

Розділ I. Загальні відомості

1. _____
(прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності))

2. Характеристика житлового приміщення/будинку:

наявність розділених особових рахунків у підприємствах комунальної сфери так/ні
(підкреслити потрібне);

загальна площа житлового приміщення/будинку/його частини (за наявності розділених
особових рахунків) _____ кв. метрів;

опалювана площа житлового приміщення/будинку/його частини (за наявності
розділених особових рахунків) _____ кв. метрів;

будинок індивідуальний чи багатоквартирний (підкреслити потрібне);

кількість поверхів у будинку _____.

3. Особливості домогосподарства - багатодітна сім'я, прийомна сім'я, дитячий будинок
сімейного типу (підкреслити потрібне).

4. Дані про осіб, які входять до складу домогосподарства, і їх
zareєстроване/задеклароване (для орендарів та внутрішньо переміщених осіб - фактичне)
місце проживання (підкреслити потрібне) у житловому приміщенні/будинку

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності)	Сімейний стан	Число, місяць і рік народж ення	Серія (за наявності) та номер паспорта громадянина України або свідоцтва про народження або тимчасового посвідчення громадянина України (для іноземців та осіб без громадянства - паспортного документа іноземця або документа, що посвідчує особу без громадянства, посвідки на постійне/тимчасове проживання, посвідчення біженця або іншого документа, що підтверджує законність перебування іноземця чи особи без громадянства на території України)	Реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія (за наявності) та номер паспорта громадянина України (для осіб, які мають відмітку в паспорті про право здійснювати платежі за його серією та номером)	Унікальний номер запису в Єдиному державному демографіч ному реєстрі (за наявності)	Примітки*
---	------------------	---	--	---	---	-----------

**Розділ II. Дані про членів сім'ї осіб із складу домогосподарства
незалежно від реєстрації їх місця проживання
(фактичного місця проживання)**

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності)	Сімейний зв'язок з особою із складу домогосп одарства	Число, місяць і рік народ ження	Серія (за наявності) та номер паспорта громадянина України (свідоцтва про народження) або тимчасового посвідчення громадянина України (для іноземців та осіб без громадянства - паспортного документа іноземця або документа, що посвідчує особу без громадянства, посвідки на постійне/тимчасове проживання, посвідчення біженця або іншого документа, що підтверджує законність перебування іноземця чи особи без громадянства на території України)	Реєстраційни й номер облікової картки платника податків або серія (за наявності) та номер паспорта громадянина України (для осіб, які мають відмітку в паспорті про право здійснювати платежі за його серією та номером)	Унікальн ий номер запису в Єдиному державно му демографі чному реєстрі (за наявності)	Приміт ки*
---	--	---	---	--	---	---------------

Розділ III. Дані про види та суми доходів осіб, які входять до складу домогосподарства, а також членів сім'ї осіб із складу домогосподарства незалежно від реєстрації їх місця проживання (фактичного місця проживання), інформація про які відсутня в Державному реєстрі фізичних осіб - платників податків та реєстрі застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування за період (у тому числі закордонні грошові перекази) з 20__ р. до 20__ р.

Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Відомості про доходи		
	вид доходу	сума доходу, гривень	найменування організації, в якій отримано дохід

Розділ IV. Відомості про транспортні засоби, які зареєстровані в установленому порядку і з року випуску яких минуло менше ніж 15 років (крім мопеда, причепа), що перебувають у власності осіб, які входять до складу домогосподарства, а також членів сім'ї осіб із складу домогосподарства незалежно від реєстрації їх місця проживання (фактичного місця проживання)

Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) власника	Транспортний засіб марки	Державний номерний знак	Рік випуску	Особлива характеристика транспортного засобу: ☐ 1 — отриманий через структурний підрозділ з питань соціального захисту населення; ☐ 2 — самостійно зібраний; ☐ 3 — мотоцикл, вартість якого на дату набуття права власності не перевищує чотирьох розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня року, з якого призначається субсидія

Розділ V. Інформація про придбання земельної ділянки, квартири (будинку) (крім житла, отриманого або придбаного за рахунок державного чи місцевого бюджету), іншого нерухомого майна, товарів, цінних паперів, фінансових інструментів, віртуальних активів, оплати робіт або послуг (крім медичних, освітніх, житлово-комунальних), проведення платежів за правочинами, якими передбачено набуття майнових прав на нерухоме майно та/або транспортні засоби (механізми) (крім об'єктів спадщини та дарування), здійснення внесків до статутного (складеного) капіталу товариства, підприємства, організації, про сплату коштів на благодійну діяльність, надання поворотної/безповоротної фінансової допомоги, позики на суму, яка на дату купівлі (оплати, реалізації) перевищує 50 тис. гривень, протягом 12 місяців перед зверненням за призначенням житлової субсидії

Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Вид придбаного майна, цінних паперів, фінансових інструментів, віртуальних активів,	Вартість, гривень	Дата придбання майна, цінних паперів, фінансових інструментів, віртуальних активів, товарів оплати робіт/

	товарів, оплачених робіт/послуг, здійснення інших із зазначених платежів		послуг, здійснення інших із зазначених платежів

Розділ VI. Інформація про придбання безготівкової та/або готівкової іноземної валюти (крім валюти, отриманої від благодійних організацій або придбаної для оплати медичних та/або освітніх послуг), банківських металів на загальну суму, що перевищує 50 тис. гривень, протягом 12 місяців перед зверненням за призначенням житлової субсидії

Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) покупця іноземної валюти, банківських металів	Різновид іноземної валюти, банківських металів	Вартість на дату купівлі, гривень	Дата придбання іноземної валюти, банківських металів

Розділ VII. Відомості про наявність у власності осіб, які входять до складу домогосподарства, а також членів сім'ї осіб із складу домогосподарства незалежно від реєстрації їх місця проживання (фактичного місця проживання), коштів на депозитних рахунках або облігацій внутрішньої державної позики на загальну суму, що перевищує 100 тис. гривень

Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) власника	Найменування банку/установи, в якому/якій відкрито депозитний рахунок або придбано облігації внутрішньої державної позики	Сума коштів на рахунку (загальна вартість облігацій внутрішньої державної позики), гривень	Дата відкриття рахунка або придбання облігацій внутрішньої державної позики

Розділ VIII. Дані про суми аліментів, сплачених особами, які входять до складу домогосподарства, а також членами сім'ї осіб із складу домогосподарства незалежно від реєстрації їх місця проживання (фактичного місця проживання) за умови документального підтвердження фактичної сплати з 20__р. до 20__р.

Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) платника аліментів	Прізвище, ініціали отримувача аліментів	Сума, гривень	Відмітка про наявність заборгованості понад три місяці за виконавчим провадженням про стягнення аліментів, так/ні

Розділ IX. Відомості про наявність у власності осіб, які входять до складу домогосподарства, а також членів сім'ї осіб із складу домогосподарства незалежно від реєстрації їх місця проживання (фактичного місця проживання) житлових приміщень (квартири, будинку) (крім тих, які перебувають у спільній сумісній або частковій власності)

Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) власника	Вид житлового приміщення (квартира, будинок)	Адреса фактичного розташування	Особлива характеристика житлового приміщення: ☐ 1 — розташоване на тимчасово окупованій території у Донецькій та Луганській областях, Автономній Республіці Крим і м. Севастополі, а також у населених пунктах, що розташовані на лінії зіткнення; ☐ 2 — непридатне для проживання, що підтверджено актом обстеження технічного стану житлового приміщення; ☐ 3 — кімната у гуртожитку; ☐ 4 — отримане за рахунок державного чи місцевого бюджету; ☐ 5 — розташоване в сільській місцевості або в селищі міського типу; ☐ 6 — на яке оформлено право на спадщину

* Інформація про фактичне проживання особи за адресою домогосподарства, про належність до непрацездатних осіб (не досягли повноліття; отримують пенсію за віком, у зв'язку з втратою годувальника; отримують пенсію по інвалідності; досягли пенсійного віку, встановленого статтею 26 Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування", і отримують пенсію за вислугою років; отримують державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю; отримують державну

соціальну допомогу особі, яка не має права на пенсію; отримують державну соціальну допомогу особі з інвалідністю; отримують тимчасову державну соціальну допомогу непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку, але не набула права на пенсійну виплату); про наявність пільгової категорії; про присвоєння особі правового статусу зниклої безвісти, про рішення суду про визнання особи безвісно відсутньою, про перебування особи за кордоном сукупно понад 60 днів протягом періоду, за який враховуються доходи для призначення житлової субсидії, про причину перебування особи за кордоном, про надання особою соціальних послуг, про перебування особи в місцях позбавлення / обмеження волі або застосування до неї заходів забезпечення кримінального провадження у вигляді відсторонення від роботи (посади), запобіжних заходів у вигляді домашнього арешту або тримання під вартою, а також про перебування у складних життєвих обставинах, спричинених інвалідністю, тривалою хворобою, що підтверджується висновком лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я встановленого зразка, алко- або наркозалежністю, що підтверджується висновком лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я первинного рівня на підставі довідки закладу охорони здоров'я, що провадить діяльність з надання наркологічної допомоги населенню, в якому особа перебувала на диспансерному обліку, встановленого зразка.

Я усвідомлюю, що в разі неподання інформації або подання мною неповних чи недостовірних відомостей про осіб, які входять до складу домогосподарства, та членів сім'ї осіб із складу домогосподарства незалежно від реєстрації їх місця проживання (фактичного місця проживання), їх доходи, майновий стан і витрати, мені може бути відмовлено у призначенні житлової субсидії або припинено її надання. У такому разі зобов'язуюся повернути надміру перераховану (виплачену) суму житлової субсидії.

_____ 20__р.

_____
(підпис)

Додаток М

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства соціальної політики України
16 червня 2021 року № 336
Звітність

ЗВІТ
про надання державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію,
особам з інвалідністю та допомоги на догляд
станом на 01 _____ 20__ року

Подають:	Терміни подання	
Структурні підрозділи з питань соціального захисту населення районних, районних у місті Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі їх утворення), крім м. Києва, рад, центри по нарахуванню та здійсненню соціальних виплат - структурним підрозділам з питань соціального захисту населення обласних та Київської міської державних адміністрацій	не пізніше ніж 15 липня; не пізніше ніж 25 січня року, наступного за звітним	Форма ДСДІД (піврічна) ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ Мінсоцполітики від _____ 2021 року № _____
Структурні підрозділи з питань соціального захисту населення обласних та Київської міської державних адміністрацій - Міністерству соціальної політики України	не пізніше ніж 25 липня; не пізніше ніж 05 лютого року, наступного за звітним	за погодженням із Держстатом
Респондент: Найменування: _____		
Місцезнаходження: _____ _____ (поштовий індекс, область /Автономна Республіка Крим, район, населений пункт, вулиця /провулок, площа тощо, № будинку /корпусу, № квартири /офісу)		

Розділ I. Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю

Категорії осіб	№ рядка	Державна допомога особам, які перебувають на обліку в структурних підрозділах з питань соціального захисту населення, на звітну дату							Державна допомога особам, яким допомогу призначено у звітному періоді				
		кількість одержувачів, осіб	із них - жінки	загальна сума призначеної місячної допомоги (тис. грн)			середній розмір допомоги (грн)		кількість одержувачів, осіб	І із них - жінки	сума призначеної місячної допомоги (тис. грн)		середній розмір призначеної місячної допомоги з урахуванням надбавок, підвищень та сум індексації (грн) (гр. 11 : гр. 8)
				призначеної з урахуванням надбавок, підвищень	у тому числі основного розміру	призначеної з урахуванням надбавок, підвищень та сум індексації	призначеної з урахуванням надбавок, підвищень (гр. 3 : гр. 1)	призначеної з урахуванням надбавок, підвищень та сум індексації (гр. 5 : гр. 1)			призначеної з урахуванням надбавок, підвищень	призначеної з урахуванням надбавок, підвищень та сум індексації	
А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Усього осіб (сума рядків 02–08)	01												
Із них:													
особи з інвалідністю I групи	02												
жінки, яким присвоєно звання «Мати-героїня»	03												
особи з інвалідністю II групи	04												

А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
особи з інвалідністю III групи	05												
священнослужителі, церковнослужителі	06												
особи, які досягли віку, встановленого статтею 1 Закону України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю»	07												
одержувачі державної соціальної допомоги з числа дітей померлого годувальника (у тому числі народжених до спливу 10 місяців із дня смерті годувальника), який на день смерті не мав страхового стажу, необхідного для призначення пенсії для осіб з інвалідністю III групи відповідно до Закону України	08												
«Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (сума рядків 09–11)													
Із рядка 08 - у сім'ях:													
з однією непрацездатною особою	09												
із двома непрацездатними особами	10												
із трьома та більше непрацездатними особами	11												

Розділ II. Державна соціальна допомога на догляд

Категорії осіб	№ рядка	Державна допомога особам, які перебувають на обліку в структурних підрозділах з питань соціального захисту населення, на звітну дату												Державна допомога особам, яким надано допомогу призначено у звітному періоді				
		1	2	загальна сума місячної допомоги (тис. грн)			середній розмір допомоги (грн)		8	9	сума місячної допомоги (тис. грн)		12					
				3	4	5	6	7			10	11						
	А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12				
Усього осіб (сума рядків 02, 08, 09, 10)	01																	
Із них:																		
Одинікі малозабезпечені особи, які за висновком ЛЖК потребують постійного стороннього догляду (крім осіб з інвалідністю І групи)	02																	
із рядка 02 одержують пенсію:																		
за віком	03																	

А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
за вислугу років	04												
по інвалідності	05												
Із рядка 05 одержують пенсію:													
по інвалідності II групи	06												
по інвалідності III групи	07												
малозабезпечені особи з інвалідністю, віднесені до підгрупи А I групи	08												
малозабезпечені особи з інвалідністю, віднесені до підгрупи Б I групи	09												
одинокі особи, які досягли 80-річного віку та за висновком ЛКК потребують постійного стороннього догляду	10												

_____

_____

(підпис керівника (власника) та/або осіб, відповідальних за заповнення форми звітності)

(Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Телефон: _____

факс: _____

(Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

електронна пошта: _____